

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**« ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ .ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΕΝ ΟΨΕΙ ΙΔΡΥΣΗΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΧΑΡΑΧΤΗΡΑ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

**ΔΑΓΛΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΟΥΤΡΟΥΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	2
1. ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	2
1.1. ΠΑΙΔΕΙΑ-ΑΓΩΓΗ-ΜΟΡΦΩΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	2
1.2. ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	3
1.3. ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	3
1.4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	3
1.5. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	3
1.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	4
2. ΣΥΝΟΔΟΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ.....	5
2.1. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑ.....	6
2.2. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ.....	6
<u>ΜΕΡΟΣ Β΄ :</u>	
<u>ΚΕΦ. 1^ο : “Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”.....</u>	16
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ.....	16
1.1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	16
1.2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	19
1.3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	24
2. Α.Ε.Ι. – Α.Τ.Ε.Ι.....	31
2.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	31
2.2. Α.Τ.Ε.Ι.....	33
2.3. Α.Ε.Ι.....	56
2.4. ΜΕΤΕΓΓΡΑΦΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Α.Ε.Ι & ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ Α.Τ.Ε.Ι.....	71
3. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ.....	74

ΚΕΦ. 2^ο : “Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ”..... 76

1. ΓΕΝΙΚΑ.....	76
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	76
1.2. ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ.....	77
2. ΓΑΛΛΙΑ.....	79
3. ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ.....	88
4. ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	97
5. ΙΤΑΛΙΑ.....	104
6. ΙΣΠΑΝΙΑ.....	110
7. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ.....	115
8. ΑΥΣΤΡΙΑ.....	119
9. ΔΑΝΙΑ.....	123
10. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ.....	126
11. ΙΡΛΑΝΔΙΑ.....	129
12. ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ.....	132
13. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.....	136
14. ΒΕΛΓΙΟ.....	139
15. ΣΟΥΗΔΙΑ.....	146
16. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ.....	149

ΚΕΦ. 3^ο : “ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.” 152

1. ΓΕΝΙΚΑ.....	152
2. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.....	153
3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	154
4. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	159

5. ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	160
6. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	162
7. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ- ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.....	165
8. ΤΡΙΤΙΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ.....	167
9. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.....	168
9.1. ΟΙ ΔΥΟ ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	169
9.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	170
10. ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ Α.Ε.Ι. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	174

ΜΕΡΟΣ Γ΄:

ΚΕΦ.1^ο : “ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ”.....

1. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΧΩΡΟ.....	179
2. ΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	180
2.1. ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	180
2.2. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΩΡΕΑΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ.....	186
2.3. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	191
2.4. ΠΟΙΑ ΚΟΛΕΓΙΑ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΜΕΤΕΞΕΛΙΧΘΟΥΝ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ.....	193
2.5. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ.....	194
2.6. ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΙΑΡΥΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ.....	196
2.7. ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....	197

ΜΕΡΟΣ Δ΄:

ΚΕΦ.1^ο : “ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ”.....

1. ΓΕΝΙΚΑ.....	201
2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	201
3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΛΥΣΕΙΣ.....	204
3.1. ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	204
3.2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ.....	209
3.3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ.....	211
3.4 ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΣΤΟΧΩΝ	211

3.5. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	213
3.6. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.....	214
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	217
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	229

MEPOZA'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

1.1 ΠΑΙΔΕΙΑ, ΑΓΩΓΗ, ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο όρος παιδεία θεωρείται συνήθως ως συνώνυμος προς την αγωγή, τη μόρφωση και την εκπαίδευση, οι έννοιες όμως διαφέρουν μεταξύ τους. Η αγωγή δηλώνει τη σκόπιμη επίδραση του ενήλικου στον ανήλικο και αναφέρεται κυρίως στην παιδική ηλικία, ενώ η μόρφωση εκφράζει το αποτέλεσμα της αγωγής και της παιδείας και η εκπαίδευση εκφράζει τη συστηματική με σχολεία παιδεία (Στοιχειώδης, Μέση, Ανώτατη Εκπαίδευση). Η παιδεία διαφέρει από τους παραπάνω όρους. Είναι μια γενική έννοια που δηλώνει την ενεργητική και ενσυνείδητη αλληλενέργεια, καθώς και τη σκόπιμα οργανωμένη κοινωνική λειτουργία της διαμόρφωσης του ανθρώπου κάθε ηλικίας, ως ατομικής προσωπικότητας και ως κοινωνικού όντος. Παρέχεται όχι μόνο από τα σχολεία του Εκπαιδευτικού Συστήματος αλλά και από άλλα συστήματα ή Οργανισμούς ή οργανωμένους θεσμούς, όπως η Εκκλησία, η οικογένεια, η πολιτειακή νομοθεσία και διοίκηση, οι επιστημονικές και κοινωνικές οργανώσεις, ο τύπος, η λογοτεχνία, τα διάφορα μέσα επικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση, κινηματογράφος κ.λ.π.).

Η παιδεία αποτελείται από το σύνολο των οργανωμένων συστημάτων που αποβλέπουν στην μερική ή γενική μόρφωση ενός λαού και διέπεται από θεμελιώδης σκοπούς και ιδανικά. Πολλοί ονομάζουν την παιδεία τον οργανωμένο πνευματικό πολιτισμό ενός λαού.

Η εκπαίδευση είναι μια κατά κανόνα κοινωνική λειτουργία με σκοπό την πνευματική καλλιέργεια των ανθρώπων και εφοδιάζοντας τους με γενική μόρφωση αποβλέπει στην δημιουργία κοινωνικοποιημένων ατόμων με ελεύθερη και δημοκρατική συνείδηση και προσωπικότητα ικανών να ανταποκριθούν στις δικές τους ανάγκες αλλά και στις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου. Για να γίνει πραγματικότητα αυτός ο σκοπός πρέπει το σύνολο των λειτουργιών της να είναι συνδεδεμένο με όλες τις άλλες δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής του τόπου.

Πρέπει ακόμη να αναφέρουμε την σπουδαιότητα της εκπαίδευσης όσον αφορά το μόρφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο ενός λαού αλλά και την ποιότητα και το είδος του πολίτη. Παίζει επίσης σπουδαίο ρόλο για την οικονομική, πολιτική, και γενικά κοινωνική μας επιβίωση ιδιαίτερο στον στίβο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό μας κινητοποιεί για την λήψη μέτρων που θα σημειώσουν βαθιά αλλαγές στη δομή της μέχρι σήμερα οργάνωσης και λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος.

1.2 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γενική θεωρείται η εκπαίδευση που αποσκοπεί στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους της κοινωνίας και που είναι προσανατολισμένη στην ανθρωπιστική παιδεία, στη μόρφωση και στην ολοκλήρωση του ατόμου με μετάδοση αξιών και κανόνων, ενεργοποιώντας κυρίως τις ψυχοδιανοητικές του ικανότητες.

1.3 ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η βασική εκπαίδευση αποτελεί το θεμέλιο της όλης παιδείας, επειδή εξυπηρετεί τις βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου. Ταυτίζεται με την υποχρεωτική εκπαίδευση, που προορίζεται να δίνει στους μαθητές ηλικίας 6 ως 15 χρονών τη βασική μόρφωση, κατά τρόπο προσαρμοσμένο στον ψυχικό τους κόσμο. Πρόκειται για αποκλειστικά γενική εκπαίδευση που παρέχεται σε δύο αλληπάλληλους κύκλους : Το βετές δημοτικό σχολείο και το ζετές γυμνάσιο, που στη χώρα μας καλύπτουν την υποχρεωτική εκπαίδευση.

1.4 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Επαγγελματική εκπαίδευση θεωρείται κάθε σχήμα εκπαίδευσης που προετοιμάζει για την απόκτηση προσόντων σχετικών με την άσκηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος, μιας συγκεκριμένης τέχνης ή απασχόλησης ή που παρέχει την αναγκαία κατάρτιση και τις απαραίτητες δεξιότητες και τεχνικές ικανότητες των μαθητών, προκειμένου να ασκήσουν ένα επάγγελμα ή μια τέχνη ή απασχόληση, οποιαδήποτε και αν είναι η ηλικία και το επίπεδο της κατάρτισης των μαθητών ή των σπουδαστών, έστω και αν το πρόγραμμα κατάρτισης περιέχει και στοιχεία γενικής εκπαίδευσης.

1.5 ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τεχνική εκπαίδευση είναι η επαγγελματική εκπαίδευση που προετοιμάζει για την άσκηση ενός τεχνικού επαγγέλματος στη βιομηχανία, στη βιοτεχνία και στις κατασκευές.

1.6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Εκπαιδευτικό σύστημα ή εκπαίδευση σημαίνει τη συστηματική παιδεία που παρέχεται μέσω των κοινωνικών οργανισμών. Περιλαμβάνει το σύνολο των οργανωτικών δομών, διαδικασιών, μεθόδων και μέσων δια των οποίων η κοινωνία παρέχει στα μέλη της συστηματικά και ελεγχόμενη εκπαίδευση, στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, με σκοπό τη διατήρηση (από λειτουργική και τεχνική άποψη) και αποδοχή (από ηθική άποψη) των κοινωνικών δομών και των αξιών, οι οποίες τις δικαιώνουν. Ο όρος συναντάται και ως σχολικό σύστημα που προσιδιάζει όμως ιδιαίτερα στο χώρο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από μια σειρά σχολικών μονάδων που συνδέονται μεταξύ τους με γενικούς σκοπούς και αναπτύσσονται από τη μία βαθμίδα στην άλλη έτσι ώστε να προβλέπεται η συμπλήρωση της μίας για την είσοδο στην άλλη. Ταυτόχρονα όμως και το κάθε σχολείο της μίας βαθμίδας να διατηρεί την αυτοτέλεια του, δηλαδή να έχει ίδιους σκοπούς. Η ιδιαιτερότητα του κάθε εκπαιδευτικού συστήματος προσδιορίζεται αφενός από τα έκδηλα και εξωτερικά στοιχεία του που είναι η δομή, η οργάνωση και η λειτουργία του και αφετέρου από την περιρρέουσα εκπαιδευτικοπαιδαγωγική ιδεολογία που αποτελεί τον κεντρικό άξονα της φιλοσοφικής του υποδομής. Η δομή (διάρθρωση) του εκπαιδευτικού συστήματος περιλαμβάνει τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια), τη διάρθρωση της κάθε βαθμίδας σε κύκλους σπουδών, επαγγελματικές κατευθύνσεις κ.λ.π. και τη σύσταση και ίδρυση αντιστοιχών τύπων σχολείων, ενώ η οργάνωση και λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος περιλαμβάνει τα προγράμματα σπουδών, τις διδακτικές μεθόδους, τους διδακτικούς στόχους, τις μεθόδους οργάνωσης της τάξης και του μαθήματος, το γενικό σύστημα εκπαιδευτικής αξιολόγησης και την αξιολόγηση των σχολικών περιόδων, άλλα θέματα εσωτερικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, όπως αναθεωρήσεις ή συμπληρώσεις και προσαρμογές του σχεδιασμού του εκπαιδευτικού έργου, προώθηση νέων μεθόδων οργάνωσης, αναπροσδιορισμό διδακτικών στόχων, βελτίωση και εκσυγχρονισμό των περιεχομένων διδασκαλίας κ.λ.π. και τέλος την κοινωνική οργάνωση της σχολικής ζωής.

2. ΣΥΝΟΔΟΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

2.1. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Βασικός στόχος της Διακήρυξης της Μπολόνιας είναι η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, ο «σπόρος» του οποίου χρονολογείται ήδη από το 1988, όταν αποτυπώθηκαν οι θεμελιώδεις αρχές της Magna Charta Universitatum, πάλι στην Μπολόνια της Ιταλίας. Ακριβώς δέκα χρόνια αργότερα, το 1998, υπογράφηκε στη Σορβόννη μια πρώτη διακήρυξη με την οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της ανώτατης εκπαίδευσης για την κινητικότητα και την απασχόληση των ευρωπαίων πολιτών. Τον Ιούνιο του 1999, 29 ευρωπαϊκές χώρες υπέγραψαν τη Διακήρυξη της Μπολόνιας με την οποία δεσμεύονται ότι το αργότερο ως το 2010 θα επιτύχουν έξι βασικούς στόχους τους οποίους θεωρούν κρίσιμους για τη διαμόρφωση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Οι δεσμεύσεις των 29 χωρών

Οι έξι στόχοι τους οποίους δεσμεύονται οι 29 χώρες να υπηρετήσουν είναι :

- Ο 1^{ος} αφορά την «αναγνωσιμότητα» και τη «συγκρισιμότητα» των τίτλων σπουδών, δηλαδή των πτυχίων. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι κάθε τίτλος σπουδών θα πρέπει να είναι ευκόλως κατανοητός και συγκρίσιμος με άλλους παρεμφερείς για τη διευκόλυνση των ενδιαφερομένων τόσο στο πλαίσιο της εκπαίδευσης όσο και της αγοράς εργασίας. Πιστεύεται ακόμη ότι θα διευκολυνθεί έτσι η βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης.
- Ο 2^{ος} στόχος αφορά την υιοθέτηση συστήματος σπουδών που θα στηρίζεται σε δύο κύριους κύκλους: τον προπτυχιακό και τον μεταπτυχιακό. Η πρόσβαση στον δεύτερο κύκλο θα προϋποθέτει την επιτυχή ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου σπουδών, διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών. Ο προπτυχιακός κύκλος θα αναγνωρίζεται ως ικανό επαγγελματικό προσόν, ενώ ο δεύτερος θα οδηγεί στην κατάκτηση διπλώματος μεταπτυχιακού (master) ή διδακτορικού.
- Ο 3^{ος} στόχος αφορά την καθιέρωση ενός συστήματος «διδασκτικών μονάδων» οι οποίες θα αποτελούν βασικό εργαλείο στην αξιολόγηση των σπουδών, τόσο για την εξασφάλιση της κινητικότητας των φοιτητών όσο και για τη σύγκριση των τίτλων. Ως τέτοιο εργαλείο οι διδακτικές μονάδες (αναφερόμενες σε ώρες διδασκαλίας ή πρακτικής) αντανακλούν καλύτερα την ποιότητα των σπουδών από ό,τι ο συνολικός χρόνος σπουδής μεταφραζόμενος σε εξάμηνα. Στην ελληνική μάλιστα πραγματικότητα όπου το εξάμηνο είναι το πολυτιμότερο αγαθό που απαραίτητως «δεν πρέπει να χαθεί», με την έννοια ότι δεν πρέπει υποχρεωτικά να διδαχθεί, καταντώντας έτσι καθαρά «εικονικό», η καθιέρωση των διδακτικών μονάδων

προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Πρέπει πάντως να σημειώσουμε ότι σήμερα εφαρμόζεται ήδη ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων (ECTS). Η καινοτομία του εξαγγελθένου στόχου αφορά τη δυνατότητα συγκέντρωσης διδακτικών μονάδων και από εκπαιδευτικά συστήματα εκτός του πλαισίου της ανώτατης εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων και των συστημάτων Διαβίου εκπαίδευσης, αρκεί να αναγνωρίζονται από το πανεπιστήμιο υποδοχής.

- Ο 4^{ος} στόχος της Διακήρυξης ορίζεται η προώθηση της κινητικότητας φοιτητών και διδασκόντων με την άρση των σημερινών, γραφειοκρατικών κυρίως, εμποδίων.
- Ο 5^{ος} στόχος είναι η διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών με την ανάπτυξη συγκρίσιμων κριτηρίων και μεθοδολογιών.
- Ο 6^{ος} στόχος έχει να κάνει με την ευρωπαϊκή διάσταση των σπουδών, κυρίως σε σχέση με τα προγράμματα σπουδών και τη συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων.

Κατακλείδα της Διακήρυξης της Μπολόνιας αποτελεί η δέσμευση να παγιωθεί ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης «στο πλαίσιο των θεσμικών δυνατοτήτων και με πλήρη σεβασμό τόσο στη διαφορετικότητα των πολιτισμών, των γλωσσών και των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων όσο και στην αυτονομία των πανεπιστημίων».

2.2 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Στην πρώτη διάσκεψη που ακολούθησε και που διοργανώθηκε στην Πράγα στις 19 Μαΐου το 2001, αύξησαν τον αριθμό των στόχων και επιβεβαίωσαν την υποχρέωσή τους να καθιερώσουν την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι το 2010.

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2003, οι Υπουργοί αρμόδιοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση από 33 ευρωπαϊκές χώρες συναντήθηκαν στο Βερολίνο προκειμένου να αναθεωρηθεί η πραγματοποιηθείσα πρόοδος και για να τεθούν οι προτεραιότητες και οι νέοι στόχοι για τα επόμενα έτη, με σκοπό την επιτάχυνση της πραγματοποίησης της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συμφώνησαν σχετικά με τις ακόλουθες εκτιμήσεις, αρχές και προτεραιότητες:

Οι Υπουργοί επιβεβαιώνουν τη σημασία της κοινωνικής διάστασης της διαδικασίας της Μπολόνιας. Η ανάγκη να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα πρέπει να ισορροπηθεί με στόχο τη βελτίωση των κοινωνικών χαρακτηριστικών της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, στοχεύοντας στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Υπουργοί επιβεβαιώνουν τη θέση τους ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένα δημόσιο αγαθό και μια δημόσια ευθύνη. Υπογραμμίζουν δε ότι σε διεθνείς ακαδημαϊκές συνεργασίες και ανταλλαγές οι ακαδημαϊκές αξίες πρέπει να επικρατήσουν.

Οι Υπουργοί λαμβάνουν την οφειλόμενη προσοχή στα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων στη Λισσαβόνα (2000) και τη Βαρκελώνη (2002) που στοχεύουν στην δημιουργία της Ευρώπης «σαν της ανταγωνιστικότερης στον κόσμο δύναμης βασισμένης στη γνώση της οικονομίας, ικανής για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες συνθήκες εργασίας και με τη μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» ενώ απαιτούν την περαιτέρω δράση και πιο στενή συνεργασία στα πλαίσια της διαδικασίας της Μπολόνιας.

Οι Υπουργοί σημειώνουν την έκθεση προόδου που αναφέρεται από την ομάδα παρακολούθησης (Follow Up Group) σχετικά με την αναπτυξιακή πορεία της διαδικασίας της Μπολόνιας μεταξύ της Πράγας και του Βερολίνου. Σημειώνουν επίσης τα αποτελέσματα της έκθεσης Trends-III που ετοιμάστηκε από την Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), καθώς επίσης και τα αποτελέσματα των σεμιναρίων, τα οποία οργανώθηκαν ως τμήμα του προγράμματος εργασίας μεταξύ της Πράγας και του Βερολίνου, από διάφορα κράτη μέλη, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, οργανώσεις και τους Φοιτητές. Οι Υπουργοί σημειώνουν περαιτέρω τις εθνικές εκθέσεις, οι οποίες είναι στοιχεία της σημαντικής προόδου που σημειώνεται στην εφαρμογή των αρχών της διαδικασίας της Μπολόνιας. Τέλος, σημειώνουν τα μηνύματα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης και αναγνωρίζουν την υποστήριξή τους για την εφαρμογή της διαδικασίας.

Οι Υπουργοί συμφωνούν ότι θα πρέπει να αναληφθούν προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλιστούν οι στενότεροι δεσμοί συνολικά μεταξύ των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας στις χώρες τους. Η αναδυόμενη κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση θα ωφεληθεί από τις συμπράξεις με τον ευρωπαϊκό ερευνητικό τομέα, ενισχύοντας κατά συνέπεια τη βάση για την Ευρώπη της γνώσης. Ο στόχος είναι να συντηρηθεί η γλωσσική ποικιλομορφία της Ευρώπης η πολιτιστική αφθονία και βασισμένοι στην κληρονομιά διαφοροποιημένων παραδόσεων, να ενθαρρυνθεί η δυνατότητα καινοτομίας και κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης μέσω μιας ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων.

Οι Υπουργοί αναγνωρίζουν το θεμελιώδη ρόλο στην ανάπτυξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που διαδραματίζεται από τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και τις Φοιτητικές Οργανώσεις. Σημειώνουν το μήνυμα από την Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA) που προκύπτει από τη Συνθήκη του Γκραζ των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, των συνεισφορών από την Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (EURASHE) και την επικοινωνία από την ESIB – την Εθνική Ένωση των Ευρωπαίων Φοιτητών.

Οι Υπουργοί χαιρετίζουν το ενδιαφέρον που παρουσιάζεται από άλλες περιοχές του κόσμου στην ανάπτυξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και χαιρετίζουν ειδικότερα την παρουσία αντιπροσώπων από Ευρωπαϊκές χώρες που δεν είναι ακόμα συμβεβλημένες στην διαδικασία της Μπολόνιας, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (EULAC) ως φιλοξενούμενους σε αυτήν την διάσκεψη.

Πρόοδος

Οι Υπουργοί χαιρετίζουν τις διάφορες πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν από τη Σύνοδο Κορυφής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Πράγας και που κινούνται προς την αύξηση της συγκρισιμότητας και συμβατότητας μεταξύ των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κάνοντας τα διαφανέστερα βελτιώνοντας την ποιότητα της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θεσμικό και εθνικό επίπεδο. Εκτιμούν τη συνεργασία όλων των συνεργατών – Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Φοιτητές και άλλοι συμμετοχοί - σε αυτή την προσπάθεια.

Οι Υπουργοί υπογραμμίζουν τη σημασία όλων των στοιχείων της διαδικασίας της Μπολόνιας για την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τονίζουν την ανάγκη να εντείνουν τις προσπάθειες σε θεσμικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Εντούτοις, για να δώσουν στη διαδικασία την περαιτέρω δυναμική, δεσμεύονται στις ενδιάμεσες προτεραιότητες για τα επόμενα δύο έτη. Θα ενισχύσουν τις προσπάθειές τους να προωθήσουν τα αποτελεσματικά συστήματα εξασφάλισης ποιότητας, να ενισχύσουν την αποτελεσματική χρήση του συστήματος βασισμένου σε δύο κύκλους σπουδών και να βελτιώσουν το σύστημα αναγνώρισης των βαθμών και των περιόδων σπουδών.

Εξασφάλιση ποιότητας

Η ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αποδειχθεί η καρδιά της οργάνωσης της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι Υπουργοί δεσμεύονται στην υποστήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης της εξασφάλισης ποιότητας σε θεσμικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τονίζουν την ανάγκη να οριστούν τα αμοιβαία κοινά κριτήρια και οι μεθοδολογίες στην εξασφάλιση ποιότητας. Επίσης τονίζουν ότι σύμφωνα με την αρχή της θεσμικής αυτονομίας, η αρχική ευθύνη για την εξασφάλιση ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εναπόκειται σε κάθε όργανο ξεχωριστά ως βάση για την πραγματική υπευθυνότητα του ακαδημαϊκού συστήματος μέσα στο εθνικό ποιοτικό πλαίσιο.

Επομένως, συμφωνούν ότι από 2005 η εθνική εξασφάλιση ποιότητας στα συστήματα πρέπει να περιλαμβάνει καθορισμό των ευθυνών των οργανισμών και των σχετικών οργάνων, αξιολόγηση των προγραμμάτων ή των Ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής αξιολόγησης, εξωτερικής αναθεώρησης, συμμετοχής των σπουδαστών σε αυτές και δημοσίευση των αποτελεσμάτων, ένα σύστημα αξιολόγησης της πιστοποίησης ή των συγκρίσιμων διαδικασιών, διεθνή συμμετοχή, συνεργασία και δικτύωση.

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, οι Υπουργοί ζητούν από το ENQA μέσω των μελών του, σε συνεργασία με το EUA, το EURASHE και την ESIB, να αναπτυχθεί ένα συμφωνηθέν σύνολο προτύπων, διαδικασιών και οδηγιών για την εξασφάλιση ποιότητας. Να ερευνήσουν τους τρόπους ενός επαρκούς κοινού συστήματος αναθεώρησης για την εξασφάλιση ποιότητας και μέσω των αντιπροσωπιών τους να υποβάλουν έκθεση δια μέσου του Follow Up Group στον απολογισμό προς τη Σύνοδο των Υπουργών το 2005.

Δομή διπλωμάτων: Η υιοθέτηση ενός συστήματος βασισμένου ουσιαστικά σε δύο κύκλους σπουδών

Οι Υπουργοί είναι ευτυχείς να σημειώσουν ότι, μετά από τη δέσμευσή τους στη Διακήρυξη της Μπολόνιας για το σύστημα δύο κύκλων σπουδών, μια περιεκτική αναδιάρθρωση του ευρωπαϊκού τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι τώρα εν εξελίξει. Όλοι οι Υπουργοί δεσμεύονται στην έναρξη της εφαρμογής του συστήματος δύο κύκλων σπουδών από 2005.

Τα διπλώματα πρέπει να έχουν διαφορετικές καθορισμένες εκβάσεις. Ο Πρώτος και Δεύτερος κύκλος διπλωμάτων πρέπει να έχει τους διαφορετικούς προσανατολισμούς προκειμένου να προσαρμοστεί στην ποικιλομορφία των αναγκών διαχωρίζοντας τις ανάγκες για ακαδημαϊκή κατεύθυνση από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα διπλώματα του πρώτου κύκλου πρέπει να δώσουν την πρόσβαση, από την άποψη της Συνθήκης αναγνώρισης της Λισσαβόνας, στο δεύτερο κύκλο σπουδών. Τα διπλώματα του δεύτερου κύκλου σπουδών πρέπει να δώσουν πρόσβαση στις διδακτορικές μελέτες.

Οι Υπουργοί τονίζουν τη δέσμευσή τους για να καταστήσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση εξίσου προσιτή σε όλους, βάσει της ικανότητας τους, με κάθε δυνατό μέσο.

Προώθηση της κινητικότητας

Η κινητικότητα των σπουδαστών και του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού είναι η βάση για μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι Υπουργοί υπογραμμίζουν τη σημασία της κινητικότητας αυτής σε πεδία όπως αυτό της ακαδημαϊκότητας, του πολιτισμού, της πολιτικής, της κοινωνίας και της οικονομίας. Σημειώνουν με ικανοποίηση ότι από την τελευταία συνάντησή τους, οι αριθμοί κινητικότητας έχουν αυξηθεί, θέλοντας να ευχαριστήσουν για αυτό την ουσιαστική υποστήριξη τους τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συμφωνούν να αναλάβουν τις ευθύνη και την επιμέλεια για να βελτιώσουν την ποιότητα και τα στατιστικά στοιχεία όσον αφορά την κινητικότητα των φοιτητών.

Επιβεβαιώνουν την πρόθεσή τους να καταβάλουν κάθε προσπάθεια ώστε να αφαιρεθούν όλα τα εμπόδια στην κινητικότητα μέσα στην κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Με σκοπό την προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών, οι Υπουργοί θα αναλάβουν πρωτοβουλία ώστε να επιτραπεί η ελαστικότητα στη μεταφορά των εθνικών δανείων και των επιχορηγήσεων για τους φοιτητές.

Καθιέρωση ενός συστήματος πιστωτικών μονάδων

Η Σύνοδος των Υπουργών τονίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζεται από το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (ECTS) στη διευκόλυνση της σπουδαστικής κινητικότητας και της διεθνούς ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών. Σημειώνουν ότι το ECTS γίνεται όλο και περισσότερο

μια γενικευμένη βάση για τα εθνικά πιστωτικά συστήματα. Ενθαρρύνουν την περαιτέρω πρόοδο με στόχο το ECTS να γίνει όχι μόνο ένα σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων αλλά και ένα σύστημα συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων, όπου θα βοηθήσει στην συνεπή εφαρμογή της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Αναγνώριση διπλωμάτων: Η υιοθέτηση ενός συστήματος εύκολα αναγνώσιμων και συγκρίσιμων διπλωμάτων

Η Σύνοδος των Υπουργών υπογραμμίζει τη σημασία της Συνθήκης αναγνώρισης της Λισσαβόνας, που πρέπει να επικυρωθεί από όλες τις χώρες που συμμετέχουν στη διαδικασία της Μπολόνιας, και θέλει να καλέσει τα δίκτυα ENIC και NARIC μαζί με τις αρμόδιες εθνικές αρχές να προαγάγουν την εφαρμογή της Συνθήκης.

Θέτουν το στόχο ότι ο κάθε σπουδαστής που αποφοιτά από το 2005 θα πρέπει να λαμβάνει το συμπληρωματικό – επεξηγηματικό συνοδευτικό του διπλώματός του αυτόματα και δωρεάν. Πρέπει να εκδίδεται σε μια ευρέως ομιλούμενη ευρωπαϊκή γλώσσα.

Απευθύνονται στα όργανα και τους εργοδότες για να αξιοποιήσουν πλήρως το συνοδευτικό αυτό του διπλώματος, ώστε να εκμεταλλευθούν τη βελτιωμένη διαφάνεια και η ευελιξία του συστήματος απονομής διπλωμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για την ενθάρρυνση της καταλληλότητας για απασχόληση και τη διευκόλυνση της ακαδημαϊκής αναγνώρισης για περαιτέρω σπουδές.

Τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και οι φοιτητές

Οι Υπουργοί χαιρετίζουν τη δέσμευση των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και των φοιτητών για τη διαδικασία της Μπολόνιας και αναγνωρίζουν ότι είναι τελικά η ενεργός συμμετοχή όλων των συνεργατών στη διαδικασία που θα εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη επιτυχία της.

Ενήμερα για τη συμβολή τα ισχυρά ιδρύματα μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Οι Υπουργοί δέχονται ότι τα Ιδρύματα πρέπει να εξουσιοδοτηθούν για να πάρουν τις αποφάσεις σχετικά με την εσωτερική τους οργάνωση και τη διοίκησή. Περαιτέρω οι Υπουργοί καλούν τα Ιδρύματα να εξασφαλίσουν το ότι οι μεταρρυθμίσεις γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να βρίσκονται σε πλήρη ενσωμάτωση με στις θεσμικές λειτουργίες και διαδικασίες των Ιδρυμάτων.

Οι Υπουργοί σημειώνουν την εποικοδομητική συμμετοχή των φοιτητικών οργανώσεων στη διαδικασία της Μπολόνιας και υπογραμμίζουν την ανάγκη σε αρχικό τουλάχιστον στάδιο να συμπεριληφθούν οι φοιτητές και στις περαιτέρω δραστηριότητες της διαδικασίας.

Οι φοιτητές είναι πλήρεις συνεργάτες στη διαμόρφωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι Υπουργοί σημειώνουν ότι τα εθνικά νομικά μέτρα για συμμετοχή των φοιτητών είναι κατά ένα μεγάλο μέρος σε ισχύ σε όλες τις χώρες που

συμμετέχουν στην κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Καλούν επίσης τα Ιδρύματα και τις φοιτητικές οργανώσεις να προσδιορίσουν τους τρόπους για ουσιαστική αύξηση της συμμετοχής των φοιτητών στο σχεδιασμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι Υπουργοί τονίζουν την ανάγκη για την κατάλληλη μελέτη των συνθηκών διαβίωσης των σπουδαστών, έτσι ώστε να μπορούν επιτυχώς να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους μέσα σε ένα λογικό χρονικό πλαίσιο χωρίς εμπόδια που να αφορούν το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρό τους. Τονίζουν επίσης την ανάγκη για συλλογή και επεξεργασία περισσότερων συγκρίσιμων στοιχείων όσον αφορά την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των σπουδαστών.

Προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Οι Υπουργοί σημειώνουν ότι μετά από την προτροπή τους στην Πράγα, οι πρόσθετες ενότητες, οι σειρές μαθημάτων και τα προγράμματα σπουδών με ευρωπαϊκό περιεχόμενο, προσανατολισμό ή οργάνωση αναπτύσσονται. Σημειώνουν ότι οι πρωτοβουλίες έχουν ληφθεί από τα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες για να συγκεντρώσουν τους ακαδημαϊκούς πόρους και τις πολιτιστικές παραδόσεις τους προκειμένου να προωθήσουν την ανάπτυξη των κοινών προγραμμάτων μελέτης και διπλωμάτων στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο επίπεδο.

Επιπλέον, τονίζουν την ανάγκη για μια ουσιαστική περίοδο μελέτης στο εξωτερικό στα κοινά πτυχιακά προγράμματα τόσο καλά όσο να έχουν την ευκαιρία για μελέτη της γλωσσικής ποικιλομορφίας και εκμάθηση άλλων γλωσσών, έτσι ώστε οι φοιτητές να έχουν τα εφόδια για να αποκτήσουν εύκολα την ευρωπαϊκή συνείδηση, ταυτότητα, υπηκοότητα και να έχουν τα εχέγγυα για απασχόληση σε κάθε ευρωπαϊκό σημείο.

Οι Υπουργοί συμφωνούν να δεσμευτούν σε εθνικό επίπεδο να αφαιρέσουν τα νομικά εμπόδια στην καθιέρωση και την αναγνώριση τέτοιων διπλωμάτων και να υποστηρίξουν ενεργά την ανάπτυξη και την επαρκή εξασφάλιση ποιότητας των ενσωματωμένων προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν στα κοινά διπλώματα.

Προωθώντας την ελκυστικότητα της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση

Οι Υπουργοί συμφώνησαν ότι η ελκυστικότητα και το άνοιγμα της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προς όλους πρέπει να ενισχυθούν. Επιβεβαιώνουν την ετοιμότητά τους να αναπτύξουν περαιτέρω τα προγράμματα υποτροφιών για τους φοιτητές από τρίτες χώρες.

Οι Υπουργοί δηλώνουν ότι οι ανταλλαγές μεταξύ κρατών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να ελεγχθούν και να κατοχυρωθούν βάσει της ακαδημαϊκής ποιότητας και των ακαδημαϊκών αξιών, και να είναι σύμφωνα με την εργασία σε όλα τα κατάλληλα φόρουμ με αυτό το στόχο. Σε όλες τις κατάλληλες περιστάσεις τέτοια φόρουμ πρέπει να περιλάβουν τους κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς.

Ενθαρρύνουν τη συνεργασία με κράτη σε άλλα μέρη του κόσμου με το άνοιγμα των σεμιναρίων και των διασκέψεων της Μπολόνιας στους αντιπροσώπους αυτών των περιοχών.

Δια βίου μάθηση

Οι Υπουργοί υπογραμμίζουν τη σημαντική συμβολή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο να καταστήσουν τη δια βίου μάθηση μια πραγματικότητα. Λαμβάνουν μέτρα για να ευθυγραμμίσουν τις εθνικές πολιτικές τους για να πραγματοποιήσουν αυτόν τον στόχο και να ωθήσουν τα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και όλους τους ενδιαφερομένους, ώστε να ενισχύσουν τις δυνατότητες για τη δια βίου μάθηση σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης της προγενέστερης εκμάθησης. Υπογραμμίζουν ότι τέτοια δράση πρέπει να είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα της δραστηριότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι Υπουργοί επιπλέον καλούν εκείνους που ασχολούνται με τη δημιουργία πλαισίων προσόντων για την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση να καλύψουν το ευρύ φάσμα των ελαστικών μεθόδων, των ευκαιριών και των τεχνικών εκμάθησης και να κάνουν την κατάλληλη χρήση του συστήματος των ECTS για τους συμμετέχοντες στα προγράμματα της δια βίου εκπαίδευσης.

Τονίζουν την ανάγκη να βελτιωθούν οι ευκαιρίες για όλους τους πολίτες, σύμφωνα με τις φιλοδοξίες και τις δυνατότητές τους, να ακολουθηθούν οι δρόμοι δια βίου μάθησης και μέσα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Πρόσθετες ενέργειες

Κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και ευρωπαϊκός ερευνητικός τομέας – δύο στυλοβάτες της βασισμένης στη γνώση κοινωνίας Συνειδητοποιώντας την ανάγκη να προωθηθούν οι στενότεροι δεσμοί μεταξύ του EHEA και της ERA σε μια Ευρώπη της γνώσης και τη σπουδαιότητα της έρευνας ως αναπόσπαστου τμήματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι Υπουργοί θεωρούν απαραίτητο να υπερβούν την μέχρι τώρα εστίαση σε δύο κύριους κύκλους σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να περιλάβουν το διδακτορικό επίπεδο ως τρίτο κύκλο στη διαδικασία της Μπολόνιας. Υπογραμμίζουν τη σημασία της έρευνας και της ερευνητικής κατάρτισης και την προώθηση της αλληλοπειθαρχίας στη διατήρηση και τη βελτίωση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης γενικότερα. Οι Υπουργοί απαιτούν την αυξανόμενη κινητικότητα στα διδακτορικά και μεταδιδακτορικά επίπεδα και ενθαρρύνουν τα σχετικά Ιδρύματα για να αυξήσουν τη συνεργασία τους στις διδακτορικές μελέτες και την κατάρτιση των νέων ερευνητών.

Οι Υπουργοί θα καταβάλουν απαραίτητη προσπάθεια να κάνουν τα ευρωπαϊκά Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έναν ακόμα ελκυστικό και αποδοτικό

συνεργάτη. Επομένως, οι Υπουργοί ζητούν από τα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να αυξήσουν το ρόλο και τη σχετικότητα της έρευνας στην τεχνολογική, κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη και στις ανάγκες της κοινωνίας.

Οι Υπουργοί καταλαβαίνουν ότι υπάρχουν εμπόδια που δυσκολεύουν την επίτευξη των στόχων αυτών και αυτά δεν μπορούν να επιλυθούν από τα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μόνο. Απαιτείται η ισχυρή υποστήριξη συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών και σωστών αποφάσεων από τις εθνικές κυβερνήσεις και τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

Τέλος, οι Υπουργοί δηλώνουν ότι στα δίκτυα σε διδακτορικό επίπεδο πρέπει να δοθεί η υποστήριξη για να τονώσουν την ανάπτυξη της τελειότητας και να γίνουν μια από τις σφραγίδες της Κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Απογραφή

Εν όψει των στόχων που τίθενται για το 2010, αναμένεται ότι συγκεκριμένα μέτρα θα θεσπιστούν για να εκτιμήσουν την πρόοδο που επιτυγχάνεται στη διαδικασία της Μπολόνιας. Μια άσκηση ενδιάμεσης απογραφής θα παρείχε τις αξιόπιστες πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο η διαδικασία προωθείται πραγματικά και θα πρόσφερε τη δυνατότητα να ληφθούν τα διορθωτικά μέτρα, εάν κριθεί απαραίτητο.

Οι Υπουργοί χρεώνουν το Follow Up Group με την οργάνωση μιας διαδικασίας απογραφής εγκαίρως για τη σύνοδο κορυφής τους το 2005 και την ανάληψη να ευθύνης για να προετοιμαστούν οι λεπτομερείς εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο και την εφαρμογή του ενδιάμεσου συνόλου προτεραιοτήτων για τα επόμενα δύο έτη:

- εξασφάλιση ποιότητας
- σύστημα δύο κύκλων σπουδών
- η αναγνώριση των διπλωμάτων και των περιόδων σπουδών

Επιπλέον, οι συμμετέχουσες χώρες θα προετοιμαστούν για να επιτρέψουν την πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες για την έρευνα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σχετικά με τους στόχους της διαδικασίας της Μπολόνιας. Η πρόσβαση στις τράπεζες στοιχείων στην τρέχουσα έρευνα και τα ερευνητικά αποτελέσματα θα διευκολυνθεί.

Περαιτέρω συνέχεια, Δομή της συνέχειας

Οι Υπουργοί εμπιστεύονται την εφαρμογή όλων των ζητημάτων που καλύπτονται στη Διακήρυξη, τη γενική καθοδήγηση της διαδικασίας της Μπολόνιας και την προετοιμασία της επόμενης υπουργικής συνεδρίασης από το Follow Up Group, το οποίο θα αποτελείται από τους αντιπροσώπους όλων των μελών της διαδικασίας της Μπολόνιας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), του EURASHE, της ESIB και την ΟΥΝΕΣΚΟ- CEPES ως συμβουλευτικά μέλη. Σε αυτή η ομάδα, που πρέπει να συγκαλείται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, θα

προεδρεύει η χώρα που έχει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ την αντιπροεδρία θα κατέχει ο εκπρόσωπος της χώρας που ανέλαβε την επόμενη υπουργική Σύνοδο.

Ένα σώμα του οποίου επίσης θα κατέχει την προεδρεία η χώρα που προεδρεύει της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα επιτηρεί την εργασία μεταξύ των συνεδριάσεων του Follow Up Group. Η επιτροπή αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο που θα είναι από τη χώρα που ανέλαβε την επόμενη υπουργική Σύνοδο, εκπρόσωπο της προηγούμενης και επόμενης προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τρεις συμμετέχουσες χώρες που εκλέγονται από το Follow Up Group για ένα έτος, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και, ως συμβουλευτικά μέλη, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το EUA, το EURASHE, την ESIB και την ΟΥΝΕΣΚΟ - CEPES. Το Follow Up Group καθώς επίσης και η επιτροπή μπορούν να συγκαλέσουν τις ειδικές ομάδες εργασίας δεδομένου ότι το κρίνουν απαραίτητο.

Η γενική εποπτεία θα υποστηρίζεται από μια γραμματεία που η χώρα που φιλοξενεί την επόμενη υπουργική διάσκεψη θα παράσχει.

Στην πρώτη συνεδρίασή του μετά από τη διάσκεψη του Βερολίνου, το Follow Up Group καλείται να καθορίσει περαιτέρω τις ευθύνες της επιτροπής και τους στόχους της γραμματείας.

Πρόγραμμα εργασίας 2003-2005

Οι Υπουργοί ζητούν από το Follow Up Group να συντονίσει τις δραστηριότητες για την πρόοδο της διαδικασίας της Μπολόνιας όπως υποδεικνύεται στα θέματα και τις ενέργειες που καλύπτονται από τη Διακήρυξη σχετικά, και να ετοιμάσει εγκαίρως έκθεση για την επόμενη υπουργική Σύνοδο το 2005.

Επόμενη Σύνοδος

Οι Υπουργοί αποφασίζουν να οργανώσουν την επόμενη διάσκεψη στην πόλη του Μπέργκεν (Νορβηγία) τον Μάιο του 2005.

MEPOZB

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

«Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

1.ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η ελληνική εκπαίδευση παρέχεται κυρίως : α) στην πρωτοβάθμια, β) στην δευτεροβάθμια, γ) στην τριτοβάθμια. Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ανήκουν επίσης : η επαγγελματική εκπαίδευση, η ειδική αγωγή και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, η ιδιωτική εκπαίδευση (δημόσια και ιδιωτική). Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά μεταξύ των ηλικιών 6-15, δηλαδή περιλαμβάνει την Πρωτοβάθμια (Δημοτικό) και την κατώτερη Δευτεροβάθμια (Γυμνάσιο).

- Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση : περιλαμβάνει την προσχολική αγωγή και τη δημοτική εκπαίδευση.
  - Η προσχολική αγωγή παρέχεται στα νηπιαγωγεία που έχουν ως γενικό σκοπό να προετοιμάσουν τα νήπια για να παρακολουθήσουν το δημοτικό σχολείο. Τα νηπιαγωγεία είναι δημόσια ή ιδιωτικά και εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας. Η σχολική ζωή, όμως, των μαθητών μπορεί να ξεκινά από την ηλικία των 2,5 ετών (προσχολική εκπαίδευση) σε ιδρύματα (ιδιωτικά και δημόσια) που ονομάζονται Βρεφονηπιακοί Παιδικοί Σταθμοί. Ορισμένοι Βρεφονηπιακοί Παιδικοί σταθμοί διαθέτουν και Νηπιακά Τμήματα που λειτουργούν παράλληλα προς τα Νηπιαγωγεία.
  - Η δημοτική εκπαίδευση παρέχεται στα δημοτικά σχολεία όπου φοιτούν επί 6 χρόνια οι μαθητές που έχουν συμπληρώσει τα 5.5 χρόνια. Σκοπός του δημοτικού σχολείου είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών μέσα στα πλαίσια που ορίζει ο ευρύτερος σκοπός της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στους μαθητές που αποφοιτούν, χορηγούνται τίτλοι για την εγγραφή τους στο γυμνάσιο.

Παράλληλα προς τα κοινά Νηπιαγωγεία και Δημοτικά λειτουργούν και Ολοήμερα σχολεία, τα οποία έχουν διευρυνμένο ωράριο λειτουργίας και εμπλουτισμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα.

- Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση : αποτελεί την συνέχεια της πρωτοβάθμιας και διαρκεί 6 σχολικά έτη. παρέχεται σε δύο επάλληλους 3ετείς κύκλους, το γυμνάσιο (κατώτερη Δευτεροβάθμια) και το λύκειο (μετα-υποχρεωτική Δευτεροβάθμια). Η μετα-υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση,

σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση του 1997, περιλαμβάνει δύο τύπους σχολείων: τα Ενιαία Λύκεια και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ). Η διάρκεια φοίτησης είναι τριετής στα Ενιαία Λύκεια και διετής (α΄ κύκλος σπουδών) ή τριετής (β΄ κύκλος σπουδών) στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια, ενώ δεν αποκλείονται αμοιβαίες μετακινήσεις από τον ένα τύπο σχολείου στον άλλο. Στη μετα-υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση εντάσσονται και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα οποία προσφέρουν επίσημη αλλά αδιαβάθμιτη εκπαίδευση. Τα Ιδρύματα αυτά χαρακτηρίζονται αδιαβάθμιτα, γιατί δέχονται τόσο αποφοίτους Γυμνασίου όσο και αποφοίτους Λυκείου, ανάλογα με τις επιμέρους ειδικότητες που προσφέρουν.

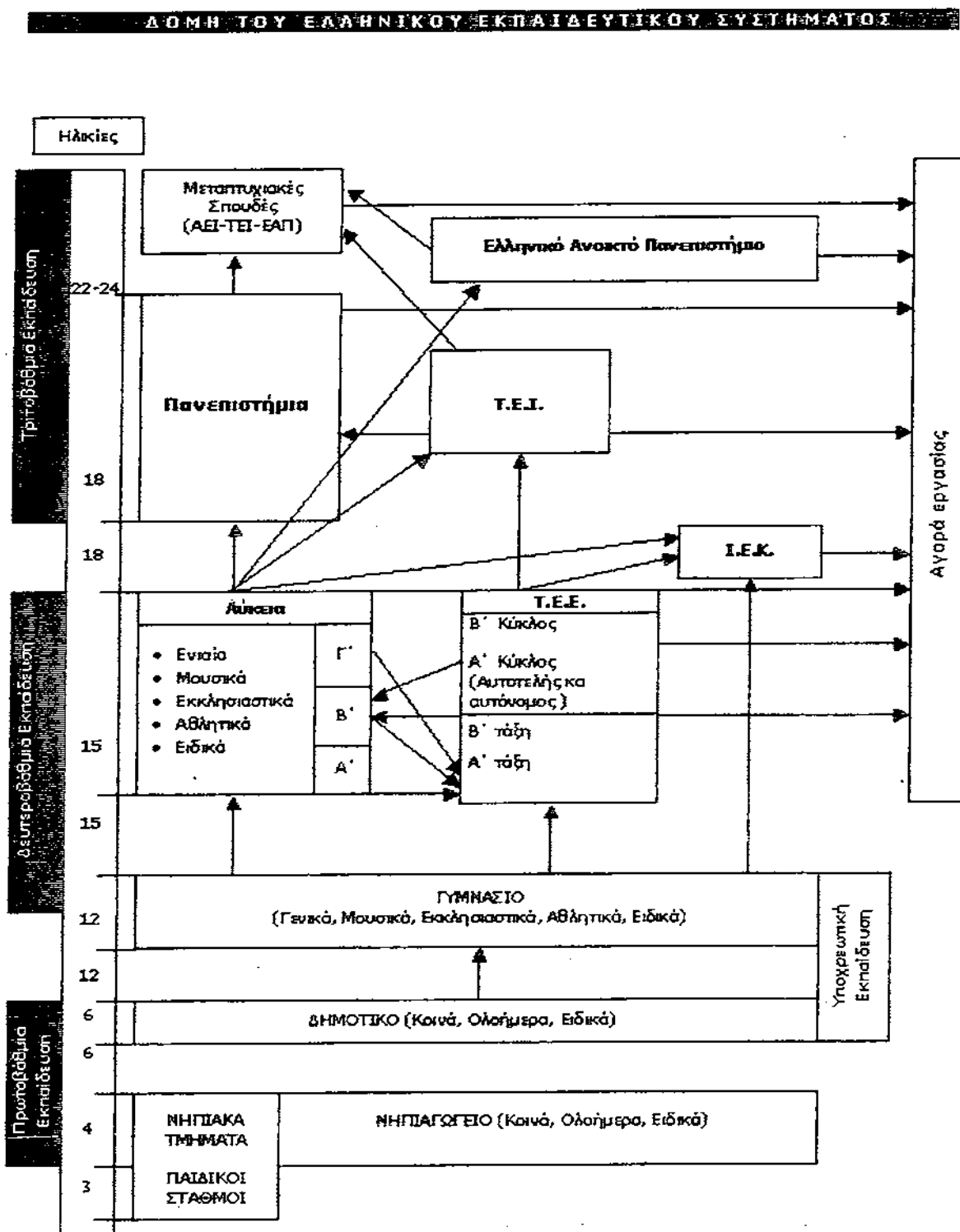
- Η τριτοβάθμια εκπαίδευση : περιλαμβάνει την πανεπιστημιακού επιπέδου ανώτατη εκπαίδευση που παρέχεται από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και την τριτοβάθμια τεχνολογική εκπαίδευση που παρέχεται από τα ανώτερα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.). Η εισαγωγή των φοιτητών σ' αυτά τα ιδρύματα εξαρτάται από την επίδοσή τους σε εξετάσεις εθνικού επιπέδου που λαμβάνουν χώρα στη Β΄ και Γ΄ τάξη του Λυκείου.

Η επίσημη τυπική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από καθορισμένη διάρκεια σπουδών, επαναληψιμότητα, και απονομή επίσημου τίτλου σπουδών στο τέλος τους, ο οποίος αποτελεί και την κρατική νομιμοποίησή της.

Η διαβάθμιση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων συνεπάγεται την υποχρέωση κατοχής του αποδεικτικού τίτλου (απολυτηρίου, πτυχίου κλπ.) του προηγούμενου επιπέδου σπουδών για τη συνέχιση στο επόμενο.

Το διάγραμμα 1 που ακολουθεί παρουσιάζει συνοπτικά τη δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, όπως αυτό συγκροτείται από ιδρύματα της επίσημης τυπικής, διαβαθμισμένης ή αδιαβάθμιστης εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 1 : δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος

1.2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.2.1 Τρόπος πρόσβασης αποφοίτων ενιαίου λυκείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Από το ακαδημαϊκό έτος 2002-2003 η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση γίνεται πλέον μόνο με το σύστημα του Ενιαίου Λυκείου. Το κύριο χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι ότι βασίζεται ως προς τα κριτήρια επιλογής των εισαγομένων τελειοφοίτων σε βαθμολογικά δεδομένα προφορικής και γραπτής εξέτασης μαθημάτων των δύο τελευταίων τάξεων του Ενιαίου Λυκείου, τα οποία είναι αποδεδειγμένα από τα αντίστοιχα που λαμβάνονται υπόψη για την αποφοίτηση και την απόκτηση του απολυτηρίου του Ενιαίου Λυκείου.

Οι απόφοιτοι Ενιαίου Λυκείου προηγούμενων ετών μπορούν να επιδιώξουν τη βελτίωση της βαθμολογίας τους μετέχοντας ξανά στις εξετάσεις όλων των μαθημάτων της τελευταίας τάξης που εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο και για την εισαγωγή τους λαμβάνονται υπόψη τα βαθμολογικά δεδομένα της τελευταίας αυτής γραπτής τους εξέτασης. Για όσους αποφοίτους συμμετέχουν στις εξετάσεις αυτές τα αμέσως δυο επόμενα έτη απ' αυτό της αποφοίτησής τους λαμβάνεται υπόψη και ο προφορικός βαθμός που σημείωσαν όταν φοιτούσαν στην τελευταία τάξη, ενώ για όσους συμμετέχουν μετά την παρέλευση δύο ετών από τη λήψη του απολυτηρίου λαμβάνονται υπόψη μόνο οι γραπτοί βαθμοί της τελευταίας αυτής εξέτασής τους.

Με τις προαγωγικές και τις απολυτήριες εξετάσεις στα μαθήματα που εξετάζονται σε επίπεδο σχολικής μονάδας και σε εθνικό επίπεδο στη Β' και στη Γ' τάξη του Λυκείου επιδιώκεται να διαπιστωθεί ο βαθμός αφομοίωσης των διδασκόμενων στην κάθε τάξη και ο βαθμός ανάπτυξης της κριτικής ικανότητας του μαθητή, καθώς και να διαπιστωθεί αν ο μαθητής διαθέτει το ελάχιστο επίπεδο γνώσεων που απαιτείται για την απόκτηση του απολυτηρίου. Παράλληλα, με την αντικειμενικοποίηση των εξετάσεων των μαθημάτων που εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο, δίδεται η δυνατότητα να αποτελέσουν οι βαθμοί των μαθημάτων αυτών τα κριτήρια επιλογής των εισαγομένων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό στον απόφοιτο Ενιαίου Λυκείου εκτός από το απολυτήριο χορηγείται και η "ΒΕΒΑΙΩΣΗ", η οποία είναι το αποδεικτικό στοιχείο για τη δυνατότητα πρόσβασης του κατόχου της στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η βεβαίωση αυτή χορηγείται και σε παλαιούς απόφοιτους που εντάσσονται στο σύστημα μετά από συμμετοχή στις εξετάσεις των μαθημάτων της Γ' Λυκείου που εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο.

1.2.2 Επιστημονικά πεδία, κατευθύνσεις και μαθήματα

Με το νέο σύστημα τα τμήματα ομοειδών γνωστικών αντικειμένων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ομαδοποιούνται σε επιστημονικά πεδία τα οποία είναι:

1. Ανθρωπιστικές, νομικές και κοινωνικές επιστήμες. (π.χ. τμήματα της θεολογίας, της φιλολογίας, της ιστορίας)
2. Θετικές επιστήμες (π.χ. μαθηματικών, της φυσικής, της χημείας)
3. Επιστήμες υγείας (π.χ. ιατρική, η φαρμακευτική, η βιολογία)
4. Τεχνολογικές επιστήμες (π.χ. πολιτικοί μηχανικοί, οι αρχιτέκτονες μηχανικοί, οι μηχανολόγοι μηχανικοί)
5. Επιστήμες οικονομίας και διοίκησης (π.χ. οικονομικές επιστήμες, η οργάνωση και διοίκηση επιχειρήσεων, η λογιστική και η χρηματοοικονομική)

Οι υποψήφιοι υποβάλλουν στα λύκεια αποφοίτησής τους, αφού γνωστοποιηθούν οι τελικοί βαθμοί, συμπληρωμένο μηχανογραφικό δελτίο στο οποίο σημειώνουν τη σειρά προτίμησής τους για τα τμήματα στα οποία επιθυμούν να εισαχθούν. Κάθε υποψήφιος μπορεί να δηλώσει τμήματα που ανήκουν σε δύο κατά ανώτατο όριο επιστημονικά πεδία. Τα μηχανογραφικά δελτία που έχουν συμπληρώσει οι υποψήφιοι διαβιβάζονται από τα λύκεια στο υπουργείο Παιδείας. Στα απολυτήρια και στα πιστοποιητικά σπουδών αναγράφεται αναλυτικά η βαθμολογία των υποψηφίων. Η Διεύθυνση Μηχανοργάνωσης του υπουργείου Παιδείας επεξεργάζεται όλα τα στοιχεία και καταρτίζει τους πίνακες εισαγομένων σε κάθε τμήμα. Τα εξεταζόμενα μαθήματα, οι κατευθύνσεις και τα επιστημονικά πεδία που καλούνται να επιλέξουν οι μαθητές φαίνονται στον πίνακα 1.

1.2.3 Ο Γενικός βαθμός πρόσβασης

Ο γενικός βαθμός πρόσβασης που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό των μορίων, διαμορφώνεται από τους βαθμούς πρόσβασης των δύο τελευταίων τάξεων, ειδικότερα στην διαμόρφωση του γενικού βαθμού πρόσβασης συμμετέχει κατά 30% ο βαθμός πρόσβασης της Β' λυκείου και κατά 70% αυτός της Γ' λυκείου όπως διαμορφώθηκε από την τελευταία συμμετοχή του στις εξετάσεις. Αν ο βαθμός της προτελευταίας τάξης είναι ίσος ή μικρότερος από τον αντίστοιχο της τελευταίας τάξης, τότε ως γενικός βαθμός πρόσβασης λαμβάνεται ο βαθμός πρόσβασης της τελευταίας τάξης. Για τους αποφοίτους άλλου τύπου Λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου ο γενικός βαθμός πρόσβασης είναι ο Μέσος Όρος (Μ.Ο.) των γραπτών βαθμών που πέτυχαν στις εξετάσεις όλων των μαθημάτων της Γ' τάξης που εξετάζονται σε εθνικό επίπεδο.

Πίνακας 1: Επιστημονικά πεδία, κατευθύνσεις και μαθήματα

Επιστημονικά πεδία	Θεωρητική	Θετική	Τεχνολογική	
			Κύκλος πληροφορικής	Κύκλος τεχνολογίας
Ανθρωπιστικές, νομικές και κοινωνικές επιστήμες	1. Αρχαία Ελληνικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά
	2. Ιστορία	2. Φυσική	2. Φυσική	2. Φυσική
	3. Νεοελλ. Λογοτεχνία	3. Χημεία	3. Ανάπτυξη Εφαρμογών	3. Χημεία-Βιοχημεία
	4. Λατινικά	4. Βιολογία	4. Διοίκηση Επιχειρήσεων	4. Ηλεκτρολογία
	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα
	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Νεοτ. Ελλ. Ιστορία	6. Νεοτ. Ελλ. Ιστορία	6. Νεοτ. Ελλ. Ιστορία
Θετικές επιστήμες	1. Αρχαία Ελληνικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά
	2. Ιστορία	2. Φυσική	2. Φυσική	2. Φυσική
	3. Νεοελλ. Λογοτεχνία	3. Χημεία	3. Ανάπτυξη Εφαρμογών	3. Χημεία-Βιοχημεία
	4. Λατινικά	4. Βιολογία	4. Διοίκηση Επιχειρήσεων	4. Ηλεκτρολογία
	5. Μαθ/κά-Στατ/κή	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα
	6. Νεολ. Γλώσσα	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Ελεύθερη επιλογή
Επιστήμες υγείας	1. Αρχαία Ελληνικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά
	2. Ιστορία	2. Φυσική	2. Φυσική	2. Φυσική
	3. Νεοελλ. Λογοτεχνία	3. Βιολογία	3. Ανάπτυξη Εφαρμογών	3. Χημεία-Βιοχημεία
	4. Λατινικά	4. Χημεία	4. Διοίκηση Επιχειρήσεων	4. Ηλεκτρολογία
	5. Βιολογία	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Βιολογία	5. Βιολογία
	6. Νεολ. Γλώσσα	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Νεοελλ. Γλώσσα	6. Νεοελλ. Γλώσσα
Τεχνολογικές επιστήμες	1. Αρχαία Ελληνικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά
	2. Ιστορία	2. Φυσική	2. Φυσική	2. Φυσική
	3. Νεοελλ. Λογοτεχνία	3. Χημεία	3. Ανάπτυξη Εφαρμογών	3. Χημεία-Βιοχημεία
	4. Λατινικά	4. Βιολογία	4. Διοίκηση Επιχειρήσεων	4. Ηλεκτρολογία
	5. Μαθ/κά-Στατ/κή	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα
	6. Νεολ. Γλώσσα	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Ελεύθερη επιλογή	6. Ελεύθερη επιλογή
Επιστήμες οικονομίας και διοίκησης	1. Αρχαία Ελληνικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά	1. Μαθηματικά
	2. Ιστορία	2. Φυσική	2. Φυσική	2. Φυσική
	3. Νεοελλ. Λογοτεχνία	3. Χημεία	3. Ανάπτυξη Εφαρμογών	3. Χημεία-Βιοχημεία
	4. Λατινικά	4. Βιολογία	4. Διοίκηση Επιχειρήσεων	4. Ηλεκτρολογία
	5. Νεολ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα	5. Νεοελλ. Γλώσσα
	6. Αρχές Οικ. Θεωρίας	6. Αρχές Οικ. Θεωρίας	6. Αρχές Οικ. Θεωρίας	6. Αρχές Οικ. Θεωρίας
	7. Μαθ/κά-Στατ/κή	7. Μαθ/κά-Στατ/κή	7. Μαθ/κά-Στατ/κή	7. Μαθ/κά-Στατ/κή

Σημείωση: 1. Με κόκκινο χρώμα είναι τα μαθήματα κατεύθυνσης αυξημένης βαρύτητας.
2. Με μπλε χρώμα είναι τα μαθήματα Γενικής Παιδείας αυξημένης βαρύτητας.

1.2.4 Ο Υπολογισμός των μορίων

Για κάθε επιστημονικό πεδίο που επιλέγει ο υποψήφιος, έχει ένα σύνολο μορίων που λαμβάνεται υπόψη για την εισαγωγή του στα τμήματα του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου. Ο υπολογισμός των μορίων γίνεται ως εξής:

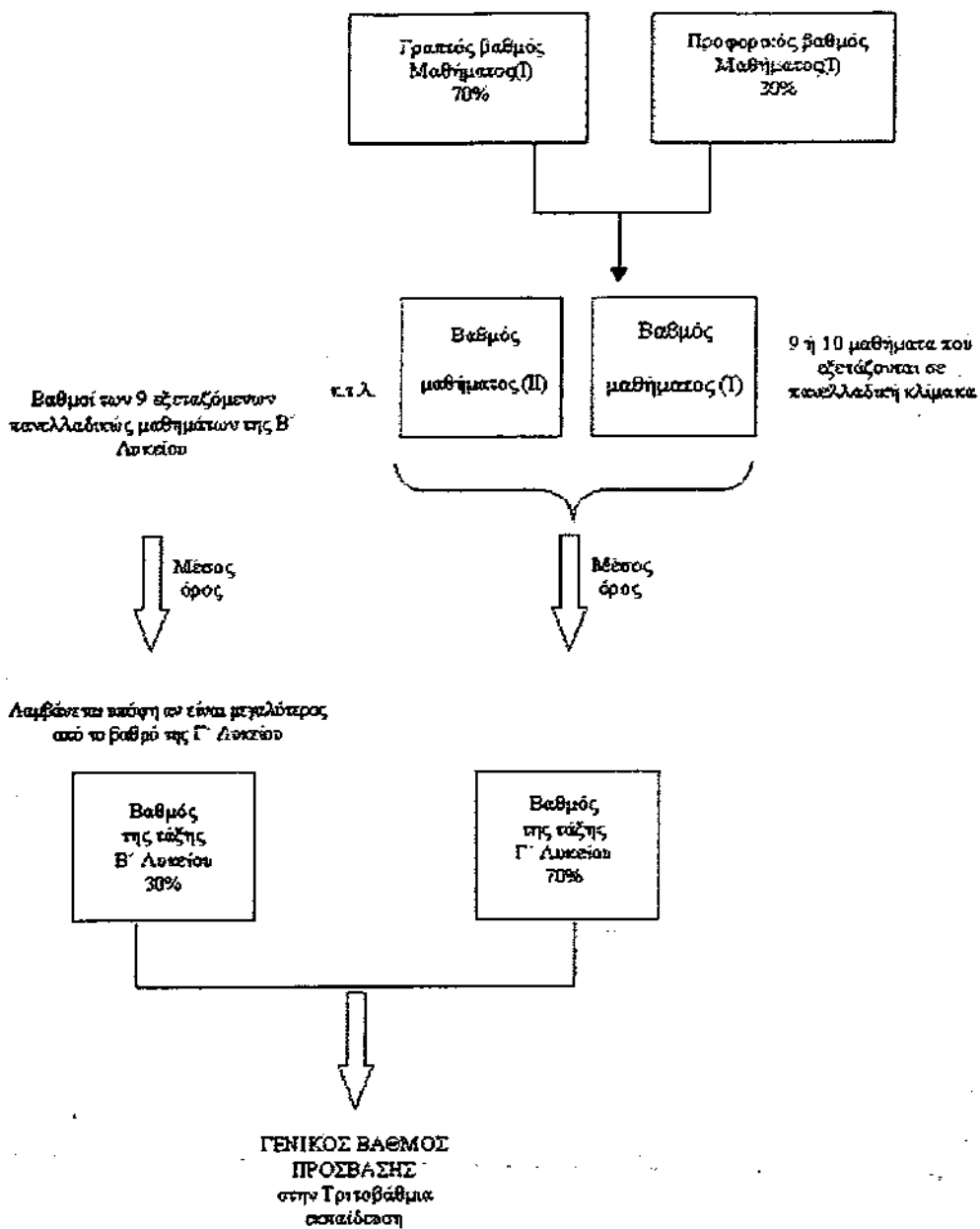
Αρχικά πολλαπλασιάζονται ο γενικός βαθμός πρόσβασης και οι βαθμοί των μαθημάτων αυξημένης βαρύτητας με τους αντίστοιχους συντελεστές. Στη συνέχεια αθροίζονται τα τρία γινόμενα και το άθροισμα αυτό πολλαπλασιάζεται με το εκατό (100). Δηλαδή, το σύνολο μορίων δίδεται από τη σχέση: [(γεν. βαθμός πρόσβασης X 8) + (βαθμός πρόσβασης α' μαθήματος αυξημένης βαρύτητας X 1,3) + (βαθμός β' μαθήματος αυξημένης βαρύτητας X 0,7)] X 100.

Στην περίπτωση που ο υποψήφιος προέρχεται από διαφορετική κατεύθυνση από αυτή στην οποία ανήκουν τα μαθήματα αυξημένης βαρύτητας του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου, τότε οι βαθμοί των μαθημάτων που τα αντικαθιστούν πολλαπλασιάζονται με τους αντίστοιχους συντελεστές τους. Για τα τμήματα και τις σχολές που απαιτείται ειδικό μάθημα, το σύνολο μορίων δίδεται από τη σχέση: [(γεν. βαθμός πρόσβασης X 8) + (βαθμός πρόσβασης α' μαθήματος αυξημένης βαρύτητας X 1,3) + (βαθμός β' μαθήματος αυξημένης βαρύτητας X 0,7)] + (βαθμός ειδικού μαθήματος X 1 ή 2 κατά περίπτωση)] X 100. Στον πίνακα 2 φαίνεται συγκεντρωτικά ο υπολογισμός των μορίων.

Πίνακας 2 : Ο υπολογισμός των μορίων

	Συντελεστής	Το άριστο
Α Γενικός βαθμός πρόσβασης	X 8	20 X 8 = 160
Β Βαθμός πρόσβασης στο 1ο μάθημα αυξημένης βαρύτητας	X 1,3	20 X 1,3 = 26
Γ Βαθμός πρόσβασης στο 1ο μάθημα αυξημένης βαρύτητας	X 0,7	20 X 0,7 = 14
		ΣΥΝΟΛΟ: 200
Δ Τελικό σύνολο μορίων	X 100	20.000
Ε Τελικό σύνολο μορίων με ειδικό μάθημα	X 2	24.000
ΣΤ Τελικό σύνολο μορίων με ειδικό μάθημα	X 1	22.000

Ακολουθεί το διάγραμμα 2 για την αναλυτικότερη παρουσίαση του υπολογισμού των μορίων.

$$\left[\begin{array}{l} \text{Γενικός} \\ \text{βαθμός} \\ \text{πρόσβασης} \end{array} \right] \times 8 + \left[\begin{array}{l} \text{1}^\circ \text{ μάθημα} \\ \text{βαρύτητας} \end{array} \right] \times 1,3 + \left[\begin{array}{l} \text{2}^\circ \text{ μάθημα} \\ \text{βαρύτητας} \end{array} \right] \times 0,7 \times 100 = \left[\begin{array}{l} \text{Συνολικά μόρια για την} \\ \text{εισαγωγή στα ΑΕΙ και} \\ \text{ΤΕΙ} \end{array} \right]$$

Διάγραμμα 2 : Ο υπολογισμός των μορίων

1.2.5 Η Περίπτωση ισοβαθμίας

Σε περίπτωση ισοβαθμίας του υποψηφίου με τον τελευταίο εισαγόμενο σε σχολή για την οποία δήλωσε προτίμηση, προηγείται αυτός που έχει μεγαλύτερο βαθμό απολυτηρίου. Αν υπάρχει ισοβαθμία και στον βαθμό του απολυτηρίου, προηγείται αυτός που έχει μεγαλύτερο άθροισμα βαθμών στα δύο μαθήματα αυξημένης βαρύτητας του οικείου επιστημονικού πεδίου. Αν, τέλος, υπάρχει και πάλι ισοβαθμία, τότε εισάγονται όλοι οι ισοβαθμούντες ανεξάρτητα από τη σειρά προτίμησης με την οποία δήλωσε ο καθένας τη συγκεκριμένη σχολή.

1.2.6 Πως διαμορφώνεται η βάση σε κάθε τμήμα Α.Ε.Ι.-Α.Τ.Ε.Ι.

Η βάση διαμορφώνεται από τον τελευταίο επιτυχόντα σε κάθε τμήμα. Για παράδειγμα, αν το Τμήμα Μαθηματικών της Αθήνας διαθέτει 150 θέσεις εισακτέων, αυτό σημαίνει ότι θα εισαχθούν σε αυτό οι πρώτοι 150 υποψήφιοι που δήλωσαν σε προγενέστερη σειρά προτίμησης το συγκεκριμένο τμήμα και ανάλογα με τη βαθμολογία που πέτυχαν. Ο τελευταίος από τους 150 που εισάγεται στο τμήμα διαμορφώνει με τον βαθμό του και τη βάση του τμήματος. Αν δηλαδή ο βαθμός του απολυτηρίου του είναι το 13, η βάση για το Μαθηματικό Τμήμα της Αθήνας είναι το 13.

1.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.3.1 Ειδικές κατηγορίες υποψηφίων

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 1351/1983 "εισαγωγή σπουδαστών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 56-Α) προβλέπονται διάφορες κατηγορίες υποψηφίων, για τους οποίους ισχύουν ειδικές διατάξεις για την εισαγωγή τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της χώρας μας. Οι ειδικές αυτές κατηγορίες είναι οι εξής :

Α) Έλληνες εξωτερικού απόφοιτοι ενιαίων λυκείων εξωτερικού

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται όσοι υποψήφιοι για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδος είναι Έλληνες ή παιδιά που ο ένας τουλάχιστον από τους γονείς είναι Έλληνας και πληρούν τις εξής δύο προϋποθέσεις :

- Ο ίδιος ή ένας τουλάχιστον από τους γονείς του υποψηφίου να είναι ή να ήταν μόνιμος κάτοικος εξωτερικού τουλάχιστον πέντε πλήρη έτη

κατά την τελευταία δεκαετία πριν την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του υποψηφίου.

- Ο υποψήφιος να έχει αποκτήσει τίτλο Ελληνικού Ενιαίου Λυκείου που λειτουργεί στο εξωτερικό με πλήρη φοίτηση στη Γ' τάξη του Λυκείου αυτού.

Β) Παιδιά ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται οι υποψήφιοι για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση που είναι απόφοιτοι Ελληνικών Ενιαίων Λυκείων που λειτουργούν στο εξωτερικό με πλήρη φοίτηση στη Γ' τάξη του Λυκείου αυτού κατά τη διάρκεια που ο ένας τουλάχιστον από τους γονείς του ήταν αποσπασμένος σε Ελληνική Δημόσια Υπηρεσία στο εξωτερικό ή σε Διεθνή Οργανισμό στον οποίο μετέχει και η Ελλάδα.

Γ) Απόφοιτοι ξένων σχολείων αλλοδαπής ελληνικής καταγωγής

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται, όσοι υποψήφιοι για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδας είναι Ελληνικής καταγωγής και έχουν αποφοιτήσει από ξένα λύκεια ή αντίστοιχα σχολεία που λειτουργούν στο εξωτερικό ή από ελληνόγλωσσα λύκεια του εξωτερικού που δεν ακολουθούν πρόγραμμα Ελληνικού Ενιαίου Λυκείου. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να υπαχθούν και οι ελληνικής καταγωγής απόφοιτοι Λυκείων της Κύπρου, εφόσον με δήλωση τους επιλέξουν να μην ενταχθούν στην ΣΤ κατηγορία. Οι υποψήφιοι που υπάγονται στην κατηγορία αυτή διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες και συγκεκριμένα:

- Στους αποφοίτους Λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου που ακολουθεί πρόγραμμα σπουδών χώρας - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Στους αποφοίτους Λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου που ακολουθεί πρόγραμμα σπουδών χώρας που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ) Αλλοδαποί-αλλογενείς

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται οι αλλοδαποί - αλλογενείς υποψήφιοι, εφόσον είναι απόφοιτοι λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου της αλλοδαπής ή ημεδαπής, ο τίτλος του οποίου τους παρέχει δικαίωμα εισαγωγής σε Πανεπιστήμιο της χώρας, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της οποίας ακολουθούσε το σχολείο αποφοίτησης και δεν έχουν Ελληνική καταγωγή οι ίδιοι και κανένας από τους δύο γονείς τους.

Οι υποψήφιοι που υπάγονται στην κατηγορία αυτή διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες και συγκεκριμένα:

- Στους αποφοίτους Λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου που ακολουθεί πρόγραμμα σπουδών χώρας - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Στους αποφοίτους Λυκείου ή αντίστοιχου σχολείου που ακολουθεί πρόγραμμα σπουδών χώρας που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ε) Μουσουλμανική μειονότητα Θράκης

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται οι απόφοιτοι Ενιαίων Λυκείων οι οποίοι προέρχονται από τη Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης και είναι οι ίδιοι εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια δήμου της Θράκης ή άλλου Δήμου της χώρας, κατόπιν μετεγγραφής από Δήμο της Θράκης.

ΣΤ) Κύπριοι

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που πληρούν τις εξής προϋποθέσεις:

- Ο ένας ή και οι δύο γονείς τους να είναι Κύπριοι στη καταγωγή
- Ο τίτλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατέχουν τους παρέχει δικαίωμα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας το πρόγραμμα της οποίας ακολουθούσε το Λύκειο ή το αντίστοιχο σχολείο αποφοίτησής τους.

Στην ειδική αυτή κατηγορία εντάσσονται και οι ελληνικής καταγωγής απόφοιτοι Λυκείων της Κύπρου με την επιφύλαξη που αναφέρεται στην Γ κατηγορία.

Ζ) Ομογενείς υπότροφοι

Στην ειδική αυτή κατηγορία ανήκουν οι υποψήφιοι για σπουδές ομογενείς ή παιδιά ομογενών που κατοικούν και διαμένουν στο εξωτερικό πέντε τουλάχιστον χρόνια πριν από το έτος επιλογής και τους χορηγήθηκε υποτροφία από το Ελληνικό κράτος για σπουδές στην Ελλάδα.

Η) Αλλογενείς - αλλοδαποί υπότροφοι

Στην ειδική αυτή κατηγορία ανήκουν οι αλλογενείς - αλλοδαποί υπότροφοι του Ελληνικού κράτους.

Θ) Φοιτητές ειδικών προγραμμάτων (πρώην Π.Σ.Ε. πολυτεχνείου Κρήτης)

Στην ειδική αυτή κατηγορία ανήκουν οι φοιτητές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Ν. 2752/1999 (ΦΕΚ 248 τ Α') και οι οποίοι

περιλαμβάνονται στον επικυρωμένο από Πρύτανη του Πολυτεχνείου Κρήτης επίσημο κατάλογο. Η διάταξη παρούσας παραγράφου ισχύει μόνο για το έτος 2000 και για επιλογή των εισαγόμενων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εφαρμόζαν οι διατάξεις της περίπτωσης Β του εδαφίου Γ της παραγράφου 1 άρθρου 5 του Π.Δ. 221/1990 (ΦΕΚ 82 τ. Α').

Ι) Πάσχοντες από σοβαρές ασθένειες

Στην ειδική αυτή κατηγορία υπάγονται οι τυφλοί, κωφάλαλοι, οι πάσχοντες από μεσογειακή, δρεπανοκυτταρική μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία, οι πάσχοντες από συγγενή υδροκεφαλία με μόνιμη τεχνητή παροχέτευση του εγκεφαλονωτιαίου υγρού (shunt) συνοδευόμενη και από άλλες διαμαρτίες, όπως αραχνοειδής κύστη με φαινόμενα επιληπτικής κρίσης, καθώς επίσης οι πάσχοντες από μυϊκή δυστροφία Duchenne, από βαριά αγγειακή δυσπλασία του εγκεφαλικού στελέχους, από κακοήθεις νεοπλασίες (λευχαιμίας, λεμφώματα, συμπαγείς όγκους), από το σύνδρομο του Bund Chiari από τη νόσο του Fabry, από βαριά ινοκυστική νόσο. (παγκρέατος, πνευμόνων) από σκλήρυνση κατά πλάκας, από βαριά μυασθένεια, θεραπευτικός αντιμετωπιζόμενη με φαρμακευτική αγωγή, οι νεφροπαθείς που υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση, οι πάσχοντες από συγγενική αιμορραγική διάθεση - αιμορροφιλίες και οι υποβαλλόμενοι σε θεραπεία με παράγοντες πήξεως, οι υποβληθέντες σε μεταμόσχευση μυελού των οστών ή μεταμόσχευση κερατοειδούς χιτώνας, καρδιάς, ήπατος, πνευμόνων, νεφρού, παγκρέατος, οι πάσχοντες από ινσουλινοεξαρτώμενο νεανικό διαβήτη τύπου 1, οι πάσχοντες από σύνδρομο Evans οι πολυμεταγγιζόμενοι πάσχοντες από μεσογειακή αναιμία, οι έχοντες κινητικά προβλήματα οφειλόμενα σε αναπηρία άνω του 67%.

1.3.2 Τρόπος πρόσβασης ειδικών κατηγοριών υποψηφίων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Α) Δικαιολογητικά

Οι υπαγόμενοι σε μια από τις ειδικές κατηγορίες που επιθυμούν την πρόσβαση τους στα τμήματα και στις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, υποβάλλουν μηχανογραφικό δελτίο συμπληρωμένο και συνοδευόμενο από δικαιολογητικά, σε συγκεκριμένο τόπο και με ορισμένο χρόνο υποβολής.

Β) Επιλογή των υποψηφίων

Η επιλογή των υποψηφίων για την εισαγωγή τους στις σχολές ή τμήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης γίνεται ως εξής :

- Για τις κατηγορίες Α και Β (Έλληνες εξωτερικού απόφοιτοι ενιαίων λυκείων εξωτερικού και Παιδιά ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό), η

επιλογή γίνεται με βάση το σύνολο των μορίων που προκύπτουν από το άθροισμα των γινομένων των βαθμολογικών επιδόσεων που πέτυχαν στα μαθήματα που εξετάζονται με τους αντίστοιχους συντελεστές κατά φθίνουσα σειρά και μόνο για τα τμήματα και τις σχολές που δήλωσαν προτίμηση.

Οι υποψήφιοι αυτοί επιλέγουν στο μηχανογραφικό τους δελτίο τα μαθήματα μιας ομάδας μαθημάτων από τις εξής δυο στα οποία επιθυμούν να εξεταστούν :

α) Ομάδα μαθημάτων θεωρητικής κατεύθυνσης

- (1) Αρχαία Ελληνικά
- (2) Νεοελληνική Λογοτεχνία
- (3) Λατινικά
- (4) Ιστορία
- (5) Αρχές Φιλοσοφίας

β) Ομάδα μαθημάτων θετικής κατεύθυνσης

- (1) Μαθηματικά
- (2) Φυσική
- (3) Χημεία
- (4) Βιολογία
- (5) Ελληνική Γραμματεία

Για τον υπολογισμό του συνόλου των μορίων κάθε υποψηφίου πολλαπλασιάζονται οι βαθμολογικές του επιδόσεις στα μαθήματα που εξετάστηκε με του αντίστοιχους συντελεστές.

Για να αποκτήσει υποψήφιος δικαίωμα επιλογής απαιτείται να επιτύχει άθροισμα μορίων από τα πέντε μαθήματα κατεύθυνσης τουλάχιστον ίσο με:

- 1) το μισό του προβλεπόμενου μέγιστου δυνατού αριθμού μορίων προκειμένου για στρατιωτικές σχολές και τις σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας
- 2) το 35% του προβλεπόμενου μέγιστου δυνατού συνόλου μορίων προκειμένου για τις σχολές Α.Ε.Ι., Α.Τ.Ε.Ι. και λοιπές σχολές. Ως μέγιστο δυνατό σύνολο μορίων, κατά την εφαρμογή της διάταξης αυτής θεωρείται το άθροισμα των γινομένων του βαθμού άριστα σε κάθε μάθημα επί τον συντελεστή 1.

➤ Η επιλογή των υποψηφίων της ειδικής κατηγορίας Γ (Απόφοιτοι ξένων σχολείων αλλοδαπής ελληνικής καταγωγής), για την εισαγωγή τους στο Α' έτος σπουδών των σχολών και τμημάτων Α.Ε.Ι., Α.Τ.Ε.Ι., ΑΣΕΤΕΜ-ΣΕΛΕΤΕ και Ανώτερων σχολών τουριστικών επαγγελμαμάτων, γίνεται με κριτήριο τον ακριβή μέσο γενικό βαθμό απόλυσης από το λύκειο στην εικοσάβαθμη κλίμακα και για τις σχολές ή τα τμήματα που είχε δηλώσει προτίμηση κατά φθίνουσα σειρά και μέχρι συμπλήρωσης των θέσεων εισακτέων.

➤ Η επιλογή των υποψηφίων της κατηγορίας Δ (Αλλοδαποί-αλλογενείς), για την εισαγωγή τους στο Α' έτος σπουδών των σχολών και τμημάτων Α.Ε.Ι., Α.Τ.Ε.Ι., ΑΣΕΤΕΜ-ΣΕΛΕΤΕ και Ανώτερων σχολών τουριστικών επαγγελμαμάτων, γίνεται με κριτήριο τον ακριβή μέσο γενικό βαθμό

απόλυσης από το λύκειο στην εικοσαβάθμια (1-20) κλίμακα και για τις σχολές ή τα τμήματα που είχε δηλώσει προτίμηση κατά φθίνουσα σειρά και μέχρι συμπλήρωσης των θέσεων εισακτέων. Οι Αλλογενείς - Αλλοδαποί που επιλέγονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας πληρώνουν δίδακτρα, με τα οποία καλύπτεται ένα μικρό ποσοστό των δαπανών φοίτησης και των διδακτικών βιβλίων που τους χορηγούνται. Είναι δυνατόν να γίνει απαλλαγή απ' την καταβολή διδάκτρων, για φοιτητές που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και διακρίνονται για την επιμέλεια και την καλή τους διαγωγή. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν ακόμα ότι το Υπουργείο Παιδείας δεν έχει αρμοδιότητα να χορηγεί άδεια παραμονής στους υποψήφιους αλλοδαπούς - αλλογενείς. Άδεια παραμονής χορηγείται από την αρμόδια Ελληνική Υπηρεσία (Κέντρο Αλλοδαπών), μόνο σ' αυτούς που θα γίνουν δεκτοί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας μας και με την προϋπόθεση ότι δεν συντρέχουν λόγοι που αποκλείουν τη χορήγηση της άδειας αυτής.

- Η επιλογή των υποψηφίων που ανήκουν στην ειδική κατηγορία Ε(Μουσουλμανική μειονότητα Θράκης), γίνεται με βάση τα συνολικά τους μόρια που συγκεντρώνουν κατά φθίνουσα σειρά και μόνο για τα τμήματα και τις σχολές για τις οποίες έχουν δηλώσει προτίμηση.
- Οι υπαγόμενοι στην ειδική κατηγορία ΣΤ(Κύπριοι), εισάγονται στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδος με απόφαση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σύμφωνα με τη διαδικασία επιλογής που καθορίζει η Κυπριακή δημοκρατία και τους σχετικούς πίνακες, οι οποίοι μετά την κύρωση τους από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων κοινοποιούνται στις οικείες σχολές ή τμήματα.
- Η εισαγωγή των υποψηφίων που ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες των Ζ και Η (Ομογενείς υπότροφοι και Αλλογενείς - αλλοδαποί υπότροφοι), γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που κοινοποιείται στις οικείες σχολές ή τμήματα με βάση τις ονομαστικές καταστάσεις υποτρόφων των αρμοδίων κρατικών φορέων για συγκεκριμένα τμήματα της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που αποστέλλονται στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων το αργότερο μέχρι 31 Αυγούστου του έτους επιλογής και σύμφωνα με τα ποσοστά θέσεων που καθορίζονται με τη παρούσα.
- Οι υποψήφιοι της ειδικής κατηγορίας Ι (Πάσχοντες από σοβαρές ασθένειες), εγγράφονται με απόφαση της οικείας σχολής ή τμήματος μέχρι συμπλήρωσης των θέσεων που αντιστοιχούν στο ποσοστό θέσεων καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων σε οποιαδήποτε σχολή ή τμήμα Α.Ε.Ι. Α.Τ.Ε.Ι. εκτός από τις σχολές ή τα τμήματα εκείνα στα οποία, λόγω της φύσης της επιστήμης, είναι δυσχερές για τους έχοντες συγκεκριμένη πάθηση η παρακολούθησή, συμφωνά με αιτιολογημένη απόφαση της σχολής ή του τμήματος, που εγκρίνεται από την Σύγκλητο και ανακοινώνεται πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους κατά το οποίο

γίνεται η αίτηση για εγγραφή. Αν οι αιτήσεις σε κάποιο τμήμα ή σχολή των υποψηφίων αυτής της κατηγορίας είναι περισσότερες από τον αριθμό θέσεων που αντιστοιχούν κάθε φορά στο καθορισμένο ποσοστό, η επιλογή των εγγραφόμενων γίνεται με βάση το βαθμό του απολυτηρίου και μέχρι τη συμπλήρωση των θέσεων.

Γ) Εγγραφή στις σχολές

Οι επιλεγόμενοι υποψήφιοι θα πρέπει να εγγραφούν στις σχολές που έχουν πρόσβαση και επιλέγουν.

Η προθεσμία εγγραφής των εισαγόμενων σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου ορίζεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ανακοινώνεται από τα ΜΜΕ. Η εγγραφή των εισαγομένων γίνεται κατόπιν αιτήσεως που υποβάλλουν στην γραμματεία της οικείας σχολής ή τμήματος, μέσα στην καθορισμένη προθεσμία, αυτοπροσώπως ή με νόμιμα εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο τους, συνοδευόμενη από τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά.

2. Α.Ε.Ι. – Α.Τ.Ε.Ι.

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει την πανεπιστημιακού επιπέδου ανώτατη εκπαίδευση, που παρέχεται από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και την τριτοβάθμια τεχνολογική εκπαίδευση, που παρέχεται από τα τεχνολογικά ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.).

Το Σύνταγμα της Ελλάδας του 1975 στο άρθρο 16 ορίζει ότι η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες και ότι η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελούν υποχρέωση του Κράτους. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του Ελληνικού Συντάγματος, η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά εποπτεύονται από το κράτος, ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν βάσει νόμων που αναφέρονται στους οργανισμούς τους.

Η ανώτατη παιδεία αρχίζει μετά από 12 χρόνια γενικής (σχολικής) εκπαίδευσης (6 χρόνια πρωτοβάθμιας και 6 χρόνια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Μέσα στα πλαίσια για την προώθηση διαρθρωτικών αλλαγών στην κατεύθυνση εκδημοκρατισμού και του εκσυγχρονισμού των πανεπιστημίων συντάχθηκε και ψηφίστηκε από την Βουλή ο νόμος 1268/1982 «για τη δομή και λειτουργία των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), ο οποίος άρχισε να ισχύει από τις 16 Ιουλίου 1982. Οι κεντρικοί στόχοι της ριζικής νομοθετικής μεταβολής που επέφερε ο νόμος 1268/1982 είναι η διασφάλιση της εθνικά και κοινωνικά αναγκαίας ποιότητας σπουδών και η αποκατάσταση μιας ελεύθερης και δημοκρατικής εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Όταν μιλάμε για τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα οι περισσότεροι άνθρωποι, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, εννοούν τα Α.Ε.Ι. στα οποία περιλαμβάνονται 18 πανεπιστήμια. Είναι γεγονός όμως ότι από το 1984 υπάρχει στην Ελλάδα ένας αρκετά εύρωστος και δραστήριος μη πανεπιστημιακός χώρος, που απαρτίζεται από 14 Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) ο προσανατολισμός των οποίων είναι περισσότερο ο τομέας εφαρμογής μέσα από θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι στο Ελληνικό Σύνταγμα υπάρχει μια παράξενη μοναδικότητα, στην οποία υφίσταται διάκριση μεταξύ του όρου "ανώτατη εκπαίδευση", που χαρακτηρίζει μόνο τα Α.Ε.Ι. και του όρου "ανώτερη εκπαίδευση" που τώρα χαρακτηρίζει τα Α.Τ.Ε.Ι.. Η αλήθεια είναι ότι η πολιτεία διαμέσου του υπουργείου παιδείας προσπάθησε να ξεπεράσει τους παραπάνω όρους. Κατ' αρχήν αφαιρέσε από την υφιστάμενη νομοθεσία και τους δύο όρους "ανώτατη εκπαίδευση" και "ανώτερη εκπαίδευση". Στη συνέχεια, θεσμοθέτησε τον όρο "τριτοβάθμια εκπαίδευση" με τον οποίο χαρακτηρίζονται τώρα τα Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. και στον οποίο δεν υπάρχει εσωτερική διαβάθμιση.

Είναι φανερό πάντως ότι οι παραπάνω ενέργειες δεν στάθηκαν ικανές να ξεπεράσουν το πρόβλημα διαφοροποίησης μεταξύ πανεπιστημίων και Α.Τ.Ε.Ι. και να φτιάξουν ένα μηχανισμό εσωτερικού ισοζυγίου μέσα στο σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από την άλλη πλευρά η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει τα διεθνή πρότυπα αναφορικά με το εννοιολογικό περιεχόμενο αλλά και τη χρήση των όρων. Και αυτό γιατί ο όρος "τριτοβάθμια εκπαίδευση" είναι σήμερα ευρύτερος από τον όρο "ανώτερη εκπαίδευση" και στις περισσότερες χώρες ο όρος "ανώτερη εκπαίδευση" συμπεριλαμβάνει τώρα ιδρύματα τα οποία ανήκουν στον πανεπιστημιακό αλλά και στον μη πανεπιστημιακό χώρο.

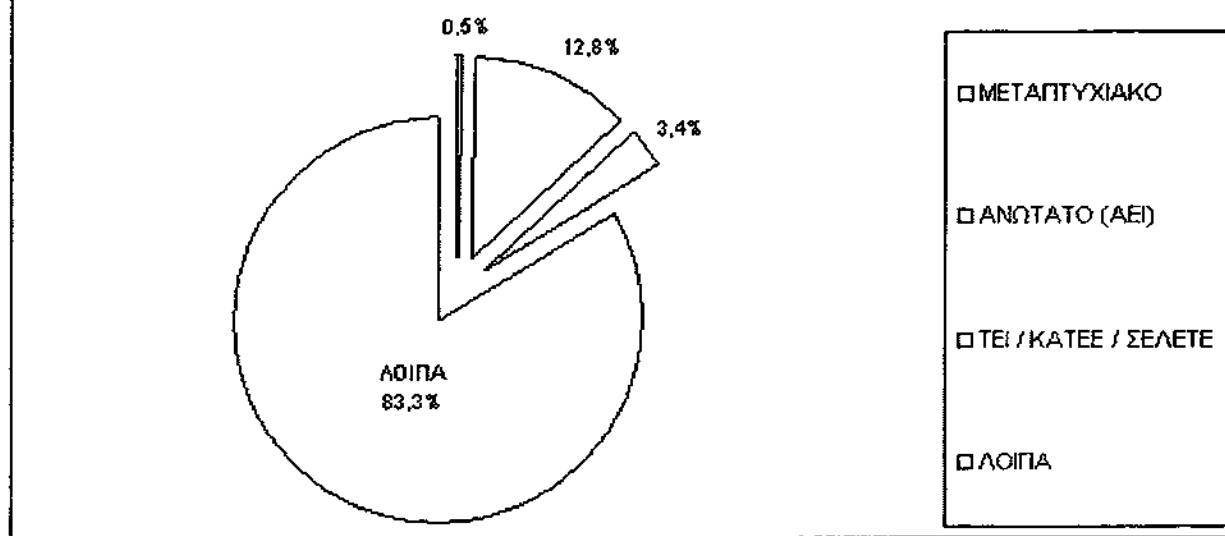
Εκτός από τα παραπάνω, η διαφορά μεταξύ Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. είχε, περισσότερο στο παρελθόν και λιγότερο σήμερα, βαθύτερες ρίζες. Αυτό είχε να κάνει κυρίως με τα απαιτούμενα προσόντα για την εκλογή του διδακτικού προσωπικού (ακαδημαϊκό προφίλ) μεταξύ Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. αλλά και με το επαγγελματικό προφίλ των πτυχιούχων τους. Η αντίθεση στο επαγγελματικό προφίλ εστιάζεται κυρίως στις προοπτικές για ίσες επαγγελματικές ευκαιρίες των πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. Μολονότι η προοπτική αυτή έχει θεσμοθετηθεί από σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ελλάδα εξακολουθεί να παραμένει ως μια από τις κύριες εστίες έντασης.

Τέλος παρατίθενται κάποια στατιστικά στοιχεία όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης στην Ελλάδα. Μελετώντας τον Πίνακα 1 και το Διάγραμμα 1 παρατηρούμε ότι ο Πληθυσμός με Γνώσεις Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα αντιστοιχεί στο 16,7% της ηλικιακής ομάδας 25-64 ετών, για την περίοδο του τρίτου τριμήνου του 2002. Συγκεκριμένα, το 0,5% κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ενώ το 12,8% είναι Απόφοιτοι Α.Ε.Ι.

Πίνακας 3 : Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού (25-64 Ετών) ανά Επίπεδο Μόρφωσης στην Ελλάδα (Γ' Τρίμηνο 2002)

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ	Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2002	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟ (%)
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	29.810	0,5%
ΑΝΩΤΑΤΟ (ΑΕΙ)	700.791	12,8%
ΤΕΙ / ΚΑΤΕΕ / ΣΕΛΕΤΕ	186.140	3,4%
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	916.741	16,7%
ΛΟΙΠΑ	4.563.129	83,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (25-64 ΕΤΩΝ)	5.479.870	100,0%

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2002)

Διάγραμμα 3 : επίπεδο μόρφωσης πληθυσμού στην Ελλάδα

2.2 ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Α.Τ.Ε.Ι.)

Η όλη νομοθεσία για την οργάνωση, δομή και λειτουργία των Α.Τ.Ε.Ι. περιλαμβάνεται πέραν του ν.1404/1983, όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί με τους ν. 1566/1988 και το ν. 1674/1986, και σε μια σειρά προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων.

2.2.1 Νόμος υπ' αριθμ. 1404/1983. Γενικά

Α) Αποστολή των Α.Τ.Ε.Ι.

- Τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.), σύμφωνα με τον ιδρυτικό τους νόμο-πλαίσιο 1404/1983, ανήκουν μαζί με τα πανεπιστήμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο και τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας τους, τα Α.Τ.Ε.Ι. είναι αυτοδιοικούμενα ιδρύματα (Ν.Π.Δ.Δ.) και η εποπτεία της πολιτείας ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Τα Α.Τ.Ε.Ι. διακρίνονται ως προς το ρόλο και την κατεύθυνση των ιδίων και των αποφοίτων τους και ως προς το περιεχόμενο και τους τίτλους σπουδών από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και έχουν ειδικότερα ως αποστολή:

- ✓ Να παρέχουν θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση επαρκή για την εφαρμογή επιστημονικών, τεχνολογικών, καλλιτεχνικών ή άλλων γνώσεων και δεξιοτήτων στο επάγγελμα.
  - ✓ Να συμβάλλουν στη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών, ικανών να συνεισφέρουν ως στελέχη εφαρμογής στα πλαίσια του δημοκρατικού προγραμματισμού, στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.
  - ✓ Να υλοποιήσουν το δικαίωμα της δωρεάν παιδείας κάθε Έλληνα πολίτη, ανάλογα με τις κλίσεις του και με όσα προβλέπουν οι σχετικοί νόμοι.
- Στα πλαίσια της αποστολής τους τα Α.Τ.Ε.Ι. :
- ✓ Συμβάλλουν στον επαγγελματικό προσανατολισμό, τόσο των σπουδαστών όσο και των νέων γενικότερα.
  - ✓ Διατηρούν αμφίδρομη σχέση με τις αντίστοιχες παραγωγικές μονάδες και τους οργανωμένους κλάδους της οικονομίας της περιφέρειας τους.
  - ✓ Συνεργάζονται μεταξύ τους ή με άλλα εκπαιδευτικά και τεχνολογικά ιδρύματα, με φορείς ή υπηρεσίες του εσωτερικού ή εξωτερικού για την επίτευξη της αποστολής τους.
  - ✓ Υπηρετούν την ανάγκη για συνεχιζόμενη εκπαίδευση των αποφοίτων τους και για διαρκή επιμόρφωση του ελληνικού λαού.
  - ✓ Ενημερώνουν την κοινή γνώμη για την πορεία της πραγματοποίησης των στόχων τους.
  - ✓ Συντονίζουν τις επιδιώξεις τους με εκείνες των Α.Ε.Ι. στην κοινή προσπάθεια για μια αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη του τόπου.
  - ✓ Παίρνουν μέρος σε ερευνητικά προγράμματα πάνω σε θέματα εφαρμογής της τεχνολογίας.

Β) Ακαδημαϊκές ελευθερίες και άσυλο

- Η ακαδημαϊκή διδασκαλία του προγράμματος και του περιεχομένου σπουδών καθεμιάς ειδικότητας και η διακίνηση ιδεών στο Α.Τ.Ε.Ι. είναι ελεύθερες. Η επιβολή ορισμένων μόνο επιστημονικών απόψεων και ιδεών απαγορεύεται.
- Όλα τα μέλη του Α.Τ.Ε.Ι. είναι ελεύθερα να εκφράζονται μέσα από τα συνδικαλιστικά τους όργανα, στα πλαίσια των αρχών και κανόνων που διέπουν τη λειτουργία των Α.Τ.Ε.Ι.
- α) Όλοι οι χώροι του Α.Τ.Ε.Ι. καλύπτονται από το ακαδημαϊκό άσυλο, το οποίο αποσκοπεί στην κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της ελεύθερης επιστημονικής αναζήτησης και της διακίνησης των ιδεών και συνίσταται στην απαγόρευση επέμβασης της δημόσιας δύναμης στους χώρους αυτούς, χωρίς όμως την πρόσκληση ή την άδεια του αρμόδιου οργάνου του Α.Τ.Ε.Ι. που προβλέπεται από το άρθρο 7 του νόμου αυτού.

β) Επέμβαση της δημόσιας δύναμης χωρίς την άδεια του αρμόδιου οργάνου επιτρέπεται μόνο εφόσον στους χώρους του Α.Τ.Ε.Ι. διαπράττονται αυτόφωρα εγκλήματα κατά της ζωής.

γ) Οι παραβάτες των διατάξεων αυτής της παραγράφου τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών μετά από έγκληση του αρμόδιου οργάνου του άρθρου 7 ή της συνέλευσης του Α.Τ.Ε.Ι.

Γ) Μέλη του Α.Τ.Ε.Ι.

Τα μέλη του Α.Τ.Ε.Ι. διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα :

- Τακτικά είναι τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού (Ε.Π.), του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (Ε.Ε.Π.), του διοικητικού προσωπικού (Δ.Π.), του ειδικού τεχνικού προσωπικού (Ε.Τ.Π.) και οι σπουδαστές.
- Έκτακτα μέλη είναι οι επισκέπτες καθηγητές και τα προηγούμενα μέλη εκτός των σπουδαστών που απασχολούνται στο Α.Τ.Ε.Ι. με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

Όλα τα μέλη του Α.Τ.Ε.Ι. έχουν το δικαίωμα και το καθήκον :

- Να συμβάλλουν στην εκπλήρωση της αποστολής του Α.Τ.Ε.Ι. και να συμπεριφέρονται κατά τρόπο που να μην εμποδίζεται κανείς στην άσκηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του.
- Να συμπράττουν για την ομαλή λειτουργία του Α.Τ.Ε.Ι. σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του εσωτερικού κανονισμού. Απαλλαγή από την υποχρέωση ανάληψης αξιώματος ή συμμετοχής σε συλλογικά όργανα δικαιολογείται μόνο αν υπάρχει σοβαρός λόγος.
- Να χρησιμοποιούν όλες τις εγκαταστάσεις και τα μέσα με τα οποία είναι εξοπλισμένο το Α.Τ.Ε.Ι. σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό και τις διατάξεις των αρμοδίων οργάνων του.

2.2.2 Ίδρυση - συγκρότηση των Α.Τ.Ε.Ι.

Α) Ίδρυση Α.Τ.Ε.Ι., σχολών, παραρτημάτων

Στη Ελλάδα λειτουργούν 14 Α.Τ.Ε.Ι. και 176 τμήματα με έδρα τις πόλεις Αθήνα, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Κοζάνη, Λάρισα, Μεσολόγγι, Πάτρα, Καλαμάτα, Πειραιά, Σέρρες, Λαμία, Χαλκίδα, Άρτα, καθώς επίσης σε μερικά από αυτά λειτουργούν και παραρτήματα, όπως φαίνεται από τον πίνακα 4. Παράρτημα Α.Τ.Ε.Ι. είναι η εκπαιδευτική μονάδα που έχει έδρα σε απόσταση μεγαλύτερη από 30 χιλιόμετρα από την έδρα του Α.Τ.Ε.Ι. και περιλαμβάνει μόνο μία σχολή ή το πολύ τρία ανεξάρτητα τμήματα.

Ακολουθεί ο πίνακας 4 με τα Α.Τ.Ε.Ι. της χώρας μας στις διάφορες πόλεις.

Πίνακας 4 : Χωροταξική Κατανομή Α.Τ.Ε.Ι.

Ίδρυμα	Πόλη	Αριθμός τμημάτων	
Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας	Αθήνα	32	32
Α.Τ.Ε.Ι. Πειραιά	Πειραιάς	9	9
Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκη	20	22
	Κιλκίς	1	
	Μουδανιά	1	
Α.Τ.Ε.Ι. Λάρισας	Λάρισα	13	15
	Καρδίτσα	2	
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας	Πάτρα	11	11
Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης	Ηράκλειο	11	15
	Χανιά	2	
	Ρέθυμνο	1	
	Σητεία	1	
Α.Τ.Ε.Ι. Καβάλας	Καβάλας	7	8
	Δράμα	1	
Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας	Κοζάνη	8	13
	Καστοριά	2	
	Φλώρινα	3	
Α.Τ.Ε.Ι. Χαλκίδας	Χαλκίδα	5	5
Α.Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου	Μεσολόγγι	6	6
Α.Τ.Ε.Ι. Σερρών	Σέρρες	6	6
Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας	Καλαμάτα	6	6
Α.Τ.Ε.Ι. Λαμίας	Λαμία	5	7
	Άμφισσα	1	
	Καρπενήσι	1	
Α.Τ.Ε.Ι. Ηπείρου	Αρτα	5	15
	Ιωάννινα	3	
	Πρέβεζα	2	
	Ηγουμενίτσα	3	
	Αργοστόλι	1	
	Ληξούρι	1	

Παρακάτω (σχήμα 1) παρατίθεται χάρτης της Ελλάδας στον οποίο φαίνονται οι πόλεις που εδρεύουν τα Α.Τ.Ε.Ι. και τα παραρτήματα τους .

Σχήμα 1:Γεωγραφική κατανομή των Α.Τ.Ε.Ι. και των παραρτημάτων

Β) Συγκρότηση Τ.Ε.Ι. σχολών και τμημάτων

- Κάθε Α.Τ.Ε.Ι. αποτελείται από δύο τουλάχιστον σχολές. Κάθε σχολή συγκροτείται από δύο τουλάχιστον τμήματα που αντιστοιχούν σε συγγενείς ειδικότητες .
- Για το συντονισμό της διδασκαλίας μαθημάτων που διδάσκονται σε πολλά τμήματα μίας ή περισσότερων σχολών ενός Α.Τ.Ε.Ι. είναι δυνατή η ίδρυση γενικών τμημάτων, τα οποία δεν χορηγούν ιδιαίτερο πτυχίο. Τα τμήματα αυτά έχουν δικό τους εκπαιδευτικό προσωπικό ή ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό κατά περίπτωση.
- Το τμήμα διαιρείται σε ομάδες μαθημάτων. Κάθε ομάδα μαθημάτων αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο επιστημονικό και τεχνολογικό πεδίο. Αν η έκταση του γνωστικού αντικειμένου γενικού τμήματος είναι περιορισμένη δεν απαιτείται η διαίρεση του σε Ο.Μ.
- Παραρτήμα Α.Τ.Ε.Ι. είναι η εκπαιδευτική μονάδα που :
  - ✓ έχει έδρα σε απόσταση 30 χιλιόμετρα από την έδρα του Α.Τ.Ε.Ι.

- ✓ περιλαμβάνει μόνο μία σχολή ή το πολύ τρία (3) ανεξάρτητα τμήματα. Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του παραρτήματος είναι δυνατή η εκχώρηση αυξημένων αρμοδιοτήτων στο διευθυντή του, με ανάλογες ρυθμίσεις στον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι.
- Τα μέλη του Α.Τ.Ε.Ι. του εκπαιδευτικού προσωπικού ή του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού εντάσσονται στην Ο.Μ. ή στο γενικό τμήμα της κύριας ειδικότητάς τους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να ανήκουν το πολύ σε μία ακόμη Ο.Μ. ή γενικό τμήμα και μόνο σε ότι αφορά στις διδακτικές τους δραστηριότητες.

2.2.3 Αυτοδιοίκηση - όργανα

Α) Επιτροπή Ακαδημαϊκού Ασύλου

Η Επιτροπή Ακαδημαϊκού Ασύλου είναι τριμελής και απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Α.Τ.Ε.Ι. ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως πρόεδρο, έναν κοινό εκπρόσωπο του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. και έναν εκπρόσωπο των σπουδαστών. Οι εκπρόσωποι του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. και των σπουδαστών, μαζί με τους αναπληρωτές τους, εκλέγονται από τους εκπροσώπους του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. και των σπουδαστών αντίστοιχα, που μετέχουν στη συνέλευση του Α.Τ.Ε.Ι.

Η Ε.Α.Α. μπορεί να ζητήσει ή να επιτρέψει την επέμβαση της δημόσιας δύναμης στους χώρους του Α.Τ.Ε.Ι. Στις περιπτώσεις αυτές η Ε.Α.Α. αποφασίζει μόνο με ομοφωνία των μελών της. Σε περίπτωση διαφωνίας συγκαλείται έκτακτα η συνέλευση του Α.Τ.Ε.Ι. την ίδια μέρα, προκειμένου να αποφασίσει οριστικά. Η τελική απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των παρόντων.

Β) Όργανα της Ομάδας Μαθημάτων

Όργανα της ομάδας μαθημάτων είναι η Γενική Συνέλευση και ο υπεύθυνος.

- Η Γ.Σ. απαρτίζεται από το Ε.Π. ή το Ε.Ε.Π. και δύο (2) εκπροσώπους των σπουδαστών. Η Γ.Σ. εκλέγει τον υπεύθυνο της Ο.Μ. και τον αναπληρωτή του. Αναθέτει σε καθηγητές, επίκουρους καθηγητές ή καθηγητές εφαρμογών της Ο.Μ. καθήκοντα υπευθύνου εργαστηρίου που τυχόν έχει ενταχθεί στην Ο.Μ. Υποβάλλει προτάσεις στη Γ.Σ. του τμήματος σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών.
- Ο υπεύθυνος της Ο.Μ. έχει ως έργο ιδίως να συντονίζει γενικά το έργο της, να κατανέμει το διδακτικό έργο με βάση την ειδικευση και καταλληλότητα, την εκπαιδευτική πείρα και την βαθμίδα του Ε.Π. και Ε.Ε.Π., να καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, να συγκαλεί τη

Γ.Σ. της Ο.Μ. και εισηγείται τα θέματα, να προεδρεύει στις εργασίες και να μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων της.

Γ) Όργανα του Τμήματος

Όργανα του τμήματος είναι η Γενική Συνέλευση, το συμβούλιο και ο προϊστάμενος.

- Η Γ.Σ. απαρτίζεται από το Ε.Π. ή και το Ε.Ε.Π. και 8 εκπροσώπους των σπουδαστών σε αριθμό ίσο προς το 40% του αριθμού των μελών του Ε.Π. ή και του Ε.Ε.Π. του τμήματος. Η Γ.Σ. έχει όλες τις αρμοδιότητες του τμήματος που προβλέπονται από τον νόμο και τον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι., εκτός από εκείνες που αναθέτονται σε άλλα όργανα. Συνέρχεται τακτικά δύο (2) φορές το εξάμηνο και έκτακτα όταν τη συγκαλέσει ο προϊστάμενος του τμήματος ή ζητηθεί γραπτά από το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των μελών της προκειμένου να αντιμετωπίσουν έκτακτα ή επείγοντα θέματα.
- Το συμβούλιο απαρτίζεται από τον προϊστάμενο του τμήματος, τους υπεύθυνους των Ο.Μ., έναν εκπρόσωπο των σπουδαστών, από έναν εκπρόσωπο της βαθμίδας ή των βαθμίδων του Ε.Π. που δεν μετέχουν στο συμβούλιο και έναν εκπρόσωπο του Ε.Τ.Π., εφόσον συζητούνται θέματα που αφορούν μέλη του Ε.Τ.Π. Το συμβούλιο συντονίζει τα εκπαιδευτικά θέματα του τμήματος, αποφασίζει την κατανομή των πιστώσεων στις διάφορες δραστηριότητες του τμήματος, την ίδρυση Ο.Μ. και την κατανομή των κενών θέσεων Ε.Π. ή Ε.Ε.Π. κατά Ο.Μ. και κατά βαθμίδα Ε.Π. σύμφωνα με τις ανάγκες του τμήματος. Υποβάλλει διαμέσου της σχολής, στο συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. προτάσεις για δημιουργία νέων θέσεων του Ε.Π., Ε.Ε.Π. ή Ε.Τ.Π. Έχει πειθαρχική δικαιοδοσία σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. Αποφασίζει για όλες ατομικές, διοικητικές υποθέσεις των σπουδαστών ως και την τοποθέτηση του Ε.Τ.Π. Ασκει όσες αρμοδιότητες της του αναθέτει η Γενική Συνέλευση με ειδική απόφαση της. Συντάσσει εκθέσεις κρίσης για όλα τα μέλη του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. του τμήματος.
- Ο προϊστάμενος : καταρτίζει την ημερήσια διάταξη της Γ.Σ. και του συμβουλίου, συγκαλεί τα όργανα αυτά, προεδρεύει στις εργασίες τους, εισηγείται τα διάφορα θέματα και μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων τους. Τηρεί μητρώα επιστημονικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας κάθε μέλους του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. Έχει πειθαρχική δικαιοδοσία σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. Συγκροτεί επιτροπές για την μελέτη και διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων και προϊστάται των υπηρεσιών του τμήματος. Ο προϊστάμενος αναπληρώνεται στα καθήκοντα του από έναν υπεύθυνο Ο.Μ. του τμήματος που ορίζεται ως

αναπληρωτής προϊστάμενος για ένα ακαδημαϊκό έτος από το συμβούλιο του τμήματος.

- Εάν το τμήμα αποτελείται από μία μόνο Ο.Μ. δε λειτουργεί συμβούλιο, ατονεί η Γ.Σ. της Ο.Μ. και δεν εκλέγεται υπεύθυνος της Ο.Μ. αλλά μόνο προϊστάμενος τμήματος. Η Γ.Σ. του τμήματος ασκεί και τις αρμοδιότητες του συμβουλίου και της Γ.Σ. της Ο.Μ. ενώ ο προϊστάμενος του τμήματος ασκεί και τις αρμοδιότητες του υπεύθυνου της Ο.Μ.

Δ) Όργανα της Σχολής

Όργανα της σχολής είναι το συμβούλιο και ο διευθυντής.

- Το συμβούλιο της σχολής απαρτίζεται από το διευθυντή της σχολής, τους προϊσταμένους των τμημάτων και από εκπροσώπους των σπουδαστών, σε ποσοστό 40% των μελών του συμβουλίου, πλην του διευθυντή, που είναι μέλη του Ε.Π. και Ε.Ε.Π. Ακόμη μετέχει και ένας εκπρόσωπος του Ε.Τ.Π. ή ένας εκπρόσωπος του Δ.Π., σε περιπτώσεις που συζητούνται θέματα που αφορούν αντίστοιχα στα μέλη του Ε.Τ.Π. ή του Δ.Π. της σχολής, εκτός της υπηρεσιακής τους κατάστασης. Το συμβούλιο της σχολής όλες τις αρμοδιότητες που ο νόμος αυτός αναθέτει στη σχολή, εκτός εκείνων που ρητά αναθέτονται στο διευθυντή. Ειδικότερα : 1) κατανέμει τις πιστώσεις στα τμήματα και στα εργαστήρια της σχολής. 2) επεξεργάζεται προτάσεις των τμημάτων για την δημιουργία νέων θέσεων Ε.Π., Ε.Ε.Π. ή Ε.Τ.Π. και τις υποβάλλει στο συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. 3) αποφασίζει, με συμμετοχή του γενικού γραμματέα του Α.Τ.Ε.Ι. για την οργάνωση των υπηρεσιών της σχολής καθώς και για την τοποθέτηση του Δ.Π. και Ε.Τ.Π. στα τμήματα, στις υπηρεσίες και στα εργαστήρια της σχολής και 4) συντονίζει κοινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες της σχολής.
- Ο διευθυντής της σχολής : 1) προϊσταται της υπηρεσίας της σχολής. 2) καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, συγκαλεί το συμβούλιο της σχολής, προεδρεύει στις συνεδριάσεις του και εισηγείται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. 3) συντονίζει και εναρμονίζει τη δραστηριότητα των τμημάτων της σχολής. 4) μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων του συμβουλίου της σχολής. 5) έχει πειθαρχική δικαιοδοσία σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. 6) συγκροτεί επιτροπές για την μελέτη και διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων. Ο διευθυντής της σχολής αναπληρώνεται στα καθήκοντα του από έναν προϊστάμενο τμήματος της σχολής που ορίζεται ως αναπληρωτής διευθυντής από το συμβούλιο της σχολής για ένα ακαδημαϊκό έτος.

Ε) Όργανα του Α.Τ.Ε.Ι.

Όργανα του Α.Τ.Ε.Ι. είναι η συνέλευση, το συμβούλιο, ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος.

- Η συνέλευση απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του Α.Τ.Ε.Ι., τους διευθυντές των σχολών, από έναν εκπρόσωπο του Ε.Π., ή του Ε.Ε.Π. κάθε τμήματος, έναν εκπρόσωπο του Δ.Π. του Α.Τ.Ε.Ι., ένα εκπρόσωπο του Ε.Τ.Π. του Α.Τ.Ε.Ι., εκπροσώπους των σπουδαστών, σε αριθμό ίσο προς το 50% του αριθμού των υπολοίπων μελών της συνέλευσης πλην του προέδρου και του αντιπροέδρου του Α.Τ.Ε.Ι. που είναι μέλη του Ε.Π. και του Ε.Ε.Π. και το γενικό γραμματέα του Α.Τ.Ε.Ι. Χρέη γραμματέα της συνέλευσης ασκεί ο διοικητικός υπάλληλος του κλάδου Α.Τ. που ορίζεται με πράξη του προέδρου του Α.Τ.Ε.Ι.

Η συνέλευση :

- ✓ έχει τη γενική εποπτεία της λειτουργίας του Α.Τ.Ε.Ι. και της τήρησης του νόμου και του εσωτερικού κανονισμού.
- ✓ αποφασίζει για τις προτάσεις των σχολών, σχετικά με την ίδρυση νέων τμημάτων και προτείνει στο συμβούλιο τεχνολογικής εκπαίδευσης και στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- ✓ συντονίζει τα θέματα διδασκαλίας, σπουδών, εξετάσεων κ.λ.π. των σχολών.
- ✓ ψηφίζει τον ετήσιο προϋπολογισμό του Α.Τ.Ε.Ι.
- ✓ καταρτίζει ή τροποποιεί μετά από γνώμη των σχολών, τον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι. και τον υποβάλλει για έγκριση στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- ✓ επιλέγει ύστερα από κρίση των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων των υποψηφίων, τον γενικό γραμματέα του Α.Τ.Ε.Ι. και εισηγείται τον προσωρινό διορισμό ή την μονιμοποίηση και την προαγωγή του προς τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η συνέλευση συγκαλείται τακτικά μία φορά το εξάμηνο, έκτακτα όταν τη συγκαλέσει ο πρόεδρος ή ζητηθεί γραπτά από το (1/3) του συνόλου των μελών της προκειμένου να αντιμετωπιστούν έκτακτα ή επείγοντα θέματα.

- Το συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τους διευθυντές των σχολών και έναν εκπρόσωπο των σπουδαστών. Στο συμβούλιο μετέχει και ο γενικός γραμματέας του Α.Τ.Ε.Ι., αλλά έχει δικαίωμα ψήφου μόνο επί θεμάτων των υπηρεσιών που προϊστάται.

Το συμβούλιο :

- ✓ μεριμνά για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του Α.Τ.Ε.Ι. στα πλαίσια των αποφάσεων της συνέλευσης, του εσωτερικού κανονισμού και του νόμου και ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που του αναθέτει η συνέλευση με απόφαση της.
  - ✓ εισηγείται στη συνέλευση τον προϋπολογισμό και το πρόγραμμα έργων του Α.Τ.Ε.Ι. και μεριμνά για την εκτέλεση των σχετικών αποφάσεων της.
  - ✓ κατανέμει τις σχετικές πιστώσεις του προϋπολογισμού και εγκρίνει τις δαπάνες του ιδρύματος.
  - ✓ αποφασίζει για τις προτάσεις των σχολών σχετικά με την μετατροπή ή την σύσταση νέων θέσεων προσωπικού και εισηγείται στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
  - ✓ μεριμνά για την οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της διοικητικής μέριμνας του Α.Τ.Ε.Ι. καθώς και για την επιλογή, τοποθέτηση ή ανακατανομή μελών του Δ.Π. και Ε.Τ.Π. σε αυτές και τις σχολές.
  - ✓ αναπέμπει αποφάσεις των σχολών, τμημάτων ή Ο.Μ. και τις παραπέμπει στη συνέλευση για δευτεροβάθμια κρίση ή τις τροποποιεί, εφόσον πρόκειται για επείγοντα θέματα. Τα άλλα όργανα έχουν στην περίπτωση αυτή δικαίωμα προσφυγής στη συνέλευση, ενώ η αναπομπή έχει ανασταλτικό χαρακτήρα.
  - ✓ απονέμει σε μέλη του Α.Τ.Ε.Ι. ηθικές αμοιβές για εξαιρετικές πράξεις ή δραστηριότητες που μαρτυρούν εξαιρετικό ήθος ή συμβάλλουν αποφασιστικά στην εφαρμογή των τεχνολογικών δεδομένων σε κοινωνικούς και παραγωγικούς τομείς, με ευεργετικές επιδράσεις για το κοινό και την εκπαίδευση.
  - ✓ ασκεί πειθαρχική δικαιοδοσία σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις.
  - ✓ συγκροτεί επιτροπές και ομάδες εργασίας, για την μελέτη ή διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων.
  - ✓ αποφασίζει για όλα τα τρέχοντα θέματα που ανάγονται στην αρμοδιότητα άλλων οργάνων ή που του αναθέτει ο εσωτερικός κανονισμός.
- Ο πρόεδρος εκπροσωπεί το Α.Τ.Ε.Ι. και το διοικεί σε συνεργασία με το συμβούλιο. Ο πρόεδρος :
- ✓ καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, συγκαλεί το συμβούλιο και τη συνέλευση του Α.Τ.Ε.Ι., προεδρεύει στις συνεδριάσεις του, εισηγείται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης και μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων τους.
  - ✓ μπορεί να μετέχει και να προεδρεύει στις συνεδριάσεις των συλλογικών οργάνων των σχολών ή των επιτροπών του Α.Τ.Ε.Ι.
  - ✓ κατευθύνει και εποπτεύει το έργο των υπηρεσιών διοικητικής μέριμνας του ιδρύματος.
  - ✓ υπογράφει τα πτυχία των αποφοίτων του ιδρύματος.

- ✓ έχει πειθαρχική δικαιοδοσία σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις.
  - ✓ υποβάλει κάθε χρόνο στη συνέλευση έκθεση πραγμένων για το εκπαιδευτικό και διοικητικό έργο του ιδρύματος.
- Τον πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος. Ο αντιπρόεδρος επικουρεί στα καθήκοντα του τον πρόεδρο και είναι υπεύθυνος για τα θέματα σπουδών του Α.Τ.Ε.Ι. Ασκεί ακόμη όσες αρμοδιότητες εκχωρούνται σε αυτόν με πράξη του προέδρου.
- Σε Α.Τ.Ε.Ι. όπου λειτουργούν περισσότερα από είκοσι (20) τμήματα εκλέγονται 2 αντιπρόεδροι. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων τους γίνεται από τον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι. Στη συνέλευση και το Τ.Ε.Ι μετέχουν και οι δύο.

Η δομή της διοίκησης (ηγεσία, λήψη αποφάσεων) στα τέσσερα επίπεδα ακαδημαϊκής δομής (ομάδα μαθημάτων, τμήμα, σχολή, ίδρυμα) δίνεται συγκεντρωτικά στον πίνακα 5 :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 : Η δομή της διοίκησης των Α.Τ.Ε.Ι.

ΔΟΜΗ	ΙΔΡΥΜΑ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	Ο.Μ.
Ηγεσία	Πρόεδρος (Αντιπρόεδρος)	Διευθυντής	Προϊστάμενος	Υπεύθυνος
Λήψη αποφάσεων (ανώτερη)	Συνέλευση		Γενική Συνέλευση	Γενική Συνέλευση
Λήψη αποφάσεων (κατώτερη)	Συμβούλιο	Συμβούλιο	Συμβούλιο	
Εκτέλεση	Συμβούλιο	Συμβούλιο	Συμβούλιο	

2.2.4 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΩΝ Α.Τ.Ε.Ι

Α) Προσωπικό εκπαίδευσης

1) Εκπαιδευτικό προσωπικό

Το κύριο διδακτικό έργο ασκείται από το εκπαιδευτικό προσωπικό(Ε.Π.), το οποίο ανήκει σε μία από τις βαθμίδες : καθηγητών, επίκουρων καθηγητών ή καθηγητών εφαρμογών.

Τα μέλη του Ε.Π. ασκούν δημόσιο λειτούργημα. Η υπηρεσιακή τους κατάσταση ρυθμίζεται κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου και του εσωτερικού κανονισμού.

Τα μέλη του Ε.Π. ανάλογα με τη βαθμίδα και το διδακτικό τους έργο, πρέπει σε ένα σημαντικό ποσοστό να μην περιορίζονται σε θεωρητικές και μόνο γνώσεις, αλλά να συνδυάζουν κατάλληλη θεωρητική κατάρτιση και βαθιά επαγγελματική εμπειρία στην παραγωγή και να έχουν τη δυνατότητα για συνεχή επαφή με την παραγωγική πραγματικότητα, στην έκταση που αυτό επιβάλλεται από τα συγκεκριμένα διδακτικά τους καθήκοντα.

Τα προσόντα που απαιτούνται για την εκλογή σε κάθε βαθμίδα είναι τα ακόλουθα:

➤ Καθηγητών :

- ✓ Πτυχίο ή δίπλωμα Α.Ε.Ι. εσωτερικού ή ισότιμο εξωτερικού.
- ✓ Αναγνωρισμένο διδακτορικό δίπλωμα σχετικό με το αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.
- ✓ Ανάλογα με τη φύση της θέσης που προκηρύσσεται: 1)αξιόλογη επιστημονική επίδοση όπως δημοσιεύσεις σε δόκιμα επιστημονικά περιοδικά, μονογραφίες, διδακτικά βιβλία ή 2)ιδιαιτέρη επίδοση σε χώρους εργασίας στην εφαρμογή ή ανάπτυξη επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων κατάλληλου επιπέδου. Οι παραπάνω επιδόσεις πρέπει να έχουν επιτευχθεί σε 10ετή τουλάχιστον επαγγελματική δραστηριότητα από τη λήψη του βασικού πτυχίου και σε ειδικότητα που αντιστοιχεί στη θέση που προκηρύσσεται.
- ✓ Τετραετής τουλάχιστον διδακτική πείρα σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εσωτερικού ή ομοταγών εξωτερικού.

➤ Επίκουρων καθηγητών :

- ✓ Πτυχίο ή δίπλωμα Α.Ε.Ι. εσωτερικού ή ισότιμο εξωτερικού ή πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι. και πιστοποιητικό εξειδίκευσης , εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη ειδικότητα Α.Ε.Ι.
- ✓ Αναγνωρισμένος τίτλος μεταπτυχιακών σπουδών ή μετεκπαίδευση χρονικής διάρκειας δύο (2) τουλάχιστον ετών σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται και στις δύο περιπτώσεις.

- ✓ Αξιόλογο επιστημονικό έργο ή εμπειρία στην εφαρμογή επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων κατάλληλου επιπέδου και αντίστοιχης ειδικότητας, προς τη θέση που πρόκειται να πληρωθεί, σε 10ετή τουλάχιστον επαγγελματική δραστηριότητα από τη λήψη του βασικού πτυχίου.
- ✓ Διετής τουλάχιστον διδακτική πείρα σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εσωτερικού ή ομοταγών εξωτερικού.
- Καθηγητών εφαρμογών :
  - ✓ Πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι. εσωτερικού ή ισότιμο εξωτερικού και πιστοποιητικό εξειδίκευσης ή πτυχίο ή δίπλωμα Α.Ε.Ι. εσωτερικού ή ισότιμο εξωτερικού εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη ειδικότητα Α.Τ.Ε.Ι.
  - ✓ Εμπειρία στην εφαρμογή επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων κατάλληλου επιπέδου και αντίστοιχης ειδικότητας, προς τη θέση που προκηρύσσεται, με οκταετή τουλάχιστον επαγγελματική δραστηριότητα, από την οποία δύο (2) έτη διδακτική και έξι (6) έτη επαγγελματική, σε θέματα εφαρμογών.

Για την εκλογή σε θέση Ε.Π. απαιτείται εκτός από όσα αναφέρθηκαν και άριστη γνώση μίας τουλάχιστον από τις ξένες γλώσσες :αγγλικής, γαλλικής, γερμανικής, ιταλικής και ρωσικής. Ο τρόπος πιστοποίησης της γνώσης της ξένης γλώσσας καθορίζεται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μετά από εισήγηση του Ι.Τ.Ε.

Ως ανώτατο όριο ηλικίας διορισμού σε θέσεις Ε.Π. ορίζεται το 45^ο έτος, που μπορεί να αυξηθεί μέχρι το 55ο κατά ίσο αριθμό ετών προϋπηρεσίας του υποψηφίου σχετικής με το αντικείμενο, από την κτήση του αντίστοιχου πτυχίου στο δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. ή οργανισμούς κοινής ωφελείας ή σε μεγάλη δημόσια ή ιδιωτική παραγωγική μονάδα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή διδακτικού έργου στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Οι θέσεις των μελών του Ε.Π. ανήκουν οργανικά στο τμήμα και κατανέμονται στις Ο.Μ. με απόφαση της Γ.Σ. του τμήματος, με την οποία καθορίζεται ταυτόχρονα και η βαθμίδα της θέσης. Κατά την κατανομή αυτή δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των βαθμίδων καθηγητή και επίκουρου καθηγητή, με εξαίρεση την περίπτωση κάλυψης εκπαιδευτικών αναγκών για την λειτουργία των προγραμμάτων.

Τα μέλη Ε.Π. των Α.Τ.Ε.Ι. έχουν την υποχρέωση να παρέχουν διδακτικό, ερευνητικό - επιστημονικό και διοικητικό έργο.

Το ερευνητικό - επιστημονικό έργο περιλαμβάνει κυρίως:

- Βασική ή εφαρμοσμένη έρευνα.
- Καθοδήγηση διπλωματικών εργασιών, μεταπτυχιακών διπλωμάτων ειδίκευσης.

- Συμμετοχή σε συνέδρια και ερευνητικά σεμινάρια.

Το διοικητικό έργο περιλαμβάνει:

- Συμμετοχή στα όργανα διοίκησης (Ομάδες Μαθημάτων, Προϊστάμενος Συμβουλίου Τμήματος, Συμβούλια Σχολής, Συμβούλιο Α.Τ.Ε.Ι.).
- Συμμετοχή σε επιτροπές και συμβούλια του Α.Τ.Ε.Ι.
- Κατοχή θέσης Υπεύθυνου Ομάδας Μαθημάτων, Προϊσταμένου Τμήματος, Διευθυντή Σχολής, Προέδρου και Αντιπροέδρου Α.Τ.Ε.Ι.
- Συμμετοχή σε εκλεκτορικά σώματα και εισηγητικές επιτροπές

Το διδακτικό έργο των μελών του Ε.Π. :

Ανάλογα με τη βαθμίδα που ανήκουν τα μέλη του Ε.Π. έχουν κατά κύριο λόγο τις ακόλουθες αρμοδιότητες στην εκτέλεση του διδακτικού τους έργου :

1)Οι καθηγητές και επίκουροι καθηγητές, την ανάληψη διδακτικών δραστηριοτήτων που απαιτούν κυρίως και θεωρητικές γνώσεις, όπως διδασκαλία μαθημάτων υποδομής και εξειδίκευσης, συμμετοχής σε εργαστήρια προωθημένων γνώσεων, επίβλεψη εκπόνησης πτυχιακών εργασιών.

2)Οι καθηγητές εφαρμογών, την εκτέλεση διδακτικού έργου που απαιτεί κυρίως πείρα εφαρμογών, όπως διδασκαλία εισαγωγικών πρακτικών μαθημάτων, διεξαγωγή φροντιστηριακών και εργαστηριακών ασκήσεων και επίβλεψη εκπόνησης πτυχιακών εργασιών.

Με εισήγηση του τμήματος και πρόταση του συμβουλίου Α.Τ.Ε.Ι. ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να απαλλάξει μερικώς από τα διδακτικά τους καθήκοντα μέλη του Ε.Π. εάν μετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα που διεξάγονται σε Α.Ε.Ι. ή Α.Τ.Ε.Ι. ή άλλα δημόσια ερευνητικά κέντρα και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εφαρμοσμένης έρευνας και στην επίτευξη των στόχων των Α.Τ.Ε.Ι.

Ωράριο διδακτικής απασχόλησης :

Οι ώρες εβδομαδιαίας διδακτικής απασχόλησης των μελών του Ε.Π. ορίζονται κατά βαθμίδα ως εξής :

- 1) Καθηγητές : 14 ώρες
- 2) Επίκουροι καθηγητές : 16 ώρες
- 3) Καθηγητές εφαρμογών : 20 ώρες

Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος απαλλάσσονται από τις διδακτικές τους υποχρεώσεις. Οι ώρες εβδομαδιαίας διδακτικής απασχόλησης των διευθυντών και προϊσταμένων τμημάτων μειώνονται στις μισές αυτών που αντιστοιχούν στη βαθμίδα τους, ενώ των διευθυντών μειώνονται ακόμη κατά μία ή δύο ώρες, εάν η σχολή έχει περισσότερα από 3 ή 6 τμήματα αντίστοιχα.

Ανάλογη με τους διευθυντές ρύθμιση ισχύει και για τους διευθυντές παραρτημάτων, .Οι υπεύθυνοι Ο.Μ. έχουν εβδομαδιαίο διδακτικό έργο μειωμένο κατά δύο ώρες. Για μέλη του Ε.Π. που έχουν επιφορτιστεί με ειδικά διοικητικά καθήκοντα, μπορεί να εγκριθεί από το συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. μετά από εισήγηση του συμβουλίου τμήματος, μερική απαλλαγή από τις διδακτικές υποχρεώσεις τους για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τέλος υπολογίζεται πως στα Α.Τ.Ε.Ι. υπηρετούν 2.450 μέλη Εκπαιδευτικού Προσωπικού.

2) Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό

Τα μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (Ε.Ε.Π.) προσφέρουν ειδικό εκπαιδευτικό έργο στα Α.Τ.Ε.Ι. που συνίσταται στη διδασκαλία μαθημάτων ξένων γλωσσών και σωματικής αγωγής.

Οι θέσεις του Ε.Ε.Π. ανήκουν σε αντίστοιχο γενικό τμήμα που είναι ενταγμένο σε μία σχολή. Για την εκλογή σε θέση μέλους του Ε.Ε.Π. απαιτούνται :

- Πτυχίο ή δίπλωμα Α.Ε.Ι. αντίστοιχης ειδικότητας ή ισότιμος τίτλος.
- Πενταετής αξιολογη διδακτική πείρα μετά τη λήψη του πτυχίου.

Τα μέλη του Ε.Ε.Π. από άποψη υπηρεσιακή κατέχουν θέσεις αντίστοιχες με τη βαθμίδα του καθηγητή εφαρμογών προς την οποία εξομοιώνονται μισθολογικά και εκπαιδευτικά και φέρουν τον τίτλο του ειδικού καθηγητή αντίστοιχης ειδικότητας.

Στα μέλη του Ε.Ε.Π. είναι δυνατό να απονεμηθεί ο τίτλος του καθηγητή και επίκουρου καθηγητή. Στις περιπτώσεις αυτές καταβάλλονται οι αποδοχές καθηγητή ή επίκουρου καθηγητή κατά περίπτωση. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία απονομής των τίτλων αυτών σε μέλη του Ε.Ε.Π. ρυθμίζονται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3) Έκτακτα μέλη Ε.Π. και Ε.Ε.Π.

Για την κάλυψη επειγουσών και εκπαιδευτικών αναγκών των Α.Τ.Ε.Ι. μπορούν να προσληφθούν ύστερα από προκήρυξη, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου διάρκειας ενός διδακτικού έτους ή κατά εξαίρεση ενός διδακτικού εξαμήνου, άτομα με προσόντα που προβλέπονται για τα τακτικά μέλη του Ε.Π. και του Ε.Ε.Π. αντιστοίχων βαθμίδων, εκτός της διδακτικής πείρας, η ύπαρξη της οποίας συνεκτιμάται. Για την προκήρυξη και την πρόσληψη αποφασίζει το συμβούλιο του τμήματος. Τα έκτακτα μέλη είναι :

- Επιστημονικοί Συνεργάτες : στους Επιστημονικούς Συνεργάτες ανατίθενται διδακτικά καθήκοντα κυρίως θεωρητικής κατάρτισης, όπως:
  - ✓ Διδασκαλία μαθημάτων υποδομής και εξειδίκευσης
  - ✓ Διεξαγωγή εργαστηρίων

- ✓ Επίβλεψη εκπόνησης πτυχιακών εργασιών
- Εργαστηριακοί Συνεργάτες : Στους Εργαστηριακούς Συνεργάτες ανατίθεται η εκτέλεση διδακτικού έργου που απαιτεί κυρίως εμπειρία εφαρμογών, όπως η διεξαγωγή φροντιστηριακών και εργαστηριακών.
- Εκπαιδευτικοί Ειδικών Μαθημάτων : Στους Εκπαιδευτικούς Ειδικών Μαθημάτων ανατίθεται η διδασκαλία ξένων γλωσσών ή φυσικής αγωγής.
- Επισκέπτες Καθηγητές

Τα ελάχιστα προσόντα των επιστημονικών και εργαστηριακών συνεργατών καθώς και των εκπαιδευτικών ειδικών μαθημάτων είναι:

- Επιστημονικοί Συνεργάτες:
    - ✓ Πτυχίο Α.Ε.Ι.
    - ✓ Διδακτορικό δίπλωμα.
    - ✓ Τρία έτη επαγγελματικής δραστηριότητας από τη λήψη του βασικού πτυχίου.
    - ✓ Επιστημονική επίδοση που αποδεικνύεται από τρεις πρωτότυπες δημοσιεύσεις.
    - ✓ Καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας.
  - Εργαστηριακοί Συνεργάτες:
    - ✓ Πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι.
    - ✓ Πέντε έτη επαγγελματικής δραστηριότητας από τη λήψη του πτυχίου.
- Εφόσον δεν υπάρχει πτυχιούχος Α.Τ.Ε.Ι. τότε:
- ✓ Πτυχίο Α.Ε.Ι.
  - ✓ Τρία έτη επαγγελματικής δραστηριότητας από τη λήψη του πτυχίου.
  - ✓ Καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας.
- Εκπαιδευτικοί Ειδικών Μαθημάτων:
    - ✓ Πτυχίο Α.Ε.Ι.
    - ✓ Τριετής διδακτική εμπειρία

Β) Ειδικό τεχνικό προσωπικό

Τα μέλη του ειδικού τεχνικού προσωπικού (Ε.Τ.Π) είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι και παρέχουν έργο υποδομής στη λειτουργία των Α.Τ.Ε.Ι. προσφέροντας εξειδικευμένες τεχνικές υπηρεσίες για την αρτιότερη εκτέλεση του έργου τους.

Στα πλαίσια του έργου τους τα μέλη του Ε.Τ.Π. είναι ιδίως υπεύθυνα για την φύλαξη και συντήρησή του εργαστηριακού εξοπλισμού και την εξασφάλιση βοηθημάτων για την εκτέλεση των εργαστηριακών, φροντιστηριακών και πρακτικών ασκήσεων, σε συνεργασία με τους καθηγητές εφαρμογών και το λοιπό Ε.Π. ή Ε.Ε.Π., όπως ειδικότερα ρυθμίζονται τα θέματα αυτά στον εσωτερικό κανονισμό.

Οι θέσεις του Ε.Τ.Π. ανήκουν στα τμήματα και κατανέμονται στις ομάδες μαθημάτων και τα εργαστήρια, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Σε ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι. είναι δυνατό να υπάρχουν θέσεις Ε.Τ.Π. που ανήκουν στις σχολές ή στο Α.Τ.Ε.Ι.

Ως προσόντα διορισμού για το Ε.Τ.Π. ορίζονται : 1) απολυτήριο τεχνικού ή επαγγελματικού λυκείου ή παλαιού τύπου μέσης τεχνικής ή επαγγελματικής σχολής, 2) τετραετής εργαστηριακή ή επαγγελματική πείρα στην ειδικότητα που αντιστοιχεί στη θέση που πρόκειται να πληρωθεί.

Η προκήρυξη για την πλήρωση των θέσεων του Ε.Τ.Π. στην οποία αναφέρονται και τα απαιτούμενα προσόντα καθώς και η επιλογή για το διορισμό γίνονται από το συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. ύστερα από σχετική πρόταση και γνώμη αντίστοιχα του συμβουλίου του τμήματος ή της σχολής που ανήκει η θέση. Ο διορισμός γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Τα μέλη του Ε.Τ.Π. διορίζονται με διετή δοκιμαστική θητεία, μετά τη λήξη της οποίας κρίνονται για μονιμοποίηση. Σε περίπτωση αρνητικής κρίσης απολύονται.

Τέλος για την κάλυψη απρόβλεπτων και επειγουσών αναγκών είναι δυνατή η πρόσληψη έκτακτων μελών του Ε.Τ.Π. με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία πρόσληψης καθώς και η αποζημίωση του έκτακτου Ε.Τ.Π. και κάθε σχετική λεπτομέρεια.

Γ) Διοικητικό προσωπικό των Α.Τ.Ε.Ι.

Το διοικητικό προσωπικό (Δ.Π.) των Α.Τ.Ε.Ι. αποτελείται από τους διοικητικούς, τεχνικούς και βοηθητικούς υπαλλήλους που υπηρετούν στις διοικητικές, οικονομικές και τεχνικές υπηρεσίες του και συγκροτείται κατά κλάδους και ειδικότητες.

Τα μέλη του Δ.Π. είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι και για όλα τα θέματα υπηρεσιακής τους κατάστασης και για θέματα ασφαλιστικά και υγειονομικής περίθαλψης εφαρμόζονται οι διατάξεις για τους δημόσιους διοικητικούς υπαλλήλους.

Προϊστάμενος των υπηρεσιών διοικητικής μέριμνας είναι ο γενικός γραμματέας ο οποίος είναι ο ανώτερος διοικητικός υπάλληλος Α.Τ.Ε.Ι. και διευθύνει τις διοικητικές, οικονομικές και τεχνικές υπηρεσίες του ιδρύματος. Εποπτεύει τις γραμματείες των σχολών σε θέματα διοικητικής και γραμματειακής λειτουργίας και οργάνωσης και ασκεί καθήκοντα εκκαθαριστή των αποδοχών του προσωπικού.

Ο διορισμός του γενικού γραμματέα γίνεται με τριετή δοκιμαστική θητεία, μετά της οποίας κρίνεται από τη συνέλευση του Α.Τ.Ε.Ι. για μονιμοποίηση, όπως αργότερα και για προαγωγή. Τυχόν αρνητική κρίση της συνέλευσης για μονιμοποίηση συνεπάγεται την απόλυση του από την υπηρεσία που γίνεται με πράξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Προσόντα διορισμού σε θέση γενικού γραμματέα είναι : 1) πτυχίο νομικής ή πολιτικής επιστήμης και δημόσιας διοίκησης Α.Ε.Ι. ή Π.Α.Σ.Π.Ε. ή ισότιμο πτυχίο εξωτερικού, 2) τουλάχιστον δωδεκαετής επιτυχής διοικητική εμπειρία κατά προτίμηση και σε εκπαιδευτικά θέματα από την οποία τουλάχιστον πενταετής σε διευθυντική ή άλλη υπεύθυνη θέση και 3) άριστη γνώση μίας από τις ξένες γλώσσες αγγλικής ή γαλλικής. Κατά επιλογή συνεκτιμώνται μεταπτυχιακές σπουδές ή μετεκπαίδευση με τίτλο καθώς και η συγγραφική δραστηριότητα σε διοικητική ή εκπαιδευτικά θέματα.

Για την κάλυψη απρόβλεπτων και επειγουσών αναγκών είναι δυνατή με απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, μετά από πρόταση του συμβουλίου του Α.Τ.Ε.Ι., η πρόσληψη έκτακτου Δ.Π. με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

2.2.5 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α) Διδακτικό έργο

Το διδακτικό έργο κατανέμεται σε εξαμηνιαία μαθήματα και περιλαμβάνει :

- 1) θεωρητική διδασκαλία μαθημάτων.
- 2) πρακτικές, φροντιστηριακές ή εργαστηριακές ασκήσεις ή ασκήσεις σε χώρους εργασίας, που αποσκοπούν στη εμπέδωση και εφαρμογή της θεωρίας και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων.
- 3) σεμινάρια, επισκέψεις σε παραγωγικές εγκαταστάσεις και άλλες ανάλογες δραστηριότητες.
- 4) πτυχιακές εργασίες.
- 5) άσκηση στο επάγγελμα.

Τα μέλη του Ε.Π. ή ειδικό γραφείο του τμήματος παρέχουν συμβουλές στους σπουδαστές για την κατάρτιση του προγράμματος σπουδών τους σε σχέση με τον κανονισμό σπουδών και τις ιδιαίτερες κλίσεις τους.

Ακόμη το τμήμα για την πρακτική άσκηση των σπουδαστών στο επάγγελμα προγραμματίζει την τοποθέτησή τους σε θέσεις του δημοσίου τομέα και σε θέσεις του ιδιωτικού τομέα που με πρωτοβουλία είτε του ιδιωτικού τομέα είτε της πολιτείας.

Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας, καθορίζονται οι όροι απασχόλησης των ασκούμενων σπουδαστών και τα λοιπά δικαιώματα και υποχρεώσεις των ιδίων και των εργοδοτών τους και οι συνέπειες μη τήρησης των υποχρεώσεων, ως και κάθε άλλο θέμα σχετικά με την άσκηση στο επάγγελμα.

Β) Περιεχόμενο σπουδών και επαγγελματικά δικαιώματα

Το περιεχόμενο των σπουδών κάθε τμήματος ή κατεύθυνσης τμήματος καθορίζεται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μετά από γνώμη του Σ.Τ.Ε και του Ι.Τ.Ε.

Το περιεχόμενο των σπουδών περιλαμβάνει τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις απαιτήσεις του επαγγέλματος και της πιθανής εξέλιξης του. Στα ίδια προεδρικά διατάγματα καθορίζονται : η διάρκεια φοίτησης, η οποία δεν μπορεί να είναι λιγότερη από 6 εξάμηνα, άσκησης στο επάγγελμα και εκπόνησης πτυχιακής εργασίας.

Οι σπουδές σε κάθε τμήμα καταλήγουν στην απόκτηση πτυχίου που δίνει τη δυνατότητα άσκησης ενός επαγγέλματος.

Σε κάθε τμήμα είναι δυνατό να καθοριστούν επιμέρους κατευθύνσεις που χαρακτηρίζονται από τα κατ' επιλογή υποχρεωτικά μαθήματα. Οι σπουδές σε μία κατεύθυνση καταλήγουν στο βασικό πτυχίο του τμήματος.

Στους πτυχιούχους του Α.Τ.Ε.Ι. αναγνωρίζονται επαγγελματικά δικαιώματα που καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μετά από γνώμη του Σ.Τ.Ε. Με ίδια προεδρικά διατάγματα καθορίζονται οι προϋποθέσεις κατ' κάθε άλλη λεπτομέρεια για την χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος όπου αυτή απαιτείται.

Γ) Πρόγραμμα σπουδών

Τα μαθήματα που διδάσκονται σε κάθε τμήμα των Α.Τ.Ε.Ι. διακρίνονται σε :

- 1) γενικά υποχρεωτικά
- 2) κατ' επιλογήν υποχρεωτικά και
- 3) προαιρετικά

Το πρόγραμμα σπουδών κάθε τμήματος περιλαμβάνει μία ενδεικτική κατανομή των υποχρεωτικών μαθημάτων με το αντίστοιχο περιεχόμενο και τις αντίστοιχες ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας, σε εξάμηνα σπουδών, που ανταποκρίνονται στην αλληλουχία των προαπαιτούμενων και των εξαρτημένων από αυτά μαθημάτων. Επίσης οι σπουδαστές εκπονούν την πτυχιακή τους εργασία, η οποία βαθμολογείται ιδιαίτερα. Τα θέματα των πτυχιακών εργασιών έχουν άμεση σχέση με τα πραγματικά προβλήματα της παραγωγής και των υπηρεσιών.

Το πρόγραμμα σπουδών κάθε τμήματος καταρτίζεται η Γ.Σ. του τμήματος με βάση το περίγραμμα του προγράμματος σπουδών. Το πρόγραμμα σπουδών αναθεωρείται κάθε δύο χρόνια και κοινοποιείται έγκαιρα στους σπουδαστές.

Το περίγραμμα του προγράμματος σπουδών κάθε τμήματος καθορίζεται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετά από πρόταση του Ι.Τ.Ε. με βάση το περιεχόμενο σπουδών και περιλαμβάνει : 1)τους τίτλους των υποχρεωτικών και κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων, 2)την περίληψη και μία ενδεικτική διάρκεια διδασκαλίας τους και 3)τις μορφές διδασκαλίας που κρίνονται κατάλληλες για κάθε μάθημα.

Οι σπουδαστές, με δήλωση που υποβάλλουν στην αρχή κάθε εξαμήνου, καταρτίζουν το ατομικό τους πρόγραμμα σπουδών για κάθε εξάμηνο όπως αυτοί το επιθυμούν με 2 προϋποθέσεις : α)ότι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν εξαρτημένο μάθημα αν δεν έχουν περάσει το προαπαιτούμενο και β)ότι το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα τους πρέπει να κυμαίνεται από 20 έως 45 ώρες.

Δ) Κανονισμός σπουδών

Για την εισαγωγή των σπουδαστών στα Α.Τ.Ε.Ι. εφαρμόζονται οι διατάξεις που κάθε φορά ισχύουν για την εισαγωγή των σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31^η Αυγούστου του επόμενου. Το διδακτικό έτος αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και λήγει την 5^η Ιουλίου και περιλαμβάνει δύο αυτοτελείς διδακτικές περιόδους, τα διδακτικά εξάμηνα, το χειμερινό και εαρινό. Το χειμερινό αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και το εαρινό λήγει το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου.

Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει 15 πλήρεις εβδομάδες για διδασκαλία και από δύο εξεταστικές περιόδους, διάρκειας δύο εβδομάδων η κάθε μια. Η δεύτερη εξεταστική περίοδος για το εαρινό εξάμηνο γίνεται το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου του επόμενου διδακτικού έτους.

Η φοίτηση είναι υποχρεωτική για όλα τα μαθήματα. Σε περίπτωση αποτυχίας το μάθημα επαναλαμβάνεται.

Το πλαίσιο του κανονισμού σπουδών στα Α.Τ.Ε.Ι. καθορίζεται με προεδρικά διατάγματα τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετά από γνώμη του Ι.Τ.Ε., ενώ λεπτομέρειες της οργάνωσης σπουδών ρυθμίζονται στον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι.

Σπουδαστής του τμήματος γίνεται πτυχιούχος όταν : 1)έχει παρακολουθήσει με επιτυχία όλα τα μαθήματα (υποχρεωτικά, κατ' επιλογήν υποχρεωτικά και τα τυχόν προαιρετικά), σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού σπουδών και του εσωτερικού κανονισμού. 2)έχει εγκριθεί η πτυχιακή του εργασία και 3)έχει περατώσει την πρακτική του άσκηση στο επάγγελμα.

Τέλος ο τρόπος αξιολόγησης κάθε μαθήματος αποφασίζεται συλλογικά από τα όργανα του τμήματος. Ειδικότερα η αξιολόγηση των σπουδαστών βασίζεται σε τρεις παράγοντες : α)στην συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες του μαθήματος, β)στην επίδοση τους στις διάφορες δραστηριότητες του μαθήματος κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και γ)στις τελικές εξετάσεις.

2.2.6 ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

A) Σπουδαστικοί σύλλογοι

Σε κάθε σχολή των Α.Τ.Ε.Ι. λειτουργεί ένας σπουδαστικός σύλλογος ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου.

Οι εκπρόσωποι των σπουδαστών στα συλλογικά όργανα και τα ειδικά σώματα εκλεκτόρων, που προβλέπονται από τον νόμο, εκλέγονται αναλογικά από τα μέλη των συλλόγων που ανήκουν κατά τις ετήσιες εκλογές τους. Προκειμένου για εκπροσώπηση σε επίπεδο Ο.Μ. ή τμήματος, η εκλογή των εκπροσώπων γίνεται μεταξύ των σπουδαστών των τμημάτων ή των Ο.Μ. Η διαδικασία εκλογής και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του Α.Τ.Ε.Ι. ύστερα από τη γνώμη των σπουδαστικών συλλόγων και του Ε.Σ.Ε.Ε.

B) Εκπαιδευτικά βοηθήματα

Οι σπουδαστές έχουν το δικαίωμα να κάνουν χρήση όλων των εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων και μέσων με τα οποία είναι εξοπλισμένο το Α.Τ.Ε.Ι. σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό και τις αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων του Α.Τ.Ε.Ι.

Στους σπουδαστές χορηγούνται δωρεάν τα διδακτικά βιβλία και οι διδακτικές σημειώσεις για τα μαθήματα που παρακολουθούν. Δεν χορηγούνται βιβλία στους σπουδαστές που :1)παρακολουθούν ένα πρόγραμμα σπουδών για λήψη δεύτερου πτυχίου, 2)για μαθήματα που παρακολουθούν για δεύτερη φορά και για τα οποία τους έχουν χορηγηθεί βιβλία.

Γ) Σπουδαστική μέριμνα

Σε κάθε Α.Τ.Ε.Ι. ιδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «σπουδαστική λέσχη» που έχει σκοπό την υλοποίηση των σπουδαστικών παροχών και διευκολύνσεων και γενικότερα την μέριμνα για την διαβίωση, την πολιτιστική καλλιέργεια, την ψυχαγωγία και την άθληση των σπουδαστών.

Το Δ.Σ. της σπουδαστικής λέσχης απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Α.Τ.Ε.Ι. ή το νόμιμο αναπληρωτή του ως πρόεδρο και από ίσο αριθμό μελών Ε.Π. και σπουδαστών.

Στα πλαίσια της αποστολής τους οι σπουδαστικές λέσχες μεριμνούν για τη σίτιση και στέγαση, τη χορήγηση υποτροφιών, άτοκων δανείων και άλλων οικονομικών ενισχύσεων προς τους σπουδαστές, με κριτήρια την οικονομική τους κατάσταση και την επίδοσή τους στις σπουδές. Επίσης μεριμνούν για την κοινωνική πρόνοια, την επαγγελματική αποκατάσταση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των σπουδαστών.

Στους σπουδαστές των Α.Τ.Ε.Ι. παρέχονται : 1) πλήρης ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη 2) διευκολύνσεις για τις μετακινήσεις τους σε όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στη διευκόλυνση των σπουδών των εργαζόμενων σπουδαστών.

Όλες αυτές οι παροχές προς τους σπουδαστές των κανονικών προγραμμάτων που αναφέρθηκαν και προβλέπονται από το νόμο, δεν χορηγούνται εάν η διάρκεια φοίτησης του σπουδαστή υπερβεί την κανονική διάρκεια σπουδών κατά 50%.

2.2.7 ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α) Γενικά

Με τον Νόμο 1404/1983 περί της οργάνωσης και της λειτουργίας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Τ.Ε.Ι.) ιδρύεται δημόσια υπηρεσία που υπάγεται στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και έχει τον τίτλο "Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης" (Ι.Τ.Ε.). στο οποίο ανατίθεται αποκλειστικά η αρμοδιότητα αναγνώρισης των τίτλων σπουδών που απονέμονται από τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Αλλοδαπής που είναι ομοταγή προς τα Α.Τ.Ε.Ι.

Δευτερευόντως, στο Ι.Τ.Ε. έχει ανατεθεί και η αρμοδιότητα ισοτίμησης τίτλων σπουδών της Ανώτερης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης προς πτυχία ΚΑΤΕΕ, την οποία - μέχρι την κατάργησή τους με τον Ν.1404/83 - ασκούσε το Συμβούλιο Ισοτιμιών που είχε έδρα το ΚΑΤΕΕ Αθηνών.

Έργο του Ι.Τ.Ε. είναι να εισηγείται στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για εκπαιδευτικά και επιστημονικά θέματα της τριτοβάθμιας τεχνολογικής εκπαίδευσης και ιδίως για:

1. Την οργάνωση και συνεχή βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την ουσιαστικοποίηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης με ανάλογα διδακτικά προγράμματα.
2. Τη γνωμοδότηση για το Περιεχόμενο Σπουδών των Τμημάτων των Α.Τ.Ε.Ι.
3. Την έγκριση των Προγραμμάτων Σπουδών των διαφόρων ειδικοτήτων.

Σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργούνται κατά τη δεκαετία του 1980 ανάλογα Κέντρα, με σκοπό τη διευκόλυνση της κινητικότητας των φοιτητών, τα οποία αυτή τη στιγμή αποτελούν το δίκτυο των NARIC' S (National Academic Recognition Information Center).

Β) Αρμοδιότητες του Ι.Τ.Ε.

Οι αρμοδιότητες του Ι.Τ.Ε. είναι οι παρακάτω :

- Αναγνώριση Τριτοβάθμιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Αλλοδαπής και τίτλων που αυτά χορηγούν
- Αναγνώριση συνάφειας σπουδών (αφορά σε πολιτικούς πρόσφυγες και επαναπατρισθέντες)
- Αναγωγή της Βαθμολογίας στην βαθμολογική κλίμακα των Ελληνικών Α.Τ.Ε.Ι.
- Γνωμοδότηση για το Περιεχόμενο Σπουδών των Τμημάτων των Α.Τ.Ε.Ι.
- Αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών των διαφόρων ειδικοτήτων

Γ) Μορφές αναγνώρισης

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η αξιολόγηση ενός τίτλου σπουδών που χορηγήθηκε από Ίδρυμα / Τμήμα της αλλοδαπής μπορεί να οδηγήσει στους εξής χαρακτηρισμούς για τον υποβληθέντα τίτλο σπουδών :

1. Ισότιμος και αντίστοιχος προς συγκεκριμένο πτυχίο (ειδικότητα) Ελληνικού Α.Τ.Ε.Ι.
2. Ισότιμος γενικά προς τα πτυχία Ελληνικών Α.Τ.Ε.Ι., όχι όμως αντίστοιχος προς συγκεκριμένο πτυχίο. Για την κάλυψη της αντιστοιχίας ο κάτοχός του μπορεί να εξεταστεί σε ορισμένα συμπληρωματικά μαθήματα ή να καταταγεί σε εξάμηνο σπουδών - ανάλογα με το βαθμό συνάφειας μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών του τμήματος προέλευσης και του τμήματος υποδοχής.
3. Ισότιμος γενικά προς τα πτυχία Ελληνικών Α.Τ.Ε.Ι. με την ένδειξη ότι προγράμματα σπουδών αντίστοιχης ειδικότητας δεν προσφέρονται από τα Ελληνικά Α.Τ.Ε.Ι. ή ότι το πρόγραμμα σπουδών δεν συγκλίνει σε συγκεκριμένη ειδικότητα τμήματος ελληνικού Α.Τ.Ε.Ι.
4. Μη ισότιμος με την ένδειξη ότι ο προς κρίση τίτλος σπουδών δεν είναι βασικός τίτλος σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης.
5. Μη αναγνώριση του Ιδρύματος/Τμήματος ως νομοταγούς και επομένως αδυναμία αναγνώρισης του τίτλου που χορηγήθηκε από το Ίδρυμα αυτό.

Δ) Όργανα κρίσης του Ι.Τ.Ε.

Τα όργανα κρίσης του Ι.Τ.Ε. είναι :

- Το Επιστημονικό Συμβούλιο (Ε.Σ.) το οποίο είναι το εκτελεστικό όργανο του Ι.Τ.Ε. Απαρτίζεται από 7 Συμβούλους οι οποίοι προέρχονται από το Εκπαιδευτικό Προσωπικό (Ε.Π.) των Α.Τ.Ε.Ι. της χώρας μας.

- Ο Πρόεδρος του Ε. Σ. Ο Πρόεδρος του Ε.Σ. διορίζεται από τον Υπουργό Παιδείας μετά από σχετική πρόταση των συμβούλων του Ι.Τ.Ε. Είναι αρμόδιος για την εκτέλεση των Αποφάσεων του Ε.Σ. και την έκδοση των σχετικών Πράξεων για αναγνώριση των Τριτοβάθμιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και των Τίτλων Σπουδών του Εξωτερικού.

- Οι Επιτροπές. Οι επιτροπές είναι τριμελείς και ορίζονται από το Επιστημονικό Συμβούλιο. Απαρτίζονται από ένα Σύμβουλο ο οποίος εκτελεί και χρέη Προέδρου της Επιτροπής και από δυο Εισηγητές ως μέλη. Οι Εισηγητές μπορεί να προέρχονται από το Ε.Π. των Α.Τ.Ε.Ι. Κάθε μία από τις Επιτροπές αυτές είναι αρμόδια για συγκεκριμένο κλάδο σπουδών. Οι επιτροπές εισηγούνται στο Επιστημονικό Συμβούλιο και το Επιστημονικό Συμβούλιο αποφασίζει σχετικά.

2.3 ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (Α.Ε.Ι.)

2.3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στον τομέα της ανώτατης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το σύνταγμα εισήγαγε κανόνες για την αρτιότερη οργάνωση της ανώτατης εκπαίδευσης, ρύθμισε αναλυτικά την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού και έλαβε σοβαρά υπόψη το φοιτητικό παράγοντα, κάνοντας ειδικά μνεία για τη λειτουργία των φοιτητικών συλλόγων. Η βασική διακήρυξη της ελευθερίας, της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας στο σύνταγμα έχει πρωταρχική σημασία για την ουσιαστική παροχή της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, που είναι συνυφασμένη με τη λειτουργία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Σύμφωνα με το σύνταγμα, η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), και όπως είναι φυσικό, η επιστημονική έρευνα και η διδασκαλία πραγματοποιούνται κυρίως στον πανεπιστημιακό χώρο. Η επιστημονική έρευνα επιδιώκει την ανεύρεση και η διδασκαλία την μετάδοση της επιστημονικής αλήθειας. Οι δύο αυτές πλευρές της ακαδημαϊκής ελευθερίας συνδέονται στενά μεταξύ τους, επειδή μεν η διδασκαλία στηρίζεται στην έρευνα για να προσεγγίσει τη γνώση, αφετέρου δε η έρευνα προωθείται με τη διδασκαλία, η οποία τη βοηθά να επαληθεύσει τη γνώση. Με τη ρητή κατοχύρωση της ακαδημαϊκής έρευνας και διδασκαλίας στο σύνταγμα, θεμελιώνεται αξίωση απέναντι στη κρατική εξουσία και ιδίως απέναντι στη νομοθετική εξουσία και τη διοίκηση, ώστε να μην παρεμβαίνουν στη διαδικασία της απόκτησης και της μετάδοσης των επιστημονικών γνώσεων, ούτε να περιορίζουν με προληπτικά ή καταστατικά μέτρα το περιεχόμενο της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Με τις σημερινές συνθήκες πρέπει να γίνει δεκτό ότι φορείς της ακαδημαϊκής ελευθερίας δεν είναι μόνο οι διδάσκοντες στα Α.Ε.Ι., αλλά και οι διδασκόμενοι, οι οποίοι δεν αποτελούν μόνο παθητικούς δέκτες

επιστημονικών γνώσεων αλλά οφείλουν και αυτοί να συμμετέχουν ενεργά στην κτήση και τη μετάδοση τους.

Η νομοθεσία για την οργάνωση, δομή και λειτουργία των Α.Ε.Ι. είναι συγκεντρωμένη αφενός στον νόμο 1268/82, όπως έχει τροποποιηθεί με τους νόμους 1404/83, 1566/85 και 1674/86, και αφετέρου σε ένα συνεχώς αυξανόμενο αριθμό προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατά εξουσιοδότηση των παραπάνω νόμων. με αυτόν τον τρόπο έχει σχηματιστεί ένα πυκνό πλέγμα κανόνων που έχουν ως σκοπό να ρυθμίσουν κάθε πιθανή κατάσταση και κάθε επιμέρους περίπτωση.

Τα Α.Ε.Ι. έχουν ως αποστολή να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία, να καλλιεργούν τις τέχνες, να συντείνουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση, να παρέχουν τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτιση τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών του τόπου.

2.3.2 Οργανωτική δομή των Α.Ε.Ι.

Α) Οι σχολές, τα τμήματα, οι τομείς, οι κλινικές και τα εργαστήρια

Τα Α.Ε.Ι. διαιρούνται σε σχολές, οι σχολές σε τμήματα και τα τμήματα σε τομείς.

1) Σχολές

Οι σχολές καλύπτουν ένα σύνολο συγγενών επιστημών, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία για την επιστημονική εξέλιξη αλληλεπίδραση τους και ο απαραίτητος για την έρευνα και τη διδασκαλία συντονισμός.

2) Τμήματα

Τα τμήματα αποτελούν τις βασικές ακαδημαϊκές μονάδες, καλύπτουν το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και οδηγούν στη λήψη ενιαίου πτυχίου.

Έτσι τα τμήματα έχουν κυρίαρχο ρόλο στη λειτουργία των Α.Ε.Ι. επειδή έχουν δικό τους εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό, δέχονται τους δικούς τους φοιτητές και χορηγούν πλέον τα πανεπιστημιακά και μεταπτυχιακά διπλώματα.

3) Τομείς

Οι τομείς συντονίζουν τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικειμένου του τμήματος που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης. Οι τομείς

αποτελούν τα μικρότερα πανεπιστημιακά όργανα που νομοθετήθηκαν για να αντικαταστήσουν τις έδρες με συγγενές περιεχόμενο σε όργανα συλλογικού χαρακτήρα. Ο νόμος δε δίνει πλήρη ορισμό του νέου θεσμού και περιορίζεται μόνο στη γενική διαπίστωση ότι ο τομέας συντονίζει τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικείμενου του τμήματος, που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης.

4) Πανεπιστημιακά κέντρα, κλινικές και εργαστήρια

Οι πανεπιστημιακές κλινικές και τα εργαστήρια ανήκουν πλέον στους τομείς και κατ'εξάιρεση στα τμήματα ή τις σχολές. Επικεφαλής τους τοποθετούνται διευθυντές, μέλη του διδακτικού προσωπικού του τομέα, του τμήματος ή της σχολής και κατά προτεραιότητα καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές. Ο διευθυντής εκλέγεται για χρονική περίοδο τριών ετών από τη γενική συνέλευση του τομέα του τμήματος ή της σχολής, με κριτήρια και διαδικασίες που καθορίζονται σε προεδρικό διάταγμα εκδιδόμενο μετά από γνώμη των Α.Ε.Ι.

Με ΠΔ που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ύστερα από γνώμη της οικείας ακαδημαϊκής μονάδας, είναι δυνατή η ίδρυση Κέντρων στα Πανεπιστήμια κατ' αναλογία προς τα Εργαστήρια και τις Κλινικές που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 1268/82.

Στα Κέντρα επιτελείται ερευνητικό έργο, το οποίο παράλληλα συνδέεται με την προπτυχιακή και την μεταπτυχιακή δραστηριότητα του οικείου Ιδρύματος σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα. Τα Κέντρα μπορεί να ανήκουν σε Τομέα, σε Τμήμα, σε Σχολή ή και να αναπτύσσονται σε διατμηματική ή διασχολική βάση, ανάλογα με το εύρος των ερευνητικών προσανατολισμών και δραστηριοτήτων τους, αλλά και ανάλογα με το εύρος των προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων προς τις οποίες είναι προσανατολισμένα. Τα Κέντρα αποτελούν λειτουργικές μονάδες των Πανεπιστημίων χωρίς νομική προσωπικότητα.

2.3.3 Κατηγορίες Α.Ε.Ι.

Τα Α.Ε.Ι. κατανέμονταν παλαιότερα στις εξής κατηγορίες : πανεπιστήμια, πολυτεχνεία και αυτοτελείς σχολές. Σήμερα και οι αυτοτελείς ανώτατες σχολές ονομάζονται πανεπιστήμια και στον τίτλο τους συνοδεύονται από έναν επιθετικό προσδιορισμό, που δηλώνει την ειδικότητα του γνωστικού αντικείμενου του, καθώς και τον τόπο στο οποίο λειτουργεί το καθένα. Έτσι, στη χώρα μας σήμερα λειτουργούν συνολικά 20 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και 237 τμήματα, τα

οποία φέρουν τον τίτλο πανεπιστήμιο ή πολυτεχνείο. Πανεπιστήμια : έφεραν πάντα την ονομασία «πανεπιστήμιο» και παρείχαν πανεπιστημιακού επιπέδου εκπαίδευση. Τα πανεπιστήμια αυτού του τύπου είναι : 1)Αθηνών , 2) Θεσσαλονίκης, 3)Πατρών, 4)Ιωαννίνων, 5)Θράκης, 6)Κρήτης, 7)το Χαροκόπειο Ανώτατο Πανεπιστημιακό Ίδρυμα Οικιακής Οικονομίας, που έχει έδρα την Αθήνα, 8)Αιγαίου με έδρα τη Μυτιλήνη, 9)Ιόνιο Πανεπιστήμιο με έδρα τη Κέρκυρα, 10)Θεσσαλίας με έδρα το Βόλο, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με έδρα την Τρίπολη.

- Πολυτεχνεία : λειτουργούν και ως πανεπιστημιακές σχολές ή τμήματα στα διάφορα πανεπιστήμια της χώρας, τα πολυτεχνεία ή οι πολυτεχνικές και τμήματα είναι: 1)Αθηνών ή Μετσόβιο, 2)Κρήτης. Πολυτεχνικές σχολές λειτουργούν επίσης και στα πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης, Πατρών, και Θράκης.
- Αυτοτελείς σχολές : οι αυτοτελείς σχολές λειτουργούσαν από πολλά χρόνια, αλλά δε λέγονταν πανεπιστήμια, η κάθε αυτοτελής σχολή λειτουργούσε με διαφορετικό όνομα, ενώ σήμερα ονομάζονται πανεπιστήμια και είναι :1)Οικονομικό Παν/μιο Αθήνας (ονομαζόταν Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών), 2)Γεωπονικό Παν/μιο Αθήνας (ονομαζόταν Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών), 3)Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ονομαζόταν το ίδιο), 4)Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών (ονομαζόταν Πάντειος Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών), 5)Πανεπιστήμιο Πειραιώς (ονομαζόταν Ανωτάτη Βιομηχανική Πειραιώς), 6) Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών (ονομαζόταν Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης.

Ακολουθεί ο πίνακας 6 με τα πανεπιστήμια που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα στις διάφορες πόλεις.

Πίνακας 6 : Χωροταξική Κατανομή Πανεπιστημίων

Ίδρυμα	Πόλη	Αριθμός Τμημάτων	
Πανεπιστήμιο Αθηνών	Αθήνα	29	29
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	Αθήνα	9	9
Οικονομικό Πανεπιστήμιο	Αθήνα	8	8
Πάντειο Πανεπιστήμιο	Αθήνα	8	8
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο	Αθήνα	6	6
Πανεπιστήμιο Πειραιώς	Πειραιάς	9	9
Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	Αθήνα	1	1
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	Αθήνα	3	3
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκη	38	43
	Σέρρες	1	
	Φλώρινα	3	
	Κοζάνη	1	
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	Θεσσαλονίκη	8	8
Πανεπιστήμιο Πατρών	Πάτρα	21	21
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Ιωάννινα	14	16
	Αγρίνιο	2	
Πανεπιστήμιο Θράκης	Κομοτηνή	7	18
	Ξάνθη	5	
	Αλεξανδρούπολη	4	
	Ορεστιάδα	2	
Πανεπιστήμιο Κρήτης	Ρέθυμνο	9	17
	Ηράκλειο	8	
Πολυτεχνείο Κρήτης	Χανιά	4	4
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Μυτιλήνη	6	16
	Χίος	3	
	Καρλόβασι	3	
	Ερμούπολη	1	
	Ρόδος	3	
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Βόλος	11	15
	Λάρισα	2	
	Τρίκαλα	1	
	Καρδίτσα	1	
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Κέρκυρα	4	4
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Τρίπολη	2	2

2.3.4 Αυτοδιοίκηση - όργανα

Η διοικητική δομή και η λειτουργικότητα της εσωτερικής οργάνωσης των Α.Ε.Ι. είναι παράγοντες μεγάλης σημασίας για την αποτελεσματικότητα γενικά όλου του συστήματος της ανώτατης εκπαίδευσης.

Α) Όργανα του Α.Ε.Ι.

Όργανα του Α.Ε.Ι. αποκαλεί ο νόμος τη σύγκλητο, το πρυτανικό συμβούλιο και τον πρύτανη.

1) Σύγκλητος

Η σύγκλητος είναι το πολυμελέστερο όργανο και απαρτίζεται από τον πρύτανη και τους δύο αντιπρυτάνεις, τους κοσμήτορες των σχολών, από έναν εκπρόσωπο του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών κάθε τμήματος, πέντε εκπροσώπους των ειδικών μεταπτυχιακών υποτροφών και από έναν εκπρόσωπο του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού του διοικητικού και του ειδικού τεχνικού προσωπικού. Η σύγκλητος έχει ευρύτερες αρμοδιότητες οι οποίες είναι :

- η τήρηση του νόμου και του εσωτερικού κανονισμού
- κάθε ζήτημα που αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία του Α.Ε.Ι.
- η άσκηση όλων των αρμοδιοτήτων που δεν έχουν ανατεθεί ρητά σε άλλα όργανα
- οι προτάσεις των σχολών σχετικά με την ίδρυση νέων τμημάτων
- η ψήφιση του ετήσιου προϋπολογισμού
- η σύνταξη του εσωτερικού κανονισμού του Α.Ε.Ι.
- η συμπλήρωση των αντιπρυτάνεων, που ενδέχεται να μείνουν κενές
- απόφαση για θέματα τα οποία αφορούν στο ειδικό εκπαιδευτικό και στο διοικητικό προσωπικό, όταν δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των τμημάτων ή των σχολών.

2) Το πρυτανικό συμβούλιο

Το πρυτανικό συμβούλιο συγκροτούν ο πρύτανης, οι δύο αντιπρυτάνεις, ένας εκπρόσωπος των φοιτητών, που ορίζεται από το σύνολο των μελών των φοιτητικών συλλόγων των σχολών και ένας εκπρόσωπος του διοικητικού προσωπικού ως εισηγητής. Το πρυτανικό συμβούλιο έχει τις εξής αρμοδιότητες :

- εισηγείται στην σύγκλητο τον προϋπολογισμό και το πρόγραμμα των έργων του Α.Ε.Ι. και εποπτεύει την εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων
- λαμβάνει αποφάσεις επί των προτάσεων των σχολών, σχετικά με τη δημιουργία νέων θέσεων προσωπικού και τις διαβιβάζει στο συμβούλιο ανώτατης παιδείας και στο υπουργείο Παιδείας

- μεριμνά για την οργάνωση και στελέχωση των διοικητικών υπηρεσιών του Α.Ε.Ι.
- ασκεί και όσες αρμοδιότητες αποφασίζει να του αναθέσει η σύγκλητος
- έχει την ευθύνη για την διεξαγωγή των πρυτανικών εκλογών συγκροτώντας για το λόγο αυτό εφορευτική επιτροπή

3) Ο πρύτανης

Ο πρύτανης με τους δυο αντιπρυτάνεις εκλέγονται από κοινού σε ενιαίο ψηφοδέλτιο για περίοδο τριών ετών από ειδικό εκλεκτορικό σώμα. Ο πρύτανης :

- εκπροσωπεί το Α.Ε.Ι.
- συγκαλεί τη σύγκλητο και το πρυτανικό συμβούλιο
- καταρτίζει την ημερήσια διάταξη
- προεδρεύει των εργασιών
- μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων των δύο αυτών συλλογικών οργάνων

Τον πρύτανη συνεπικουρούν ο αντιπρύτανης οικονομικού προγραμματισμού και ανάπτυξης και ο αντιπρύτανης ακαδημαϊκών υποθέσεων και προσωπικού.

Εκτός από τη σύγκλητο, το πρυτανικό συμβούλιο, τον πρύτανη και τους αντιπρυτάνεις, τα Α.Ε.Ι. ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα διαθέτουν μεγάλο αριθμό υπηρεσιών, συμβουλίων και επιτροπών. Τα πανεπιστήμια είναι σήμερα τεράστιοι διοικητικοί οργανισμοί με οικονομικές, τεχνικές και άλλες διοικητικές υπηρεσίες, με υπηρεσιακά και πειθαρχικά συμβούλια, με μόνιμες και πρόσκαιρες επιτροπές, με πολυάριθμο διοικητικό προσωπικό.

B) Όργανα της σχολής

Οι σχολές διαθέτουν τρία όργανα : τη γενική συνέλευση, την κοσμητεία και τον κοσμήτορα.

1) Γενική συνέλευση

Η γενική συνέλευση απαρτίζεται από τις γενικές συνελεύσεις των τμημάτων που ανήκουν στη σχολή και έχει όσες αρμοδιότητες εκχωρεί ο νόμος στη σχολή εκτός από εκείνες που ανατίθενται ρητά στην κοσμητεία ή στον κοσμήτορα.

2) Κοσμητεία

Η κοσμητεία συγκροτείται από τον κοσμήτορα, τους προέδρους των τμημάτων και από έναν εκπρόσωπο των φοιτητών κάθε τμήματος. Η κοσμητεία :

- εισηγείται στη Γ.Σ. της σχολής την κατανομή των κονδυλίων μεταξύ των τμημάτων, των εργαστηρίων και των κλινικών της σχολής

- επεξεργάζεται τις προτάσεις των τμημάτων για την δημιουργία νέων θέσεων διδακτικού προσωπικού και τις υποβάλει στο πρυτανικό συμβούλιο
- αποφασίζει για την οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών της κοσμητείας και των εργαστηρίων ή κλινικών της σχολής.

3) Κοσμήτορας

Ο κοσμήτορας αναδεικνύεται για θητεία 3 ετών από ειδικό σώμα εκλεκτόρων, που αποτελείται από το σύνολο των εκλεκτορικών σωμάτων για την επιλογή των προέδρων των τμημάτων. Τον κοσμήτορα αναπληρώνει ο πρόεδρος του τμήματος.

Αρμοδιότητες του κοσμήτορα είναι :

- προϊστάται των υπηρεσιών της κοσμητείας
- συγκαλεί τη Γ.Σ. και την κοσμητεία
- καταρτίζει την ημερήσια διάταξη
- προεδρεύει των εργασιών και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους
- συντονίζει τα κοινά μαθήματα των τμημάτων
- συγκροτεί επιτροπές για την μελέτη συγκεκριμένων θεμάτων

Γ) Όργανα του τμήματος

Τα τμήματα με το ισχύον νομικό πλαίσιο διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη διοίκηση των Α.Ε.Ι. Όργανα του τμήματος είναι : η γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο και ο πρόεδρος.

1) Γενική συνέλευση

Η σύνθεση της γενικής συνέλευσης του τμήματος είναι πολύπλοκη, επειδή εξαρτάται από τον αριθμό των μελών του διδακτικού (ερευνητικού) προσωπικού.

Η γενική συνέλευση έχει όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν κατά το νόμο στο τμήμα και δεν έχουν ανατεθεί ρητά στο διοικητικό συμβούλιο ή στον πρόεδρο. Επειδή τα τμήματα ως βασικές ακαδημαϊκές μονάδες των Α.Ε.Ι. διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο, είναι φυσικό ότι στη Γ.Σ. έχουν περιέλθει σημαντικές πρωτοβουλίες όπως :

- σύνταξη και η ανάθεωρηση του προγράμματος και του κανονισμού σπουδών
- η κατανομή του εκπαιδευτικού προσωπικού στους τομείς
- η προκήρυξη θέσεων διδακτικού προσωπικού και η συγκρότηση των εισηγητικών επιτροπών
- η πρόσληψη ειδικών επιστημόνων, επισκεπτών καθηγητών και ενταλμένων επίκουρων καθηγητών

- η χορήγηση αδειών στο διδακτικό προσωπικό
- η συγκρότηση των συμβουλευτικών και των εξεταστικών επιτροπών για τις διδακτορικές διατριβές.

2) Το διοικητικό συμβούλιο

Το διοικητικό συμβούλιο του τμήματος αποτελείται από τον πρόεδρο και τους διευθυντές των τομέων, δύο εκπροσώπους των φοιτητών και έναν εκπρόσωπο των ειδικών μεταπτυχιακών υποτρόφων. Όταν συζητούνται θέματα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση του ειδικού διοικητικού και τεχνικού προσωπικού, συμμετέχει στο Δ.Σ. και ένας εκπρόσωπος τους.

Το διοικητικό συμβούλιο του τμήματος ασχολείται κυρίως :

- με τις ατομικές διοικητικές υποθέσεις των φοιτητών
- αποφασίζει για την τοποθέτηση και τα υπηρεσιακά καθήκοντα του ειδικού διοικητικού και τεχνικού προσωπικού και των ειδικών μεταπτυχιακών υποτρόφων
- χορηγεί άδειες απουσίας στο εσωτερικό
- εγκρίνει κονδύλια μέχρι το ποσό που ορίζει κάθε φορά η Γ.Σ.
- κατανέμει τις κενές θέσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού στους τομείς κατά τρόπο τέτοιο που εξασφαλίζει σύμμετρη κατανομή στις 4 βαθμίδες
- εισηγείται στη Γ.Σ. την κατανομή των πιστώσεων του τμήματος
- προτείνει στο πρυτανικό συμβούλιο τη δημιουργία νέων θέσεων προσωπικού.

3) Ο πρόεδρος

Ο πρόεδρος εκλέγεται με τον αναπληρωτή του για θητεία 2 ετών από ειδικό εκλεκτορικό σώμα. Το σώμα απαρτίζεται από όλα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος, ίσο αριθμό φοιτητών και εκπροσώπους των ειδικών μεταπτυχιακών υποτρόφων και του ειδικού διοικητικού και τεχνικού προσωπικού σε ποσοστά 15% και 5% αντίστοιχα των μελών του διδακτικού προσωπικού. Στη διαδικασία εκλογής προεδρεύει ο κοσμήτορας της σχολής και εκλέγεται ο υποψήφιος που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων εκλεκτόρων. Ο πρόεδρος :

- καταρτίζει την ημερήσια διάταξη
- προεδρεύει των εργασιών και φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεων των δύο συλλογικών οργάνων
- προϊσταται των υπηρεσιών του τμήματος
- συγκαλεί τη Γ.Σ. και το Δ.Σ.
- εισηγείται στη Γ.Σ. για τα θέματα της αρμοδιότητας της
- συγκροτεί επιτροπές για την μελέτη συγκεκριμένων θεμάτων

Δ) Όργανα του τομέα

Όργανα του τομέα είναι : η γενική συνέλευση και ο διευθυντής.

1) Γενική συνέλευση

Στη γενική συνέλευση μετέχουν όλα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του τομέα, μέχρι 5 φοιτητές και ένας εκπρόσωπος των ειδικών μεταπτυχιακών υποτρόφων. Η Γ.Σ. έχει ως κύρια αποστολή να :

- καταναίμει το διδακτικό έργο στα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού
- τα κονδύλια του τομέα στις διάφορες διδακτικές και ερευνητικές δραστηριότητες
- συντονίζει τις ενέργειες του τομέα στα πλαίσια των αποφάσεων της Γ.Σ. του τμήματος
- υποβάλλει προτάσεις για το πρόγραμμα σπουδών
- αναθέτει καθήκοντα διευθυντή εργαστηρίου ή κλινικής

Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης του τομέα υπόκεινται σε αναθεώρηση από τη γενική συνέλευση του τμήματος.

2) Διευθυντής

Ο διευθυντής εκλέγεται από τη Γ.Σ. του τομέα με θητεία ενός έτους και έχει όσες αρμοδιότητες προσιδιάζουν στον πρόεδρο ενός συλλογικού οργάνου.

2.3.5 Οργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών των Α.Ε.Ι

Σε κάθε πανεπιστημιακή μονάδα θεωρείται αναγκαίο να λειτουργούν οι ακόλουθες διοικητικές μονάδες ή υπηρεσίες :

- Διεύθυνση Διοικητικού
- Οικονομικών Υπηρεσιών
- Εκπαιδευτικών Υποθέσεων
- Προγραμμάτων Αναπτύξεως και Τεχνικών Υποθέσεων
- Εκδόσεων και Δημοσίων Σχέσεων
- Νομική Υπηρεσία
- Υγειονομική Υπηρεσία

Επικεφαλής όλων των κεντρικών υπηρεσιών είναι ο Γενικός Γραμματέας. Η φύση του αντικειμένου της εργασίας και γενικότερα το περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζεται απαιτούν να έχει υψηλή μόρφωση και μεγάλη διοικητική πείρα. Τέλος είναι μεγάλο σφάλμα να καλύπτονται οι θέσεις αυτές με απλούς πτυχιούχους ανωτάτων σχολών περιορισμένης πείρας.

2.3.6 Εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι.

Το επίπεδο της ανώτατης εκπαίδευσης στηρίζεται κυρίως στην ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού. Η διδακτική και ερευνητική αποστολή των Α.Ε.Ι. δεν διεκπεραιώνεται μόνο από το κύριο διδακτικό προσωπικό. Στα πανεπιστήμια υπηρετούν και άλλες κατηγορίες επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού με ειδικά και συγκεκριμένα καθήκοντα.

Το διδακτικό ερευνητικό προσωπικό συγκροτούν οι καθηγητές, οι αναπληρωτές καθηγητές, οι επίκουροι και οι λέκτορες. Οι καθηγητές και οι αναπληρωτές καθηγητές εκλέγονται ως μόνιμοι, ενώ οι επίκουροι καθηγητές και οι λέκτορες εκλέγονται με θητεία. Σε ότι αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους επιδιώκεται η ίση και ισότιμη θεσμική μεταχείριση των μελών του Δ.Ε.Π. Τέλος, υπολογίζεται πως στα πανεπιστήμια υπηρετούν 9.200 μέλη Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού.

2.3.7 Οργάνωση και κύρος σπουδών

Α) Προπτυχιακές σπουδές

Οι προπτυχιακές σπουδές στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαρκούν 4 ως 6 χρόνια. Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται βάση προγράμματος σπουδών.

Το πρόγραμμα σπουδών καταρτίζεται από τη γενική συνέλευση του τμήματος και προσαρμόζεται στον ελάχιστο δυνατό αριθμό εξαμήνων που απαιτούνται για την απόκτηση πτυχίου.

Κάθε εξαμηνιαίο μάθημα περιλαμβάνει έναν αριθμό «διδασκικών μονάδων». Η διδακτική μονάδα αντιστοιχεί σε μία εβδομαδιαία ώρα διδασκαλίας επί ένα εξάμηνο, όταν πρόκειται για αυτοτελή διδασκαλία μαθήματος και σε μία μέχρι τρεις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας ή άσκησης επί ένα εξάμηνο για το υπόλοιπο εκπαιδευτικό έργο (εργαστήρια, φροντιστήρια, πτυχιακές εργασίες κ.λ.π.). Στο πρόγραμμα σπουδών περιέχεται και ο ελάχιστος αριθμός διδασκικών μονάδων που απαιτείται για την απόκτηση του πτυχίου.

Κάθε εξάμηνο διαρκεί 13 πλήρεις εβδομάδες για διδασκαλία και 2 για εξετάσεις. Το πρώτο εξάμηνο αρχίζει το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου και το δεύτερο εξάμηνο λήγει το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου. Οι ακριβείς ημερομηνίες καθορίζονται από τη Σύγκλητο.

Η βαθμολογία του φοιτητή σε κάθε μάθημα καθορίζεται από διδάσκοντα, ο οποίος υποχρεώνεται να οργανώσει κατά την κρίση του γραπτές ή προφορικές εξετάσεις. Σε περίπτωση αποτυχίας σε υποχρεωτικό μάθημα, ο φοιτητής υποχρεούται να το επαναλάβει κατά το επόμενο εξάμηνο, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας σε κατ' επιλογήν υποχρεωτικό ο φοιτητής υποχρεώνεται ή να το επαναλάβει σε επόμενα εξάμηνα ή να το αντικαταστήσει με άλλο κατ' επιλογήν.

Όταν ο φοιτητής συγκεντρώσει τις διδακτικές μονάδες που απαιτούνται και επιτύχει και στις πτυχιακές εξετάσεις παίρνει το πτυχίο.

B) Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Τα Πανεπιστήμια έχουν την ευθύνη του σχεδιασμού και της οργάνωσης Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) στην Ελλάδα, όπως επίσης και την αρμοδιότητα για τη χορήγηση των σχετικών τίτλων σπουδών. Τα Π.Μ.Σ. μπορεί να οργανώνονται από ένα ή περισσότερα Τμήματα του ίδιου ή περισσότερων Πανεπιστημίων ή σε συνεργασία με αναγνωρισμένα ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής ή με αναγνωρισμένα ερευνητικά ιδρύματα, κέντρα ή ινστιτούτα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο. Μεταξύ του Πανεπιστημίου και του ομοταγούς ιδρύματος της αλλοδαπής ή του ερευνητικού ιδρύματος, κέντρου ή ινστιτούτου της ημεδαπής ή της αλλοδαπής καταρτίζεται πρόγραμμα συνεργασίας, στο οποίο μπορεί να προβλέπεται και η μερική φοίτηση ή η πρακτική άσκηση των μεταπτυχιακών φοιτητών, καθώς και η διεξαγωγή μέρους ή και του συνόλου της απαιτούμενης ερευνητικής εργασίας. Σε κάθε Τμήμα Ελληνικού Πανεπιστημίου με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων λειτουργεί ένα και μόνο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, το οποίο φέρει την ονομασία του Τμήματος και μέσω του οποίου οργανώνονται και πραγματοποιούνται οι μεταπτυχιακές σπουδές του Τμήματος και χορηγούνται οι σχετικοί τίτλοι σπουδών. Τα Ελληνικά Π.Μ.Σ. χορηγούν τίτλους μεταπτυχιακών σπουδών δύο επιπέδων:

1) Οι τίτλοι του πρώτου μεταπτυχιακού επιπέδου διακρίνονται σε Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) και σε Διπλώματα Προχωρημένων Σπουδών (Δ.Π.Σ.), είναι δε ισοδύναμοι με τους τίτλους σπουδών επιπέδου «master» ή τους συναφείς τίτλους που χορηγούνται από τα ομοταγή Αγγλοσαξονικά Πανεπιστήμια.

Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης :

- Κάθε Π.Μ.Σ. χορηγεί ένα και μόνο Δ.Π.Σ., το οποίο αναφέρεται σε ολόκληρο το εύρος του γνωστικού αντικείμενου του οικείου Τμήματος και το οποίο πιστοποιεί την προχωρημένη εμπάθυνση των κατόχων του στο γνωστικό αυτό αντικείμενο. Αντίθετα, κάθε Π.Μ.Σ. μπορεί να χορηγεί περισσότερα του ενός Μ.Δ.Ε., τα οποία αναφέρονται σε μέρος του γνωστικού αντικείμενου του οικείου Τμήματος, αντιστοιχούν σε διεθνώς αναγνωρισμένες ειδικεύσεις και πιστοποιούν εξειδίκευση των κατόχων τους στη συγκεκριμένη ειδική επιστημονική - γνωστική περιοχή η οποία και συμπληρώνει την ονομασία τους.
- Για κάθε ειδίκευση προσδιορίζεται ο αρμόδιος ή οι αρμόδιοι τομείς. Είναι δυνατό, μετά από εισήγηση περισσότερων τμημάτων και γνώμη της Συγκλήτου και του Σ.Α.Π. ή μετά από εισήγηση Συγκλήτου και γνώμη

του Σ.Α.Π., να τεθεί σε λειτουργία διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ή διαπανεπιστημιακό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών αντίστοιχα.

- Σε κάθε Α.Ε.Ι. συγκροτείται επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών και έρευνας.
- Οι μεταπτυχιακοί σπουδαστές έχουν όλα τα προνόμια και τις διευκολύνσεις των προπτυχιακών σπουδαστών.
- Ο χρόνος που απαιτείται για τη χορήγηση του Μ.Δ.Ε. ή του Δ.Π.Σ. διαφοροποιείται ανάλογα με το γνωστικό πεδίο και δεν μπορεί να είναι μικρότερος από ένα πλήρες ημερολογιακό έτος, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται η επιτυχής παρακολούθηση του σχετικού προγράμματος μαθημάτων διάρκειας δύο τουλάχιστον εξαμήνων σπουδών και η συγγραφή της σχετικής μεταπτυχιακής εργασίας.

Στους σπουδαστές που περατώνουν με επιτυχία μεταπτυχιακές σπουδές χορηγείται σχετικός τίτλος που έχει μισθολογική σημασία αν ο κάτοχος του είναι δημόσιος υπάλληλος και που οπωσδήποτε συνεκτιμάται ως ουσιαστικό προσόν στην σταδιοδρομία δημοσίου υπαλλήλου.

2) Σε δεύτερο μεταπτυχιακό επίπεδο τα Ελληνικά Π.Μ.Σ. χορηγούν τον τίτλο του Διδακτορικού Διπλώματος (Δ.Δ.).

Διδακτορικό Δίπλωμα :

Ο κάτοχος του πτυχίου μπορεί να ανακηρυχθεί διδάκτορας, αν συγγράψει πρωτότυπη διατριβή και επιτύχει σε δημόσια προφορική δοκιμασία, παίρνοντας έτσι το διδακτορικό του δίπλωμα. Η συνολική διάρκεια εκπόνησης διατριβής για τη λήψη Διδακτορικού Διπλώματος διαφοροποιείται ανάλογα με το γνωστικό πεδίο και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία πλήρη ημερολογιακά έτη. Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται, παράλληλα με την εκπόνηση της διατριβής, να παρακολουθήσουν επιτυχώς ένα διδακτορικό κύκλο μαθημάτων διάρκειας τουλάχιστον δύο εξαμήνων σπουδών. Κάθε Π.Μ.Σ. χορηγεί ένα και μόνο Δ.Δ. το οποίο αναφέρεται σε ολόκληρο το εύρος του γνωστικού αντικείμενου του οικείου Τμήματος.

Η κατοχή διδακτορικού διπλώματος αποτελεί τυπική προϋπόθεση για να γίνει κανείς μέλος του διδακτορικού ερευνητικού προσωπικού σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Τέλος είναι δυνατό να οργανώνονται Π.Μ.Σ. και με συνεργασία μεταξύ Ελληνικών Πανεπιστημίων και Α.Τ.Ε.Ι., με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στην παρ. 13 του άρθρου 5 του Ν. 2916/01 . Τα Α.Τ.Ε.Ι. μπορούν και να συμπράττουν στη λειτουργία ΠΜΣ που οργανώνονται σε Πανεπιστήμια. Σε κάθε περίπτωση σύμπραξης Α.Τ.Ε.Ι. σε Π.Μ.Σ. ή συνδιοργάνωσης Π.Μ.Σ. μεταξύ Πανεπιστημίων και Α.Τ.Ε.Ι., οι σχετικοί τίτλοι σπουδών χορηγούνται από τα Πανεπιστήμια. Οι ειδικότερες λεπτομέρειες που διέπουν την κατά τα ανωτέρω σύμπραξη των Α.Τ.Ε.Ι. στη λειτουργία Π.Μ.Σ. θα καθοριστούν με απόφαση του

Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ύστερα από γνώμη της Συνόδου των Πρυτάνεων των Ελληνικών Πανεπιστημίων και της Συνόδου των Προέδρων των Ελληνικών Α.Τ.Ε.Ι. Σήμερα υπολογίζεται πως υπάρχουν 233 Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και 517 ειδικεύσεις Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης.

2.3.8 Υγειονομική, ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη των σπουδαστών των Α.Ε.Ι

Οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί σπουδαστές των Α.Ε.Ι. δικαιούνται υγειονομική, ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη για διάστημα ίσο προς τα έτη φοίτησης που προβλέπεται ως ελάχιστη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών ενός τμήματος αυξημένο κατά το ήμισυ. Για τους μεταπτυχιακούς σπουδαστές των Α.Ε.Ι. για διάστημα ίσο προς τα έτη φοίτησης αυξημένο κατά το ήμισυ.

Η υγειονομική περίθαλψη περιλαμβάνει :

- ιατρική εξέταση
- νοσοκομειακή εξέταση
- φαρμακευτική περίθαλψη
- παρακλινικές εξετάσεις
- εξέταση στο σπίτι
- τοκετούς
- φυσιοθεραπείες
- οδοντιατρική περίθαλψη
- ορθοπαιδικά είδη

Για να τύχει της παραπάνω υγειονομικής περίθαλψης ο φοιτητής πρέπει να προσκομίζει στο γιατρό φοιτητικό βιβλιάριο περίθαλψης. Το βιβλιάριο αυτό δίνεται στο σπουδαστή κατά την εγγραφή του σε τμήμα του Α.Ε.Ι.

2.3.9 Ισοτιμία τίτλων σπουδών

Α) Γενικά

Στη χώρα μας μέχρι το 1979 την αρμοδιότητα της αναγνώρισης τίτλων σπουδών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης την είχαν αποκλειστικά τα Πανεπιστήμια. Το 1979 με νόμο ιδρύεται το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής (Δ.Ι.Κ.Α.Τ.Σ.Α.) το οποίο είναι Ν.Π.Δ.Δ. Η αρμοδιότητα αναγνώρισης Πανεπιστημίων της Αλλοδαπής καθώς και των τίτλων σπουδών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης που απονέμουν παρέχεται αποκλειστικά σε αυτή την υπηρεσία.

Αυτό κρίθηκε αναγκαίο, επειδή ένα πολύ μεγάλο ποσοστό Ελλήνων σπουδές στο Εξωτερικό σε όλα τα επίπεδα της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.

Επομένως, έπρεπε ένα Κέντρο, αφού συνέλεγε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και τα στοιχεία που αφορούν στα διάφορα Εκπαιδευτικά Συστήματα, να αποφασίζει επί της αναγνώρισεως Ιδρυμάτων συγκριτικά προς τα Ελληνικά Α.Ε.Ι. και επί των τίτλων που απονέμουν, ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιότητα των αποφάσεων για τις όμοιες σπουδές. Σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργούνται κατά τη δεκαετία του 1980 ανάλογα Κέντρα, με σκοπό τη διευκόλυνση της κινητικότητας των φοιτητών, τα οποία αυτή τη στιγμή αποτελούν το δίκτυο των NARIC" S.

Β) Αρμοδιότητες του Δ.Ι.ΚΑ.Τ.Σ.Α.

Οι αρμοδιότητες του Δ.Ι.ΚΑ.Τ.Σ.Α. είναι οι εξής :

- Αναγνώριση Α.Ε.Ι. της Αλλοδαπής και τίτλων που αυτά χορηγούν (Ν.741/77 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν.1566/85 και του άρθρου 7 παρ. 13 του Ν.2158/1993.)
- Αναγνώριση συνάφειας σπουδών (αφορά σε πολιτικούς πρόσφυγες και επαναπατρισθέντες).
- Αναγνώριση Μεταπτυχιακών τίτλων σε αποφοίτους Α.Τ.Ε.Ι.
- Αναγνώριση Μεταπτυχιακών τίτλων σε κατόχους τίτλων ισότιμων προς τα πτυχία των Α.Τ.Ε.Ι. και αποφοίτων Ιδρυμάτων ισότιμων των Α.Τ.Ε.Ι.
- Αναγωγή της Βαθμολογίας στην βαθμολογική κλίμακα των Ελληνικών Α.Ε.Ι.

Γ) Μορφές αναγνώρισης

Παρουσιάζονται οι εξής μορφές αναγνώρισης ενός τίτλου σπουδών:

1. Ισότιμος και αντίστοιχος προς συγκεκριμένο πτυχίο / δίπλωμα Ελληνικού Α.Ε.Ι.
2. Ισότιμος γενικά προς τα πτυχία / διπλώματα Ελληνικών Α.Ε.Ι., όχι όμως αντίστοιχος προς συγκεκριμένο πτυχίο / δίπλωμα. Για την κάλυψη της αντιστοιχίας ο κάτοχός του πρέπει να εξεταστεί σε ορισμένα μαθήματα.
3. Ισότιμος γενικά προς τα πτυχία / διπλώματα Ελληνικών Α.Ε.Ι. με την ένδειξη ότι προγράμματα σπουδών αντίστοιχης ειδικότητας δεν προσφέρονται από τα ελληνικά Α.Ε.Ι.
4. Ισότιμος προς τα πτυχία των Ελληνικών Α.Ε.Ι. αλλά χωρίς να συγκλίνει σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.
5. Μη ισότιμος επειδή δεν καλύπτει κάποιες από τις αναγκαίες προϋποθέσεις, που αναφέρονται παραπάνω και παρέχει τη δυνατότητα στον αιτούντα να καταταγεί σε συγκεκριμένο εξαμήνο σπουδών Τμήματος Ελληνικών Α.Ε.Ι. (άρθρο 4 του Ν. 741/77), ή δυνατότητα κάλυψης της ισοτιμίας με συμπληρωματική εξέταση του αιτούντος σε ορισμένα μαθήματα (γενική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου).
6. Μη αναγνώριση του Ιδρύματος ως ομοταγούς και επομένως αδυναμία

αναγνώρισης του τίτλου που χορηγήθηκε από το Ίδρυμα αυτό.

Δ) Όργανα κρίσης του Δ.Ι.ΚΑ.ΤΣΑ.

Τα όργανα κρίσης του Δ.Ι.ΚΑ.ΤΣΑ. είναι :

Το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο είναι το εκτελεστικό όργανο του Δ.Ι.Κ.Α.Τ.Σ.Α. Απαρτίζεται από 13 μέλη τα οποία είναι μέλη του Διδακτικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Α.Ε.Ι. της χώρας μας.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, Είναι αρμόδιος για την έκδοση των Διοικητικών Πράξεων αναγνώρισης των Α.Ε.Ι. και των Τίτλων Σπουδών του Εξωτερικού.

Οι Επιτροπές, Οι επιτροπές είναι τριμελείς και ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο κάθε έτος, μετά από προτάσεις των Α.Ε.Ι. Απαρτίζονται από μέλη του Δ.Ε.Π. των Ελληνικών Α.Ε.Ι. και κάθε μία είναι αρμόδια συγκεκριμένου κλάδου σπουδών. Οι επιτροπές εισηγούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει σχετικά. Αυτή τη στιγμή λειτουργούν σαράντα (40) περίπου επιτροπές στο Δ.Ι.ΚΑ.Τ.Σ.Α.

2.4 ΜΕΤΕΓΓΡΑΦΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Α.Ε.Ι. ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ Α.Τ.Ε.Ι.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων που καθορίζουν όσα αφορούν τις μετεγγραφές φοιτητών ή σπουδαστών, διευκρινίζονται τα εξής :

2.4.1 Ποιοι δικαιούνται μετεγγραφή

Οι φοιτητές ή σπουδαστές που δικαιούνται μετεγγραφή είναι αυτοί που ανήκουν στις εξής ομάδες :

Α) Ομάδες χωρίς ποσοτικό περιορισμό

(Πολύτεκνοι, παιδιά των θυμάτων της τρομοκρατίας, Αθλητές-μέλη Εθνικών ομάδων)

1) Παιδιά πολυτέκνων οικογενειών ή πολύτεκνοι φοιτητές ή σπουδαστές του εσωτερικού.

Πολύτεκνοι θεωρούνται όσοι έχουν τουλάχιστον τέσσερα (4) παιδιά (παρ. 4 άρθρου 2 του ν. 1966/1991 Φ.Ε.Κ. 147/91 τ. Α').

2) Τέκνα των φονευθέντων ή καταστάντων πλήρως ανικάνων για την εκτέλεση των καθηκόντων τους εξαιτίας ή εξ αφορμής τρομοκρατικής πράξης εμμίσθων ή αμίσθων δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων (πολιτικών ή στρατιωτικών) εάν

εισαχθούν σε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα ή σε Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της χώρας με τις γενικές εισιτήριες εξετάσεις, μετεγγράφονται με αίτησή τους στο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα ή σε Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, που είναι πλησιέστερο στο τόπο μόνιμης κατοικίας της οικογένειάς τους (ν. 1897/90 Φ.Ε.Κ. 120/τ.Α /1990)

3) Αθλητές-μέλη Εθνικών ομάδων, που είναι φοιτητές Τμημάτων ή Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας μετεγγράφονται σε αντίστοιχα Τμήματα ή Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Β) Ομάδες με ποσοτικό περιορισμό

(Για λόγους υγείας, αναπηρίας, οικονομικούς, κοινωνικούς, οικογενειακούς κ.λ.π.)

Το ποσοστό καθορίζεται από το Τμήμα υποδοχής και δεν μπορεί να είναι μικρότερο του 6% και μεγαλύτερο του 8% επί του αριθμού εισακτέων για το ακαδημαϊκό έτος για το οποίο ζητείται η μετεγγραφή στο τμήμα αυτό (άρθρο 3 του ν. 1966/1991 Φ.Ε.Κ. 147/91 τ.Α και παρ. 3α του άρθρου 2 της αριθ. Β3/2274/1987 Φ.Ε.Κ. 346/1987 Υπουργικής απόφασης, όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 1865/89 Φ.Ε.Κ. 210/1989 τ.Α και συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 1966/1991 Φ.Ε.Κ. 147/91 τ.Α)

2.4.2 Λόγοι μετεγγραφής

Πρώτη προτεραιότητα για μετεγγραφή στην περίπτωση αυτή έχουν οι φοιτητές ή σπουδαστές για τους οποίους συντρέχουν σοβαροί λόγοι υγείας και αναπηρίας και ακολουθούν αυτοί για τους οποίους συντρέχουν λόγοι οικονομικοί, κοινωνικοί, οικογενειακοί κ.λ.π.

Η ανωτέρω σειρά δεν έχει απόλυτη έννοια, δηλαδή, τα τμήματα έχουν την ευχέρεια αντιμετώπισης ειδικών περιπτώσεων, λαμβάνοντας πρόνοια ώστε να μην αποκλείεται εκ των προτέρων καμία από τις παραπάνω κατηγορίες δικαιουμένων.

Α) Λόγοι υγείας και αναπηρίας

Στους λόγους υγείας και αναπηρίας περιλαμβάνονται ιδίως οι εξής περιπτώσεις: Οι τυφλοί-κωφάλαλοι, οι πάσχοντες από κακοήθεις νεοπλασματικές νόσους (όπως καρκινώματα), λευχαιμίες, κακοήθη λεμφώματα) καθώς επίσης και οι πάσχοντες από την νόσο της μεσογειακής αναιμίας (όχι στίγμα), νεανικό διαβήτη, αιμορροφιλία, σκλήρυνση κατά πλάκας, πρώιμη μυϊκή δυστροφία, κερατοειδόκωνος, αναπηρία με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω και ακόμη οι νεφροπαθείς, που υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση.

Β) Λόγοι οικονομικοί, κοινωνικοί, οικογενειακοί

Στους οικονομικούς, κοινωνικούς, οικογενειακούς λόγους περιλαμβάνονται ιδίως οι εξής περιπτώσεις:

Φοιτητής ή σπουδαστής που προέρχεται από οικογένεια με τρία παιδιά, ορφανά από πατέρα ή μητέρα, αδελφοί φοιτητές ή σπουδαστές, φοιτητές ή σπουδαστές - γονείς ανήλικου παιδιού, σύζυγοι φοιτητές ή σπουδαστές, φοιτητές ή σπουδαστές με ανάπηρους αδελφούς (ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω), φοιτητές ή σπουδαστές που οι ίδιοι ή τουλάχιστον ένας από τους γονείς τους, ως ανάπηρος αξιωματικός ή οπλίτης ή προς αυτούς εξομοιούμενος, συνταξιοδοτείται από το δημόσιο ταμείο για την αιτία αυτή εφόσον η αναπηρία του προήλθε από πολεμική αιτία ή σε ειρηνική περίοδο και διατεταγμένη υπηρεσία, φοιτητές ή σπουδαστές που οι ίδιοι ή τουλάχιστον ένας από τους γονείς τους τελούν ως αξιωματικοί σε κατάσταση υπηρεσίας γραφείου λόγω πολεμικού τραύματος ή νοσήματος ή σε πολεμική διαθεσιμότητα, φοιτητές ή σπουδαστές των οποίων ένας από τους γονείς τους είναι ανάπηρος ή θύμα εθνικής αντίστασης και παίρνει σύνταξη από το δημόσιο ταμείο για την αιτία αυτή.

2.4.3 Αρμοδιότητα αξιολόγησης των διαφόρων περιπτώσεων μετεγγραφών

Η αρμοδιότητα αξιολόγησης των διαφόρων περιπτώσεων μετεγγραφών, η ιεράρχησή τους και η εισήγηση προς το Πρυτανικό Συμβούλιο του Α.Ε.Ι. (προκειμένου για φοιτητές) ή το Συμβούλιο του Α.Τ.Ε.Ι. (προκειμένου για σπουδαστές) το οποίο τελικά αποφασίζει, ανήκει στο τμήμα που ζητείται η μετεγγραφή.

Το όλο έργο της Επιτροπής συντονίζει ο Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Α.Ε.Ι. ή ο Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Α.Ε.Ι. υποδοχής (προκειμένου για μετεγγραφές φοιτητών) ή ένας από τους Αντιπροέδρους του Α.Τ.Ε.Ι. υποδοχής (προκειμένου για μετεγγραφές σπουδαστών).

2.4.4 Αιτήσεις, προθεσμίες, αρμόδιες υπηρεσίες μετεγγραφών

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να γνωρίζουν ότι:

1) Οι αιτήσεις για μετεγγραφή μαζί με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά υποβάλλονται μέσα στην προβλεπόμενη αποκλειστική προθεσμία μόνο στο αντίστοιχο Τμήμα υποδοχής Α.Ε.Ι. ή Α.Τ.Ε.Ι. στο οποίο ζητείται η μετεγγραφή και το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο για την διενέργεια των μετεγγραφών.

2) Αιτήσεις που υποβάλλονται εκπρόθεσμα δεν λαμβάνονται υπόψη από το Α.Ε.Ι. ή Α.Τ.Ε.Ι. όπως επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη αιτήσεις που υποβάλλονται στο Υπουργείο Παιδείας ή σε άλλη αναρμόδια υπηρεσία.

3. Η αίτηση για μετεγγραφή υποβάλλεται από τον ίδιο τον φοιτητή ή σπουδαστή ή τον νόμιμο εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπό του.

Τέλος για τυχόν απορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται :

- 1) Στα αντίστοιχα Τμήματα των Α.Ε.Ι. ή Α.Τ.Ε.Ι.
- 2) Στο Γραφείο Ενημέρωσης Πολιτών του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- 3) Για μετεγγραφές φοιτητών Α.Ε.Ι.: Στο Τμήμα Φοιτητικής Μέριμνας του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- 4) Για μετεγγραφές σπουδαστών Α.Τ.Ε.Ι.: Στο Τμήμα Διοικητικών Υποθέσεων Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης του Διοικητικού Τομέα Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης

2.4.5 Πανεπιστήμιο Κύπρου

Έλληνες υπήκοοι που εισάγονται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ύστερα από συμμετοχής τους στις Γενικές Εξετάσεις, μπορούν να ζητούν μετεγγραφή σε αντίστοιχα Τμήματα Ελληνικών Πανεπιστημίων σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις περί μετεγγραφών εσωτερικού.

3. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Καμία συγκεκριμένη μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που να σχετίζεται με τη Συνθήκη της Μπολόνιας δεν έχει γίνει, με εξαίρεση τη συνολική δομή της ανώτερης εκπαίδευσης η οποία περιλαμβάνει τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και τα Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) σε συμφωνία με το νόμο που αναφέρεται «στις δομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την οργάνωση του τεχνολογικού τομέα» που υιοθετήθηκε το 2001. Όσον αφορά την έκταση στην οποία πρέπει το σύστημα να προσαρμοστεί, γίνονται συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο.

Αν και η ισχύουσα δομή σπουδών βασίζεται θεωρητικά σε δύο κύριους κύκλους (1^{ος} κύκλος :4 έως 6 χρόνια, 2^{ος} κύκλος :1 έως 2 χρόνια) η πλειοψηφία των σπουδαστών και φοιτητών συμπληρώνουν τις σπουδές τους στο τέλος του 1^{ου} κύκλου. Το σύστημα χρειάζεται να προσαρμοστεί αλλά δεν έχει βρεθεί λύση εξαιτίας των αντιρρήσεων που προβάλλονται για την αλλαγή του 1^{ου} κύκλου από 4 σε 3 χρόνια. Υπάρχει όμως μια μεταρρύθμιση προς έγκριση η οποία καθιερώνει μια δομή που να συνδέει πτυχία και μεταπτυχιακά.

Ένα εθνικό σύστημα αξιολόγησης πτυχίων είναι σε εφαρμογή. Αν και τα πτυχία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχουν προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Συστήματος ECTS, αυτό είναι υπό σκέψη να γίνει. Προς το παρόν το ECTS χρησιμοποιείται μόνο για σπουδαστές του προγράμματος Erasmus.

Το Diploma Supplement (συμπλήρωμα πτυχίου) δεν έχει εισαχθεί αλλά είναι υπό συζήτηση.

Όσον αφορά την Διασφάλιση ποιότητας σπουδών, η Ελλάδα δεν συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο ENQA μέσω του Υπουργείου Παιδείας, όμως η ίδρυση εθνικού συστήματος για την διασφάλιση ποιότητας και αξιολόγησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνεται στην μεταρρύθμιση προς έγκριση που αναφέρθηκε παραπάνω. Η ίδια νομοθετική μεταρρύθμιση στοχεύει και στην ανάπτυξη των διαδικασιών που αφορούν τη Δια βίου εκπαίδευση αν και κανένα συγκεκριμένο μέτρο δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί.

Υπάρχουν ακόμη μεταρρυθμίσεις που έγιναν το 2001 που αφορούν τα Α.Τ.Ε.Ι., αυτά έχουν ταξινομηθεί σαν ISCED επιπέδου 5Α Ινστιτούτα και ένα δεύτερο ISCED 5Α (μεταπτυχιακό) εισήχθη το 2002/2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

«Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.»

1. ΓΕΝΙΚΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η οργάνωση των πανεπιστημιακών σπουδών ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένα κράτη τα στάδια των σπουδών είναι σχετικά σύντομα και στο τέλος κάθε σταδίου απονέμεται ένα πτυχίο ή άλλος τίτλος. Σε άλλες χώρες το πρώτο επίπεδο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης έχει μεγαλύτερη διάρκεια, χωρίς υποδιαιρέσεις ή ενδιάμεσους τίτλους. Για παράδειγμα στη Γαλλία, η πανεπιστημιακή πορεία χαρακτηρίζεται από μια ακολουθία μονοετών ή διετών κύκλων, ο κάθε ένας από τους οποίους καταλήγει σε ένα τίτλο (DEUG, Licence, Maîtrise, DEA κ.λ.π.). Η μετάβαση από τον ένα τίτλο στον άλλο υπόκειται πολλές φορές σε ειδικές διαδικασίες εισαγωγής. Αντίθετα, στην Γερμανία και Ελλάδα απαιτούνται τουλάχιστον 4ετείς σπουδές για την απόκτηση του πρώτου πανεπιστημιακού τίτλου.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη, γενικότερα, χαρακτηρίζεται κατά παράδοση από διάκριση μεταξύ της πανεπιστημιακής και μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Αυτή όμως η διάκριση γίνεται ολοένα και πιο ασαφής. Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί διάφοροι βαθμοί αμοιβαίας προσέγγισης μεταξύ πανεπιστημιακής και μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης σε πολλά κράτη. Για παράδειγμα τα τριτοβάθμια επιπέδου ισπανικά ιδρύματα «Ανώτερες Τεχνικές Σχολές-Escuelas Técnicas Superiores έχουν γίνει μέρος του πανεπιστημιακού τομέα και χορηγούν τίτλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου.

Στη Γερμανία στα διάφορα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνονται εκείνα που απονέμουν τίτλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου, όπως τα: Universitäten, Universitäten-Gesamthochschulen, Technische Hochschulen, Technische Universitäten, Fachhochschulen κλπ. Η μη πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε τριτοβάθμιο επίπεδο παρέχεται από τα: Fachschulen, και Berufsakademien/Fachakademien.

Σε μερικά κράτη η διάκριση μεταξύ πανεπιστημιακών και μη πανεπιστημιακών σπουδών αναφέρεται μόνο στα ιδρύματα και όχι στο επίπεδο των πτυχίων. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, τα μη πανεπιστημιακά Grandes Écoles απονέμουν τίτλους υψηλού επιπέδου και συνεπώς αποτελούν μέρος του enseignement supérieur long (τριτοβάθμια εκπαίδευση μακράς διάρκειας), ενώ τα IUT, αν και συνδέονται με πανεπιστήμια, παρέχουν μόνο enseignement supérieur court (τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας). Στην Ιρλανδία, τα τεχνολογικά ιδρύματα και τα κολέγια παρέχουν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου αλλά δεν αποτελούν μέρος του πανεπιστημιακού συστήματος.

Συγχρόνως, σε ορισμένα κράτη, η διάκριση μεταξύ της μη πανεπιστημιακής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αρχίζει επίσης να γίνεται συγκεχυμένη. Η εκπαίδευση για ορισμένα μη πανεπιστημιακά τριτοβάθμια πτυχία, όπως το Brevet de Technicien Supérieur στη Γαλλία παρέχεται από δευτεροβάθμια ιδρύματα. Επίσης, η επαγγελματική κατάρτιση, η οποία άλλοτε περιοριζόταν στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, αρχίζει τώρα να εμφανίζεται σε τριτοβάθμιο μη πανεπιστημιακό επίπεδο, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με το *formación profesional de grado superior* στην Ισπανία.

Επίσης, πολλές φορές παρατηρείται οι τίτλοι που απονέμονται από τις χώρες που μελετήθηκαν να ομοιάζουν, αυτό όμως δεν συνάγει ότι καλύπτουν όμοιες σπουδές. Έτσι για παράδειγμα, τα παρόμοια ονόματα τίτλων όπως: *Maîtrise*, *Magister*, *Master's* ή ακόμα και τα ονόματα *Licence*, *Licenciado* καλύπτουν εντελώς διαφορετικές σπουδές.

1.2 ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ

Η βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ (OECD DATABASE) κατατάσσει τον όλο αριθμό των ειδικοτήτων σε 6 κατηγορίες, τις κάτωθι:

Οι κατηγορίες αυτές εμπεριέχουν έναν τεράστιο αριθμό ειδικοτήτων, αλλά οι βασικές ειδικότητες (όπως έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία 50 χρόνια περίπου) είναι γύρω στις 30.

Στον κατάλογο του Πίνακα 7 γίνεται μια προσπάθεια να καταμετρηθούν αυτές οι βασικές ειδικότητες και οι αντιστοιχίες των με τις γενικότερες κατηγορίες / ενότητες του ΟΟΣΑ.

1. Ιατρικές επιστήμες
2. Θετικές επιστήμες
3. Μαθηματικά και Ηλεκτρονικούς υπολογιστές
4. Ανθρωπιστικές σπουδές και Γενικές επιστήμες
5. Νομικές, Οικονομικές και Διοικητικές επιστήμες
6. Μηχανολογικές επιστήμες και Αρχιτεκτονική

Οι κατηγορίες αυτές εμπεριέχουν έναν τεράστιο αριθμό ειδικοτήτων, αλλά οι βασικές ειδικότητες (όπως έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία 50 χρόνια περίπου) είναι γύρω στις 30. Στον κατάλογο του Πίνακα 7 γίνεται μια προσπάθεια να καταμετρηθούν αυτές οι βασικές ειδικότητες και οι αντιστοιχίες των με τις γενικότερες κατηγορίες / ενότητες του ΟΟΣΑ.

Πίνακας 7 : Οι βασικές επιστημονικές ειδικότητες

ΟΜΑΔΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ
ΙΑΤΡΙΚΗ	ΙΑΤΡΙΚΗ
	ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ
	ΟΡΘΟΔΟΝΤΙΚΗ
	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
	ΦΥΣΙΚΗ
	ΧΗΜΕΙΑ
	ΒΙΟΛΟΓΙΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΓΕΩΛΟΓΙΑ
	ΓΕΩΠΟΝΙΑ
ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
	ΕΠΙΣΤΗΜΗ Η/Υ
	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΙ
	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ
ΝΟΜΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
	ΧΗΜΙΚΟΙ
	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
	ΝΟΜΙΚΗ
	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
	ΔΙΟΙΚΗΣΗ
	ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
	ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
	ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
	ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
	ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
	ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
	ΜΟΥΣΙΚΗ
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2. ΓΑΛΛΙΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η ανώτατη παιδεία στη Γαλλία χαρακτηρίζεται από μια μεγάλη ποικιλομορφία ιδρυμάτων των οποίων η οργάνωση και οι όροι εισαγωγής φοιτητών διαφέρουν ανάλογα με τη φύση του ιδρύματος και τους στόχους των σπουδών. Υπάρχουν αφενός τα πανεπιστήμια τα οποία είναι όλα κρατικά και δέχονται πολλούς φοιτητές, διαθέτουν κύκλους σπουδών, προωθούν την επιστημονική γνώση και επιδιώκουν την πρακτική εφαρμογή και αφετέρου οι grandes écoles οι οποίες εφαρμόζουν διάφορα συστήματα επιλογής για την εισαγωγή σε αυτές με σκοπό τον περιορισμό του αριθμού των φοιτητών προσφέροντας εκπαίδευση πολύ υψηλού επιπέδου που έχει σκοπό τη δημιουργία κυρίως δασκάλων, μηχανικών και οικονομολόγων. Προϋπόθεση για την εισαγωγή στα πανεπιστήμια και τις grandes écoles είναι το baccalauréat, το απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή πιστοποιητικό ωριμότητας.

2.1 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει ιδρύματα με προγράμματα σύντομης, μακράς διάρκειας και με αλληλογραφία.

Το σύνολο σχεδόν των φοιτητών φοιτούν σε Ιδρύματα υπό τον έλεγχο κάποιου ΑΕΙ. Αυτό που χαρακτηρίζει το Γαλλικό σύστημα είναι ο πολύ μεγάλος αριθμός ανεξάρτητων Ανωτάτων Σχολών, υπάρχουν περίπου 1062 Ανώτατες Σχολές.

Υπάρχουν : 84 Πανεπιστήμια, 224 Πολυτεχνικές Σχολές, 254 Business Schools, 89 IUT (Ανώτερες Σχολές προσαρτημένες σε πανεπιστήμιο), διάφορες άλλες (Ανώτατες) Σχολές

Α) Τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας:

Οι σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σύντομης διάρκειας περιλαμβάνουν τεχνολογικές σπουδές και σπουδές οι οποίες αφορούν στη διοίκηση επιχειρήσεων, διαρκούν 2 χρόνια, χορηγούν διπλώματα και πτυχία, αν και οι διπλωματούχοι των ιδρυμάτων αυτών μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο πανεπιστήμιο για την απόκτηση πτυχίου.

➤ Πανεπιστημιακά Τεχνολογικά Ινστιτούτα IUT (Instituts Universitaires de Technologie).

Είναι ιδρύματα 2ετούς φοίτησης και απονέμουν πανεπιστημιακό τεχνολογικό δίπλωμα DUT (diplome universitaire de technologie) με το οποίο οι απόφοιτοι μπορούν να αναλαμβάνουν υπεύθυνα καθήκοντα στους τομείς της βιομηχανίας

και του εμπορίου, όπως διαφήμιση, δημοσιογραφία, διοίκηση, μάρκετινγκ, κομπιούτερ, φυσική, μηχανολογία κ.λ.π. Ο απολυτήριος τίτλος των σχολών αυτών επιτρέπει τη συνέχιση των σπουδών στο τρίτο έτος των αντίστοιχων πανεπιστημιακών τμημάτων.

➤ Εξειδικευμένες Σχολές (Ecoles Specialisees).

Είναι δημόσιες ή ιδιωτικές σχολές που προετοιμάζουν μεσαία επαγγελματικά στελέχη. Η εισαγωγή σε αυτές είναι κατά περίπτωση ανταγωνιστική ή πραγματοποιείται και χωρίς την κατοχή του baccalauréat, ενώ η επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων διαφέρει ανάλογα με την ειδικότητα και το κύρος της σχολής.

➤ Σπουδές σύντομης διάρκειας στον παραϊατρικό και κοινωνικό τομέα.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι σπουδές για την εκπαίδευση, τη μαιευτική, την κοινωνική εργασία, τη λογοθεραπεία και για οπτικούς και ειδικούς στην προσθετική της ακοής. Η φοίτηση στην κατηγορία αυτή διαρκεί 2 χρόνια.

Β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση μακράς διάρκειας.

Οι σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μακράς διάρκειας προσφέρονται στα πανεπιστήμια, στις grandes écoles, τις ανώτερες εξειδικευμένες σχολές και τα διάφορα ινστιτούτα. Η διάρκεια τους είναι τουλάχιστον 3 χρόνια.

➤ Τα Πανεπιστήμια.

Στην Γαλλία υπάρχουν 71 πανεπιστήμια τα οποία προσφέρουν διεπιστημονικούς κλάδους σπουδών και είναι αυτόνομα. Παρέχουν ποικιλία μαθημάτων και χορηγούν επίσημα πτυχία, τα οποία περιλαμβάνουν πανεπιστημιακά διπλώματα, όπως διδακτορικά, magistere κ.λ.π. καθώς και αναγνωρισμένους από το κράτος επαγγελματικούς τίτλους ειδίκευσης και άλλα πιστοποιητικά. Η εισαγωγή στα πανεπιστήμια είναι ανοιχτή για τους κατόχους του baccalauréat ή άλλου ισοδύναμου τίτλου.

➤ Οι Grandes Ecoles.

Οι Grandes Ecoles είναι ιδρύματα με μεγάλη παράδοση και εφαρμόζουν εξαιρετικά αυστηρές και ανταγωνιστικές εισιτήριες εξετάσεις. Οι απόφοιτοί τους συγκροτούν την élite της δημόσιας διοίκησης και των στελεχών του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα. Προσφέρουν σπουδές μακράς διάρκειας και προετοιμάζουν τους φοιτητές για να σταδιοδρομήσουν ως στελέχη επιχειρήσεων στη βιομηχανία, στο εμπόριο και στη δημόσια διοίκηση. Μερικές από αυτές, και πιο συγκεκριμένα εκείνες που εκπαιδεύουν εκπαιδευτικούς, απονέμουν διδακτορικά διπλώματα. Οι grandes écoles χωρίζονται σε : 1)σχολές θετικών επιστημών στις οποίες εκπαιδεύονται μηχανικοί και διοικητικοί υπάλληλοι, πολιτικοί και στρατιωτικοί. 2)σχολές οι οποίες εκπαιδεύουν καθηγητές λυκείου, πανεπιστημιακούς και ερευνητές, καθώς και ειδικούς στις ανθρωπιστικές επιστήμες. 3)σχολές οι οποίες εκπαιδεύουν γεωπόνους και κτηνίατρους. 4)σχολές οι οποίες περιλαμβάνουν

εμπορικές και διοικητικές σπουδές, Οι περισσότερες ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα.

➤ **Ανώτερες Εξειδικευμένες Σχολές (Etablissements d'Enseignement Supérieur Spécialisé)**

Οι σπουδές στις ανώτερες εξειδικευμένες σχολές, που λειτουργούν σε διάφορα σημεία της χώρας, έχουν επαγγελματικό χαρακτήρα και σε αντίθεση με τις grandes écoles δέχονται ύστερα από διαγωνισμό υποψηφίους με μόνο προσόν το baccalauréat.

➤ **Τα Καθολικά Ινστιτούτα (Instituts Catholiques).**

Είναι ιδιωτικά ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα και έχουν την έδρα τους στις μεγάλες πόλεις της Γαλλίας. Τα Ινστιτούτα αυτά είναι αναγνωρισμένα από το κράτος.

➤ **Ινστιτούτα Πολιτικών Επιστημών (Instituts d'Etudes Politiques)**

Στις σχολές αυτές που είναι ζετούς φοίτησης διδάσκονται πολιτικές επιστήμες και οι φοιτητές προετοιμάζονται για σταδιοδρομία στη δημόσια διοίκηση, το βιομηχανικό, τον επιχειρηματικό και κυρίως τον τραπεζικό τομέα και την πολιτική.

Γ) Σπουδές με αλληλογραφία ή τηλεδιδασκαλία

Οι σπουδές αυτές είναι πανεπιστημιακού επιπέδου και προσφέρονται με αλληλογραφία ή τηλεδιδασκαλία σε φοιτητές που επιθυμούν, να αποκτήσουν επίσημο πτυχίο, αλλά δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή για διάφορους λόγους. Τέτοιες σπουδές, ισότιμες και αντίστοιχες με τις κανονικές παρέχονται και σε κλάδους όπως της νομικής, της φιλολογίας και τέχνης, των φυσικών και των θεωρητικών επιστημών, της εθνικής οικονομίας και της οικονομικής των επιχειρήσεων. Σπουδές με αλληλογραφία ή τηλεδιδασκαλία παρέχουν 20 πανεπιστήμια καθένα από τα οποία διαθέτει τμήμα τηλεδιδασκαλίας.

2.2 ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι σπουδές γενικά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οργανώνονται σε τρεις κύκλους :

Α' κύκλος. Ο πρώτος κύκλος διαρκεί 2 ακαδημαϊκά έτη, έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα παρέχει γενική μόρφωση, αποτελεί τον κύκλο προσανατολισμού και χορηγεί δίπλωμα γενικών σπουδών DEUG (Diplôme d'Etudes Universitaires Générales). Με εξαίρεση τις οικονομικές σπουδές και τη νομική, οι άλλες σπουδές έχουν οργανωθεί σπονδυλωτά όσον αφορά αυτόν τον κύκλο. Για την ειδική περίπτωση των ιατρικών σπουδών ο πρώτος κύκλος σπουδών ουσιαστικά διαιρείται στα δύο επειδή στο τέλος του πρώτου έτους σπουδών γίνεται επιλογή γιατί ο αριθμός των φοιτητών στο δεύτερο έτος είναι περιορισμένος ύστερα από κοινή απόφαση των υπουργείων Παιδείας και Υγείας.

Β' κύκλος. Ο δεύτερος κύκλος ανωτάτων σπουδών είναι 2ετούς επίσης διάρκειας και είναι κύκλος εμβάθυνσης με γενική, επιστημονική και τεχνική εκπαίδευση υψηλής στάθμης, που προετοιμάζει για την άσκηση επαγγελματικών καθηκόντων. Διαφοροποιείται στους εξής τύπους :

- i. σπουδές βασικές, επαγγελματικές ή εξειδικευμένες που καταλήγουν σε licence (DEUG + 1) και σε maitrice (licence + 1)
- ii. τελικές, επαγγελματικές σπουδές 2 ετών που καταλήγουν σε maitrice de sciences et techniques (DEUG + 2), σε maitrige de gestion (DEUG + 2) ή σε maitrice de methodes informatiques appliquees a la gestion (DEUG + 2).
- iii. σπουδές που παρέχονται μέσα σε instituts universitaires professionalises (I.U.P.) τα οποία ανταποκρίνονται στις νέες ειδικότητες που τεκμηριωμένα έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας. Οδηγούν σε τίτλο ingénieur - maitre (BAC + 4), ο οποίος όμως παρέχεται από εξεταστική επιτροπή.

Γ' κύκλος. Ο τρίτος κύκλος σπουδών δίνει τη δυνατότητα σε όσους έχουν πτυχίο των δύο προηγούμενων κύκλων να ασχοληθούν με επιστημονική ειδίκευση και να εξοικειωθούν στο ερευνητικό έργο. Η πρόσβαση στον κύκλο αυτό γίνεται με επιλογή ανάμεσα σε τιτούχους maitrice, ingénieur ή άλλου τίτλου μηχανικού ή διπλώματος ισοδύναμου. Σε αυτόν τον κύκλο σπουδών υπάρχουν 2 τύποι σπουδών :

- i. επαγγελματική εκπαίδευση ενός έτους μαζί με υποχρεωτική μαθητεία σε επιχείρηση που καταλήγει στην απόκτηση του διπλώματος DESS (Diplome d'etudes Superieures Specialisees).
- ii. εκπαίδευση στην έρευνα που καταλήγει στο τέλος του πρώτου έτους σε δίπλωμα DEA (Diplome d'etudes approfondies) και στη συνέχεια ύστερα από προετοιμασία 3 ετών, σε διδακτορικό δίπλωμα, doctorat, με την υποβολή διατριβής ή την παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης εργασίας.

Τα περισσότερα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν αναγνωριστεί με διάταγμα του Υπουργείου Ανώτατης Εκπαίδευσης και έχουν το δικαίωμα να χορηγούν επίσημα πιστοποιητικά σπουδών.

2.3 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

Τα πανεπιστήμια έχουν διοικητική, οικονομική, παιδαγωγική και επιστημονική αυτονομία. Τα θεσμικά τους όργανα είναι :

- i. το διοικητικό συμβούλιο, που καθορίζει την πολιτική του ιδρύματος, ψηφίζει τον προϋπολογισμό, εγκρίνει τις δαπάνες, ορίζει την κατανομή των απασχολουμένων, εγκρίνει τις συμφωνίες και τις συμβάσεις που υπογράφονται από τον πρόεδρο του πανεπιστημίου.

- ii. το επαγγελματικό συμβούλιο, που προτείνει στο διοικητικό συμβούλιο τις κατευθύνσεις της ερευνητικής πολιτικής και γνωμοδοτεί για τα προγράμματα αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, για τα προγράμματα των ερευνητικών συμβάσεων, καθώς και για τα σχέδια δημιουργίας ή τροποποίησης διπλωμάτων του ιδρύματος.
- iii. το συμβούλιο σπουδών και πανεπιστημιακής ζωής που προτείνει στο διοικητικό συμβούλιο τις κατευθύνσεις των προγραμμάτων αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, εισηγείται τη ζήτηση ικανοτήτων και τις μελέτες των νέων δικτύων και προετοιμάζει τα μέτρα που επιτρέπουν την εφαρμογή προσανατολισμού των σπουδαστών, για να διευκολύνουν την ένταξη τους στην ενεργό ζωή και για να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής και εργασίας τους.

Ο πρόεδρος του πανεπιστημίου εκλέγεται για θητεία 5 ετών από ολομέλεια που συγκροτείται από τα μέλη των τριών παραπάνω συμβουλίων. Διευθύνει το πανεπιστήμιο, προεδρεύει των συμβουλίων, προετοιμάζει και εκτελεί τις αποφάσεις τους. Είναι ο διατάκτης των εσόδων και των εξόδων. Ασκεί εξουσία στο σύνολο του προσωπικού, συγκροτεί τις διάφορες εξεταστικές επιτροπές και είναι υπεύθυνος για την διατήρηση της τάξης.

Η διοίκηση των ινστιτούτων ή των δημοσίων ανώτατων σχολών ανατίθεται από τον αρμόδιο υπουργό σε κάποιο διευθυντή ο οποίος υποβοηθείται από διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από έναν αριθμό σημαντικών εξωτερικών προσωπικοτήτων. Τα ιδρύματα αυτά παίρνουν τις πιστώσεις τους απευθείας από το κράτος και διαθέτουν ένα σώμα διδασκόντων που διορίζονται από το διευθυντή.

Με νόμο του 1875 η παροχή ανώτατης εκπαίδευσης είναι ελεύθερη και επομένως μπορεί να παρέχεται και από ιδιωτικά ιδρύματα. Έτσι υπάρχουν : 1) ιδιωτικές σχολές μηχανικών, 2) μεγάλες σχολές (Grandes Ecoles) εμπορίου και διοίκησης, 3) καθολικά ινστιτούτα (της Καθολικής Εκκλησίας). Όλα αυτά τα ιδρύματα τυγχάνουν κρατικής αναγνώρισης η οποία παρέχεται ύστερα από διεξοδική πολύπλευρη αξιολόγηση. Η αναγνώριση δημοσιεύεται με τη μορφή διατάγματος και είναι δυνατόν να ανακληθεί αν οι όροι της αναγνώρισης παύσουν να ισχύουν ύστερα από σχετική διαπίστωση της επιτροπής επιθεωρήσεων.

2.4 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος ξεκινά, κατά κανόνα, στις αρχές Οκτωβρίου και τελειώνει στα τέλη Ιουνίου.

2.5 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών :

Προϋπόθεση για την εγγραφή στο πανεπιστήμιο είναι η κατοχή του απολυτηρίου (baccalauriat), ενός ισοδύναμου πιστοποιητικού ή του εθνικού πτυχίου πρόσβασης

σε πανεπιστημιακές σπουδές (diplôme d' accès aux études universitaires- DAEU). Οι μαθητές που επιθυμούν να γίνουν δεκτοί σε μια ανώτατη σχολή πρέπει, μετά τη λήψη του απολυτηρίου, να προετοιμαστούν σε μια CPGE προπαρασκευαστική τάξη για τις ανώτατες σχολές για τις εισαγωγικές εξετάσεις. Οι ευρωπαίοι πολίτες οφείλουν να έχουν λάβει στη χώρα καταγωγής τους ένα πτυχίο που να τους επιτρέπει την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση στη χώρα τους.

Εισαγωγή :

Τα πανεπιστήμια υποχρεούνται να κάνουν δεκτούς στο πρώτο έτος όλους τους κατόχους του γαλλικού απολυτηρίου της ίδιας χρονιάς. Οι υποψήφιοι για τις ανώτατες σχολές πρέπει να περάσουν εισιτήριες εξετάσεις, για τις οποίες προετοιμάζονται σε μια προπαρασκευαστική τάξη για ανώτατες σχολές (CPGE). Η εισαγωγή τους γίνεται βάσει του σχολικού φακέλου τους που εξετάζεται από επιτροπή που αποτελείται από τους διδάσκοντες καθηγητές. Οι εισιτήριες εξετάσεις στις ανώτατες σχολές οργανώνονται από τις ίδιες τις σχολές. Η επιλογή είναι πολύ αυστηρή.

Numerus clausus:

Τα πανεπιστήμια δεν εφαρμόζουν αριθμητικό περιορισμό, εκτός από τις ιατρικές σχολές. Όσον αφορά τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, οι φοιτητές γίνονται δεκτοί ανάλογα με τις δυνατότητες υποδοχής κάθε ιδρύματος. Η εισαγωγή των φοιτητών στο ανώτερο επίπεδο εξαρτάται από την επιτυχία τους στον κύκλο των δύο ετών (DEUG ή DEUST). Στις ανώτατες σχολές ισχύει πάντοτε αριθμητικό όριο.

Γλώσσες:

Για την εισαγωγή τους στο πανεπιστήμιο, οι Ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να αποδείξουν, μέσω μιας εξέτασης, τις γραπτές και προφορικές τους γνώσεις στη γαλλική γλώσσα. Ορισμένες κατηγορίες πολιτών δεν υπόκεινται στην υποχρέωση αυτή. Είναι οι ακόλουθες: οι πολίτες χωρών με επίσημη γλώσσα τη γαλλική, οι γερμανοί φοιτητές που είναι κάτοχοι του πτυχίου Allgemeine Hochschulreife (γενικό πτυχίο ικανότητας για την παρακολούθηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), οι σπουδαστές που κατέχουν το γαλλογερμανικό απολυτήριο και οι σπουδαστές που κατέχουν το DALF-diplôme approfondi de langue française (εμπεριστατωμένο δίπλωμα της γαλλικής γλώσσας). Οι σπουδαστές που επιθυμούν να εγγραφούν σε ανώτατη σχολή πρέπει να επιτύχουν στις εισιτήριες εξετάσεις. Η γνώση της γαλλικής γλώσσας είναι, επομένως, απαραίτητη προϋπόθεση.

Οι άλλες τριτοβάθμιες σχολές ορίζουν δικά τους κριτήρια και μεθόδους επιλογής (εξετάσεις, εξέταση του φακέλου, συνέντευξη, κτλ.). Εκτός από τις εισιτήριες εξετάσεις, η κάθε σχολή μπορεί να ορίσει δικά της κριτήρια και μεθόδους επιλογής. Για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν οι ίδιοι κανόνες που ισχύουν και για τους γάλλους σπουδαστές, αλλά η διαδικασία εγγραφής είναι διαφορετική. Οι ευρωπαίοι πολίτες που επιθυμούν να εγγραφούν

σε κάποιο πανεπιστήμιο πρέπει να υποβάλουν αίτηση μέσω του πολιτιστικού τμήματος της γαλλικής πρεσβείας στη χώρα τους και να υποβληθούν σε μια διαδικασία προεγγραφής, εκτός αν ανήκουν σε ειδική κατηγορία.

Από αυτές εξαιρούνται οι φοιτητές που φθάνουν στη Γαλλία στο πλαίσιο διαπανεπιστημιακών συμφωνιών, οι φοιτητές που έχουν υποτροφία από τις γαλλικές αρχές ή υποτροφία από διεθνή οργανισμό και τη διαχειρίζεται γαλλικό ίδρυμα, οι πολιτικοί πρόσφυγες, κλπ. Όσοι επιθυμούν να φοιτήσουν σε εκπαιδευτικό ίδρυμα το οποίο επιβάλλει εισιτήριες εξετάσεις πρέπει να εγγραφούν κατευθείαν στο ίδρυμα της επιλογής τους, το οποίο θα αποφασίσει σχετικά με την εισαγωγή τους.

2.6 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Τα δίδακτρα στα πανεπιστήμια για την προετοιμασία των εθνικών πτυχίων ορίζονται κάθε χρόνο με απόφαση του υπουργού που είναι αρμόδιος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι ξένοι φοιτητές που είναι υπήκοοι κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση του φοιτητές ERASMUS, πρέπει να καταβάλουν αυτά τα δίδακτρα, εκτός εάν λαμβάνουν υποτροφία του αρμόδιου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπουργείου. Το ίδιο ισχύει για όλα τα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα δίδακτρα στις δημόσιες και στις ιδιωτικές ανώτατες σχολές εμφανίζουν διαφορές και είναι υψηλότερα.

2.7 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Οι κάτοχοι τίτλου σπουδών δευτεροβάθμιας ή ανώτερης εκπαίδευσης ξένης χώρας, οι οποίοι επιθυμούν να σπουδάσουν στη Γαλλία πρέπει να απευθυνθούν στο εκπαιδευτικό ίδρυμα της επιλογής τους: την απόφαση σχετικά με την αναγνώριση των διπλωμάτων λαμβάνει ο πρόεδρος ή ο διευθυντής του ιδρύματος στο οποίο επιθυμεί να εγγραφεί ο ενδιαφερόμενος. Υπάρχει το ενδεχόμενο χορήγησης μερικής ή πλήρους απαλλαγής σπουδών, κατόπιν προτάσεως παιδαγωγικής επιτροπής η οποία αποφαινεται βάσει του φακέλου του αιτούντος. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί κλάδοι έχουν θεσπίσει, ωστόσο, διαφορετική διαδικασία εισαγωγής (ιατρική, φαρμακευτική, παραϊατρική εκπαίδευση, αρχιτεκτονική, αγρονομία, μουσική, χορός, εικαστικές τέχνες κλπ...).

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση πτυχίων που έχουν χορηγηθεί από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα

NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

2.8 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σε πανεπιστημιακό επίπεδο, χορηγούνται τα ακόλουθα πιστοποιητικά και πτυχία:

- Πρώτος κύκλος : DEUG (diplome d'etudes universitaires generales) πτυχίο γενικών πανεπιστημιακών σπουδών ή DEUST (diplome d'etudes universitaires scientifiques et technologiques) πτυχίο επιστημονικών και τεχνολογικών πανεπιστημιακών σπουδών, διάρκειας δύο ετών (απολυτήριο +2 έτη).
- Δεύτερος κύκλος : πτυχίο τριετούς φοίτησης (licence - DEUG+1έτος) και πτυχίο τετραετούς φοίτησης (maitrise - licence + 1 έτος) στο πλαίσιο βασικής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης επαγγελματικού χαρακτήρα: τεχνικό πτυχίο τετραετούς φοίτησης (maitrise) (DEUG + 2έτη) ύστερα από εκπαίδευση με επαγγελματική κατεύθυνση: πτυχίο μηχανικού (maitrise + 1 έτος) ύστερα από τρία χρόνια: πτυχία που χορηγούν τα IUP (instituts universitaires d'enseignement professionnel) επαγγελματικά ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης και τα IUFM (instituts universitaires de formation des maitres) πανεπιστημιακά ινστιτούτα εκπαίδευσης διδασκάλων.
- Τρίτος κύκλος : diplome d'etudes superieures specialisees (πτυχίο ανώτατων ειδικευμένων σπουδών) - DESS (maîtrise+1), στο πλαίσιο εκπαίδευσης με επαγγελματική κατεύθυνση, και diplome d'etudes approfondies (πτυχίο εμπεριστατωμένων σπουδών) - DEA, ύστερα από εκπαίδευση στον τομέα της έρευνας. Μετά το DEA οι φοιτητές μπορούν να συνεχίσουν για την απόκτηση διδακτορικού τίτλου (Doctorat).

Όλα τα δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι ανώτατες σχολές (grandes écoles) χορηγούν πτυχίο στον τομέα της ειδικότητάς τους.

2.9 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

A) Υποτροφίες

Οι γάλλοι και ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να λάβουν δύο είδη υποτροφιών:

- εκείνες που χορηγούνται βάσει κοινωνικών κριτηρίων
- εκείνες που χορηγούνται στους σπουδαστές του τρίτου κύκλου, βάσει των επιδόσεών τους και κοινωνικών κριτηρίων.

Οι υποτροφίες βάσει κοινωνικών κριτηρίων χορηγούνται ανάλογα με τα οικογενειακά εισοδήματα και βάρη και σε ορισμένες περιπτώσεις ανάλογα με τα εισοδήματα του φοιτητή. Χορηγούνται στους φοιτητές που είναι ηλικίας κάτω των 26 ετών όταν υποβάλλουν την πρώτη αίτηση και οι οποίοι επιθυμούν να

προετοιμάσουν εθνικό ή εγκεκριμένο πτυχίο παρακολουθώντας σπουδές πλήρους χρόνου. Σε περίπτωση επανάληψης ενός έτους, οι δικαιούχοι εγγεγραμμένοι στον πρώτο ή δεύτερο κύκλο, ή προετοιμάζουν πτυχίο μηχανικού, ιατρού ή φαρμακοποιού ή διαγωνισμό πρόσβασης στην εκπαίδευση, χάνουν το δικαίωμα υποτροφίας.

B) Προϋποθέσεις χορήγησης

Οι υποτροφίες χορηγούνται είτε βάσει του οικογενειακού εισοδήματος και της τακτικής φοίτησης καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών, είτε βάσει των επιδόσεων του φοιτητή. Οι φοιτητές πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στον πρώτο ή το δεύτερο κύκλο, στα τμήματα ανώτερης τεχνικής εκπαίδευσης ή στις προπαρασκευαστικές τάξεις για τις ανώτατες σχολές. Δεν πρέπει να έχουν υπερβεί το 26ο έτος της ηλικίας τους αν ξεκινούν τις σπουδές τους, ενώ αν είναι ήδη υπότροφοι πρέπει να έχουν προαχθεί στο επόμενο έτος. Οι πανεπιστημιακές υποτροφίες χορηγούνται από τα πανεπιστήμια με προοπτική παρακολούθησης ενός τρίτου κύκλου (DESS, DEA και διδακτορικό). Οι ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να λάβουν βοηθήματα αυτού του είδους σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες που αναφέρονται και παραπάνω.

2.10 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Κινήσεις για να έρθει το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας σε συμφωνία με τις αρχές της Συνθήκης της Μπολόνιας ξεκίνησαν το 1999 και κορυφώθηκαν τον Απρίλιο του 2002 με τη δημοσίευση μιας σειράς κανόνων, εκ των οποίων ο πιο σημαντικός αφορούσε τις συνέπειες για το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας από την ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών κανονισμών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα πρώτα μέτρα που εισήχθησαν για να υποστηρίξουν τη δομή των τμημάτων, που ήδη αποτελούνται βασικά από δύο κύριους κύκλους σπουδών, βασίστηκαν αρχικά στη δημιουργία ενός πτυχίου Master (Αύγουστος 1999) που τοποθετείται ανάμεσα στο πτυχίο και το διδακτορικό και στη συνέχεια στην δημιουργία ενός επαγγελματικού πτυχίου (Νοέμβριος του 1999), υποστηριζόμενο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο εισάγει την επαγγελματική διάσταση στο 1^ο στάδιο σπουδών. Οι απαιτήσεις που σχετίζονται με την απονομή Master του οποίου η δημιουργία σαν νέο προσόν εξασφαλίστηκε με νόμο (8 Απριλίου 2002) οριστικοποιούνται με την Οδηγία της 25^{ης} Απριλίου 2002.

Η μεταρρύθμιση δεν είναι δυνατό να εφαρμοστεί συνολικά σε όλη τη Γαλλία πριν το ακαδημαϊκό έτος 2005/2006.

Από το 2002/2003 τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν αρχίσει να αναδομούν τις παροχές τους σε σχέση με τις απαιτήσεις του ECTS.

Το θέμα του Diploma Supplement θα αρχίσει να γίνεται κοινή πρακτική για να παρέχεται μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά την αποκτούμενη γνώση και

δεξιότητες στο σκεπτικό της διεθνούς ευελιξίας. Με τη Γαλλική επιτροπή CNE η Γαλλία είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου ENQA και έχει υιοθετήσει την αρχή ότι τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι παροχές τους πρέπει τακτικά να αξιολογούνται σε εθνικό επίπεδο. Η κεντρική κυβέρνηση χρησιμοποιεί αυτή την αξιολόγηση σαν αρχή για να αποφασίζει να αποδίδει παροχές για μια συγκεκριμένη περίοδο. Η νομιμότητα και αποτελεσματικότητα του 4ετούς συμβολαίου το οποίο εισήχθη στις αρχές της δεκαετίας '90 και δημιουργεί ένα δεσμό ανάμεσα στα ιδρύματα και την Πολιτεία, εξάγεται από τη συνεχή αξιολόγηση όλων των δραστηριοτήτων (διοικητικών, εκπαιδευτικών, κοινωνικών ή ερευνητικών) που αναλαμβάνουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το 2002 υιοθετήθηκαν επίσης μια σειρά μέτρων που αφορούν τη Δια βίου εκπαίδευση.

Τελικά, οι μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με τη συνθήκη της Μπολόνιας έχουν γίνει στα τμήματα Ιατρικής και Κτηνιατρικής. Όσον αφορά την Ιατρική η μεταρρύθμιση που άρχισε το 2000 και εφαρμόζεται το 2003/2004, αλλάζει τους όρους εισαγωγής στον τρίτο κύκλο σπουδών καθώς και την οργάνωση και τη διάρκεια του. Οι εισαγωγικές εξετάσεις για συγκεκριμένα πεδία εξειδίκευσης στην Ιατρική έχουν καταργηθεί για να αντικατασταθούν από εθνικές εξετάσεις που καθιστούν τους σπουδαστές ικανούς να επιλέξουν το πεδίο της εξειδίκευσης τους στηριζόμενοι στην απόδοσή τους σε αυτές. Η Γενική Ιατρική γίνεται πεδίο εξειδίκευσης από μόνη της και τα τμήματα ειδικότητας διαρκούν από 3 έως 5 χρόνια.

Στο χώρο της Κτηνιατρικής το CPGE θα διαρκεί 2 χρόνια αντί για 1 και το πτυχίο θα αποδίδεται στο τέλος των 4 χρόνων αντί για 5 με εφαρμογή από το ακαδημαϊκό έτος 2005/2006.

3. ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Βόρεια Ιρλανδία είναι ίδια με εκείνη της Αγγλίας και της Ουαλίας. Συνεπώς αναφέρονται μόνο οι σημαντικές ιδιομορφίες της Βόρειας Ιρλανδίας.

3.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Από το 1992, σχεδόν όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στο Ηνωμένο Βασίλειο ανήκουν σε μία και μόνο κατηγορία. Ωστόσο, λόγω της διαφορετικής ιστορίας τους και των άλλοτε διαφορετικών μεθόδων χρηματοδότησης, εξακολουθούν να υπάρχουν διαρθρωτικές διαφορές μεταξύ των ιδρυμάτων που είναι κοινώς γνωστά ως "παλαιά" πανεπιστήμια και τα πρώην "polytechnics" και "colleges" που είναι γνωστά ως "νέα" πανεπιστήμια. Κάθε πανεπιστήμιο είναι αυτόνομο και αποφασίζει ποια διπλώματα και άλλους τίτλους θα χορηγήσει, καθώς και τους σχετικούς όρους. Τα περισσότερα πανεπιστήμια παρέχουν τη

δυνατότητα έρευνας, καθώς και ευρύ φάσμα μαθημάτων προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου. Κατά κανόνα, τα παλαιά πανεπιστήμια δεν παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση, ενώ πολλά από τα νέα πανεπιστήμια - ιδίως τα πρώην πολυτεχνεία παρέχουν περισσότερες δυνατότητες πρακτικών εφαρμογών.

3.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος διαρκεί από τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο έως το τέλος Ιουνίου για τους φοιτητές που παρακολουθούν προπτυχιακά μαθήματα. Κανονικά διαιρείται σε τρία τρίμηνα, αλλά υπάρχει ολοένα και περισσότερο η τάση για δύο εξάμηνα.

3.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

A) Αγγλία, Ουαλία:

Τίτλοι σπουδών:

Κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εφαρμόζει δική του πολιτική στο θέμα της αποδοχής. Γενικά, οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν επιτύχει και να έχουν λάβει βαθμούς ίσους ή μεγαλύτερους από C σε τρία τουλάχιστον μαθήματα των εξετάσεων GSCΕ και να έχουν επιτύχει σε δύο διαφορετικά μαθήματα στο General Certificate of Education A Level (ή τα αντίστοιχα AS) ή να έχουν λάβει GNVQ ανώτερου επιπέδου. Στην πράξη, λόγω του συναγωνισμού για τις θέσεις, τα περισσότερα πανεπιστήμια απαιτούν βαθμολογία σαφώς μεγαλύτερη από την ελάχιστη απαιτούμενη. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιθυμούν να παρακολουθήσουν πλήρες πρόγραμμα σπουδών πρέπει να αποδείξουν ότι το επίπεδο εκπαίδευσής τους τους επιτρέπει να παρακολουθήσουν πρόγραμμα που οδηγεί σε πτυχίο (degree) και ότι ομιλούν και κατανοούν την αγγλική. Ωστόσο, τα προσόντα αυτά δεν τους παρέχουν αυτόματα το δικαίωμα εγγραφής σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Υπάρχει συναγωνισμός για την εγγραφή και την τελική απόφαση λαμβάνει το σχετικό ίδρυμα.

Από τους υποψηφίους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται κατά κανόνα να έχουν λάβει βαθμούς ίσους ή μεγαλύτερους από C σε τρία τουλάχιστον μαθήματα των εξετάσεων GSCΕ και να έχουν επιτύχει σε δύο διαφορετικά μαθήματα του General Certificate of Education A Level (GCE A-level) ή να έχουν λάβει ισοδύναμο πιστοποιητικό (συμπεριλαμβανομένου του Highers στη Σκωτία). Όλα τα ιδρύματα θεωρούν σήμερα ότι δύο μαθήματα του GCE-AS και δύο μαθήματα επιπέδου A ισοδυναμούν με τρία μαθήματα επιπέδου A. Ορισμένα ιδρύματα δέχονται υποψηφίους με τέσσερα μαθήματα AS, χωρίς να απαιτούν μαθήματα επιπέδου A. Στην πράξη, εξαιτίας του συναγωνισμού για τις θέσεις, τα περισσότερα ιδρύματα απαιτούν πολύ υψηλότερα επίπεδα από τα ελάχιστα. Εναλλακτικά προσόντα, συμπεριλαμβανομένων των προσόντων στην επαγγελματική εκπαίδευση, γίνονται ολοένα και πιο αποδεκτά.

Εκτός από αυτές τις απαιτήσεις, τα ιδρύματα ορίζουν τους δικούς όρους εισαγωγής, και μάλιστα διαφορετικούς ανάλογα με το μάθημα που θέλει να παρακολουθήσει ο σπουδαστής. Ορισμένα μαθήματα απαιτούν από το σπουδαστή να έχει προηγουμένως παρακολουθήσει ορισμένα συγκεκριμένα μαθήματα. Όσον αφορά την κατάρτιση στην παιδαγωγική, τα ιδρύματα μπορούν να μη δεχθούν έναν υποψήφιο που δεν έχει επιτύχει τον καθιερωμένο απαιτούμενο βαθμό C στο GSCE για τα αγγλικά, τα μαθηματικά και ένα μάθημα θετικών επιστημών.

Από τους σπουδαστές αναμένεται να μπορούν να παρακολουθήσουν τις παραδόσεις στα αγγλικά και στις εργασίες τους και στις εξετάσεις να χρησιμοποιούν σωστά αγγλικά. Το Πανεπιστήμιο της Ουαλίας (University of Wales) και ορισμένα άλλα ιδρύματα στην Ουαλία προβλέπουν την παρακολούθηση από το σπουδαστή ορισμένων μαθημάτων στην ουαλική γλώσσα και απαιτούν να χρησιμοποιείται η γλώσσα αυτή στις εργασίες και στις εξετάσεις. Τα περισσότερα ιδρύματα δέχονται επίσης αιτήσεις από υποψηφίους άνω των 21 ετών και συχνά εφαρμόζουν πιο χαλαρές προϋποθέσεις εισαγωγής εάν ο υποψήφιος αποδείξει ότι τον απαιτούμενο ζήλο και καταλληλότητα για τον τομέα σπουδών. Ολοένα και περισσότερα πανεπιστήμια παρέχουν μαθήματα βάσει ενοτήτων ή με μερικό ωράριο, και πολλά επίσης αναγνωρίζουν ακαδημαϊκές μονάδες βάσει προηγούμενων σπουδών ή και γνώσεων που έχουν αποκτηθεί άτυπα μέσω της εργασίας ή άλλων εμπειριών (Accreditation of Prior Learning - APL ή Accreditation of Prior Experiential Learning - APEL). Τα προπαρασκευαστικά μαθήματα μπορούν επίσης να εξασφαλίσουν την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα μαθήματα αυτά παρέχονται από κολέγια που αποσκοπούν στο να προετοιμάσουν σπουδαστές χωρίς ακαδημαϊκά προσόντα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα μαθήματα απευθύνονται κυρίως στους σπουδαστές άνω των 21 ετών και σχεδιάζονται και παραδίδονται έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

Εισαγωγή :

Η αίτηση εισαγωγής στα περισσότερα από τα πλήρη πτυχιακά προγράμματα υποβάλλεται μέσω του Universities and Colleges Admissions Service (Υπηρεσία εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση) που λειτουργεί ως γραφείο διαλογής. Εάν ένας φοιτητής δεν γίνει δεκτός σε κάποιο ίδρυμα στον πρώτο γύρο, αυτόματα μπαίνει στο δεύτερο γύρο. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ακολουθήσουν επίσης την ίδια διαδικασία, αλλά πρέπει και να αποδείξουν ότι μπορούν να καταβάλουν τα δίδακτρα. Συνήθως πραγματοποιούνται προσωπικές συνεντεύξεις εισαγωγής.

Numerus Clausus:

Δεν υπάρχει επίσημη πολιτική για το numerus clausus. Κάθε πανεπιστήμιο αποφασίζει σχετικά με τον αριθμό φοιτητών που θα δεχθεί σε κάθε τμήμα, με

εξαίρεση τις σχολές ιατρικής, οδοντιατρικής και παιδαγωγικής κατάρτισης, για τις οποίες η κυβέρνηση καθορίζει τον αριθμό.

Γλώσσες:

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν επιβάλλει καμία υποχρέωση όσον αφορά την επίσημη γλώσσα σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα συνήθως ζητούν από τους φοιτητές να δώσουν εξετάσεις ή να αποδείξουν τις γλωσσικές τους γνώσεις με άλλο τρόπο.

B) Σκωτία

Η εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση προϋποθέτει συνήθως επιτυχία σε ορισμένα μαθήματα στις εξετάσεις του Standard Grade ή του Higher Grade που διοργανώνει το Scottish Examination Board για την απονομή ενός Scottish Certificate of Education. Οι αιτήσεις που υποβάλλουν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξετάζονται ξεχωριστά προκειμένου να διαπιστωθεί η εγκυρότητα των τίτλων σπουδών τους.

3.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

A) Αγγλία, Ουαλία

Σε όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καταβάλλονται δίδακτρα, τα οποία διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- τα μειωμένα δίδακτρα (home fees) και
- τα πλήρη δίδακτρα για τους ξένους φοιτητές (full cost overseas fees).

Οι πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να καταβάλλουν μειωμένα δίδακτρα, ενώ οι υπόλοιποι ξένοι φοιτητές γενικά καταβάλλουν τα δίδακτρα που ισχύουν για τους ξένους. Τα δίδακτρα των φοιτητών της Αγγλίας και της Ουαλίας καθώς και άλλων πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επιλέξιμα μαθήματα καταβάλλονται σήμερα από τα LEA (τοπικές εκπαιδευτικές αρχές).

Ωστόσο, για να μπορούν τα δίδακτρα να καταβληθούν από το σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να πληρούν τα ίδια κριτήρια επιλογής με εκείνα που πρέπει να πληρούν οι Βρετανοί φοιτητές.

Οι όροι αυτοί είναι:

- να έχουν την ιθαγένεια, ή να έχουν γονέα με την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- να έχουν συνήθη τόπο διαμονής στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ο οποίος περιλαμβάνει τα 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία) τα τελευταία τρία έτη πριν από την έναρξη των σπουδών,

- να μην έχουν λάβει οποιαδήποτε οικονομική βοήθεια από το υπουργείο παιδείας της Σκωτίας ή της Βόρειας Ιρλανδίας,
- να μην έχουν ήδη παρακολουθήσει μαθήματα ανωτάτης εκπαίδευσης με κρατική οικονομική βοήθεια, και να μην έχουν εγγραφεί σε πρόγραμμα μαθημάτων για το οποίο προβλέπονται τέτοιου είδους ενισχύσεις.

B) Βόρεια Ιρλανδία

Τα Education and Library Boards (εκπαιδευτικά συμβούλια και συμβούλια βιβλιοθηκών) έχουν την ίδια αρμοδιότητα με τα LEA.

Γ) Σκωτία:

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα χρεώνουν δίδακτρα τα οποία καταβάλλονται από τους οργανισμούς αυτοδιοίκησης.

3.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Δεν υπάρχουν ειδικές συμφωνίες μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων κρατών μελών, αλλά το Ηνωμένο Βασίλειο κανονικά αναγνωρίζει τους τίτλους σπουδών για την εισαγωγή σύμφωνα με τους όρους της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ισοτιμία των Διπλωμάτων που οδηγούν στην εισαγωγή σε πανεπιστήμια. Η αναγνώριση και ισοτιμία αποτελούν θέματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα των ιδρυμάτων, τα οποία κανονικά έχουν ένα μακρύ κατάλογο ισοτιμιών που εφαρμόζονται στους υποψηφίους για την εισαγωγή. Λόγω των διαφορών μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος του Ηνωμένου Βασιλείου και των συστημάτων των άλλων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα προβλήματα αναγνώρισης είναι μερικές φορές πολύπλοκα.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των πτυχίων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Αγγλίας και της Σκωτίας μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο). Το NARIC δεν ασχολείται άμεσα με άτομα. Απευθυνθείτε στο τοπικό κέντρο θέσεων εργασίας ή διαβιβάστε τις ερωτήσεις σας μαζί με αντίγραφα πτυχίων και τις μεταφράσεις τους στα αγγλικά στο NARIC, στο "British Council" του Λονδίνου.

3.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Αγγλία, Ουαλία

- Τα προπτυχιακά μαθήματα οδηγούν σε τίτλο σπουδών που ονομάζεται Bachelor και διακρίνεται σε Bachelor of Arts (BA) και Bachelor of Sciences (BSc). Οι σπουδές διαρκούν γενικά τρία έτη, αλλά σε ορισμένους τομείς μπορεί να διαρκέσουν περισσότερο.
- Τα μεταπτυχιακά διπλώματα (Higher degrees) λαμβάνονται μετά από επιτυχή παρακολούθηση των μαθημάτων ή προσωπική έρευνα ή συνδυασμό των δύο. Η απονομή τους πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα:
  - ✓ Τα Master's Degrees συνήθως απαιτούν τουλάχιστον ένα έτος πλήρων σπουδών (συνήθως δύο έτη)
  - ✓ Τα διδακτορικά απονέμονται μετά από την υποβολή διατριβής (thesis)

B) Σκωτία:

Τα πτυχία (degrees) απονέμονται μετά την επιτυχή ολοκλήρωση 3ετών πλήρων σπουδών (Ordinary Degree) ή 4ετών σπουδών, οι οποίες γενικά είναι πιο ειδικευμένες και απαιτητικές (Honours Degree). Το πρώτο πανεπιστημιακό δίπλωμα της Σκωτίας στους τομείς των ελευθερίων τεχνών, των ανθρωπιστικών σπουδών και των γλωσσών είναι γνωστό ως Master of Arts (MA), αντίστοιχο προς το Bachelor's degree της Αγγλίας. Ολοένα και περισσότερα ιδρύματα απονέμουν διπλώματα Bachelor, όπως π.χ. στη μηχανολογία (engineering) και στα παιδαγωγικά. Τα μεταπτυχιακά μαθήματα λήγουν με μεταπτυχιακά διπλώματα μετά από ένα έτος ή με Masters degree μετά από ένα ή δύο έτη μαθημάτων. Τα διπλώματα έρευνας (MPhil, PhD) απονέμονται σχεδόν σε όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

3.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

A) Αγγλία, Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία:

Η οικονομική υποστήριξη των φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκεται υπό επανεξέταση. Οι παρακάτω παράγραφοι περιγράφουν την κατάσταση που επικρατεί σήμερα.

Υποτροφίες:

Εκτός από τα δίδακτρα, οι υποτροφίες που καταβάλλονται αυτοδικαίως στους φοιτητές (mandatory awards) περιλαμβάνουν και υποτροφία επιβίωσης. Σκοπός αυτής της υποτροφίας είναι να συμβάλλει στα έξοδα επιβίωσης του φοιτητή. Οι υποτροφίες αυτές εξετάζονται από τα LEA (Education and Library Boards στη Β.Ι.) σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, ενώ οι γονείς ή σύντροφοι συνεισφέρουν

στις περισσότερες περιπτώσεις. Τα τελευταία έτη το ποσό τους έχει μειωθεί, διότι το ποσό που διατίθεται υπό μορφή φοιτητικών δανείων έχει αυξηθεί σταδιακά. Ανάλογα με την περίπτωση χορηγείται υποτροφία (descretionary awards) εάν ο φοιτητής δεν δικαιούται αυτοδικαίως υποτροφίας (mandatory award) ή εάν τα μαθήματα που παρακολουθεί δεν προβλέπουν τέτοιου είδους υποτροφία.

B) Σκωτία

Υποτροφίες:

Ο οργανισμός Student Awards Agency for Scotland προβλέπει ενίσχυση για τους φοιτητές που παρακολουθούν πλήρες πρόγραμμα ανώτατης εκπαίδευσης παρόμοια γενικά με εκείνη που προβλέπουν οι εκπαιδευτικές αρχές στο υπόλοιπο Ηνωμένο Βασίλειο. Κατά περίπτωση υποτροφίες (discretionary awards) μπορούν επίσης να χορηγηθούν από τις περιφερειακές εκπαιδευτικές αρχές για τους φοιτητές που παρακολουθούν άλλα μαθήματα με πλήρες ή μερικό πρόγραμμα.

Γ) Αγγλία, Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία, Σκωτία

Επιλεξιμότητα για mandatory award:

Οι φοιτητές της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να τύχουν οικονομικής ενίσχυσης εάν πληρούν ορισμένα κριτήρια επιλεξιμότητας. Ο πρώτος όρος είναι να έχουν διαμείνει επί τρία έτη στο Ηνωμένο Βασίλειο, ούτως ώστε να έχουν δικαίωμα για την καταβολή των διδάκτρων για εγκεκριμένα μαθήματα.

Φοιτητικά δάνεια:

Σκοπός των φοιτητικών δανείων είναι να συμπληρώνουν τις υποτροφίες σπουδών. Για να λάβουν οι φοιτητές φοιτητικό δάνειο πρέπει να παρακολουθούν μαθήματα που παρέχουν δικαίωμα υποτροφίας και να πληρούν οι ίδιοι τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Γενικά, οι φοιτητές πρέπει να πληρούν τους όρους διαμονής, να παρακολουθούν πλήρες πρόγραμμα μαθημάτων της ανώτατης εκπαίδευσης σε προπτυχιακό επίπεδο ή αντίστοιχο σε ίδρυμα που χρηματοδοτείται από το δημόσιο στο Η.Β. και να είναι ηλικίας κάτω των 50 ετών κατά την έναρξη των μαθημάτων. Οι φοιτητές που πληρούν αυτά τα κριτήρια επιλογής οι οποίοι παρακολουθούν μαθήματα για το Postgraduate Certificate in Education (PGCE) μπορούν επίσης να υποβάλουν αίτηση.

Ποσά εισόδου (Access Funds):

Τα ποσά αυτά χορηγούνται από την κεντρική κυβέρνηση, αλλά η διαχείρισή τους γίνεται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της μη υποχρεωτικής και ανώτατης εκπαίδευσης. Τα ποσά αυτά χορηγούνται στις περιπτώσεις στις οποίες η πρόσβαση στην εκπαίδευση μπορεί να εμποδιστεί για οικονομικούς λόγους, ή εφόσον οι φοιτητές, για οποιοδήποτε λόγο, αντιμετωπίζουν πραγματικές οικονομικές δυσχέρειες. Οι υπήκοοι του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου που

εργάζονται στο Η.Β., οι σύζυγοί τους και τα τέκνα τους, που δεν πληρούν τον όρο της συνήθους τριετούς διαμονής, μπορούν να λάβουν αυτά τα ποσά (Access Funds), εφόσον πληρούν ορισμένους όρους.

3.8 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

A) Αγγλία, Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία

Στην Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία πολλές από τις πρόσφατες αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έγιναν σύμφωνα με τις συστάσεις της Εθνικής Επιτροπής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του 1997 όμως οι τελευταίες ρυθμίσεις έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τα δεδομένα της Συνθήκης της Μπολόνιας.

Η υπάρχουσα δομή βαθμίδων που παραδοσιακά βασίζεται σε δύο κύριους κύκλους ήδη εναρμονίζεται με το 3 + (ή 1) 2 μοντέλο. Υπάρχουν παρόλα αυτά ορισμένες διαφοροποιήσεις όπως κάποια ολοκληρωμένα 4ετή τμήματα που οδηγούν απευθείας σε μεταπτυχιακό τίτλο. Τα ιδρύματα ωθούνται να παρέχουν τα πτυχία τους, για τα προγράμματα που αρχίζουν το ακαδημαϊκό έτος 2003/2004, μέσα στο νέο πλαίσιο πτυχίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το πλαίσιο σχεδιάστηκε για να καταστήσει τα ιδρύματα ικανά να παρέχουν ευανάγνωστους και συγκρίσιμους τίτλους πτυχίων.

Η βαθμολόγηση-αξιολόγηση με credits (μονάδες) χρησιμοποιείται ευρέως στην Αγγλία τα τελευταία χρόνια. Το σύστημα ECTS (Ευρωπαϊκό Ενιαίο Σύστημα Βαθμολόγησης με credits/μονάδες) έχει επίσης χρησιμοποιηθεί από το 1989 ειδικά από ιδρύματα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Socrates. Όμως ακόμα υπάρχει στόχος να εξαπλωθεί η χρήση τους. Το τμήμα Εκπαίδευσης έχει πρόσφατα συμπληρώσει μία εργασία που αφορά την χρήση των credits. Συστάσεις που αφορούν τους τρόπους να επιτευχθεί πιο ευρεία χρήση και ενιαία των credits έχουν σταλεί στα Υπουργεία.

Το Συμβούλιο επιχορηγήσεων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την Αγγλία λαμβάνοντας υπ' όψιν τις συστάσεις έφτιαξε ένα πλάνο δράσης το οποίο σε σχέση με τη Συνθήκη της Μπολόνιας θα σχεδιάσει πώς να επιτευχθεί σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά credits και το πλαίσιο που αφορά τα πτυχία. Αυτό το έργο θα ξεκινήσει κατά τη διάρκεια 2003/2004 και 2004/2005.

Το Diploma Supplement δεν έχει υλοποιηθεί αν και από το 2002/2003 τα ιδρύματα παρέχουν ένα «αρχείο προόδου» το οποίο περιλαμβάνει και περιγράφει όλα όσα έχει καταφέρει ο σπουδαστής. Ο Οργανισμός Διασφάλισης Ποιότητας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση παρήγαγε κατευθυντήριες γραμμές (2001) για να βοηθηθούν τα ιδρύματα να φτιάξουν και εισάγουν τα «αρχεία προόδου». Αυτά στοχεύουν να είναι σύμφωνα με τις αρχές της Συνθήκης της Μπολόνιας που αφορούν το Diploma Supplement. Ο Οργανισμός Διασφάλισης Ποιότητας ιδρύθηκε το 1997 και περιλαμβάνεται μέσα στο ENQA (Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την αξιολόγηση ποιότητας). Έχει διμερείς δεσμούς με άλλους οργανισμούς σε όλη την Ευρώπη.

Στο θέμα της Δια βίου εκπαίδευσης σε ανώτερο επίπεδο όλα τα ιδρύματα έχουν ειδικές παροχές για την εισαγωγή μεγάλων σπουδαστών, για παράδειγμα ειδικού τρόπου εισαγωγής με αναγνώριση της προηγούμενης ή εμπειρικής γνώσης στον εναλλακτικό τρόπο εισαγωγής.

Η Κυβέρνηση έχει δεσμευτεί όσον αφορά τη συνεχή επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι το μισό του πληθυσμού να ξεκινά μέχρι το 30στο έτος της ηλικίας.

Αυτή η επέκταση θα γίνει μέσα από νέου τύπου πτυχία, συγκεκριμένα, «βασικά πτυχία». Αυτοί οι δύο ετών επαγγελματικοί τίτλοι εισήχθησαν το Σεπτέμβρη του 2001 για να ικανοποιήσουν την έλλειψη μεσαίου επιπέδου προσόντων και να διερευνήσουν τη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να ενθαρρύνουν την Δια βίου εκπαίδευση. Τα «βασικού τύπου πτυχία» θα αποκτώνται σε κολέγια ανώτερης εκπαίδευσης και στοχεύουν να δυναμώσουν τους δεσμούς ανάμεσα στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση. Είναι ειδικά σχεδιασμένα για να προσφέρουν τη δυνατότητα μετάβασης σε Bachelor (1^ο πανεπιστημιακό πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης).

B) Σκωτία

Στη Σκωτία οι κανονισμοί που συνδέονται με τη Συνθήκη της Μπολόνιας ρυθμίζονται από το «πλαίσιο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» που υιοθετήθηκε το 2001, για να ολοκληρωθεί το 2003, και το «πλαίσιο για βαθμολόγηση και αξιολόγηση τίτλων σπουδών» του 2001. Διαδικασίες για την διασφάλιση ποιότητας επίσης αναθεωρήθηκαν το 2000 και 2002. Η υπάρχουσα δομή βαθμίδων σπουδών και πτυχίων βασίζεται σε δύο κύριους κύκλους σπουδών (Bachelor/Master).

Η παραδοσιακή δομή, με 4ετη φοίτηση και 1έτους μεταπτυχιακό, που παρέχεται είναι σε συμφωνία με τη δομή 4+1 που προτείνεται από τη Συνθήκη της Μπολόνιας.

Η Σκωτία είναι σύμφωνη με το Ευρωπαϊκό Σύστημα ECTS και τις προτάσεις δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού πλαισίου βασισμένο στα credits (μονάδες) όσον αφορά τη Δια βίου εκπαίδευση, σαν μέρος της Συνθήκης της Μπολόνιας με το σκεπτικό οι αλλαγές να είναι συμβατές και πιθανά να επηρεάσουν τις μελλοντικές εξελίξεις σε αυτόν τον τομέα.

Το Σκωτσέζικο «πλαίσιο βαθμολόγησης και τίτλων σπουδών» περιλαμβάνει όλα τα πτυχία σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Όλα τα πτυχία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι βασισμένα σε credits και μέσα στο πλαίσιο 2003/2004. Η θέση του 1^{ου} πανεπιστημιακού πτυχίου (Bachelor) και ο αριθμός credit (μονάδων) που αντιστοιχούν σε αυτό θα διαμορφωθούν για να εκφράζει τη παραδοσιακή ευρύτητα και ευελιξία του πτυχίου αυτού. Ένας από τους κύριους στόχους του «Σκωτσέζικου πλαισίου» είναι να ενθαρρύνει τη Δια βίου εκπαίδευση με το να αποδίδει credit για προηγούμενες σπουδές.

Το Diploma Supplement δεν έχει υλοποιηθεί. Στόχος είναι να εισαχθεί κάτι παρόμοιο, σύμφωνα με τις διατάξεις τις απαιτήσεις της Μπολόνιας, με τη μορφή ενός «αρχείου προόδου». Οι αρμόδιοι περιμένουν την έκβαση των συζητήσεων σε Αγγλικό επίπεδο ανάμεσα στον «Οργανισμό διασφάλισης ποιότητας», τα αγγλικά πανεπιστήμια και τη σύσκεψη των Διευθυντών των ιδρυμάτων για να αποφασίσουν πως αυτό μπορεί να εφαρμοστεί. Μαζί με τον Οργανισμό διασφάλισης ποιότητας, ο οποίος περιλαμβάνεται στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο ENQA, Το Σκωτσέζικο Συμβούλιο Χρηματοδότησης ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ιδρύθηκε το 1992 και έχει νομοθετημένη ευθύνη να αξιολογεί την ποιότητα παροχών μέσα στα κρατικά χρηματοδοτούμενα ιδρύματα. Για να επιτευχθεί η μεγαλύτερη ταύτιση της μεθοδολογίας σε όλη την Αγγλία και να δοθεί έμφαση στην ακαδημαϊκή αναθεώρηση με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας, οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας αναθεωρήθηκαν το 2000 και το 2002. Το μοντέλο εγγύησης ποιότητας το οποίο δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη συμμετοχή των σπουδαστών στην διαδικασία της αξιολόγησης, πραγματοποιήθηκε πρόσφατα σε συνεργασία με τους κατάλληλους φορείς.

Το πλαίσιο σχετικό με τους τίτλους σπουδών των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Σκωτίας του Οργανισμού Εγγύησης Ποιότητας, παρέχει ένα σημείο αναφοράς για εκείνους που ζητούν πληροφορίες για τον αριθμό των πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που υπάρχουν καθώς και το πώς σχετίζονται το ένα με το άλλο. Έτσι καθιστά τα ιδρύματα ικανά να παρέχουν εύκολα αναγνωρίσιμα και συγκρίσιμα πτυχία. Αυτό είναι βασικό και αναπόσπαστο τμήμα του Σκωτσέζικου πλαισίου βαθμολόγησης και πτυχίων.

Το πλαίσιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Σκωτία δημοσιεύτηκε το 2003 και παρέχει το σύνολο των βασικών προτεραιοτήτων και στόχων πάνω στην επόμενη δεκαετία και δίνει έμφαση στα σημαντικά θέματα της μάθησης, διδασκαλίας, έρευνας, μετάδοσης της γνώσης και διοίκησης.

Η στρατηγική σχετική με τη Δια βίου εκπαίδευση για τη Σκωτία δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 2003 μαζί με την οποία το πλαίσιο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχει μια συνολική ματιά των στρατηγικών και προτεραιοτήτων σε αυτόν τον τομέα.

4. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

4.1 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στην Γερμανία η τριτοβάθμια εκπαίδευση προσφέρεται από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία είναι συνήθως κρατικοί οργανισμοί και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Παράλληλα υπάρχουν ανώτατα ιδρύματα της Εκκλησίας καθώς και άλλα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Λειτουργούν πάνω από 200 πανεπιστήμια κρατικά ή αναγνωρισμένα από το κράτος. Από πλευράς τυπολογίας αυτά διακρίνονται σε :

- Πανεπιστήμια και τεχνικά πανεπιστήμια, που αποτελούνται από σχολές και πανεπιστημιακά τμήματα και περιλαμβάνουν τους κλάδους : φιλολογία, νομική, ιατρική, οικονομικές και κοινωνικές επιστήμες, φυσικομαθηματικές επιστήμες, βιολογία, χημεία, μηχανολογία, πληροφορική, θεολογία, επιστήμες της αγωγής, φιλοσοφία, ψυχολογία, γεωπονία, δασοπονία, καλών τεχνών, αθλητισμού και τεχνολογία τροφίμων. Προϋπόθεση για τις σπουδές στα πανεπιστήμια αποτελεί η γενική ή συνδεδεμένη με το επάγγελμα ακαδημαϊκή ωριμότητα, το Abitur. Οι σπουδές στις σχολές αυτές ολοκληρώνονται με κρατικές δημόσιες εξετάσεις ή με τις ακαδημαϊκές, δηλαδή την απονομή διπλώματος Magister, που είναι διδακτορικό δίπλωμα.
- Ανώτατες παιδαγωγικές σχολές, που καταρτίζουν επιστημονικά εκπαιδευτικούς για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια γενική και ειδική εκπαίδευση. Εκπαιδευτικούς επίσης εκπαιδεύουν και τα πανεπιστήμια, οι ενιαίες ανώτατες σχολές και οι σχολές καλών τεχνών και μουσικής, για να διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους.
- Ανώτατες σχολές καλών τεχνών και μουσικής, που εν μέρει προϋποθέτουν το ακαδημαϊκό απολυτήριο και αντί για αυτό, απαιτούν για την εισαγωγή άλλες ειδικές επιδόσεις και ικανότητες. Οι ανώτατες αυτές σχολές (Kunsthochulen) και τα αντίστοιχα τμήματα των πανεπιστημίων και των Gesamthochschulen προετοιμάζουν τους φοιτητές στα διάφορα καλλιτεχνικά επαγγέλματα και τη μουσική.
- Ανώτατες ενιαίες σχολές (Gesamthochschulen), που δημιουργήθηκαν το 1970, με τη συνένωση πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και μερικές φορές και σχολών καλών τεχνών και μουσικής, που ανήκαν σε μια πόλη ή μια ορισμένη περιοχή με κύριο σκοπό να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο βαθμό κινητικότητας μέσα στην περιοχή ανώτατης σχολής με κατάλληλο συντονισμό. Στις σχολές αυτές η έρευνα και η διδασκαλία δεν αποτελούν ξεχωριστές ενότητες όπως συμβαίνει με τα υπόλοιπα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι φοιτητές ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σύντομης ή μακράς διάρκειας με εξετάσεις που τους παρέχουν πτυχία διαφόρων επιπέδων.
- Ανώτατες σχολές ειδικότητας (Fachhochschulen) ή επαγγελματικά προσανατολισμένης εκπαίδευσης, οι οποίες εκπαιδεύουν φοιτητές σε επαγγέλματα, για τα οποία απαιτούνται επιστημονικές γνώσεις ή καλλιτεχνικές ικανότητες. Εκπαιδεύουν, ύστερα από σχετικά σύντομες σπουδές, μηχανικούς, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, γεωπόνους και επαγγελματίες καλλιτέχνες. Οι μετεγγραφές, από μια Fachhochschulen σε ένα πανεπιστήμιο ή και αντίθετα, είναι δυνατές εφόσον έχει συμπληρωθεί η βασική εκπαίδευση που συνήθως διαρκεί 4 εξάμηνα. Τα Fachhochschulen ιδρύθηκαν το 1970 με σκοπό την παροχή

συντομότερης και επαγγελματικά προσανατολισμένης εκπαίδευσης πάνω σε επιστημονική ή καλλιτεχνική βάση.

Άλλοι τύποι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

Εκτός από τις ανώτατες σχολές που αναφέρθηκαν, στη Γερμανία υπάρχουν και άλλοι τύποι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων οι οποίοι είναι :

- Τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, που προέκυψαν από τις σχολές υπομηχανικών και τις ανώτερες επαγγελματικές σχολές. Για να φοιτήσει κάποιος στα ιδρύματα αυτά πρέπει να έχει ωριμότητα ειδικής ανώτατης σχολής ή ισότιμο αποδεικτικό σπουδών. Όσοι κατέχουν απολυτήριο λυκείου πρέπει να αποδείξουν ότι έχουν και συμπληρωματική πρακτική εκπαίδευση. Σε αντιδιαστολή με τα πανεπιστήμια, τα τεχνολογικά ιδρύματα παρέχουν εκπαίδευση που συνδέεται πιο πολύ με το επάγγελμα και την εφαρμογή, η οποία μετά από μετά από 3ετείς σπουδές, ολοκληρώνεται με την απονομή διπλώματος.
- Στρατιωτικές σχολές και σχολές για την εκπαίδευση στελεχών διοίκησης, οι οποίες αποτελούν σχολές για την εκπαίδευση στρατιωτικών και στελεχών διοίκησης. Η μετάβαση από μια τέτοια σχολή στο πανεπιστήμιο ή αντίστροφα είναι δυνατή εφόσον υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις.
- Σχολές με αλληλογραφία, πρόκειται για πανεπιστημιακές σχολές που προσφέρουν την δυνατότητα απόκτησης πτυχίου σε επτά κλάδους, οι οποίες προϋποθέτουν κανονική φοίτηση. Παρέχουν επίσης και πρακτική εξάσκηση και διάφορα επιμορφωτικά προγράμματα. Οι διάφοροι κλάδοι στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα χωρίζονται συνήθως σε δύο μέρη :το πρώτο, το Grundstudium, ολοκληρώνεται με ενδιάμεσες εξετάσεις, ενώ το δεύτερο, το Hauptstudium, με τις πτυχιακές εξετάσεις. Ανάλογα με το είδος των σπουδών, οι εξετάσεις μπορεί να είναι κρατικές ή πανεπιστημιακές, σε μερικούς κλάδους οι σπουδές περατώνονται με την κρατική εξέταση και με κριτήρια που καθορίζονται από την Πολιτεία. Στις εξετάσεις αυτές υποβάλλονται κυρίως υποψήφιοι γιατροί, κτηνίατροι, οδοντίατροι, εκπαιδευτικοί, φαρμακοποιοί, δικηγόροι κ.λ.π.

Γλώσσα διδασκαλίας είναι κατά κύριο λόγο η γερμανική.

4.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος χωρίζεται σε δύο εξάμηνα. Στα πανεπιστήμια, το χειμερινό εξάμηνο διαρκεί από Οκτώβριο έως Μάρτιο (στις πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές από Σεπτέμβριο έως Φεβρουάριο), το δε εαρινό εξάμηνο από Απρίλιο έως Σεπτέμβριο (στις πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές από Μάρτιο έως Αύγουστο). Κατά τη διάρκεια του χειμερινού εξαμήνου τα μαθήματα στα πανεπιστήμια και στις πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές διαρκούν κατά κανόνα

από τέλη Σεπτεμβρίου / αρχές Οκτωβρίου μέχρι μέσα / τέλη Φεβρουαρίου. Κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου στα μεν πανεπιστήμια τα μαθήματα διαρκούν από μέσα Απριλίου έως μέσα Ιουλίου ενώ στις πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές από μέσα Μαρτίου έως μέσα Ιουλίου. Κατά τη διάρκεια του έτους δεν γίνονται παραδόσεις επί τρεις μήνες στις πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές και επί πέντε μήνες στις λοιπές πανεπιστημιακές σχολές κατ' αυτόν τον τρόπο οι φοιτητές έχουν αρκετό χρόνο στη διάθεσή τους για μελέτη, προετοιμασία των παραδόσεων και των σεμιναρίων, προετοιμασία εργασιών, συμμετοχή σε πρακτικές ασκήσεις και εξετάσεις.

4.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Οι μαθητές που έχουν φοιτήσει στην ανώτατη βαθμίδα εκπαιδευτικού ιδρύματος γενικής ή επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έχοντας γραφτεί στα κατάλληλα μαθήματα και έχοντας περάσει τις τελικές εξετάσεις αποκτούν δικαίωμα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι αιτήσεις εγγραφής :

Οι αιτήσεις εγγραφής πρέπει να υποβάλλονται κάθε έτος πριν από τις 15 Ιουλίου για το επόμενο χειμερινό εξάμηνο και πριν από τις 15 Ιανουαρίου για το επόμενο θερινό εξάμηνο (μερικές φορές είναι δυνατή η έναρξη σπουδών μόνο με το χειμερινό εξάμηνο). Οι προθεσμίες εγγραφής διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων ιδρυμάτων. Οι υποψήφιοι μπορούν να εγγραφούν μόνο εφόσον έχουν λάβει επιστολή ότι έγιναν δεκτοί. Όλοι οι σπουδαστές πρέπει να εμφανίζονται αυτοπροσώπως για την εγγραφή (Immatrikulation).

Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των διαφόρων τύπων διπλωμάτων για την αποδοχή στην ανώτατη εκπαίδευση.

- Το γενικό δίπλωμα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση (Allgemeine Hochschulreife ή Abitur) παρέχει το δικαίωμα παρακολούθησης σπουδών σε όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, χωρίς περιορισμό όσον αφορά τα θέματα ή του τομείς θεμάτων.
- Το θεματικά περιορισμένο δίπλωμα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση (Fachgebundene Hochschulreife) παρέχει το δικαίωμα εγγραφής σε ειδικά προγράμματα σπουδών σε πανεπιστήμια ή τα αντίστοιχα ιδρύματα ή στις Fachhochschulen.
- Το δίπλωμα πρόσβασης στις Fachhochschulen είναι το Fachhochschulreife. Αυτό παρέχει επίσης δικαίωμα εγγραφής σε ειδικά προγράμματα σπουδών στα πανεπιστήμια γενικών σπουδών (Universitäten - Gesamthochschulen).

Για την εγγραφή σε ορισμένες, τεχνικές κυρίως, πανεπιστημιακές σχολές οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν και ορισμένες άλλες προϋποθέσεις για να εισαχθούν σε αυτές, π.χ. να έχουν ολοκληρώσει περίοδο πρακτικής άσκησης σε σχετικό τομέα.

Περιορισμός των εισακτέων:

Ο αριθμός των εισακτέων σε ορισμένες σχολές καθορίζεται από την "Κεντρική υπηρεσία καθορισμού των εισακτέων" στο πλαίσιο συγκεντρωτικής διαδικασίας. Οι σχολές τις οποίες αφορά η εν λόγω διαδικασία μπορεί να είναι διαφορετικές από το ένα εξάμηνο στο άλλο. Επιπλέον, σε ορισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι δυνατόν να προβλέπεται περιορισμός του αριθμού των εισακτέων (σε τοπικό επίπεδο ή για συγκεκριμένα τμήματα), χωρίς να υπάρχει σχετική πρόβλεψη της Κεντρικής υπηρεσίας καθορισμού των εισακτέων. Τα σημαντικότερα κριτήρια για τη διαδικασία επιλογής των φοιτητών σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο είναι ο μέσος όρος βαθμολογίας του απολυτηρίου ("Abitur"), ο χρόνος αναμονής, ειδικές εξετάσεις και κοινωνικοί παράγοντες. Εξάλλου, στις ιατρικές σχολές προβλέπεται επίσης ειδικό τεστ και συνέντευξη του υποψήφιου.

Numerus Clausus:

Τη στιγμή αυτή ο αριθμός των εισακτέων είναι περιορισμένος, σε ολόκληρη τη Γερμανία στους ακόλουθους κλάδους: αρχιτεκτονική, οικονομία των επιχειρήσεων, βιολογία, δασοπονία, οικιακή οικονομία και επιστήμες ειδών διατροφής, χημεία τροφίμων, ιατρική, φαρμακευτική, ψυχολογία, νομική, κτηνιατρική, οδοντιατρική και οικονομικές επιστήμες.

Γλώσσες:

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να επιτύχουν σε εξετάσεις επάρκειας στη γερμανική γλώσσα οι εξετάσεις αυτές διοργανώνονται από τις πανεπιστημιακές σχολές.

4.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι γερμανοί και αλλοδαποί φοιτητές των πανεπιστημίων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν καταβάλλουν δίδακτρα ούτε για την εγγραφή, ούτε για τη φοίτηση, ούτε για τις εξετάσεις (εξαιρούνται ορισμένα ιδιωτικά ιδρύματα). Οι σπουδαστές καταβάλλουν κάποια ποσά μόνο για την κάλυψη της κοινωνικής ασφάλισης και υπέρ της φοιτητικής εστίας.

Το τέλος αυτό ποικίλλει από τόπο σε τόπο μεταξύ 30 και 50 DM ανά εξάμηνο.

4.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Α) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Στη Γερμανία αναγνωρίζονται οι τίτλοι για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που έχουν χορηγηθεί από ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες, βάσει διμερών συμφωνιών ή βάσει συμβάσεων που έχει υπογράψει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Unesco σχετικά με την αξιολόγηση

των τίτλων πρόσβασης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αναγνωρίζονται επίσης το ευρωπαϊκό απολυτήριο και, υπό ορισμένους όρους, το διεθνές απολυτήριο.

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιθυμούν να σπουδάσουν στη Γερμανία οφείλουν να προσκομίσουν απολυτήριο ισότιμο με το γερμανικό "Abitur". Την απόφαση σχετικά με την ισοτιμία των αλλοδαπών απολυτηρίων λαμβάνει η ίδια η ενδιαφερόμενη πανεπιστημιακή σχολή. Εάν δεν αναγνωριστεί η ισοτιμία του αλλοδαπού απολυτηρίου με το γερμανικό, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλουν να περάσουν ειδικές εξετάσεις ("Feststellungsprüfung"). Στις εξετάσεις αυτές ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβληθεί δύο μόνο φορές.

Β) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση των γερμανικών πτυχίων σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίδουν τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

4.5 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν κατά κανόνα ένα βασικό κύκλο («Grundstudium»), ο οποίος στα πανεπιστήμια διαρκεί συνήθως 4 εξάμηνα και ολοκληρώνεται με ενδιάμεση εξέταση, και έναν κύριο κύκλο σπουδών (συνολικά και κατά κανόνα 8 έως 10 εξάμηνα στα πανεπιστήμια), ο οποίος οδηγεί στην απόκτηση του πανεπιστημιακού τίτλου.

Επιπλέον, οι πανεπιστημιακές σχολές διοργανώνουν ειδικές εξετάσεις για την απόκτηση συγκεκριμένων τίτλων:

- «Diplomprüfung», π.χ. για την απόκτηση πτυχίου πολιτικού μηχανικού σε πανεπιστήμια ή πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές
- «Magisterprüfung», για την απόκτηση του πανεπιστημιακού πτυχίου που φέρει τον τίτλο «Magister»
- υποστήριξη διδακτορικής διατριβής, για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος, π.χ. «Doctor philosophiae».

Σε ορισμένους κλάδους, η επιτυχής φοίτηση στους οποίους επιτρέπει την άσκηση επαγγελμάτων που άπτονται του δημοσίου συμφέροντος, απαιτείται κρατική εξέταση για τη χορήγηση του πανεπιστημιακού διπλώματος. Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, στην ιατρική, την κτηνιατρική, την οδοντιατρική, τη φαρμακευτική, τη νομική καθώς και στις σχολές οι απόφοιτοι των οποίων μπορούν να γίνουν καθηγητές. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις απαιτούνται δύο κρατικές εξετάσεις για την απόκτηση του πανεπιστημιακού πτυχίου.

4.6 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Υποτροφίες:

Οι φοιτητές που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους χρηματοδοτούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού νόμου ("Bundesausbildungsförderungsgesetz"). Η οικονομική βοήθεια συνίσταται σε 50 % υποτροφία και 50 % άτοκο δάνειο. Οι αλλοδαποί σπουδαστές δικαιούνται υποτροφία αν έχουν διαμείνει 5 έτη στη Γερμανία ή αν ένας από τους γονείς τους απασχολήθηκε για 3 τουλάχιστον έτη στη Γερμανία, πριν από την αίτηση υποτροφίας.

Επιλεξιμότητα:

Για τους γερμανούς φοιτητές η επιλεξιμότητα καθορίζεται με βάση το οικογενειακό εισόδημα. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίοι δεν δύνανται να επικαλεστούν τις κοινοτικές διατάξεις που αναφέρονται στο τμήμα I.1 μπορούν να λάβουν υποτροφίες από ορισμένους φορείς, όπως το DAAD. Οι υποτροφίες αυτές χορηγούνται κατά κανόνα με κριτήριο την απόδοση του φοιτητή και όχι την κοινωνική του κατάσταση.

Η DAAD (Γερμανική Υπηρεσία Ακαδημαϊκών Ανταλλαγών) προσφέρει στους αλλοδαπούς σπουδαστές υποτροφίες για βασικές ή προχωρημένες σπουδές, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση από αυτούς 2 τουλάχιστον ετών σπουδών στη χώρα καταγωγής τους.

4.7 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Στη Γερμανία η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζεται από το HRG της 20^{ης} Αυγούστου του 1998 (τελευταία τροποποιημένο την 8^η Αυγούστου 2002). Για να προσαρμοστεί το σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο επίπεδο που βασίζεται στους δύο κύριους κύκλους σπουδών, ένα σύστημα για τα πτυχία και τους μεταπτυχιακούς τίτλους (σε ένα πλαίσιο 3+2 ή 4+1) έχει πραγματοποιηθεί από το 1998 στα πανεπιστήμια, θεολογικά, παιδαγωγικά, καλλιτεχνικά και μουσικά ιδρύματα και στα πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών. Η μετάβαση από το παλαιό στο νέο σύστημα θα επιτευχθεί μέχρι το 2010.

Η εισαγωγή του ECTS συνιστάται από το Συμβούλιο των Υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού καθώς και συνδέσμους πανεπιστημίων και άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για πολλά χρόνια. Το Σεπτέμβριο του 2000 υιοθετήθηκαν κάποια γενικά κριτήρια για την των credit systems. Καθιερώθηκε ένα σύστημα τέτοιο που να εξασφαλίζει ότι τα πτυχία που παρέχονται από τις γερμανικές ακαδημαϊκές διαδικασίες μπορούν να μετατραπούν σύμφωνα με τα ECTS.

Το Diploma Supplement έχει προταθεί από το 1999. Κινήσεις για να ενταχθεί σε όλα τα προγράμματα ξεκίνησαν το 2000 και συνεχίζονται ακόμη. Το νέο σύστημα αποφοίτησης υποστηρίζεται επίσης από συγκεκριμένες τροποποιήσεις όπως ένα πρόγραμμα που κάνει ευκολότερο για ξένους φοιτητές με πρώτο πτυχίο να εισαχθούν στην Γερμανική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα Ινστιτούτα ανώτερης

εκπαίδευσης έχουν δικαιοδοσία να παρέχουν Bachelor ή Master (μεταπτυχιακά) ανεξάρτητα από κάθε συνεργασία με ξένα Ινστιτούτα ανώτερης εκπαίδευσης.

Όσον αφορά την διασφάλιση ποιότητας, η Γερμανία συμμετέχει στο ευρωπαϊκό δίκτυο ENQA. Έχει ιδρυθεί ένα Συμβούλιο αξιολόγησης που καλύπτει όλες τις βαθμίδες Bachelor και Master σπουδών.

Μέτρα για τη Δια βίου εκπαίδευση ενθαρρύνονται. Αυξανόμενη σημασία δίνεται στις νέες πληροφορίες και στην τεχνολογία της επικοινωνίας και στη συνεργασία όλων των οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον τομέα συνεχούς εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το HRG του 1998 μια από τις κύριες ευθύνες των Ινστιτούτων ανώτερης εκπαίδευσης, εκτός από την παροχή έρευνας και σπουδών πρώτου βαθμού, είναι και να παρέχει συνεχή εκπαίδευση ακαδημαϊκής και δημιουργικής φύσης.

5. ΙΤΑΛΙΑ

5.1 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στην Ιταλία η τριτοβάθμια εκπαίδευση προσφέρεται από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες : τα κρατικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία εποπτεύονται και χρηματοδοτούνται εξ' ολοκλήρου από το κράτος και τα μη κρατικά ή ελεύθερα ανώτατα ιδρύματα, τα οποία έχουν συσταθεί από διάφορα ιδρύματα ή οργανισμούς και αναγνωρισμένα από το κράτος.

Τα 64 πανεπιστήμια στην Ιταλία λειτουργούν σε πόλεις και μεγαλουπόλεις με περισσότερες από 300 σχολές, τις *facoltà*, ή τα τμήματα ή τους κλάδους που χορηγούν πτυχία σε όλους τους τομείς της μάθησης και για όλα τα επαγγέλματα, και στις οποίες λαμβάνει χώρα διδασκαλία και έρευνα. Στην Ιταλία υπάρχει μόνο ένα είδος-τύπος πανεπιστημιακού πτυχίου το *laurea di dottore*, απόκτηση του οποίου απαιτούνται 4 χρόνια ακαδημαϊκών σπουδών μετά το απολυτήριο του λυκείου. Υπάρχουν όμως και σπουδές που διαρκούν 5 έως 6 χρόνια.

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα διακρίνονται σε :

- Πανεπιστήμια (*università*) : είναι όλα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, δημόσια ιδρύματα στα οποία η φοίτηση διαρκεί από 4 έως 6 χρόνια ανάλογα με τη σχολή. Εξαετή φοίτηση, για παράδειγμα, απαιτούν οι σχολές ιατρική, οδοντιατρική, χημεία, η σχολή μηχανολόγων, η κτηνιατρική κ.λ.π. ενώ οι περισσότερες σχολές απαιτούν 4 χρόνια φοίτησης.
- Αυτοτελείς πανεπιστημιακές σχολές (*Istituti Universitari*) : είναι πανεπιστημιακά ιδρύματα που περιλαμβάνουν κλάδους ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών, όπως το *Istituto Superiore Navale*, το *Istituto Universitario di Lingue* κ.λ.π.

- Τα Ινστιτούτα σωματικής αγωγής (Istituti Superiore de Educatione Fisica) : από αυτά μόνο ένα είναι κρατικό. Είναι εκπαιδευτικά ιδρύματα που χορηγούν διπλώματα για την διδασκαλία της σωματικής (φυσικής) αγωγής σε όλες τις βαθμίδες των ιταλικών σχολείων.
- Οι παιδαγωγικές ακαδημίες (magistero parreggiato) : προσφέρουν αποκλειστικά παιδαγωγικά μαθήματα για όλους τους εκπαιδευτικούς. Είναι πανεπιστημιακά ιδρύματα στα οποία μπορεί κανείς, μεταξύ άλλων, να παρακολουθήσει τα εξής corsi di laurea : φιλολογία, παιδαγωγική, ψυχολογία, κοινωνιολογία, ξένη φιλολογία και γλώσσες. Τα magistero δεν αποτελούν παραγωγικές σχολές δασκάλων και νηπιαγωγών επειδή οι δάσκαλοι και οι νηπιαγωγοί εκπαιδεύονται σε δευτεροβάθμιο σχολείο, το λεγόμενο παιδαγωγικό λύκειο, το liceo magistrale ή παιδαγωγικό ινστιτούτο.

5.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι σπουδές στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα συνήθως διαρκούν 4 χρόνια, ανάλογα με τη σχολή, σπουδές 5 έως 6 χρόνια απαιτούν όπως είδαμε τα πτυχία του μηχανολόγου, της χημείας, της ιατρικής, της κτηνιατρικής κ.λ.π. Η σχολή χωρίζεται σε περισσότερους κύκλους σπουδών (corsi di laurea) ανάλογα με τα σπουδαστικά αντικείμενα. Στην Ιταλία υπάρχουν 3 τίτλοι τριτοβάθμιων σπουδών : το diploma, η laurea και το dottorato de ricerca.

- Το diploma αρχικά το χορηγούσαν τα πανεπιστήμια μόνο στην στατιστική και σε όσους προορίζονταν να γίνουν διευθυντές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με τη μεταρρύθμιση του 1982 ιδρύθηκαν ειδικές σχολές για την διδασκαλία των κύκλων αυτών (scuole diretti a fini speciali) οι οποίες υπάγονται πλέον στα πανεπιστήμια και λειτουργούν μέσα σε αυτά. Οι σπουδές διαρκούν 2 έως 3 χρόνια και ολοκληρώνονται με την απονομή διπλώματος (diploma post-secondario) ύστερα από κρατικές εξετάσεις. Το diploma επιτρέπει στον κάτοχο του την άσκηση επαγγέλματος για το οποίο δεν απαιτείται laurea, είναι όμως απαραίτητη ειδική επιστημονική και επαγγελματική εκπαίδευση. Τέτοια επαγγέλματα είναι τα παραϊατρικά, τα τεχνικά και άλλα.
- Η laurea απονέμεται σε φοιτητές αφού πετύχουν σε όλες τις εξετάσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του συγκεκριμένου corso di laurea και αφού υποστηρίξουν επιτυχώς την tessi scritta, δηλαδή την γραπτή διατριβή σε θέμα που συμφωνήθηκε με τον καθηγητή. Ο φοιτητής που είναι κάτοχος της laurea έχει τη δυνατότητα να εγγραφεί σε ειδικά τμήματα τελειοποίησης και εξειδίκευσης, τα corsi di perfezionamento και scuole di specializzazione, για να πάρει το δίπλωμα post-laurea το οποίο παρέχει στον κάτοχο του τη δυνατότητα επαγγελματικής ανάδειξης.
- Το dottorato de ricerca είναι ένας νέος τίτλος σπουδών, διδακτορικό έρευνας, ισότιμος με τον αγγλικό τίτλο Philosophy Degree, που απονέμεται

ύστερα από 3 χρόνια σπουδές και ερευνητική εργασία από τα πανεπιστήμια σε προκαθορισμένο τομέα. Θεωρείται ο πλέον καταξιωμένος ακαδημαϊκός τίτλος στον πανεπιστημιακό χώρο. Η καταλληλότητα των υποψηφίων κρίνεται με γραπτές και προφορικές εξετάσεις.

Οι φοιτητές μπορούν να πραγματοποιήσουν σπουδές που οδηγούν στο πανεπιστημιακό δίπλωμα (diploma universitario) σε πανεπιστήμιο όσο και σε σχολές ειδικού στόχου (scuole dirette a fini speciali).

Τα πανεπιστημιακά μαθήματα πραγματοποιούνται μόνο στην ιταλική γλώσσα.

Η ανώτερη εκπαίδευση, μη πανεπιστημιακού επιπέδου, παρέχεται από διάφορα είδη ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αφορά δε ιδίως τον τεχνικό τομέα, όπως ακαδημίες, ανώτερα ιδρύματα καλών τεχνών και ωδεία.

5.3 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος μπορεί να αρχίσει από το Σεπτέμβριο έως το Νοέμβριο. Τη σχετική απόφαση παίρνει κάθε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα με βάση το καταστατικό και τον κανονισμό λειτουργίας του. Ανάλογα με το πανεπιστήμιο και με τη σχολή, το ακαδημαϊκό έτος μπορεί να χωρίζεται σε εξάμηνα.

5.4 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Για την πρόσβαση στους κύκλους σπουδών που οδηγούν στη λήψη διπλώματος (diploma universitario) ή πτυχίου (diploma di laurea), οι μαθητές πρέπει να είναι κάτοχοι απολυτηρίου (diploma di maturità). Οι ξένοι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν άπταιστα ιταλικά και η εξέταση στη γλώσσα είναι υποχρεωτική.

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι μη κοινοτικοί υπήκοοι πρέπει να είναι κάτοχοι τίτλου σπουδών που να έχει εκδοθεί μετά από συνολική φοίτηση τουλάχιστον 12 ετών. Αν η διάρκεια είναι μικρότερη, οι διατάξεις που θεσπίζει κάθε χρόνο το Υπουργείο Εξωτερικών προβλέπουν ειδικές ρυθμίσεις για τη συμπλήρωσή της.

Εάν η χώρα προέλευσης του μαθητή επιβάλλει άλλους όρους εισαγωγής σε συγκεκριμένη σχολή, ο μαθητής πρέπει να πληροί τους όρους αυτούς. Για όλους τους κύκλους σπουδών που οδηγούν στη λήψη διπλώματος (diploma universitario) ή πτυχίου (diploma di laurea), προβλέπεται ένας περιορισμένος αριθμός θέσεων για μη κοινοτικούς φοιτητές, κατόπιν απόφασης του κάθε πανεπιστημίου. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υπόκεινται σε ποσοτικούς περιορισμούς.

Εισαγωγικές εξετάσεις

Η εγγραφή στο πανεπιστήμιο είναι ελεύθερη, εκτός από τους κύκλους σπουδών περιορισμένης πρόσβασης, που καθορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία, για τους οποίους προβλέπονται εισαγωγικές εξετάσεις. Εάν στη χώρα προέλευσης του μαθητή υπάρχει περιορισμένος αριθμός θέσεων (numerus

clausus) στην αντίστοιχη πανεπιστημιακή σχολή, ο μαθητής πρέπει να υποστεί επιπλέον δοκιμασία σχετική με το πρόγραμμα σπουδών που επιλέγει.

Περιορισμένη πρόσβαση

Η πρόσβαση είναι περιορισμένη για τους ακόλουθους κύκλους πανεπιστημιακών σπουδών:

- κύκλοι σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma) και πτυχίου (laurea) στις σχολές ιατρικής και κτηνιατρικής, έως το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002
- κύκλοι σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma) και πτυχίου (laurea) στις αρχιτεκτονικές σχολές, έως το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000
- κύκλοι σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma), η διδακτική διάρθρωση των οποίων προβλέπει υποχρεωτική πρακτική άσκηση
- κύκλοι σπουδών ειδίκευσης.

Οι εισαγωγικές εξετάσεις για τους κύκλους σπουδών διεξάγονται με κριτήρια και όρους που καθορίζονται από τα Πανεπιστήμια και δημοσιεύονται στις σχετικές προκηρύξεις διαγωνισμών.

Ξένες γλώσσες

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να υποστούν εξέταση ιταλικής γλώσσας. Η γλωσσική εξέταση διεξάγεται την ίδια ημερομηνία για όλους τους κύκλους σπουδών.

5.5 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Με το προεδρικό διάταγμα αριθμ. 306 της 25ης Ιουλίου 1997 σχετικά με τον κανονισμό περί πανεπιστημιακών εισφορών ορίζεται ότι οι φοιτητές συμβάλλουν στην κάλυψη του κόστους των υπηρεσιών που προσφέρονται από τα πανεπιστήμια μέσω της πληρωμής πανεπιστημιακών εισφορών και τέλους εγγραφής ύψους 300.000 λιρών. Από το ακαδημαϊκό έτος 1995/96, το ποσό αυτό επανακαθορίζεται με ετήσια αναπροσαρμογή βάσει του προβλεπόμενου ποσοστού πληθωρισμού.

Τα πανεπιστήμια κλιμακώνουν το ύψος των πανεπιστημιακών εισφορών για τους κύκλους σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma) και πτυχίου (laurea) με κριτήρια δικαιοσύνης και αλληλεγγύης και με βάση την οικονομική κατάσταση του κάθε φοιτητή, ώστε να βοηθούνται οι φοιτητές που βρίσκονται στην πιο δύσκολη οικονομική κατάσταση. Η αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης γίνεται με βάση τη φύση και το ύψος των εισοδημάτων και της περιουσίας, ενώ λαμβάνεται υπόψη και το μέγεθος της οικογένειας.

Τα δίδακτρα καταβάλλονται με την εγγραφή και μπορούν να πληρωθούν με δόσεις ή εφάπαξ. Η πληρωμή γίνεται μέσω ειδικών εντύπων ταχυδρομικού λογαριασμού, τα οποία μπορείτε να ζητήσετε από τη γραμματεία της σχολής.

5.6 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Για την πρόσβαση στους κύκλους σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma) και πτυχίου (laurea), τα ιταλικά πανεπιστήμια αναγνωρίζουν τους αλλοδαπούς τίτλους σπουδών που επιτρέπουν την εισαγωγή στα πανεπιστήμια της χώρας στην οποία εκδόθηκαν οι εν λόγω τίτλοι και οι οποίοι εκδόθηκαν οπωσδήποτε μετά από σχολική φοίτηση τουλάχιστον δώδεκα ετών.

B) Αναγνώριση τελικών πτυχίων και διπλωμάτων

Τα ιταλικά πανεπιστήμια είναι αρμόδια για την αξιολόγηση και την αναγνώριση των πτυχίων και διπλωμάτων που έχουν εκδοθεί από άλλες χώρες. Εξάλλου, τα κέντρα NARIC παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση των τίτλων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Ιταλίας από μέρους των άλλων κρατών μελών.

5.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ο νόμος αριθμ. 390 της 2ας Δεκεμβρίου 1991 "περί των κανόνων που διέπουν τα δικαιώματα πανεπιστημιακών σπουδών" θεσπίζει κανόνες, προς εφαρμογή των άρθρων 3 και 34 του Συντάγματος, "για την άρση των οικονομικών και κοινωνικών εμποδίων που περιορίζουν την πρόσβαση των πολιτών στην εκπαίδευση και, κυρίως, για να δίνεται η δυνατότητα στους ικανούς και τους άξιους, έστω και αν στερούνται οικονομικών μέσων, να φθάνουν έως τα πλέον υψηλά επίπεδα σπουδών". Το κράτος είναι υπεύθυνο για τον προσανατολισμό, το συντονισμό και τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων στα θέματα που αφορούν το δικαίωμα για πανεπιστημιακές σπουδές.

Οι περιφέρειες πραγματοποιούν τις παρεμβάσεις που χρειάζονται για την άρση των οικονομικών και κοινωνικών εμποδίων, με στόχο την έμπρακτη υλοποίηση του δικαιώματος για πανεπιστημιακές σπουδές. Οι περιφέρειες καθορίζουν το ποσοστό των κεφαλαίων που προορίζονται για παρεμβάσεις για την υλοποίηση του δικαιώματος πανεπιστημιακών σπουδών. Το ποσό αυτό διατίθεται ετησίως για τη χορήγηση υποτροφιών σε φοιτητές εγγεγραμμένους σε κύκλους σπουδών επιπέδου διπλώματος (diploma) και πτυχίου (laurea) με βάση τις προϋποθέσεις που καιορίζονται κάθε τρία χρόνια με διάταγμα του προέδρου του υπουργικού συμβουλίου. Παράλληλα με τα οικονομικά μέσα που διαθέτουν οι περιφέρειες, ο υπουργός προβλέπει, με το "Ταμείο ολοκληρωμένης παρέμβασης", τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων για την αύξηση του αριθμού των φοιτητικών υποτροφιών.

5.8 ΣΥΓΚΡΙΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΤΥΧΙΩΝ

Άμεση σύγκριση μεταξύ οποιωνδήποτε πτυχίων και αυτών που αναγνωρίζονται στην Ιταλία μπορεί να γίνει από το ιταλικό σκέλος του "Εθνικού κέντρου πληροφόρησης για την ακαδημαϊκή αναγνώριση" (NARIC). Απευθυνθείτε γραπτά στο ιταλικό γραφείο του NARIC, CIMEA (Centro d'Informazione sulla Mobilità e le Equivalenze Accademiche), στη Ρώμη. Το CIMEA δεν έχει δικαίωμα να αναγνωρίζει και να επικυρώνει πτυχία. παρέχει απλώς πληροφορίες για τη συγκρισιμότητα των πτυχίων. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ακόμη να διαβιβάσουν την αίτησή τους στα ιταλικά προξενεία ή πρεσβείες της χώρας καταγωγής τους. Αυτά θα διαβιβάσουν άμεσα την αίτηση στο πανεπιστήμιο στο οποίο ζητείται εισαγωγή ή από το οποίο ζητείται ακαδημαϊκή αναγνώριση του πτυχίου.

5.9 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ιταλίας, ορίζεται από ένα υπουργικό διάταγμα του Νοεμβρίου 1999 που αφορά την αυτονομία των Πανεπιστημίων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε εκπαιδευτικά και διδακτικά θέματα. Σε συμφωνία με το νόμο, η δομή των βαθμίδων βασίζεται σε δύο κύριους κύκλους (σε ένα πλαίσιο 3+1, 3+2 ή 3+2, 3+3). Η μεταρρύθμιση εφαρμόστηκε το 2001, όμως το άρθρο 3 του νόμου 509/1999 δηλώνει ότι τα πανεπιστήμια πρέπει πρώτα να εξασφαλίσουν τη συμπλήρωση των τμημάτων και των πτυχίων από τους σπουδαστές που είχαν ήδη γραφτεί όταν το μεταρρυθμισμένο σύστημα μπήκε σε εφαρμογή το 2001/2002.

Η μεταρρύθμιση του 2001 επίσης εισήγαγε ένα εθνικό σύστημα βαθμολόγησης CFU ανταποκρινόμενο στις δραστηριότητες των σπουδαστών που περνούν τις εξετάσεις τους (1 credit =25 ώρες δραστηριότητας). Οι βαθμοί εκφράζονται σε κλίμακα από 0 έως 30 (18=minimum, 30=maximum) και τον αριθμό των credits (1χρόνος =60 credits) και μετατρέπονται σύμφωνα με το ECTS βασιζόμενο σε κλίμακα που πάει από το A (άριστα) έως το F (ανεπαρκής).

Το Diploma Supplement έχει εισαχθεί με το νόμο και τώρα πρέπει να ισχύσει για όλα τα πτυχία που παρέχονται σε σχέση με το νέο πλαίσιο. Λεπτομέρειες σχετικά με αυτό εγκρίθηκαν με υπουργικό διάταγμα Μαΐου 2001. Όσον αφορά την διασφάλιση ποιότητας σπουδών, η Ιταλία συμμετέχει στο ευρωπαϊκό δίκτυο ENQA μέσα από επιτροπή που ιδρύθηκε το 1999. Ανάμεσα στους κύριους στόχους της η επιτροπή καθιερώνει γενικά κριτήρια για την αξιολόγηση των πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων, εφαρμόζει ένα ετήσιο πρόγραμμα για την αξιολόγηση των πανεπιστημίων, διεξάγει συμβουλευτικές δραστηριότητες και χειρίζεται θέματα όπως αξιολόγηση και καθορισμός των κριτηρίων.

Κανένα συγκεκριμένο μέτρο που να υποστηρίζει τη Δια βίου εκπαίδευση δεν έχει ακόμα εισαχθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

6. ΙΣΠΑΝΙΑ

6.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Η πανεπιστημιακή ανώτατη εκπαίδευση

Τα ιδρύματα αρμόδια για την εκπαίδευση είναι σε αυτό το επίπεδο πανεπιστήμια, τα οποία μπορούν να είναι είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ποιότητα της εκπαίδευσης παρεχόμενης, μια σειρά όρων έχει καθοριστεί σχετικά με τη δημιουργία των νέων πανεπιστημίων και στα πρότυπα που ανταποκρίνονται από τα υπάρχοντα ιδρύματα. Αυτοί οι όροι αναφέρονται κυρίως στην ακαδημαϊκή δομή που απαιτείται για την οργάνωση και την εφαρμογή αυτού του επιπέδου εκπαίδευσης. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 50 δημόσια και 20 ιδιωτικά επίσημα αναγνωρισμένα πανεπιστήμια στην Ισπανία. Εκτός από αυτά τα ιδρύματα, τα πανεπιστήμια αφιερώνουν τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, κυρίως στην έρευνα. , Εντούτοις, αναλαμβάνουν επίσης τις πολύ εξειδικευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως οι σειρές μαθημάτων βαθμού διδακτορίας.

B) Η καλλιτεχνική εκπαίδευση

Τα ιδρύματα όπου η καλλιτεχνική εκπαίδευση μπορεί να μελετηθεί διέπεται από ένα σύνολο γενικών κανονισμών κοινών για το ολόκληρο κράτος, καθώς επίσης και από τους όρους που κάθε αυτόνομη Κοινότητα μπορεί να καθιερώσει για να εγκρίνει τη δημιουργία τους. Τα ανώτερα ιδρύματα είναι τα δημόσια ιδρύματα αρμόδια για την παροχή της προηγμένων μουσικής επιπέδων και της εκπαίδευσης χορού.. Τα ιδιωτικά ιδρύματα, στη συνέχεια, μπορούν επίσης να παρέχουν τέτοια εκπαίδευση και να απονεύμουν τους αντίστοιχους επίσημους βαθμούς, με το όνομα των εξουσιοδοτημένων ιδρυμάτων, δείχνοντας επίσης το είδος και το επίπεδο εκπαίδευσης παρεχόμενα.

Γ) Εκπαίδευση που οδηγεί στο πτυχίο αθλητικών τεχνικών προόδου

Τα ιδρύματα που παρέχουν αυτήν την εκπαίδευση μπορούν να είναι είτε δημόσια είτε ιδιωτικά, τελευταία να υπόκεινται στην αρχή της διοικητικής έγκρισης, και πρέπει να ικανοποιήσουν μια σειρά απαιτήσεων σχετικά με το διάστημα, τις συναρμολογήσεις και τον αριθμό μαθητών ανά τάξη. Αφ' ετέρου, αυτός ο τύπος εκπαίδευσης μπορεί να παρασχεθεί από τα στρατιωτικά ιδρύματα εκπαίδευσης, χάρη στις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των Υπουργείων Παιδείας και του πολιτισμού και της υπεράσπισης.

Δ) Η μη πανεπιστημιακή ανώτατη εκπαίδευση

Στην περίπτωση της μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, οι σπουδαστές πρέπει να καταβάλουν ορισμένα δίδακτρα που μπορεί να ποικίλουν σύμφωνα με τον τύπο μελετών που επιλέγονται. Εντούτοις, αυτές οι αμοιβές δεν είναι ισοδύναμες με το πραγματικό κόστος τους, που οφείλεται πολύ χαμηλότερα στην κυβερνητική οικονομική ενίσχυση.

6.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Στα ισπανικά πανεπιστήμια, το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει συνήθως την περασμένη εβδομάδα το Σεπτέμβριο ή την πρώτη εβδομάδα τον Οκτώβριο, που τελειώνει στο τέλος του Ιουνίου ή που αρχίζει Ιουλίου. Οργανώνεται σε τρία τέταρτα. Οι ημερομηνίες καθορίζονται από το κυβερνητικό Συμβούλιο. Το επίσημο ημερολόγιο καθιερώνει ένα σχολικό έτος 220-ημέρας, με περίπου δύο εβδομάδες μακριά στα Χριστούγεννα και 10 ημέρες σε Πάσχα. Οι κανονισμοί σχετικά με το πανεπιστημιακό ακαδημαϊκό ημερολόγιο ορίζουν ότι τα μαθήματα σε αυτό το εκπαιδευτικό επίπεδο πρέπει να παρασχεθούν από τη Δευτέρα στο Σάββατο. Εντούτοις, είναι επίσης δυνατό να υιοθετηθεί ένα διαφορετικό πρόγραμμα που επιτρέπει τη διανομή των συνολικών άμεσων ημερομηνιών τάξεων μεταξύ της πυγμής πέντε ημέρες της εβδομάδας.

Οι σπουδές καλλιτεχνικής εκπαίδευσης οργανώνονται σε έναν ενιαίο κύκλο που διαρκεί τέσσερα έτη στην περίπτωση των μελετών μουσικής και χορού (με εξαίρεση τις ειδικότητες της διεξαγωγής χορωδιών και της διεξαγωγής ορχηστρών), τέσσερα έτη στην περίπτωση της δραματικής αισθητικής αγωγής, και τρία έτη για τις μελέτες της συντήρησης και της αποκατάστασης των καλλιτεχνικών αντικειμένων και τις προηγμένες μελέτες της κεραμικής και του σχεδίου.

Η εκπαίδευση που οδηγεί στην που οδηγεί στο πτυχίο αθλητικών τεχνικών προόδου οργανώνεται σε ένα ενιαίο επίπεδο περιλαμβάνοντας ένα ελάχιστο 775 ωρών και ένα μέγιστο 930 ωρών.

Το χρονοδιάγραμμα της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης μπορεί να προσαρμοστεί στο πρωί ή τις συνόδους πρωινού και απογεύματος.

6.3 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Οι επίσημοι πανεπιστημιακοί τίτλοι που υιοθετούνται μέχρι το έτος 2003/04 από τον κλάδο και το επίπεδο εκπαίδευσης είναι οι ακόλουθοι:

- Πειραματική επιστήμη : Diplomado στις στατιστικές, την ανθρώπινη διατροφή και διαιτητικός, την οπτική και την οπτομετρία.
- Επιστήμες υγείας : «Diplomado» στην αισθητική, φυσιοθεραπεία, Logopedics, chiropody, επαγγελματική θεραπεία.

- Κοινωνικές και νομικές Επιστήμες : «Diplomado» στη βιβλιοθηκονομία και την τεκμηρίωση, επιχειρησιακή επιστήμη, κοινωνική εκπαίδευση, δημόσια διοίκηση, σχέσεις εργασίας, κοινωνική εργασία, τουρισμός. Ακρόαση και γλώσσα ειδικότητας Maestro, ειδική εκπαίδευση, φυσική αγωγή, μουσική Educacisn Infantil, πρωτοβάθμια εκπαίδευση και ξένη γλώσσα.
- Τεχνική εκπαίδευση: Τεχνικός αρχιτέκτονας «Diplomado» στο ναυτικό εξοπλισμό, τη θαλάσσια ναυσιπλοΐα και τη ναυτική ραδιο-ηλεκτρονική Τεχνικός μηχανικός στις μηχανές αέρα, Aeronavigation, αεροπλάνα, αερολιμένες, δημόσιος χτίζοντας τεχνικός μηχανικός εργασίας (ειδικότητα στην αστική κατασκευή) Βιομηχανικός τεχνικός μηχανικός σχεδίου (ειδικότητα στην ηλεκτρική ενέργεια βιομηχανική ηλεκτρονική μηχανικό βιομηχανική χημεία κλωστοϋφαντουργικό προϊόν) Ναυτικός τεχνικός μηχανικός (ειδικότητες των θαλασσιών δομών προώθηση και υπηρεσίες σκαφών) Γεωργικός τεχνικός μηχανικός (ειδικότητες στην καλλιέργεια και τη γεωργία δενδροκηποκομία και κήπος γεωργία και βιομηχανίες τροφίμων αγροτικές μηχανοποίηση και κατασκευή) Δασικός τεχνικός μηχανικός (ειδικότητες στη δασονομία δασικές βιομηχανίες) Πληροφορική για το διοικητικό τεχνικό μηχανικό, Τεχνικός μηχανικός συγκροτημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Εξάγοντας τεχνικούς μηχανικούς (ειδικότητες στην εκμετάλλευση μεταλλείας εγκαταστάσεις μεταλλείας μεταλλεία και μεταλλουργία ενεργειακοί πόροι καύσιμα και εκρηκτικές ύλες μεταλλεία που ερευνά) Τεχνικός μηχανικός τηλεπικοινωνιών (ειδικότητα στα συστήματα τηλεπικοινωνιών ηλεκτρονικά συστήματα οπτικοακουστικές μελέτες τηλεπληροφορική) Τεχνικός μηχανικός τοπογραφίας. Διπλός κύκλος.
- Ανθρωπιστικές επιστήμες : Licenciado στις καλές τέχνες, γερμανικό philology, αραβικό philology, Καταλανικό philology, κλασικό philology, σλαβικό philology, γαλλικό philology, της Γαλικίας philology, εβραϊκό philology, ισπανικό philology, αγγλικό philology, ιταλικό philology, πορτογαλικό philology, ρουμανικό philology, βασκικό philology, τη φιλοσοφία, τη γεωγραφία, την ιστορία, την ιστορία τέχνης, τις ανθρωπιστικές επιστήμες, τη θεολογία, και τη μετάφραση και την ερμηνεία.
- Πειραματικές επιστήμες : «Licenciado» στη βιολογία, τη βιοτεχνολογία, την περιβαλλοντική επιστήμη, τις ναυτιλιακές επιστήμες, τη φυσική, τη γεωλογία, τα μαθηματικά και τη χημεία.
- Επιστήμες υγείας : «Licenciado» στη φαρμακευτική, την ιατρική, την οδοντιατρική και την κτηνιατρική επιστήμη.
- Κοινωνικές και νομικές Επιστήμες: «Licenciado» στην επιχειρησιακή διοίκηση, τη σωματική δραστηριότητα και την πολιτική επιστήμη αθλητικής επιστήμης, την οπτικοακουστική επικοινωνία, τη νομική, τα οικονομικά, τα παιδαγωγικά, τη δημοσιογραφία, την ψυχολογία, τη διαφήμιση και τις δημόσιες σχέσεις, και την κοινωνιολογία.

6.4 ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Το κράτος, οι ισπανικά αυτόνομα Κοινότητες και τα πανεπιστήμια εφαρμόζουν μια πολιτική των υποτροφιών, των ενισχύσεων και των πιστώσεων για τους σπουδαστές έτσι ώστε κανένας δεν αποκλείεται από τη μελέτη στο πανεπιστήμιο λόγω στους οικονομικούς λόγους. Επιπλέον, τα δημόσια πανεπιστήμια καθιερώνουν τη συνολική ή μερική απαλλαγή αμοιβών λόγω στην παροχή ακαδημαϊκών υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις καλούνται ετησίως προκειμένου να ενθαρρύνουν την κινητικότητα των σπουδαστών στα διδακτορικά προγράμματα των πανεπιστημίων. Στην περίπτωση των μεταδευτερευουσών, πανεπιστημιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, το κράτος κάνει ετησίως μια κλήση για τις υποτροφίες μελέτης και τις ενισχύσεις που απευθύνονται στους λιγότερο οικονομικά ευνοημένους σπουδαστές και εκείνοι με μια εξαιρετική ακαδημαϊκή απόδοση. Αυτές οι ενισχύσεις ισχύουν σε όλο το κράτος.

Οι ενισχύσεις σε αυτά τα επίπεδα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

1. Υποτροφίες και ενισχύσεις γενικής φύσης. Η επιλεξιμότητα για αυτές τις ενισχύσεις υπόκειται στην πραγματοποίηση των ακαδημαϊκών και οικονομικών προϋποθέσεων που καθορίζονται σε κάθε κλήση, εκτός από την κατοχή ενός επαγγελματικού πιστοποιητικού που επιτρέπει στο σπουδαστή για να πραγματοποιήσει την επαγγελματική δραστηριότητα. Οι οικονομικές απαιτήσεις τείνουν να εξασφαλίσουν ότι αυτά τα οφέλη θα προσφερθούν σε εκείνους τους σπουδαστές που δεν έχουν αρκετό οικογενειακό εισόδημα προκειμένου να έρθουν αντιμέτωπος οι δαπάνες εκπαίδευσης των μελών τους. Οι ακαδημαϊκές απαιτήσεις έχουν το σκοπό εκείνους τους σπουδαστές με μια ελάχιστη απαραίτητη ακαδημαϊκή απόδοση. Αυτός ο τύπος ενισχύσεων περιλαμβάνει τις ενισχύσεις για να ανταλλάξει στην πανεπιστημιακή, αστική μεταφορά, τον πίνακα, το σχολικό υλικό και την απαλλαγή διδάκτρων, οι οποίες προορίζονται να αντισταθμίσουν εκείνα τα εισοδήματα που ο σπουδαστής δεν έχει στην περίπτωση των χαμηλότερων οικογενειακών εισοδημάτων.

2. Υποτροφίες και ενισχύσεις ειδικής φύσης, όπου τα βραβεία και οι ενισχύσεις για την εξαιρετική ακαδημαϊκή απόδοση συμπεριλαμβάνονται.

6.5 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι σπουδαστές πρέπει να πληρώσουν μέρος του συνολικού κόστους της εκπαίδευσής τους με τη βοήθεια των διδάκτρων εγγραφής. Σύμφωνα με τον οργανικό νόμο του 2001 στα πανεπιστήμια (LOU), οι πανεπιστημιακές αμοιβές που οδηγούν στο βραβείο ενός επίσημου πανεπιστημιακού τίτλου καθορίζονται από την αντίστοιχη αυτόνομη Κοινότητα, που λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις που καθορίζονται από το Συμβούλιο για τον πανεπιστημιακό συντονισμό. Τα διδάκτρα

εγγραφής που αντιστοιχούν στους άλλους τύπους μελετών δηλώνονται από το πανεπιστημιακό κοινωνικό Συμβούλιο.

Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια δεν έχουν τη δυνατότητα τις οικονομικές συμφωνίες με τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, οι σπουδαστές - με τη βοήθεια των διδασκτρων εγγραφής τους - και τα όργανα ιδιοκτητών πρέπει να πληρώσουν όλες τις δαπάνες. Τα δίδακτρα εγγραφής και εκπαίδευσης καθιερώνονται από κάθε πανεπιστήμιο.

6.6 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Προκειμένου να εγγράφουν στο πανεπιστήμιο, οι μαθητές πρέπει να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις που καθορίζονται από τη νομοθεσία ουσιαστικά. Κανένα πανεπιστήμιο δεν μπορεί να απόσχει από την πλήρωση των κενών σε μια καθιέρωση εάν υπάρχουν υποψήφιοι που καλύπτουν αυτές τις απαιτήσεις. Εν τούτοις, η εγγραφή απονέμεται σύμφωνα και με τα παρακάτω κριτήρια :

1) αρχικά, η προτίμηση χορηγείται στους μαθητές που έχουν περάσει την εισαγωγική εξέταση στο διαγωνισμό Ιουνίου στην επίσημη ανακοίνωση του τρέχοντος έτους ή στις επίσημες ανακοινώσεις των προηγούμενων ετών. 2) αφετέρου, εκείνοι οι μαθητές που περνούν το διαγωνισμό εισόδων στην πρόσθετη συνεδρίαση του έτους στη σειρά μαθημάτων. 3) για την αποδοχή στα προγράμματα που οδηγούν αποκλειστικά στα πιστοποιητικά του πρώτου κύκλου μόνο, εκείνοι οι μαθητές που έχουν περάσει το πτυχίο. 4) στην τέταρτη θέση, εκείνοι οι μαθητές που έχουν περάσει το πτυχίο στην πρόσθετη σύνοδο του έτους στη σειρά μαθημάτων.

Ο πανεπιστημιακός διαγωνισμός εισόδων είναι μια αναπόφευκτη προϋπόθεση για να αναλάβουν οι σπουδαστές τις μακροχρόνιες πανεπιστημιακές σπουδές που έχουν έναν πρώτο και δεύτερο κύκλο. Προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση στις μελέτες πρώτων κύκλων δεν είναι μια ουσιαστική προϋπόθεση για να λάβουν μέρος σε τέτοιο διαγωνισμό. Εντούτοις, οι μαθητές που παίρνουν μέρος έχουν προτεραιότητα. Ο κανονισμός της εγγραφής στο πανεπιστήμιο είναι μια ευθύνη των εθνικών και αυτόνομων κοινοτικών αρχών. Ο γενικός κανονισμός της εισαγωγικής εξέτασης αντιστοιχεί στο Υπουργείο Παιδείας, του πολιτισμού και του αθλητισμού, μετά από να λάβει τις εκθέσεις από τους αντίστοιχους οργανισμούς των αυτόνομων Κοινοτήτων, του συμβουλίου κρατικού σχολείου, και του Συμβουλίου για τον πανεπιστημιακό συντονισμό. Αφ' ετέρου, τα αρμόδια όργανα των αυτόνομων Κοινοτήτων μπορούν να επιβάλουν, μέσα στον τομέα των ευθυνών τους, συγκεκριμένες οδηγίες για να εφαρμόσουν τους γενικούς κανονισμούς. Κάθε πανεπιστήμιο καθιερώνει τη θέση και την ημερομηνία για την εκμετάλλευση των διαγωνισμών εντός των προθεσμιών κανονισμού που καθορίζονται ετήσια για κάθε σύνοδο. Επιπλέον καθορισμένοι είναι οι περίοδοι και οι προθεσμίες για την εγγραφή σπουδαστών και την αρχή του διαγωνισμού εισόδων.

Όσον αφορά την εκπαίδευση που οδηγεί στο πτυχίο αθλητικών τεχνικών προόδου, το Υπουργείο Παιδείας έχει ρυθμίσει το κοινό πρόγραμμα σπουδών, τη δοκιμή και τις απαιτήσεις εισόδων στην περίπτωση των ειδικοτήτων του βουνού και την αναρρίχηση του αθλητισμού, του χειμερινού αθλητισμού, του ποδοσφαίρου, καθιερώνοντας 8 βαθμούς ανώτερων αθλητικών τεχνικών.

6.7 ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Στην Ισπανία, οι κύριοι κανονισμοί που συνδέονται με τη Συνθήκη της Μπολόνιας εκφράζονται από δύο οργανισμούς που υιοθετήθηκαν το Δεκέμβριο του 2001 και Ιούνιο του 2002 αντίστοιχα.

Δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα μια δομή που να βασίζεται σε δύο κύριους κύκλους σπουδών, όμως υπάρχει συνεχής συζήτηση προς το στόχο αυτό. Η ισπανική κυβέρνηση έχει σχεδιάσει πρόταση με μέτρα για να εφαρμόσει τη νέα δομή και τα πανεπιστήμια έχουν προετοιμάσει μια στρατηγική σύμφωνη με αυτή. Ακόμα σε δοκιμαστική φάση, ο πρώτος κύκλος εφαρμόζεται το ακαδημαϊκό έτος 2003/2004.

Ένα εθνικό σύστημα αξιολόγησης πτυχίων αναφέρθηκε 1^η φορά το 1983 και εφαρμόστηκε πλήρως μέχρι τα μέσα της δεκαετίας '90. Όσον αφορά την τωρινή δομή των πτυχίων, εθνική συζήτηση επικεντρώνεται στην άμεση ανάγκη να προσαρμοστεί το εθνικό σύστημα στο ECTS και η κυβέρνηση πρόκειται να καταθέσει πρόταση πάνω σε αυτό το θέμα.

Ακολουθώντας την απαίτηση να βελτιωθεί η διεθνής διαφάνεια των πτυχίων συγκεκριμενοποιούνται τρόποι να εφαρμοστεί το Diploma Supplement.

Ο πρώτος κύκλος σπουδών συνδέεται στενά με την εισαγωγή του ECTS, αν και βήματα έχουν γίνει για να αυξηθεί η ευελιξία των σπουδαστών και των καθηγητών μέχρι το 2001. Ένας εθνικός κατάλογος για να διευκολύνει την ακαδημαϊκή αναγνώριση ο οποίος κατηγοριοποιεί όλα τα επαγγελματικά προσόντα που είναι απαραίτητα είναι διαθέσιμος από το 2002.

Όσον αφορά την διασφάλιση ποιότητας, η Ισπανία συμμετέχει στο ευρωπαϊκό δίκτυο ENQA μέσα από έναν οργανισμό που ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 2001 και δύο τοπικούς οργανισμούς για την εγγύηση ποιότητας των πανεπιστημιακών συστημάτων της Καταλανίας και Ανδαλουσίας. Ενθαρρύνεται η συνεργασία ανάμεσα στο νέο εθνικό οργανισμό και τους υπόλοιπους εθνικούς οργανισμούς.

Από το Δεκέμβριο του 2001, έχουν προσφερθεί τμήματα που αφορούν ειδικά την παροχή Δια βίου εκπαίδευσης.

7. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

7.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στο Λουξεμβούργο παρουσιάζει αρκετές ιδιορρυθμίες, εφόσον, στην πραγματικότητα, αφορά μόνο ορισμένους τομείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στο πανεπιστημιακό κέντρο του Λουξεμβούργου (Centre universitaire de Luxembourg) παρέχεται μόνο το πρώτο έτος πανεπιστημιακής εκπαίδευσης σε διάφορα αντικείμενα σπουδών. Οι σπουδαστές που επιθυμούν να ακολουθήσουν ανώτατες σπουδές πρέπει να εγγραφούν σε ένα ξένο εκπαιδευτικό ίδρυμα είτε μετά το εν λόγω πρώτο έτος, είτε από την αρχή των σπουδών για τα μαθήματα που δεν διδάσκονται στη χώρα τους.

Εντούτοις, οι περισσότεροι πολίτες του Λουξεμβούργου που επιθυμούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους μεταβαίνουν για το λόγο αυτό στη Γαλλία ή το Βέλγιο. Ένας μεγάλος αριθμός λουξεμβούργιων σπουδάζουν επίσης στη Γερμανία, την Αυστρία και την Ελβετία.

Η μη πανεπιστημιακή εκπαίδευση παρέχεται από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα· αφορά την τεχνολογία, τη διδασκαλία, τη διοίκηση επιχειρήσεων και τους τεχνικούς κλάδους.

7.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την πρώτη εβδομάδα του Οκτωβρίου και τελειώνει στα μέσα Ιουλίου· χωρίζεται σε δύο εξάμηνα.

7.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών:

Τα απολυτήρια γενικής και τεχνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επιτρέπουν την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση. Το δίπλωμα τεχνικού επιτρέπει την εισαγωγή στην ανώτερη τεχνική εκπαίδευση. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να έχουν λάβει στη χώρα καταγωγής τους δίπλωμα ικανότητας για την ανώτατη εκπαίδευση ισοδύναμο με το απολυτήριο του Λουξεμβούργου.

Εισαγωγή:

Δεν διενεργούνται εισιτήριες εξετάσεις.

Numerus clausus:

Αριθμητικό όριο προβλέπεται μόνο για τους μελλοντικούς διδασκάλους.

Γλώσσες:

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υπόκεινται σε καμία προϋπόθεση όσον αφορά την επίσημη γλώσσα· μολονότι οι γλωσσικές γνώσεις δεν ελέγχονται, απαιτείται επαρκής γνώση των γαλλικών.

7.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι σπουδαστές δεν καταβάλλουν δίδακτρα.

7.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Το Λουξεμβούργο αναγνωρίζει τους τίτλους όλων των ευρωπαϊκών χωρών δυνάμει πολλών διμερών συμφωνιών και σύμφωνα με τους όρους της Ευρωπαϊκής σύμβασης το 1953 για την ισοτιμία των διπλωμάτων που οδηγούν στην εισαγωγή σε πανεπιστήμια. Αναγνωρίζει επίσης το ευρωπαϊκό απολυτήριο. Η αναγνώριση χορηγείται από το Υπουργείο Παιδείας, κατά κανόνα, μόνο αν η χώρα καταγωγής του αλλοδαπού σπουδαστή είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχει υπογράψει τη σύμβαση των Παρισίων του 1953.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Τα ξένα πτυχία αναγνωρίζονται συστηματικά στο Λουξεμβούργο, δεδομένου ότι στο Πανεπιστημιακό κέντρο μπορεί να ολοκληρωθεί μόνο το πρώτο έτος πανεπιστημιακών σπουδών. Συμπληρωματικές πληροφορίες για την αναγνώριση των πτυχίων ανώτατης εκπαίδευσης που έχουν χορηγηθεί από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (Κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

7.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι σπουδαστές που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρώτο έτος πανεπιστημιακής εκπαίδευσης λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό σε έναν από τους ακόλουθους τομείς:

- νομικά και οικονομία
- λογοτεχνία και ανθρωπιστικές επιστήμες
- θετικές επιστήμες.

Οι μαθητές που έχουν παρακολουθήσει ένα από τα διάφορα είδη μη πανεπιστημιακής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λαμβάνουν το αντίστοιχο πτυχίο (πτυχίο μηχανικού, πτυχίο ανώτατων σπουδών διοίκησης επιχειρήσεων, πιστοποιητικό παιδαγωγικών σπουδών για δασκάλους, πτυχίο παιδαγωγού, δίπλωμα ανώτερου τεχνικού).

7.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Υποτροφίες

Υπάρχει η δυνατότητα χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης για σπουδές στο εξωτερικό· η ενίσχυση αυτή συνίσταται σε υποτροφίες και δάνεια με τόκους. Χορηγείται για την επίσημη διάρκεια των σπουδών συν ένα έτος· επίσης είναι δυνατό να χορηγηθεί βοήθημα για την κάλυψη των διδάκτρων.

Επιλεξιμότητα

Το ποσό κάθε υποτροφίας εξαρτάται από το εισόδημα των γονέων και τα παιδιά που αριθμεί η οικογένεια. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν μπορούν να τύχουν εφαρμόγής των κοινοτικών κανόνων που αναφέρονται στο σημείο I.1. ανωτέρω, οι οποίοι διαμένουν στο Λουξεμβούργο και κατέχουν απολυτήρια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας αυτής, λαμβάνουν την ίδια οικονομική ενίσχυση με τους λουξεμβούργιους σπουδαστές. Διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με τη χορήγηση μιας ενίσχυσης γενικά προς τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7.8 ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Η κατάσταση στο Λουξεμβούργο είναι κάπως ασυνήθιστη γιατί η τριτοβάθμια εκπαίδευση προς το παρόν παρέχεται μόνο σε περιορισμένο αριθμό πεδίων και ιδρυμάτων. Οι περισσότεροι σπουδαστές που θέλουν να σπουδάσουν σε αυτό το επίπεδο πηγαίνουν στο εξωτερικό.

Όμως το σύστημα μπορεί να αλλάξει σημαντικά σε σχέση με το σχέδιο νόμου 3^{ης} Δεκεμβρίου 2002 για να ιδρυθεί πανεπιστήμιο Λουξεμβούργου. Εάν αυτό εγκριθεί το πανεπιστήμιο θα αρχίσει να λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2004/2005 και μετά.

Ενώ λίγες ασήμαντες αλλαγές έχουν γίνει στο εκπαιδευτικό σύστημα, η πραγματική μεταρρύθμιση, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Μπολόνιας, (και της οποίας η κύρια παροχή θα είναι η ίδρυση του πανεπιστημίου του Λουξεμβούργου) δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί και είναι υπό συζήτηση. Η πιο πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση χρονολογείται στις 11 Αυγούστου 1996. Μόνο λίγες αλλαγές έχουν γίνει από τότε, για παράδειγμα, έχουν υιοθετηθεί κάποιοι κανονισμοί που αφορούν την εισαγωγή σε συγκεκριμένα τμήματα από το 1998/1999. Όσον αφορά τους στόχους της Συνθήκης της Μπολόνιας, η δομή σπουδών βασισμένη σε δύο κύριους κύκλους σπουδών δεν έχει υιοθετηθεί εξαιτίας της περιορισμένης παροχής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, Όμως αυτό είναι θέμα υπό συζήτηση και το μελλοντικό πανεπιστήμιο θα παρέχει διδακτορικά καθώς και μεταπτυχιακά τμήματα.

Όταν υλοποιηθεί το πανεπιστήμιο, οι τριών ειδών βαθμίδες εκπαίδευσης θα προσαρμοστούν στο ECTS σύστημα. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρουν άλλου είδους πτυχία έχουν αρχίσει να προσαρμόζουν τα τμήματα τους στο ECTS. Στην πραγματικότητα το πτυχίο παιδαγωγικών που παρέχεται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο είναι ήδη συμβατό με το σύστημα ECTS.

Κανένα βήμα δεν έχει γίνει για να εισαχθεί το Diploma Supplement. Το Λουξεμβούργο δεν είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος αξιολόγησης ENQA.

Δεν υπάρχει ακόμα εθνικός οργανισμός αξιολόγησης αλλά το σχέδιο νόμου σχετικό με το πανεπιστήμιο Λουξεμβούργου προβλέπει εσωτερική και εξωτερική

αξιολόγηση των διδακτικών, ερευνητικών και διοικητικών υπηρεσιών του πανεπιστημίου.

Κανένα ειδικό μέτρο δεν έχει εισαχθεί για να υποστηρίξει τη Δια βίου εκπαίδευση εκτός από την περίπτωση του Τεχνολογικού Ινστιτούτου το οποίο προσφέρει εισαγωγή στα τμήματα του σαν μέρος της συνεχούς εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης.

8. ΑΥΣΤΡΙΑ

8.1 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

➤ Πανεπιστήμια

Στα πανεπιστήμια διδάσκονται οι παραδοσιακές επιστήμες όπως η ιατρική, τα νομικά, οι κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες όπως και η θεολογία και η φιλοσοφία η οποία από το 1975 χωρίστηκε σε μια θετική και μια θεωρητική σχολή.

➤ Τεχνικά πανεπιστήμια

Οι επιστήμες για τους μηχανικούς διδάσκονται στα τεχνικά πανεπιστήμια και τις τεχνικές σχολές.

Σ' αυτές τις σχολές, παράλληλα προς την θετική εκπαίδευση, που ομοιάζει με αυτή του παραδοσιακού πανεπιστημίου, αλλά περιέχει περισσότερες τεχνικές εφαρμογές, προσφέρονται ως κέντρα βάρους κυρίως η ηλεκτρολογία, η μηχανολογία, οι επιστήμες πολιτικού μηχανικού και η αρχιτεκτονική. Ειδικές σχολές περιλαμβάνουν το πανεπιστήμιο για εδαφοκαλλιέργεια της Βιέννης και η σχολή μεταλλειολόγων του Πανεπιστημίου της Leoben.

➤ Ανώτατες θεολογικές σχολές

Αυτές αντιστοιχούν στις καθολικές θεολογικές σχολές των πανεπιστημίων, αλλά φορέας τους είναι η εκκλησία.

➤ Ανώτατες σχολές καλών τεχνών

Κοινό χαρακτηριστικό των ανώτατων σχολών καλών τεχνών είναι η υποβολή σε ειδικές εισαγωγικές εξετάσεις. Υπάρχουν δύο τύποι τέτοιων ανώτατων σχολών:

οι σχολές εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών και οι σχολές μουσικών και θεατρικών τεχνών.

➤ Ανώτατες σχολές ειδίκευσης

Πρόκειται για σχολές 3-4ετούς φοίτησης, μετά την μέση εκπαίδευση, με επιστημονικό-επαγγελματικό χαρακτήρα που είναι αναγνωρισμένες από το κράτος ως σπουδές ανώτατης ειδίκευσης.

8.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος, το οποίο χωρίζεται σε δύο εξάμηνα, αρχίζει την 1η Οκτωβρίου και λήγει στα τέλη Ιουνίου.

8.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών

Μοναδική προϋπόθεση για την εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το απολυτήριο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι κάτοχοι απολυτηρίου μπορούν να εγγραφούν σε ένα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της επιλογής τους. Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν ένα ισοδύναμο απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Εισαγωγή

Για ορισμένους κύκλους σπουδών, και σε περίπτωση που στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η διδασκαλία ορισμένων συναφών με τις εν λόγω σπουδές μαθημάτων ήταν ανεπαρκής ή ανύπαρκτη, πρέπει οι υποψήφιοι να δώσουν συμπληρωματικές εξετάσεις. Καθοριστικό ρόλο για αυτό παίζουν οι εκάστοτε διατάξεις του κράτους στο οποίο εκδίδεται το απολυτήριο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για την εισαγωγή σε πανεπιστήμια καλλιτεχνικών κατευθύνσεων, οι υποψήφιοι πρέπει επίσης να διαθέτουν καλλιτεχνικό ταλέντο, πρακτικές εμπειρίες ή τις απαραίτητες σωματικές ικανότητες.

Numerus Clausus

Γενικά δεν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των εισακτέων. Παρ' όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να περιοριστεί ο αριθμός των φοιτητών λόγω περιορισμένης δυναμικότητας των πανεπιστημίων.

Γλώσσες:

Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να αποδείξουν ότι διαθέτουν επαρκή γνώση των γερμανικών.

8.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι αυστριακοί φοιτητές καθώς και φοιτητές από τα κράτη του ΕΟΧ δεν χρειάζεται να καταβάλουν δίδακτρα.

8.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Εφαρμόζεται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ισοτιμία των Διπλωμάτων.

Β) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ των πτυχίων που έχουν αποκτηθεί στην Αυστρία διατίθενται από τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

8.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Με την ολοκλήρωση των σπουδών και την απόκτηση διπλώματος απονέμεται ο τίτλος "Magister". Για την απονομή ενός ακαδημαϊκού τίτλου (Sponsion) ή ενός διδακτορικού τίτλου (Promotion) το πανεπιστήμιο εκδίδει ένα πιστοποιητικό στο οποίο αναφέρονται το είδος των σπουδών και το αντίστοιχο δίπλωμα. Φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους μπορούν να ζητήσουν την έκδοση ενός πτυχίου (Absolutorium). Η απόκτηση ενός ακαδημαϊκού τίτλου δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη σε δικαίωμα άσκησης επαγγέλματος.

8.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Επιδότησεις σπουδών

Ο δημόσιος τομέας και, εν μέρει, ο ιδιωτικός τομέας παρέχουν στους φοιτητές μια άμεση ή έμμεση ενίσχυση υπό διάφορες μορφές. Η έμμεση ενίσχυση χορηγείται ανεξάρτητα από την ανάγκη που έχει ο φοιτητής και αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών επιδοτήσεων. Στις έμμεσες ενισχύσεις συγκαταλέγονται οικογενειακά επιδόματα (δίδεται στους γονείς) και ασφαλιστικές και φορολογικές απαλλαγές για παιδιά που φοιτούν σε πανεπιστήμιο. Οι άμεσες ενισχύσεις αποτελούν ένα μικρό μόνο μέρος των κρατικών παροχών. Η χορήγηση των ενισχύσεων αυτών προϋποθέτει την ύπαρξη ανάγκης και έχει τη μορφή συμβολής στις δαπάνες των γονέων για τις σπουδές των παιδιών τους.

Επιλεξιμότητα

Οι σπουδαστές που αιτούνται επιδότηση σπουδών ελέγχονται όσον αφορά την οικονομική τους κατάσταση και τις επιδόσεις τους. Το εκάστοτε χορηγούμενο ποσόν εξαρτάται από τις οικονομικές δυνατότητες των γονέων και την οικογενειακή κατάσταση. Ένα σημαντικό κριτήριο αποτελεί το κατά πόσον οι σπουδαστές μπορούν να διαμένουν με τους γονείς τους ή αν πρέπει να διαμένουν στον τόπο που σπουδάζουν. Έγγαμοι σπουδαστές δικαιούνται υψηλότερο επίδομα. Πολίτες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνουν παρόμοια ενίσχυση βάσει των κοινοτικών κανόνων που έχουν αναφερθεί.

Δυνατότητα μεταβίβασης

Εκτός από τις επιδοτήσεις σπουδών, οι σπουδαστές δικαιούνται και μια υποτροφία εκπατρισμού για δύο εξάμηνα. Αυτός ο χρόνος σπουδών πρέπει να συνυπολογίζεται και μπορεί να εκτελεστεί μετά την πρώτη διπλωματική εξέταση. Το επίδομα που χορηγείται για σπουδές στο εσωτερικό συνεχίζει να καταβάλλεται και για σπουδές στο εξωτερικό.

8.8 ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με την «Πράξη για τα Πανεπιστήμια του 2002».

Η δομή των σπουδών, βασισμένη σε δύο κύριους κύκλους, ξεκίνησε το 1999. Από τον Μάιο 2002 τέθηκε η νομική βάση για την παροχή Bachelor και Master (1^ο πτυχίο/μεταπτυχιακό). Από τον Οκτώβριο 2002 εκατό προγράμματα Bachelor έχουν εισαχθεί και περίπου τα μισά από όλα τα πεδία σπουδών πρέπει να καλυφθούν μέχρι το 2006. Όλα τα νέα προγράμματα σπουδών πρέπει να συμβαδίζουν με τη νέα μεταρρυθμισμένη δομή.

Η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού συστήματος βαθμολόγησης-αξιολόγησης ECTS είναι υποχρεωτική στα τμήματα Bachelor και Master. Νόμος που αφορά την εισαγωγή του Diploma Supplement μπήκε σε εφαρμογή τον Αύγουστο του 2002. Από τον Οκτώβριο 2003 παρέχεται, μετά από απαίτηση, στα γερμανικά και Αγγλικά σε όλους τους απόφοιτους.

Από τον Ιανουάριο του 2002 έχουν ξεκινήσει ενέργειες να δημιουργηθεί ένα ενιαίο εθνικό σύστημα για την αξιολόγηση των Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Δημιουργήθηκε ένα Συμβούλιο Αξιολόγησης υπεύθυνο για την αξιολόγηση των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το νέο συμβούλιο έχει ήδη αρχίσει να ελέγχει το επίπεδο σπουδών σε διάφορα ιδρύματα. Από το Δεκέμβριο του 2002 το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας καθώς και ενώσεις σπουδαστών συνεργάστηκαν για να δημιουργήσουν Αυστριακό οργανισμό για την διασφάλιση ποιότητας ο οποίος λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2003 και είναι συνδεδεμένος με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο ENQA.

Από το 1990, τμήματα που αφορούν τη Δια βίου εκπαίδευση παρέχονται σε αυτόνομη βάση από τα ιδρύματα.

Πέρα από τους κανονισμούς και τις μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με τη συνθήκη της Μπολόνιας, πρέπει να σημειωθεί ότι το 1999 αναβαθμίστηκε η Παιδαγωγική ακαδημία από ISCED 5B σε ISCED 5A.

Όσον αφορά τα επαγγέλματα Υγείας, οι υψηλού επιπέδου ιατρικές/τεχνικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν φυσιοθεραπεία, εργαστηριακές υπηρεσίες, ακτινολογία, διαιτολογία, εργασιοθεραπεία και λογοθεραπεία.

9. ΔΑΝΙΑ

9.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διακρίνονται σε πανεπιστήμια, πανεπιστημιακά κέντρα, άλλα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και ιδρύματα μη ακαδημαϊκής ανώτερης εκπαίδευσης στο πεδίο της επαγγελματικής (τεχνικής και εμπορικής) εκπαίδευσης.

Οι πανεπιστημιακές σπουδές παρέχουν κανονική, μακροπρόθεσμη και μεταπτυχιακή εκπαίδευση σε παραδοσιακά πανεπιστημιακά θέματα. Η Δανία υιοθέτησε πρόσφατα μια αγγλοαμερικανική δομή με την εισαγωγή των διπλωμάτων Bachelor και Ph.D. Οι συνήθεις πανεπιστημιακές σπουδές σήμερα συνίστανται σε σπουδές που καταλήγουν στο Bachelor's degree και ακολουθούνται από διετή φοίτηση που καταλήγει στο Candidatus degree (επίπεδο Master). Τρία έτη επιβλεπόμενων μεταπτυχιακών σπουδών μετά το Master καταλήγουν στο Ph.D.

Τα άλλα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης στον πανεπιστημιακό τομέα παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση σε τομείς όπως η μηχανική, η κτηνιατρική, η ιατρική, η φαρμακευτική, η αρχιτεκτονική, η μουσική, οι καλές τέχνες και οι εμπορικές σπουδές.

Τα ιδρύματα μη ακαδημαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχουν σύντομους και μεσαίας διάρκειας κύκλους σπουδών, ιδιαίτερα στους τομείς των εμπορικών και τεχνικών σπουδών, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής εργασίας και της υγείας. Ειδικά κολέγια καταρτίζουν δασκάλους για το Folkeskole. Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός πανεπιστημιακών κύκλων σπουδών που διδάσκονται σε γλώσσα άλλη από τα δανικά (κυρίως στα αγγλικά).

9.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Κατά κανόνα, το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και διαιρείται σε δύο εξάμηνα, από το Σεπτέμβριο έως τον Ιανουάριο και από το Φεβρουάριο έως το τέλος του Ιουνίου.

9.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών

Για την εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτούνται τίτλοι ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι τίτλοι αυτοί είναι: το πιστοποιητικό απολυτήριων εξετάσεων ανώτερου δευτεροβάθμιου σχολείου (Studentereksamen), το πιστοποιητικό ανώτερων προπαρασκευαστικών εξετάσεων (Højere Forberedelseseksamen), το πιστοποιητικό ανώτερων εμπορικών εξετάσεων (Højere Handelseksamen) και το πιστοποιητικό ανώτερων

τεχνικών εξετάσεων (Højere Teknisk Eksamen). Για τα μη ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι δυνατόν, εντούτοις, να γίνουν δεκτοί σπουδαστές που δεν διαθέτουν αυτούς τους τίτλους εναλλακτικές απαιτήσεις μπορεί να είναι η παρακολούθηση των 9-10 ετών στο σχολείο, η εμπειρία σε εργασία ή μια εξέταση εισαγωγής. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να διαθέτουν απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναγνωρισμένο ως ισοδύναμο του δανικού.

Εισαγωγή

Το σύστημα εισαγωγής για όλες τις σχολές με numerus clausus λειτουργεί βάσει του λεγόμενου συστήματος δύο ποσοτώσεων (Two Quota System), πράγμα το οποίο σημαίνει ότι υπάρχουν δύο ομάδες εισαγωγής με διαφορετικά κριτήρια και μεθόδους επιλογής. Η πρώτη ομάδα εισαγωγής επιλέγει σπουδαστές που έχουν επιτύχει υψηλό μέσο όρο στις απολυτήριες εξετάσεις. Η δεύτερη ομάδα εισαγωγής επιλέγει εκείνους τους σπουδαστές που έχουν χαμηλό μέσο όρο στις απολυτήριες εξετάσεις ή διαθέτουν εναλλακτικούς τίτλους ή ισοδύναμο αλλοδαπό τίτλο δευτεροβάθμιων σπουδών. Οι πολίτες της ΕΕ επιλέγονται στα πλαίσια της δεύτερης ομάδας. Κρίνονται βάσει του βαθμού τους, εφόσον το απολυτήριό τους δευτεροβάθμιου σχολείου αναγνωρισθεί ως ισοδύναμο προς το δανικό. Αν στη χώρα καταγωγής τους απαιτείται μια επιπλέον εισαγωγική εξέταση ή προπαρασκευαστική εξέταση, οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν περάσει και αυτήν.

Numerus Clausus

Προβλέπεται numerus clausus για όλες σχεδόν τις πανεπιστημιακές καθώς και μη πανεπιστημιακές σχολές.

Γλώσσες

Τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης καθορίζουν τις δικές τους γλωσσικές απαιτήσεις. Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να έχουν καλή γνώση τόσο των δανικών όσο και των αγγλικών. Πρέπει να περάσουν το διαγώνισμα γλώσσας "Danish: Test II", το οποίο λαμβάνει χώρα σε εθνικά γλωσσικά κέντρα.

9.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Στη Δανία δεν προβλέπονται διδάκτρα για την ανώτατη εκπαίδευση, ούτε και για τους πολίτες της ΕΕ.

9.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Η Δανία αναγνωρίζει τους τίτλους σπουδών για την εισαγωγή όλων των ευρωπαϊκών χωρών σύμφωνα με τους όρους της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του 1953 για την ισοτιμία των διπλωμάτων που οδηγούν στην εισαγωγή σε πανεπιστήμια.

αναγνωρίζει επίσης το ευρωπαϊκό και διεθνές Baccalaureat. Για ορισμένους τίτλους, εντούτοις, οι πολίτες της ΕΕ απαιτείται να περάσουν επιπλέον διαγωνίσματα (π.χ. για την ιατρική, τις επιστήμες, τη θεολογία και τη νομική). Η αναγνώριση είναι αρμοδιότητα των επιμέρους ιδρυμάτων.

Β) Αναγνώριση των τελικών τίτλων

Πληροφορίες για την αναγνώριση από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των τίτλων ανώτατων σπουδών που έχουν αποκτηθεί βάσει του δανικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

9.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σε πανεπιστημιακό επίπεδο, παρέχονται οι ακόλουθοι τίτλοι σπουδών:

- Bachelor's degree σε όλους τους κύριους τομείς σπουδών ύστερα από τριετή φοίτηση (BA)
- Master's degree ύστερα από δύο περαιτέρω έτη σπουδών (νομική, επιστήμες, θεολογία, ιατρική κ.λπ.).

Στις ανθρωπιστικές επιστήμες, προβλέπονται επίσης τετραετείς σπουδές και ειδικές εξαετείς σπουδές για Master's degree.

Οι μη ακαδημαϊκές σπουδές ανώτερης εκπαίδευσης καταλήγουν συνήθως σε δίπλωμα, όπως το ανώτερο τεχνικό ή εμπορικό δίπλωμα.

9.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Υποτροφίες

Οι υποτροφίες σπουδαστών χορηγούνται μέσω ενός συστήματος δελτίου. Όλοι οι σπουδαστές που είναι εγγεγραμμένοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαθέτουν 70 δελτία ένα δελτίο ισοδυναμεί με ένα μήνα σπουδών. Οι σπουδαστές μπορούν να επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν το δελτίο σε ένα πρόγραμμα κύκλου μακράς διάρκειας ή σε διάφορα σύντομης διάρκειας προγράμματα. Όταν ένας σπουδαστής εγγράφεται σε ένα πρόγραμμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, λαμβάνει δελτία που αντιστοιχούν στον επίσημα καθορισμένο χρόνο σπουδών συν 12 μήνες (όμως δεν παρέχονται περισσότερα από 70 δελτία). Αυτή η διαίρεση σε μηνιαία δελτία παρέχει τη δυνατότητα στους σπουδαστές να αποφασίζουν οι ίδιοι ως προς το πότε θέλουν να χρησιμοποιήσουν τα δελτία.

Επιλεξιμότητα

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν καλύπτονται από τους κοινοτικούς κανόνες που εξηγούνται παραπάνω μπορούν να καλύπτονται από το κρατικό σύστημα εφόσον έχουν μόνιμη κατοικία στη Δανία επί 24 συναπτούς

μήνες ή επί 12 μήνες εφόσον είναι παντρεμένοι με άτομο δανικής ιθαγένειας. Ορισμένα ιδρύματα παρέχουν υποτροφίες για αλλοδαπούς.

10. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

10.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η Φινλανδία διαθέτει ένα από τα πυκνότερα δίκτυα φορέων ανώτερης/ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη Όλα τα πανεπιστήμια και οι περισσότερες πολυτεχνικές σχολές συμμετέχουν στα διεθνή προγράμματα ανταλλαγών. Πολλά από αυτά εκτελούν τα μαθήματα στα αγγλικά.

Ο πανεπιστημιακός τομέας αποτελείται από 20 ιδρύματα, εκ των οποίων 10 διαθέτουν διάφορες σχολές (Yliopisto/Universitet) και 10 είναι εξειδικευμένα (Korkeakoulu/Høgskola), όπως οι σχολές οικονομικών σπουδών, διοίκησης επιχειρήσεων κ.τ.λ. Η διάρθρωση του πανεπιστημιακού πτυχίου αναθεωρήθηκε πρόσφατα, σε όλους σχεδόν τους τομείς, και πρόκειται να καλύψει όλα τα τμήματα μέχρι το φθινόπωρο του 1997. Σύμφωνα με το νέο σύστημα, εισάγεται μια κατώτερη βαθμίδα σπουδών (Bachelor) σε όλους σχεδόν τους τομείς.

Η μη πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από το ammattikorkeakoulu, που λειτουργεί παράλληλα με τα πανεπιστήμια και παρέχει νέα είδη πτυχίων. Τα πτυχία αυτά έχουν αναγνωριστεί νομοθετικά ως πτυχία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά έχουν εντονότερο επαγγελματικό χαρακτήρα απ' ό,τι τα ακαδημαϊκά πτυχία.

10.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Τόσο στην πανεπιστημιακή όσο και στη μη πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση, το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Αυγούστου και λήγει την 31η Ιουλίου. Η πανεπιστημιακή διδασκαλία παρέχεται σύμφωνα με το πρόγραμμα, συνήθως μεταξύ Σεπτεμβρίου και Μαΐου και διακρίνεται σε δύο εξάμηνα. Στα μη πανεπιστημιακά ιδρύματα, οι εργασίες αρχίζουν τον Αύγουστο και τελειώνουν την τελευταία εργάσιμη ημέρα της εικοστής δεύτερης εβδομάδας του Μαΐου.

10.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

A) Πανεπιστημιακά ιδρύματα

Κάθε φορέας είναι υπεύθυνος για την επιλογή των σπουδαστών του. Οι αιτήσεις πρέπει να αποστέλλονται απευθείας στον εν λόγω φορέα. Επίσης αυτά παρέχουν περαιτέρω πληροφορίες για τις πρακτικές διαδικασίες (επισκεφθείτε, π.χ. το πανεπιστήμιο "Joensuu University/Διεθνείς υποθέσεις).

Τίτλοι σπουδών

Οι μαθητές που επιτυγχάνουν στις γενικές εξετάσεις στη Φινλανδία έχουν δικαίωμα εισαγωγής στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από το 1991, το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι μαθητές που διαθέτουν πτυχία κολεγίων και επαγγελματικής εκπαίδευσης που χορηγούνται από τα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το διεθνές απολυτήριο (Baccalaureate) παρέχει, επίσης, το ίδιο δικαίωμα. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προέρχονται από άλλες χώρες μπορούν να εισαχθούν σε περίπτωση που το απολυτήριό τους ή άλλο σχετικό πιστοποιητικό παρέχει τη δυνατότητα εισαγωγής στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της αντίστοιχης χώρας.

Εισαγωγή

Τα πανεπιστήμια επιλέγουν τους φοιτητές τους σύμφωνα με τα δικά τους κριτήρια επιλογής. Οι εισαγωγικές εξετάσεις αποσκοπούν στην αξιολόγηση του ενδιαφέροντος που δείχνει ο υποψήφιος για τον συγκεκριμένο τομέα, καθώς και στην εκτίμηση της καταλληλότητάς του και των ικανοτήτων του. Οι υποψήφιοι κατατάσσονται σύμφωνα με τα εξής κριτήρια: βαθμοί του πιστοποιητικού επιτυχίας στις γενικές εξετάσεις και στο απολυτήριο του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και αποτελέσματα κατά τη δοκιμασία επιλογής (πρόκειται για το πιο συνηθισμένο σύστημα) αποτελέσματα της δοκιμασίας εισαγωγής και μόνο βαθμολογία του πιστοποιητικού γενικών εξετάσεων και απολυτήριο δεύτερης βαθμίδας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

B) Μη πανεπιστημιακά ιδρύματα

Τίτλοι σπουδών

Οι μαθητές που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μπορούν να ζητήσουν την εισαγωγή στο ammattikorkeakoulu, υπό τις εξής προϋποθέσεις: επαγγελματική εκπαίδευση (μόνο για τον ίδιο τομέα) γενικές εξετάσεις και απολυτήριο δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γενικού χαρακτήρα (για όλους τους τομείς ammattikorkeakoulu) ή αντίστοιχες σπουδές στην αλλοδαπή.

10.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δωρεάν, μολονότι συζητείται, τα τελευταία έτη, το ενδεχόμενο καταβολής διδάκτρων. Καταβάλλεται υποχρεωτικά μόνο το (ονομαστικό) ετήσιο τέλος εγγραφής στη φοιτητική ένωση, με το οποίο παρέχεται σειρά δωρεάν υπηρεσιών. Οι φοιτητές αγοράζουν το εκπαιδευτικό υλικό, καταβάλλουν τις δαπάνες σίτισης και ταξιδιού, αλλά μπορούν να ζητήσουν οικονομική βοήθεια από δημόσια ταμεία.

10.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Η Φινλανδία αναγνωρίζει τους τίτλους σπουδών για την εισαγωγή που έχουν χορηγήσει άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σύμφωνα με τους όρους της Ευρωπαϊκής Γενικής Συμφωνίας και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο για την ισοτιμία των διπλωμάτων που επιτρέπουν την εισαγωγή σε πανεπιστήμια.

B) Αντιστοιχία πτυχίων

Η αντιστοιχία μεταξύ οποιουδήποτε αλλοδαπού πτυχίου και των αναγνωρισμένων στην Φινλανδία πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Παιδείας. Αυτό παρέχει περαιτέρω πληροφορίες σε αρμόδιους φορείς για ορισμένους ειδικούς κλάδους, όπως επαγγέλματα υγειονομικής περίθαλψης και νομικών. Πληροφορίες και έντυπα διατίθενται επίσης και στα αγγλικά. Πληροφορίες για την αναγνώριση, από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των πτυχίων που έχουν αποκτηθεί βάσει του φινλανδικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (εθνικά κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων).

10.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Πανεπιστημιακά ιδρύματα

Οι φοιτητές που ολοκλήρωσαν τις σπουδές που απαιτούνται για την απόκτηση πτυχίου μπορούν να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγησή του. Πανεπιστημιακά πτυχία θεωρούνται τα εξής:

- κατώτερα ακαδημαϊκά πτυχία (επίπεδο Bachelor), που προϋποθέτουν τουλάχιστον τριετή πλήρη εκπαίδευση. Σύμφωνα με τη νέα δομή πτυχίων, που θα εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το φθινόπωρο του 1997, η κατώτερη βαθμίδα αφορά όλα σχεδόν τα τμήματα
- ανώτερα ακαδημαϊκά πτυχία (επίπεδο Masters) που διαρκούν πέντε έτη ή, επίσης, δύο έτη μετά την απόκτηση του κατώτερου ακαδημαϊκού πτυχίου
- διδακτορικό δίπλωμα που προϋποθέτει τέσσερα έτη πλήρων σπουδών μετά το ανώτερο ακαδημαϊκό πτυχίο.

B) Μη πανεπιστημιακά ιδρύματα

Τα διπλώματα χορηγούνται από το ίδρυμα ammattikorkeakoulu μετά τη συμπλήρωση του συνόλου των σπουδών που απαιτούνται για την απόκτηση

πτυχίου. Ο τύπος του πιστοποιητικού που χορηγείται καθορίζεται ξεχωριστά από κάθε ίδρυμα.

10.7 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Η οικονομική βοήθεια από το φινλανδικό κράτος διακρίνεται σε επιχορηγήσεις για τους φοιτητές, στεγαστικά επιδόματα και εγγυήσεις φοιτητικών δανείων. Οι επιχορηγήσεις και τα στεγαστικά επιδόματα καταβάλλονται στους φοιτητές ως αντιστάθμιση των δαπανών διαβίωσης και δεν απαιτείται να επιστραφούν. Τα φοιτητικά δάνεια χορηγούνται από τράπεζες με την εγγύηση του κράτους μετά την ολοκλήρωση των σπουδών πρέπει να εξοφληθούν κατά τη διάρκεια περιόδου διάρκειας διπλάσιας από τη διάρκεια των σπουδών. Με την πάροδο του χρόνου, παρατηρείται ότι το ποσοστό των επιχορηγήσεων και των στεγαστικών επιδομάτων αυξάνεται σε σχέση με τα δάνεια που πρέπει να επιστραφούν.

Η οικονομική βοήθεια χορηγείται για ένα ακαδημαϊκό έτος κάθε φορά. Οι φοιτητές μπορούν να λάβουν οικονομική βοήθεια για 70 μήνες κατ' ανώτατο όριο εκ των οποίων οι 55 πρέπει να αντιστοιχούν σε σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Άλλες πηγές επιχορηγήσεων, δανείων και ενισχύσεων: Χορηγούνται, επίσης, ξεχωριστές υποτροφίες και επιχορηγήσεις, εφόσον ζητηθούν και εγκριθούν, από διάφορα ταμεία και οργανισμούς.

Επιλεξιμότητα

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν μπορούν να επωφεληθούν από τους κοινοτικούς κανόνες, μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση σε περίπτωση που έχουν διαμείνει στη Φινλανδία (υπό ιδιότητα άλλη από εκείνη των φοιτητών) τουλάχιστον δύο έτη πριν την έναρξη των σπουδών τους και εφόσον κριθούν μόνιμοι κάτοικοι.

11. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

11.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Εκ παραδόσεως, το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιρλανδία περιλαμβάνει τον πανεπιστημιακό τομέα, τα τεχνικά/τεχνολογικά κολέγια και τα παιδαγωγικά κολέγια, τα οποία χρηματοδοτούνται ουσιαστικά από το κράτος και είναι αυτόνομα.

Τα πανεπιστήμια και πανεπιστημιακά κολέγια παρέχουν προγράμματα για Bachelor (3-4 έτη με εξαίρεση ορισμένους κλάδους), Master (από 1 έως 3 έτη) και διδακτορικό.

Η τεχνική εκπαίδευση παρέχεται κυρίως από τα Regional Technical Colleges (RTCs), που καλύπτουν τους τομείς των εμπορικών σπουδών, της μηχανολογίας, της τεχνολογίας των θετικών επιστημών και των παραϊατρικών σπουδών. Οι σπουδές διαρκούν από 2 έως τέσσερα έτη.

11.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει στις αρχές Οκτωβρίου και λήγει στο τέλος Μαΐου. Από παλιά χωρίζεται κανονικά σε τρία τρίμηνα, ωστόσο, πολλά ιδρύματα σήμερα χωρίζουν τα μαθήματα σε εξάμηνα. Ανάλογα με τις σπουδές, οι εξετάσεις γίνονται τον Μάιο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο ή Δεκέμβριο, αλλά οι παραδόσεις γίνονται κανονικά από Οκτώβριο έως Μάιο.

11.3 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών

Με ελάχιστες εξαιρέσεις, η εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιρλανδία είναι δυνατή μόνο μετά από επιτυχή συμμετοχή στις εξετάσεις για το Leaving Certificate ή σε αντίστοιχες εξετάσεις. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν τίτλους σπουδών που θα τους επέτρεπαν να εγγραφούν σε ίδρυμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε άλλο κράτος μέλος γίνονται δεκτοί διότι θεωρούνται ότι πληρούν τις βασικές προϋποθέσεις για την εισαγωγή σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα στην Ιρλανδία.

Εισαγωγή

Οι αιτήσεις για την εισαγωγή σε όλα τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποβάλλονται στο Central Applications Office (CAO), το οποίο διαθέτει τις θέσεις με βάση τους βαθμούς που έχουν λάβει οι υποψήφιοι στο Leaving Certificate. Ο συναγωνισμός για τις θέσεις, ιδίως στα πανεπιστήμια είναι πολύ μεγάλος, γι' αυτό οι υποψήφιοι που θα υποβάλλουν αίτηση στο CAO πρέπει να απαριθμήσουν τις σπουδές που τους ενδιαφέρουν με σειρά προτίμησης. Η τελική κατανομή των θέσεων είναι ανάλογη με τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων σε κάθε ίδρυμα, τον αριθμό των αιτήσεων και τους βαθμούς των υποψηφίων. Η απόδοση μιας θέσης σε πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κλάδο για τον οποίο υπάρχει μεγάλος συναγωνισμός καθορίζεται από το σχετικό ίδρυμα.

Γλώσσες

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να έχουν επιτύχει στις εξετάσεις της αγγλικής κατά τη λήψη του διπλώματος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή να έχουν αντίστοιχο δίπλωμα αγγλικής. Σε ορισμένα ιδρύματα γίνονται εξετάσεις για να εκτιμηθεί η γνώση της γλώσσας.

11.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Δεν υπάρχουν δίδακτρα για τους φοιτητές που παρακολουθούν πλήρες πρόγραμμα μαθημάτων στα εγκεκριμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

11.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Η Ιρλανδία δεν έχει συνάψει καμία ειδική διμερή συμφωνία σχετικά με την ακαδημαϊκή αναγνώριση των διπλωμάτων και των περιόδων σπουδών. Τα ξένα διπλώματα που παρέχουν πρόσβαση στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας καταγωγής θεωρούνται ισότιμα για τα ιρλανδικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ευρωπαϊκό Baccalaureat αναγνωρίζεται επίσης για το σκοπό αυτό.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση των ιρλανδικών πτυχίων από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC.

11.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στα πανεπιστήμια, οι τίτλοι σπουδών είναι:

- Το δίπλωμα Bachelor στους κυριότερους τομείς σπουδών μετά από τρία ή τέσσερα έτη σπουδών (η αρχιτεκτονική και η κτηνιατρική διαρκούν πέντε έτη ενώ η οδοντιατρική και η ιατρική έξι έτη).
- Το δίπλωμα Master μετά από ένα έως τρία έτη επιπλέον σπουδών.

Επίσης υπάρχει μία σειρά από άλλα προπτυχιακά πανεπιστημιακά διπλώματα.

Τα περιφερειακά τεχνικά κολέγια χορηγούν μία σειρά από διπλώματα μετά από διετείς σπουδές (Certificate), τριετείς σπουδές (Diploma) και σε ορισμένους τομείς τετραετείς σπουδές (Degree).

11.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Υποτροφίες

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης διαχειρίζονται ένα πρόγραμμα υποτροφιών σπουδών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι οποίες χορηγούνται μεταξύ άλλων βάσει των εισοδημάτων των γονέων. Σκοπός των υποτροφιών είναι να καλύψουν τα έξοδα σπουδών σε ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και ένα μέρος των εξόδων επιβίωσης.

Επιλεξιμότητα

Οι όροι που πρέπει να πληρούνται για τη χορήγηση αυτών των υποτροφιών καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι δεν μπορούν να τύχουν της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων που, μπορούν ωστόσο να πληρούν τους όρους για το πρόγραμμα Middle Level Technician Grants, που είναι ένα ειδικό πρόγραμμα υποτροφιών για τα περιφερειακά τεχνικά κολέγια και για τα τεχνολογικά κολέγια. Η ιρλανδική κυβέρνηση χορηγεί επίσης ορισμένες υποτροφίες που ενδιαφέρουν κυρίως τους σπουδαστές από τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12. ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ

12.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει την πανεπιστημιακή εκπαίδευση (Wetenschappelijke onderwijs - WO), την ανώτερη (μη πανεπιστημιακή) επαγγελματική εκπαίδευση (Hoger beroepsonderwijs - HBO) και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο (OU, εξ αποστάσεως τριτοβάθμια εκπαίδευση).

- Η ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση (HBO) παρέχει τόσο θεωρητική όσο και πρακτική κατάρτιση για επαγγέλματα τα οποία απαιτούν ανώτερο επίπεδο επαγγελματικών προσόντων. Οι σπουδές στην HBO συνδέονται σχεδόν πάντοτε με ένα συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης.
- Η τριτοβάθμια εκπαίδευση απευθύνεται σε σπουδαστές που είναι από 18 ετών περίπου και άνω. Οι προπτυχιακές σπουδές διαρκούν τουλάχιστον 4 χρόνια, με εξαίρεση την ιατρική, την κτηνιατρική (έξι χρόνια), την οδοντιατρική και τη φιλοσοφία κάποιου συγκεκριμένου πεδίου μελέτης (5 χρόνια). Υπάρχουν πανεπιστημιακές σπουδές και σπουδές HBO, τόσο με πλήρες όσο και με μερικό ωράριο.

Σε ορισμένες πανεπιστημιακές σχολές τα μαθήματα παραδίδονται σε γλώσσα άλλη από τα ολλανδικά, κυρίως στα αγγλικά.

12.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Τόσο στο πανεπιστήμιο όσο και στην HBO, το ακαδημαϊκό έτος διαρκεί 42 εβδομάδες οι παραδόσεις ξεκινούν την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου.

12.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

A) Πανεπιστήμιο

Τίτλοι σπουδών

Τα άτομα που επιθυμούν να εισαχθούν στο πανεπιστήμιο πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικό VWO, να περάσουν εξετάσεις σε προπαρασκευαστικά μαθήματα HBO για να λάβουν το πιστοποιητικό προπαίδευσης ή να δώσουν εισαγωγικές εξετάσεις (colloquium doctum). Οι πολίτες χωρών της ΕΕ πρέπει να είναι κάτοχοι απολυτηρίου ολλανδικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισότιμου τίτλου. Για τη συμμετοχή στις εξετάσεις, ωστόσο, ενδέχεται να απαιτείται αποδεδειγμένη γνώση για ορισμένα θέματα. Αν οι γνώσεις αυτές δεν αποδεικνύονται με βάση το απαιτούμενο πιστοποιητικό VWO, το πανεπιστήμιο θα διενεργήσει προκριματικές εξετάσεις για τα εν λόγω θέματα. Για τους πολίτες της ΕΕ οι προκριματικές αυτές εξετάσεις είναι πάντοτε υποχρεωτικές.

Εισαγωγή

Υπάρχει ένα κεντρικό σύστημα κατανομής των θέσεων στα διάφορα πανεπιστήμια. Αν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των σπουδαστών (Numerus Clausus), τότε αυτοί επιλέγονται με κλήρο.

Numerus Clausus

Κάθε χρόνο τα ιδρύματα ή το υπουργείο παιδείας, πολιτισμού και επιστημών λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τις σχολές στις οποίες εφαρμόζεται περιορισμός του αριθμού των εισακτέων. Για το ακαδημαϊκό έτος 1996/1997, ίσχυσε numerus clausus σε 23 θεματικούς τομείς στην HBO και σε έξι στην WO. Εφόσον υπάρχει, ο numerus clausus εφαρμόζεται και στους κοινοτικούς πολίτες που επιθυμούν να ξεκινήσουν με το πρώτο έτος κάποιας σχολής.

Γλώσσες

Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να περάσουν εξετάσεις ολλανδικής γλώσσας προκειμένου να γίνουν δεκτοί για σπουδές στα ολλανδικά πανεπιστήμια. Πληροφορίες για τις απαιτήσεις και τις ημερομηνίες των εξετάσεων παρέχονται από τα ίδια τα πανεπιστήμια.

B) HBO

Οι σπουδαστές που επιθυμούν να εγγραφούν πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικό HAVO, VWO ή MBO. Ενδέχεται, ωστόσο, να απαιτείται επιπλέον να έχουν διδαχθεί δύο το πολύ συγκεκριμένα μαθήματα σε αυτό το επίπεδο. Εκτός από τις απαιτήσεις που αφορούν την προηγούμενη εκπαίδευση, τα ιδρύματα ενδέχεται να επιβάλλουν και άλλες απαιτήσεις σχετικές με την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος. Και για την εγγραφή στην HBO χρησιμοποιούνται

πια ένα κεντρικό σύστημα εισαγωγής και κλήρωση: στις περιπτώσεις που το ενδιαφέρον για κάποια κατεύθυνση υπερβαίνει τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων, γίνεται κλήρωση.

12.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι σπουδαστές των ολλανδικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών της ΕΕ, καταβάλλουν δίδακτρα. Οι ετήσιες αυξήσεις ορίζονται νομοθετικά.

12.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Οι Κάτω Χώρες αναγνωρίζουν τους σχετικούς με την εισαγωγή τίτλους των άλλων ευρωπαϊκών χωρών σύμφωνα με τους όρους διαφόρων διμερών συμφωνιών και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ισοτιμία των Διπλωμάτων που οδηγούν στην εισαγωγή σε πανεπιστήμια· επίσης αναγνωρίζει το ευρωπαϊκό και το διεθνές *baccalaureaat* (απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Αρμόδια για την αναγνώριση των αλλοδαπών τίτλων σπουδών είναι τα ίδια τα ιδρύματα, με την επιπλέον βοήθεια του NUFFIC, του ολλανδικού κέντρου για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής. Ωστόσο, το ίδρυμα είναι ελεύθερο να ακολουθήσει ή να αγνοήσει την υπόδειξη του NUFFIC.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση των πτυχίων της ολλανδικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από άλλες χώρες ΕΕ παρέχονται στα κέντρα NARIC και στο NUFFIC.

12.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στο τέλος του πρώτου έτους, διεξάγονται "προπαιδευτικές εξετάσεις", τις οποίες πρέπει να περάσουν οι σπουδαστές μέσα σε δύο χρόνια. Οι πτυχιακές εξετάσεις διεξάγονται μετά το τέταρτο έτος. Υπάρχουν ενδιάμεσες εξετάσεις (*tentamens*) σε όλα τα μαθήματα, συνήθως κάθε δύο ή τρεις μήνες. Οι σπουδαστές που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους πριν από τις πτυχιακές εξετάσεις λαμβάνουν επίσημη δήλωση που αναφέρει μέχρι ποιο σημείο έφθασαν και ποιες ενδιάμεσες εξετάσεις έδωσαν. Στο πανεπιστήμιο όταν ο φοιτητής ή η φοιτήτρια περάσει τις πτυχιακές εξετάσεις (*doctoral*), λαμβάνει ένα πιστοποιητικό (πτυχίο) που αναφέρει το βαθμό που έλαβε ενώ του χορηγείται και ο τίτλος του *doctorandus*, του *meester* ή του *ingenieur*. Ο τελευταίος τίτλος χρησιμοποιείται

από τους αποφοίτους των πολυτεχνείων και στη γεωπονική σχολή του Wageningen.

Στα ιδρύματα της HBO, οι σπουδαστές που περνούν τις πτυχιακές εξετάσεις λαμβάνουν πτυχίο (getuigschrift van HBO) και είναι δυνατό να τους χορηγηθεί και κάποιος τίτλος, όπως ingenieur για τους αποφοίτους του τεχνολογικού και του γεωργικού τομέα, ή baccalaureus για τους αποφοίτους άλλων κατευθύνσεων σπουδών.

12.7 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Υποτροφίες και δάνεια

Οι σπουδαστές μέχρι 27 ετών υπάγονται στο Νόμο για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης στους σπουδαστές (WSF). Όλοι οι σπουδαστές που είναι εγγεγραμμένοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με πλήρες ωράριο δικαιούνται βασική υποτροφία, το ποσό της οποίας εξαρτάται από το είδος της εκπαίδευσης και από το εάν ο σπουδαστής διαμένει μακριά από το σπίτι του ή όχι. Οι σπουδαστές μπορούν να ζητήσουν και συμπληρωματική οικονομική ενίσχυση. Μέρος αυτής παρέχεται ως έντοκο δάνειο το οποίο πρέπει να εξοφληθεί μετά την ολοκλήρωση των σπουδών και το υπόλοιπο ως συμπληρωματική υποτροφία. Ορισμένοι σπουδαστές επίσης είναι δυνατόν να δικαιούνται επίδομα μόνου γονέα ή επίδομα για το σύντροφό τους· τα χρήματα αυτά συμπληρώνουν τη βασική υποτροφία και επομένως δεν πρέπει να επιστραφούν.

Επίσης όλοι οι σπουδαστές δικαιούνται φοιτητικό δελτίο για τα μέσα μαζικής μεταφοράς (κάρτα OV) το οποίο τους επιτρέπει να ταξιδεύουν ελεύθερα σε ολόκληρη τη χώρα· πρέπει να επιλέξουν μεταξύ δελτίου εργασιμων ημερών και δελτίου σαββατοκύριακου.

Μετά την ηλικία των 27 ετών, η ενίσχυση χορηγείται εξ ολοκλήρου ως έντοκο δάνειο. Η μέγιστη περίοδος για τη λήψη ενίσχυσης με τη μορφή υποτροφίας είναι σήμερα πέντε χρόνια (επίσημη διάρκεια σπουδών συν ένα επιπλέον έτος). Από την πενταετία και πέρα ο σπουδαστής δικαιούται ενίσχυση για δύο χρόνια το πολύ ακόμη με τη μορφή έντοκου δανείου. Το μέρος που χορηγείται ως υποτροφία δεν επιστρέφεται μόνον εφόσον ο σπουδαστής πληροί ορισμένα κριτήρια ετήσιας απόδοσης. Για τους σπουδαστές που ξεκίνησαν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση την 1η Σεπτεμβρίου 1996 ή μεταγενέστερα, ισχύει ένα νέο καθεστώς. Στην αρχή χορηγείται οικονομική ενίσχυση με τη μορφή έντοκου δανείου. Ανάλογα με τις επιδόσεις του σπουδαστή, το δάνειο μετατρέπεται στη συνέχεια σε υποτροφία και παραγράφονται οι τόκοι. Το δικαίωμα σε υποτροφία διαρκεί συνήθως τέσσερα χρόνια. Στη συνέχεια ο σπουδαστής μπορεί να συνάψει έντοκο δάνειο τριετούς το πολύ διάρκειας.

13. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

13.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση περιλαμβάνει την ανώτατη εκπαίδευση σε πανεπιστήμια και πολυτεχνεία. Η εκπαίδευση στα πανεπιστήμια είναι περισσότερο θεωρητικής κατεύθυνσης ενώ στα πολυτεχνεία θετικής. Η ανώτατη εκπαίδευση στα πανεπιστήμια παρέχει προγράμματα σπουδών σε όλους τους τομείς, η δε διάρκεια σπουδών κυμαίνεται μεταξύ τεσσάρων και έξι ετών. Η διάρκεια σπουδών στα ανώτατα τεχνολογικά ιδρύματα (πολυτεχνεία) κυμαίνεται μεταξύ τριών και τεσσάρων ετών.

13.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει συνήθως στις 15 Οκτωβρίου και τελειώνει στις 31 Ιουλίου. Κανονικά χωρίζεται σε δύο εξάμηνα διάρκειας 15 και 16 εβδομάδων το καθένα.

13.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών

Για την εισαγωγή στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα οι υποψήφιοι πρέπει να είναι κάτοχοι των ακόλουθων τίτλων σπουδών: Να έχουν ολοκληρώσει το 12ο έτος σχολικής φοίτησης (diploma de estudos secundarios) και να έχουν επιτύχει στις γενικές εισαγωγικές εξετάσεις (prova de afericao) κάθε έτους. Οι μαθητές πρέπει επιπλέον να έχουν επιτύχει στις ειδικές εξετάσεις σε ορισμένα μαθήματα (provas especificas) και να πληρούν τις προϋποθέσεις βαθμολογίας που απαιτούνται για την εισαγωγή τους. Οι πολίτες της ΕΕ τυγχάνουν διαφορετικής αντιμετώπισης. Για να γίνουν δεκτοί απαιτείται η προηγούμενη αναγνώριση της ισοτιμίας του τίτλου σπουδών τους.

Εισαγωγή

Ισχύει ένα κεντρικό σύστημα εισαγωγής που δεν περιλαμβάνει τους πολίτες της ΕΕ. Κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα προβλέπει έναν πολύ μικρό αριθμό κενών θέσεων για τις περιπτώσεις αυτές, ανάλογα με τις δυνατότητές του και τον αριθμό πορτογάλων υποψηφίων. Η εισαγωγή επαφίεται στην κρίση του κάθε ιδρύματος.

Περιορισμένος αριθμός εισακτέων (numerus clausus)

Για τους υποψηφίους της ΕΕ ισχύουν περιορισμοί εισαγωγής σε όλα τα πανεπιστήμια καθώς και ειδικές ρυθμίσεις.

Γλώσσες

Δεν προβλέπονται επίσημα όροι σχετικά με τη γνώση της πορτογαλικής γλώσσας ούτε γλωσσικές εξετάσεις για τους υποψηφίους της ΕΕ που επιθυμούν να σπουδάσουν στην Πορτογαλία. Αναμένεται ωστόσο, ότι ο αλλοδαπός που επιθυμεί να σπουδάσει στην Πορτογαλία γνωρίζει επαρκώς την πορτογαλική γλώσσα.

13.4 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να υποβάλουν τις αιτήσεις τους στα διάφορα γραφεία του GCIES (Gabinete Coordenador do Ingresso no Ensino Superior) τον Ιούλιο και Αύγουστο. Το GCIES τις διαβιβάζει στα αρμόδια ιδρύματα, τα οποία στη συνέχεια καθορίζουν τη σειρά των υποψηφίων. Χρεώνονται κάποια ελάχιστα τέλη για τη γενική εγγραφή και την εγγραφή στα επιμέρους τμήματα.

13.5 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι φοιτητές της ανώτατης δημόσιας εκπαίδευσης υποχρεούνται στην καταβολή διδάκτρων που κυμαίνονται από το ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα στο άλλο. Οι πολίτες της ΕΕ υποχρεούνται στην καταβολή του ίδιου ποσού. Το ποσό καθορίζεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα σε συνάρτηση με το μέσο κόστος του κάθε φοιτητή του.

13.6 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Η Πορτογαλία αναγνωρίζει τους τίτλους σπουδών των άλλων ευρωπαϊκών χωρών με σκοπό την εισαγωγή, βάσει των όρων της ευρωπαϊκής σύμβασης του 1953 για την ισοτιμία των τίτλων σπουδών που επιτρέπουν την εισαγωγή στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η απόφαση για την αναγνώριση των τίτλων σπουδών και του επιπέδου των αλλοδαπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων επαφίεται στη κρίση του κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος. Για τους πολίτες της ΕΕ απαιτείται αναγνώριση του απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Γενική Διεύθυνση βασικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Direcção-Geral do Ensino Básico e Secundário).

B) Αναγνώριση των τελικών τίτλων σπουδών

Στα εθνικά κέντρα ενημέρωσης περί ακαδημαϊκής αναγνώρισης (Centros Nacionais de Informacao sobre o Reconhecimento Academico (NARIC)) παρέχονται πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση του επιπέδου των ανώτατων πορτογαλικών σπουδών στις άλλες χώρες της ΕΕ.

13.7 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών στα ανώτατα πανεπιστημιακά ιδρύματα οι φοιτητές λαμβάνουν πτυχίο (grau de licenciado), ενώ μετά από σπουδές στα ανώτατα τεχνολογικά ινστιτούτα (πολυτεχνεία) λαμβάνουν δίπλωμα (grau de bacharel) (3ετούς φοιτήσεως) και δίπλωμα (grau de licenciado) (4ετούς φοιτήσεως).

13.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Υποτροφίες

Οι φοιτητές ανάλογα με το οικογενειακό τους εισόδημα, μπορούν να απαλλαγούν από την καταβολή τμήματος ή του συνόλου των διδάκτρων καθώς και να λάβουν υποτροφία για την κάλυψη εξόδων διαβίωσης, μεταφοράς και σπουδών. Οι υπότροφοι φοιτητές απαλλάσσονται από την καταβολή διδάκτρων. Ωστόσο, ο αριθμός υποτροφιών είναι πολύ περιορισμένος. Προβλέπεται επίσης ένα σύστημα δανείων, τα οποία όμως σπάνια παρέχονται. Οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να υποβάλουν αίτηση υποτροφίας και αλλαγής διδάκτρων με τους ίδιους όρους με τους πορτογάλους φοιτητές.

Επιλογή

Το οικογενειακό εισόδημα είναι το βασικό κριτήριο όσον αφορά τους πορτογάλους φοιτητές. Όσον αφορά τους φοιτητές της ΕΕ που δεν μπορούν να τύχουν της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων που προβλέπονται στο τμήμα I.1 του παρόντος εγγράφου, προβλέπονται δύο επιπλέον όροι: Ο φοιτητής πρέπει να προέρχεται από χώρα με την οποία η Πορτογαλία έχει υπογράψει συμφωνία διμερούς συνεργασίας και να τηρείται και η ρήτρα αμοιβαιότητας.

13.8 ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

Ο βασικός νόμος για το εκπαιδευτικό σύστημα (Οκτώβριος 1986 τροποποιημένος Σεπτέμβριος 1997) καθιερώνει τους γενικούς κανόνες που ρυθμίζουν όλα τα επίπεδα και τις μορφές εκπαίδευσης. Στην περίπτωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ο νόμος θέτει τους στόχους, τους σκοπούς, τις συνθήκες εισαγωγής και τα είδη ιδρυμάτων που περιλαμβάνονται. Επιπλέον, σύμφωνα με το διάταγμα Μαρτίου 2001, οι σχολές Νοσηλευτικής και Ιατρικής Τεχνολογίας έγιναν υπευθυνότητα του Υπουργείου Επιστημών και Ανώτερης Εκπαίδευσης.

Ένας καινούργιος πάνω στην ανάπτυξη και ποιότητα της τριτοβάθμιας δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2003. Αν και ακόμα υπό επιπλέον τροποποίηση, ορίζει ένα βήμα μπροστά στην υιοθέτηση νέας δομής σπουδών, πτυχίων καθώς

και εξασφάλιση ποιότητας, εισαγωγή βαθμολόγησης-αξιολόγησης σύμφωνα με το ECTS και ποιότητα και αξιολόγηση ιδρυμάτων και παροχή Δια βίου εκπαίδευσης.

Μια πρόταση για ένα νέο βασικό νόμο πάνω στο εκπαιδευτικό σύστημα παρέχει για υιοθέτηση μια δομή σπουδών βασισμένη σε δύο κύριους κύκλους που καταλήγουν στο 1^ο πτυχίο και μεταπτυχιακό. Τα πανεπιστήμια μπορούν να παρέχουν διδακτορικά μόνο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Σχεδιάζεται ότι η έκταση των νέων προγραμμάτων να είναι διαφορετική.

Ένα εθνικό σύστημα βαθμολόγησης (credit system) χρησιμοποιήθηκε από τα πανεπιστήμια σε σχέση με το νόμο 29 Μαρτίου 1980 και είναι σύμφωνο με το Ευρωπαϊκό Σύστημα ECTS.

Πλάνα για να εισαχθεί το Diploma Supplement είναι καθ'οδόν. Από το 1998 το Εθνικό Σύστημα Αξιολόγησης είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου ENQA. Ο νόμος του 2003 έχει εξασφαλίσει την ίδρυση Συμβουλίου ανώτατης εκπαίδευσης το οποίο ήδη λειτουργεί. Μια πρόταση για ένα νέο νόμο πάνω στη χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης που θα περιλαμβάνει νέες παροχές και θα επενδύει στην ποιότητα, είναι υπό συζήτηση.

Όσον αφορά τη Δια βίου εκπαίδευση, η πρόταση του βασικού νόμου στην εκπαίδευση αναφέρεται στην προώθηση της Δια βίου εκπαίδευσης σαν μέσο που να καθιστά τους εργαζόμενους ανθρώπους ικανούς να επεκτείνουν και να αναβαθμίσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα.

Ένας νόμος, Φεβρουάριος 2003, τροποποιεί το Διάταγμα νόμου Σεπτεμβρίου 1998 και εφαρμόζει κατώτερο όριο στις απαιτήσεις (minimum απαιτήσεις) εισαγωγής σπουδαστών στην ανώτερη εκπαίδευση έτσι ώστε να επιτύχει την βελτίωση της ποιότητας των σπουδών.

14. ΒΕΛΓΙΟ

14.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Γαλλική και φλαμανδική κοινότητα

Υπάρχουν τρία είδη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας, τριτοβάθμια εκπαίδευση μακράς διάρκειας και πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση παρέχεται στα πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σε ιδρύματα ισοδύναμου καθεστώτος και περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα έτη σπουδών που χωρίζονται σε δύο κύκλους. Κάθε περίοδος ή κύκλος καταλήγει στη χορήγηση ενός πιστοποιητικού που καθορίζει την πρόσβαση στον επόμενο κύκλο σπουδών. Η διάρκεια κάθε κύκλου είναι δύο ή τρία έτη.

Η μη πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση καλύπτει ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα αντικειμένων και είναι οργανωμένη σε δύο διαφορετικές μορφές:

- τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας, που είναι ένας ενιαίος κύκλος σπουδών διάρκειας 3 ή 4 ετών. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία τέτοιων σπουδών για παράδειγμα, στον κύκλο αυτό προετοιμάζονται νοσοκόμες, κοινωνικοί λειτουργοί, βιβλιοθηκάριοι-τεκμηριωτές, βοηθοί μηχανικοί, δάσκαλοι για την πρωτοβάθμια και για τα πρώτα 3 χρόνια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτές, κτλ.
- τριτοβάθμια εκπαίδευση μακράς διάρκειας, παρόμοιου χαρακτήρα και επιπέδου με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών και διαρκεί τουλάχιστον τέσσερα έτη. Σ' αυτόν τον τύπο εκπαίδευσης απονέμονται διπλώματα όπως του αρχιτέκτονα, του μηχανικού βιομηχανίας, του εμπορικού μηχανικού, του δασκάλου της εμπορικής επιστήμης σε δευτεροβάθμια σχολεία, του licentiate σε εμπορικές ή διοικητικές επιστήμες, του κατόχου άδειας εξάσκησης επαγγέλματος σε διερμηνεία-μετάφραση, κτλ.

Εκτός από τα 6 "πλήρη" πανεπιστήμια, ορισμένες αυτόνομες σχολές προσφέρουν, σε λιγότερο εκτεταμένο αριθμό κλάδων, σπουδές οι οποίες μπορεί να είναι πλήρεις (Licence/Licentiaat) ή να περιορίζονται στον πρώτο κύκλο (Candidature/Kandidaatschap).

B) Γερμανόφωνη κοινότητα

Υπάρχει μόνο ένα είδος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (μη πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας). Οι σπουδαστές που επιθυμούν να παρακολουθήσουν ανώτατες σπουδές μακράς διάρκειας ή πανεπιστημιακές σπουδές πρέπει να εγγραφούν σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα μιας από τις δύο άλλες κοινότητες.

14.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει κανονικά από τις 15 Σεπτεμβρίου μέχρι την πρώτη Δευτέρα Οκτωβρίου και τελειώνει το αργότερο στις 15 Ιουλίου στη Βαλονία και στις Βρυξέλλες και στα τέλη Ιουνίου στη Φλαμανδία. Χωρίζεται σε δύο εξάμηνα.

14.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τίτλοι σπουδών

Για την εισαγωγή και στα τρία είδη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται το Απολυτήριο ανώτατης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (CESS, Abschlusszeugnis der Oberstufe des Sekundarunterrichts ou Abitur, Diploma van secundair onderwijs). Οι ευρωπαίοι πολίτες που έχουν λάβει απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ξένης χώρας πρέπει να αναγνωρίσουν επίσημα την ισοδυναμία του

απολυτηρίου τους με τα βελγικά για να έχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Εισαγωγή

Για ορισμένους κλάδους οργανώνονται εισιτήριες εξετάσεις· επιπλέον, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν ελεύθερα να επιβάλουν τις προϋποθέσεις εισαγωγής βάσει ρυθμιστικών όρων που ισχύουν για ορισμένους τομείς σπουδών. Οι ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να περάσουν με επιτυχία τις ίδιες εισιτήριες εξετάσεις με τους βέλγους σπουδαστές.

Για πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση του "εκτεταμένου τύπου" (πανεπιστημιακό επίπεδο) και για ακαδημαϊκή εκπαίδευση απαιτούνται πτυχίο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και δίπλωμα ικανότητας για τριτοβάθμια εκπαίδευση (Diplome d'aptitude ή accider ή l'enseignement supérieur/bekwaamheidsdiploma voor het hoger onderwijs), ο οποίο εκδίδεται από δευτεροβάθμιο σχολείο.

Για την πρόσβαση σε τριτοβάθμια εκπαίδευση του "βραχέος τύπου", ο φοιτητής χρειάζεται γενικά μόνο το πτυχίο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για ορισμένες σπουδές απαιτείται επίσης και δίπλωμα ικανότητας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Numerus clausus

Το Βέλγιο δεν εφαρμόζει αριθμητικό όριο εισακτέων σπουδαστών ούτε σύστημα ποσοστών.

Γλώσσες

Στο Βέλγιο, δεν υπάρχουν απαιτήσεις σχετικά με τη γνώση της επίσημης γλώσσας διδασκαλίας· οι αλλοδαποί σπουδαστές οφείλουν, ωστόσο, να έχουν επαρκή γνώση αυτής της γλώσσας για να παρακολουθήσουν τα μαθήματα. Σε γενικές γραμμές, οι σπουδαστές που δεν έχουν ως μητρική γλώσσα τα γαλλικά ή τα ολλανδικά υποβάλλονται σε μία προκαταρκτική γλωσσική εξέταση πριν γίνουν δεκτοί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

14.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Δίδακτρα (στη γαλλική κοινότητα ονομάζονται minerval) επιβάλλονται σε όλα τα είδη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ποσό ορίζεται από τα πανεπιστήμια και τα μη πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να καταβάλλουν το ίδιο ποσό με τους βέλγους σπουδαστές. Οι φοιτητές πρέπει να εγγραφούν πριν από την 1η Μαΐου στη "Service des inscriptions/Inschrijvingdienst". Η οριστική εγγραφή γίνεται στις αρχές Σεπτεμβρίου. Οι φοιτητές απαιτείται να εμφανιστούν οι ίδιοι με ταυτότητα και φωτογραφία διαβατηρίου καθώς και με τα απαραίτητα πτυχία. Η εγγραφή περιλαμβάνει και την καταβολή των διδάκτρων.

14.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Το Βέλγιο αναγνωρίζει τους τίτλους σπουδών που έχουν χορηγηθεί από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δυνάμει διαφόρων διμερών συμφωνιών σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση τίτλων σπουδών για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εντούτοις, οι συμφωνίες αυτές δεν εφαρμόζονται πλέον αυστηρά και οι κάτοχοι των τίτλων πρέπει να υποβάλλουν αίτηση αναγνώρισης στο αρμόδιο υπουργείο. Στην πράξη, η αναγνώριση αυτή χορηγείται σε γενικές γραμμές. Αναγνωρίζονται επίσης το ευρωπαϊκό και το διεθνές απολυτήριο.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των πτυχίων που έχουν αποκτηθεί βάσει του βελγικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο). Δεν μπορείτε να επισκεφτείτε ή να τηλεφωνήσετε στο NARIC, αλλά πρέπει να απευθυνθείτε σε αυτό γραπτά.

Το σχετικό γαλλόφωνο NARIC είναι το *Ministre de l'Education nationale, Service de l'enseignement supérieur - Direction générale de l'enseignement supérieur et de la recherche scientifique/l'ère direction - CAE*.

Το αντίστοιχο ολλανδόφωνο NARIC είναι το *Ministerie van Onderwijs, Bestuur van het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek - Dienst gelijkwaardigheid*.

14.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Γαλλική κοινότητα

Οι χορηγούμενοι πανεπιστημιακοί τίτλοι είναι οι ακόλουθοι:

- τίτλος υποψηφίου (*candidat*) που χορηγείται ύστερα από τα δύο ή τρία έτη σπουδών
- τίτλος πτυχιούχου (*licencié*) που χορηγείται ύστερα από δύο ή τρία έτη συμπληρωματικών σπουδών
- διδακτορικός τίτλος (*docteur*).

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας οδηγεί στον τίτλο του διπλωματούχου (*gradui*).

B) Γερμανόφωνη κοινότητα

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση που παρέχεται στον παραϊατρικό και παιδαγωγικό τομέα οδηγεί στο πτυχίο διπλωματούχου (Graduierte - gradu).

Γ) Φλαμανδική κοινότητα

Ο πρώτος κύκλος της βασικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης οδηγεί στη λήψη του ενδιάμεσου πιστοποιητικού υποψηφίου (candidaat). Ο δεύτερος κύκλος οδηγεί στον τίτλο του πτυχιούχου (licentiaat). Ο τρίτος κύκλος ισοδυναμεί με διδακτορικό πτυχίο

14.7 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Υποτροφίες

Οι μαθητές που έχουν φοιτήσει επιτυχώς στο σχολείο και οι γονείς των οποίων δεν διαθέτουν επαρκές εισόδημα που να επιτρέπει στα παιδιά τους να παρακολουθήσουν κανονική εκπαίδευση μπορούν να τύχουν οικονομικής και πρακτικής ενίσχυσης από τις δημόσιες αρχές. Η εν λόγω ενίσχυση συνίσταται σε υποτροφίες και δάνεια σπουδών που χορηγούνται σύμφωνα με τους ίδιους όρους. Η εν λόγω οικονομική ενίσχυση χορηγείται από κάθε κοινότητα.

Επιλεξιμότητα

Η οικονομική ενίσχυση χορηγείται βάσει του οικογενειακού εισοδήματος, της ηλικίας του σπουδαστή που εγγράφεται στο πρώτο έτος και των επιδόσεών του. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν επίσης να λάβουν τέτοιου είδους ενίσχυση σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες που αναφέρονται στο τμήμα I.1. του παρόντος εγγράφου.

14.8 ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΤΗΣ ΜΠΟΛΟΝΙΑΣ

A) Γαλλική κοινότητα

Στη Γαλλική κοινότητα του Βελγίου η δομή της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης ρυθμίζεται από το Διάταγμα της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 1994 και η δομή της μη πανεπιστημιακής ανώτερης εκπαίδευσης από το Διάταγμα της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 1995.

Η δομή των δύο κύκλων βαθμίδων σπουδών αξιολογείται από τη Γαλλική κοινότητα του Βελγίου. Στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση η δομή κινείται της ένα 3+1 ή 3+2 (χρόνια) μοντέλο που εξαρτάται από την αρχή στην οποία αναφέρεται. Ο πρώτος κύκλος σπουδών είναι ουσιαστικά ένα μεσαίο επίπεδο σπουδών.

Όσον αφορά τη μη πανεπιστημιακή ανώτερη εκπαίδευση μακράς διάρκειας, ο πρώτος κύκλος διαρκεί τρία χρόνια και ακολουθείται από ακόμα ένα της έτους (2

χρόνια για Πολυτεχνείο, Αρχιτεκτονική και συγκεκριμένες καλλιτεχνικές σπουδές).

Η μη πανεπιστημιακή ανώτερη εκπαίδευση σύντομης διάρκειας αποτελείται από ένα μόνο κύκλο τριών, ή σε ορισμένες περιπτώσεις, τεσσάρων χρόνων που οδηγεί απευθείας σε επαγγελματική κατοχύρωση.

Η μεταρρύθμιση αυτή θα πραγματοποιηθεί από το 2004/2005.

Τα ινστιτούτα έχουν αρχίσει να προσαρμόζουν τα μαθήματα σε σχέση με τα ECTS credits. Αυτή η μεταρρύθμιση θα εισαχθεί σταδιακά και θα υιοθετηθεί το ακαδημαϊκό έτος 2004/2005.

Σε συμφωνία με το μοντέλο που προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Diploma Supplement θα αρχίσει να δίνεται σε εθελοντική βάση από τα πανεπιστήμια και τα ινστιτούτα μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Τα Συμπληρωματικά Διπλώματα απονέμονται από τον Ιούνιο του 2003.

Της οργανισμός για την αξιολόγηση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποστηριζόμενος από τη Γαλλική κοινότητα ιδρύθηκε κάτω από το Διάταγμα της 4^{ης} Νοεμβρίου 2002. Ο οργανισμός λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2003/2004 και αντιπροσωπεύει τη γαλλική κοινότητα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο για την αξιολόγηση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικότερα στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την αξιολόγηση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ENQA).

Κανένα συγκεκριμένο μέτρο που να υποστηρίζει τη Δια βίου εκπαίδευση δεν έχει εισαχθεί σαν μέρος Διακήρυξης της Μπολόνιας (Bologna Process).

Της, τμήματα ανώτερης εκπαίδευσης στο επίπεδο «κοινωνικής καλυτέρευσης» παρέχονται για άτομα πέρα από το ανώτερο επίπεδο ηλικίας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αυτά τα τμήματα λειτουργούν απογεύματα ή Σαββατοκύριακα για να ικανοποιήσουν της ανάγκες των ανθρώπων με επαγγελματική δραστηριότητα. Μια εξ' ολοκλήρου συζήτηση έχει ξεκινήσει σχετικά με τη Δια βίου εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή ένωση.

Από το 2001, κάθε πανεπιστήμιο είναι ελεύθερο να θέσει επιπλέον όρους για την αποδοχή σε διδακτορικά τμήματα. Στην πράξη, το *diplôme d'études approfondies* είναι συχνά το μόνο βασικό επιπρόσθετο προσόν.

B) Γερμανική κοινότητα

Εξαιτίας του γεγονότος ότι η παροχή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Γερμανικά ομιλούμενη κοινότητα του Βελγίου δεν είναι ευρεία, η πλειοψηφία των νέων που σπουδάζουν σε αυτό το επίπεδο το πραγματοποιούν της σπουδές της στην Γαλλική κοινότητα του Βελγίου ή στη Γερμανία.

Καμία συγκεκριμένη μεταρρύθμιση που να σχετίζεται με της στόχους της Συνθήκης της Μπολόνιας δεν έχει ακόμα ξεκινήσει.

Η πιο πρόσφατη μεταρρύθμιση που αφορά την οργάνωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χρονολογείται της 3 Ιουλίου 1984.

Πιο συγκεκριμένα αυτή η μεταρρύθμιση, επέκτεινε την περίοδο σπουδών από δύο σε τρία χρόνια στα Παιδαγωγικά Ινστιτούτα, εισήγαγε νέες μορφές γενικής εκπαίδευσης και εξάσκησης και αναδιοργάνωσε την επαγγελματική εξάσκηση για μελλοντικούς δασκάλους.

Ένα προσχέδιο νόμου που να περιλαμβάνει τα απαιτούμενα μέτρα της εκπαίδευσης, σχεδιάστηκε από το Συμβούλιο της Γερμανικά ομιλούμενης κοινότητας τον Ιούνιο του 2003 και υιοθετήθηκε τον Ιούλιο.

Ο νόμος της περιλαμβάνει επιπλέον παραϊατρική εξάσκηση στην ανώτερη εκπαίδευση εισάγοντας ένα επιπλέον χρόνο εξάσκησης για πτυχίο ειδικευμένης νοσοκόμας. Ο νόμος της πρότεινε ένα ειδικό κύκλο σπουδών που να καταλήγει σε πτυχίο νοσοκόμας για εκείνους που έχουν πιστοποιητικό Νοσηλευτικής και τουλάχιστον 5 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας.

Αν και δεν υπάρχει σύστημα αξιολόγησης με βάση την απόδοση (credit system), τέτοιο σύστημα προβλέπεται στα πλάνα της αναδιάρθρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Γερμανική κοινότητα. Τα πλάνα κυρίως περιλαμβάνουν την αντικατάσταση των δύο Παιδαγωγικών σχολών με ένα Παιδαγωγικό Ινστιτούτο του οποίου τα μαθήματα θα παρέχονται σε σχέση με ένα credit system. Οι απαραίτητες διαπραγματεύσεις έχουν δρομολογηθεί και οι ενέργειες για την ίδρυση του Ινστιτούτου έχουν ξεκινήσει από το Σεπτέμβριο του 2004.

Γ) Φλαμανδική κοινότητα

Στην Φλαμανδική κοινότητα οι πιο πρόσφατες ρυθμίσεις που σχετίζονται με τη Διάσκεψη της Μπολόνιας επικεντρώνονται στην «Πράξη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση της 4^{ης} Απριλίου 2003», η οποία αναδιοργανώνει τη δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η δομή των βαθμίδων σπουδών που βασίζεται σε δύο κύριους κύκλους, αποτελεί τον πυρήνα της «Πράξης» η οποία στοχεύει να εισάγει νέα δομή (για όλα τα πτυχία) από το ακαδημαϊκό έτος 2004/2005. Η μεταβατική περίοδος ανάμεσα στο καινούργιο και στο παλαιό σύστημα θα λήξει το 2010.

Το τωρινό σύστημα, που βασίζεται σε ένα 3+1 ή 2 μοντέλο, θα τροποποιηθεί σε ένα δυαδικό σύστημα αποτελούμενο από ένα επαγγελματικό πτυχίο για τη μη πανεπιστημιακή ανώτερη εκπαίδευση και πτυχίο + μεταπτυχιακό για Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα ανώτερης εκπαίδευσης.

Η «Πράξη» στοχεύει ακόμα να καθιερώσει σχέσεις ανάμεσα σε Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα μη πανεπιστημιακά.

Ένα Φλαμανδικό credit system που βασίζεται εξ'ολοκλήρου στο ECTS εφαρμόζεται στα Πανεπιστήμια από το 1994. Η καινούργια «Πράξη» εγκρίνει τη συμβατότητα του ισχύοντος credit system με το ECTS.

Σε σχέση με την ανάπτυξη μιας Ομοσπονδιακής Πολιτείας στο Βέλγιο, ένα υποχρεωτικό Diploma Supplement (συμπληρωματικό δίπλωμα) απονέμεται

αυτόματα σε πανεπιστημιακό επίπεδο από το 1991 και σε μη πανεπιστημιακό από το 1994.

Η νέα «Πράξη» εγκρίνει την ιδέα για ένα Φλαμανδικό Diploma Supplement και οι Αρχές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση θα αρχίσουν διαπραγματεύσεις με τα Ινστιτούτα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για να προσαρμόζουν το ισχύον Diploma Supplement με το διεθνές. Με αυτό το σκεπτικό μικρές αλλαγές θα χρειαστούν.

Όσον αφορά την Διασφάλιση Ποιότητας, η Φλαμανδική κοινότητα είναι μέλος του Ευρωπαϊκού δικτύου ENQA μέσα από 2 οργανισμούς και μια Δημόσια Αρχή και το εκπαιδευτικό τμήμα του Υπουργείου Παιδείας. Επιπλέον η ιδέα της επικύρωσης έχει συμπεριληφθεί στην «Πράξη».

Για μια συγκεκριμένη περίοδο που εκτείνεται πέρα από το 2010 ένα ειδικό Σώμα Επικύρωσης (NVAO) έχει συνταχθεί σε συνεργασία με την Ολλανδία από την 3^η Σεπτεμβρίου 2003.

Δεν υπάρχουν μέτρα που να αφορούν την Δια βίου εκπαίδευση αλλά μια επιπλέον «Πράξη», πάνω σε ευέλικτους μαθησιακούς τρόπους, σχεδιάζεται.

Πέρα από της τροποποιήσεις που σχετίζονται με την Συνθήκη της Μπολόνιας, οι διαδικασίες για την είσοδο των σπουδαστών σε κάποια Πανεπιστημιακά τμήματα πρόκειται να γίνουν πιο εύκολες. Από το ακαδημαϊκό έτος 2004/2005 και μετά δεν υπάρχουν εισαγωγικές εξετάσεις για τα τμήματα Πολυτεχνείου, Αρχιτεκτονικής ή Ναυτικές σπουδές.

15. ΣΟΥΗΔΙΑ

15.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Σουηδία διαιρείται σε προπτυχιακές σπουδές, μεταπτυχιακές σπουδές και έρευνα. Το παρόν σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης άρχισε να ισχύει το 1993 με το νόμο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο βασικός στόχος της μεταρρύθμισης ήταν να αποκτήσουν τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα μεγαλύτερη ελευθερία στη λήψη αποφάσεων σχετικά με μαθήματα, σπουδών και σχετικά με την τοπική πολιτική εισαγωγής σπουδαστών.

Στη Σουηδία, η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται στα πανεπιστήμια και στα πανεπιστημιακά κολέγια. Υπάρχουν επί του παρόντος 33 κρατικά πανεπιστήμια και πανεπιστημιακά κολέγια σε ολόκληρη τη χώρα συν 26 πανεπιστημιακά κολέγια επιστημών στον τομέα της υγείας. Οι πανεπιστημιακές σπουδές διαρκούν 2 έτη για το δίπλωμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 3 έτη για το πτυχίο και 4 έτη για μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Οι επαγγελματικές σπουδές σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διαρκούν από 2 έως 5 1/2 έτη. Διάφορα προγράμματα περιλαμβάνουν πρακτική εξάσκηση σε συναφή βιομηχανικό ή δημόσιο κλάδο. Η γλώσσα διδασκαλίας είναι συνήθως τα σουηδικά, σε ορισμένους τομείς μεγάλο μέρος της υποχρεωτικής βιβλιογραφίας μπορεί να είναι στα αγγλικά.

15.2 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος περιλαμβάνει 40 εβδομάδες και χωρίζεται σε δύο εξάμηνα. Το πρώτο εξάμηνο (φθινοπωρινή περίοδος) διαρκεί συνήθως από τα μέσα ή το τέλος Αυγούστου έως τα μέσα Ιανουαρίου και το δεύτερο εξάμηνο (εαρινή περίοδος) διαρκεί από τα μέσα Ιανουαρίου έως τις αρχές Ιουνίου.

15.3 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Η μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του 1993 άλλαξε επίσης τους κανόνες σχετικά με τις προϋποθέσεις εισαγωγής, που καθορίζονται τώρα σε τοπικό επίπεδο για κάθε πανεπιστήμιο και πανεπιστημιακό κολέγιο. Για την εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ένας σπουδαστής πρέπει κατ' αρχή να πληροί τις γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας που είναι κοινές για όλα τα προγράμματα ή μαθήματα και στη συνέχεια να πληροί τις ειδικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας που απαιτεί από τους υποψήφιους το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο ή πανεπιστημιακό κολέγιο. Οι ειδικές αυτές προϋποθέσεις ποικίλλουν ανάλογα με τον εκπαιδευτικό τομέα. Όλες οι ειδικές γνώσεις που θα απαιτούνται από τα πανεπιστήμια και τις ανώτατες σχολές πρέπει να είναι σχετικές με το πρόγραμμα σπουδών τους. Όμως, η κυβέρνηση πρότεινε να ισχύσουν από το φθινόπωρο 1997 σαφέστεροι και πιο ενιαίοι κανόνες που θα διέπουν την επιλογή και την εισαγωγή των σπουδαστών στα πανεπιστήμια και στις ανώτατες σχολές.

Προϋποθέσεις

- Οι υποψήφιοι είναι επιλέξιμοι για εισαγωγή εάν έχουν ολοκληρώσει ένα τριετές εθνικό πρόγραμμα σε σχολείο δεύτερου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισοδύναμη σουηδική ή αλλοδαπή εκπαίδευση, ή εάν έχουν αποκτήσει ισοδύναμες γνώσεις μέσω άλλων δραστηριοτήτων. Επίσης, οι υποψήφιοι από τη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία ή τη Νορβηγία που είναι επιλέξιμοι για την εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των χωρών τους, είναι επιλέξιμοι και για την εισαγωγή στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Σουηδίας.
- Όλοι οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν πολύ καλή γνώση των αγγλικών.
- Οι ειδικές γνώσεις που ενδέχεται να απαιτούν τα πανεπιστήμια ή τα πανεπιστημιακά κολέγια πρέπει να είναι συναφείς με το πρόγραμμα σπουδών.

Εξέταση της εισαγωγής

Η ευθύνη για την εισαγωγή και την επιλογή των σπουδαστών ανήκει στα ίδια τα ιδρύματα. Μέσα σε ένα γενικά διαμορφωμένο πλαίσιο μπορούν να αποφασίζουν ποια κριτήρια επιλογής θα χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή στις σχολές τους και το κατά πόσον η διαδικασία επιλογής θα διεξάγεται σε τοπικό επίπεδο ή μέσω της κεντρικής υπηρεσίας που παρέχεται από το Εθνικό Κέντρο

για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Για την επιλογή των σπουδαστών πρέπει να χρησιμοποιούνται ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: βαθμολογία, έλεγχος πανεπιστημιακής ικανότητας, άλλες ειδικές εξετάσεις, προηγούμενη εκπαιδευτική και επαγγελματική πείρα. Ο έλεγχος πανεπιστημιακής ικανότητας (μια γενική, μη υποχρεωτική εξέταση η οποία είναι κοινή για όλα τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) δεν μπορεί, ωστόσο, να είναι το μοναδικό κριτήριο επιλογής για ολόκληρη την εκπαίδευση.

Το Εθνικό Κέντρο για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχει τη συνολική ευθύνη για την εξέταση και τα περισσότερα ιδρύματα οργανώνουν αυτή την εξέταση δύο φορές το χρόνο.

Γλώσσες

Οι υποψήφιοι των οποίων η μητρική γλώσσα δεν είναι μία από τις σκανδιναβικές γλώσσες πρέπει να έχουν την απαιτούμενη γνώση σουηδικών, η οποία έχει αποκτηθεί, π.χ., μέσω ενός ετήσιου κύκλου προπαρασκευαστικών μαθημάτων.

15.4 ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Όλη η δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Σουηδία είναι δωρεάν. Δεν υπάρχουν δίδακτρα σε σουηδικά πανεπιστήμια και κολέγια, παρά μόνο ένα τέλος εγγραφής. Ο σπουδαστής αγοράζει ο ίδιος τα βιβλία σπουδών του και καταβάλλει ο ίδιος τις δαπάνες συντήρησής του. Δεν χορηγούνται υποτροφίες ή δάνεια από το σουηδικό κράτος.

15.5 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

A) Αναγνώριση των τίτλων σπουδών για την εισαγωγή

Οι τίτλοι σπουδών της αλλοδαπής που είναι ισότιμοι με αυτούς που έχουν αποκτηθεί σε σχολείο δεύτερου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναγνωρίζονται ως τίτλοι σπουδών για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

B) Αναγνώριση των πτυχίων

Πληροφορίες για την αναγνώριση από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των πτυχίων που έχουν αποκτηθεί βάσει του σουηδικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να ληφθούν από τα κέντρα NARIC (κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση ακαδημαϊκών τίτλων σε εθνικό επίπεδο).

15.6 ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Υπάρχουν δύο είδη διπλωμάτων: γενικά και επαγγελματικά. Τα 52 επαγγελματικά διπλώματα (Υrkeseexamen) χορηγούνται εφόσον έχουν ολοκληρωθεί προγράμματα σπουδών ποικίλης διάρκειας (από 2 έως 5 1/2 χρόνια) και αφορούν κυρίως επαγγέλματα που απαιτούν επίσημη έγκριση και εγγραφή σε μητρώο, π.χ. ιατρική.

Τα τρία γενικά διπλώματα είναι:

- Δίπλωμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Høgskoleexamen) με ειδίκευση που αποφασίζεται από το πανεπιστήμιο ή το πανεπιστημιακό κολέγιο (2 έτη σπουδών)
- πτυχίο (Kandidatexamen, 3 έτη σπουδών)
- μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών (Magisterexamen, 4 έτη σπουδών).

15.7 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Οικονομική συνδρομή χορηγείται σε σπουδαστές που παρακολουθούν εκπαιδευτικά προγράμματα εγκεκριμένα από το κράτος συνίσταται σε δύο μέρη, μια υποτροφία και ένα δεύτερο μέρος που είναι ένα ανταποδόσιμο δάνειο. Οι σπουδαστές δικαιούνται οικονομικής συνδρομής είτε φοιτούν κανονικά και με πλήρες πρόγραμμα είτε με μειωμένο πρόγραμμα, αλλά το μειωμένο πρόγραμμα πρέπει να αντιστοιχεί τουλάχιστον στο ήμισυ του πλήρους προγράμματος.

16) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ακολουθεί πίνακας με τις χώρες που αναφέρθηκαν συγκρίνοντας τα βασικά στοιχεία του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της καθεμίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.

ΧΩΡΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	ΔΙΔΑΚΤΡΑ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ
ΓΑΛΛΙΑ	Οι υποψήφιοι για τις ανώτατες σχολές πρέπει να περάσουν εισιτήριες εξετάσεις (οι οποίες οργανώνονται από τις ίδιες τις σχολές) για τις οποίες προετοιμάζονται σε μια προπαρασκευαστική τάξη.	Τα διδάκτρα ορίζονται κάθε χρόνο με απόφαση του υπουργού Παιδείας. Οι ξένοι φοιτητές με εξαίρεση τους φοιτητές ERASMUS καταβάλλουν αυτά τα διδάκτρα εκτός αν λαμβάνουν υποτροφία.	1) υποτροφίες : βάση κοινωνικών κριτηρίων και βάση επιδόσεων και κοινωνικών κριτηρίων στους σπουδαστές του 3 ^{ου} κύκλου σπουδών.2) προϋποθέσεις χορήγησης υποτροφιών : καλές επιδόσεις στις σπουδές, βάση οικογενειακού εισοδήματος.	1) Σπουδές μακράς διάρκειας (τουλάχιστον 3 χρόνια) 2) Σπουδές σύντομης διάρκειας (2 χρόνια)

ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1) Αγγλία-Ουαλία : υποβάλλεται αίτηση εισαγωγής ή κατά περίπτωση μπορεί να κριθεί σκόπιμη και μία συνέντευξη. 2)Σκωτία : Η εισαγωγή γίνεται ύστερα από επιτυχία σε εξετάσεις.	1) Αγγλία-Ουαλία : μειωμένα διδάκτρα ή πλήρη διδάκτρα για τους ξένους φοιτητές.. 2)Σκωτία χρεώνονται διδάκτρα τα οποία καταβάλλονται από τους οργανισμούς αυτοδιοίκησης.	1) Αγγλία-Ουαλία : οι υποτροφίες που καταβάλλονται αυτοδικαίως στους φοιτητές περιλαμβάνουν & υποτροφία επιβίωσης. 2)Σκωτία :προσφέρονται κατα παρόμοιο τρόπο υποτροφίες. Ακόμη και για τις 2 ισχύουν: mandatory award, φοιτητικά δάνεια, ποσά εισόδου.	Γενικά οι σπουδές διαρκούν έτη αλλά ορισμένοι τομείς ισχύουν διαρκέσο παραπάνω
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Οι μαθητές που έχουν φοιτήσει στην ανώτατη βαθμίδα 2 ^ο βαθμιας εκπαίδευσης & έχουν περάσει τις τελικές εξετάσεις μπορούν να εισαχθούν στην 3 ^ο βαθμια εκπαίδευση.	Δεν καταβάλλονται διδάκτρα , καταβάλλουν μόνο κάποια ποσά για την κάλυψη της κοινωνικής ασφάλισης & υπέρ φοιτητικής εστίας.	Υποτροφίες για τους αδύνατους οικονομικά φοιτητές (50% υποτροφία+ 50%δάνειο) & «επιλεξιμότητα» για οικονομική ενίσχυση βάση οικογενειακού εισοδήματος.	Βασικ κύκλο σπουδών εξαμ., κ κύκλο σπουδών έως 10 ε
ΙΤΑΛΙΑ	Εισαγωγικές εξετάσεις δεν υπάρχουν εκτός από την πρόσβαση σε κύκλους περιορισμένης πρόσβασης. Γνώση ιταλικής γλώσσας άπταιστα για όλες τις περιπτώσεις.	Υπάρχει τέλος έγγραφης και προβλέπεται συμβολή των φοιτητών στην κάλυψη του κόστους των υπηρεσιών που προσφέρονται από τα παν/μια.	Χορηγούνται υποτροφίες αν τηρούνται οι προϋποθέσεις από τους φοιτητές για την λήψη τους.	4 έως 6 χρόνια ανάλογα τη σχολή.
ΙΣΠΑΝΙΑ	Εισαγωγικές εξετάσεις & διαγωνισμός εισόδων.	Οι σπουδαστές πρέπει να πληρώσουν μέρος του συνολικού κόστους σπουδών μέσω διδάκτρων εγγραφής.	Εφαρμόζεται πολιτική υποτροφιών, ενισχύσεων και πιστώσεων για τους φοιτητές (γενικής φύσης) καθώς επίσης χορηγούνται βραβεία (υποτροφίες ειδικής φύσης)	Κατά μέσο όρο 4 χρό
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Δεν διενεργούνται εισιτήριες εξετάσεις.	Δεν καταβάλλονται διδάκτρα.	Υπάρχει η δυνατότητα χορήγησης υποτροφιών και δανείων με τόκο για σπουδές στο εξωτερικό καθώς επίσης & λόγω χαμηλού εισοδήματος.	2-4 χρό
ΑΥΣΤΡΙΑ	Απολυτήριο 2 ^ο βαθμιας εκπαίδευση και κατά περίπτωση συμπληρωματικές εξετάσεις.	Δεν χρειάζεται να καταβάλλουν διδάκτρα οι αυστριακοί φοιτητές & οι φοιτητές κρατών του ΕΟΧ.	Χορηγούνται επιδοτήσεις σπουδών.	3-4 χρόνια

ΔΑΝΙΑ	Εισαγωγή βάση βαθμού απολυτηρίου και βάση κατοχής εναλλακτικών τίτλων σπουδών.	Δεν προβλέπονται διδάκτρα.	Χορηγούνται υποτροφίες μέσω ενός συστήματος δελτίου.	3-4 χρόνια
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	Εισαγωγικές εξετάσεις. Τα πανεπιστήμια επιλέγουν τους φοιτητές σύμφωνα με τα δικά τους κριτήρια.	Δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση, κατά περίπτωση καταβολή διδάκτρων. Υπάρχει ετήσιο τέλος εγγραφής.	Επιχορηγήσεις, στεγαστικά επιδόματα και εγγυήσεις φοιτητικών δανείων.	3-4 χρόνια
ΙΡΑΝΔΙΑ	Εισαγωγικές εξετάσεις.	Δεν προβλέπονται διδάκτρα για τους φοιτητές που παρακολουθούν πλήρες πρόγραμμα μαθημάτων στα εγκεκριμένα ιδρύματα 3 ^ο βάθμιας εκπαίδευσης.	Χορηγούνται υποτροφίες βάση των εισοδημάτων των γονέων.	3-4 έτη
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	Κεντρικό σύστημα κατανομής θέσεων στα διάφορα παν/μια.	Οι σπουδαστές καταβάλλουν διδάκτρα. Οι ετήσιες αυξήσεις ορίζονται νομοθετικά.	Προβλέπονται υποτροφίες και δάνεια.	4-6 χρόνια
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Κεντρικό σύστημα κατανομής θέσεων στα διάφορα παν/μια που δεν προβλέπει πολίτες της Ε.Ε.	Οι σπουδαστές καταβάλλουν διδάκτρα. Που κυμαίνονται από σχολή σε σχολή.	Χορηγούνται υποτροφίες βάση των εισοδημάτων των γονέων.	4-6 χρόνια
ΒΕΛΓΙΟ	Για την εισαγωγή απαιτείται το Απολυτήριο 2 ^ο βάθμιας εκπαίδευσης σε ορισμένους μόνο κλάδους ορίζονται εισαγωγικές εξετάσεις.	Επιβάλλονται διδάκτρα για όλα τα είδη 3 ^ο βάθμιας εκπαίδευσης και το ποσό ορίζεται από τα πα/μια.	Χορηγούνται υποτροφίες βάση των εισοδημάτων των γονέων.	1) Σπουδές μακράς διάρκειας (τουλάχιστον 4 χρόνια) 2) Σπουδές σύντομης διάρκειας (3-4 χρόνια)
ΣΟΥΗΔΙΑ	Εισαγωγικές εξετάσεις. Τα πανεπιστήμια επιλέγουν τους φοιτητές σύμφωνα με τα δικά τους κριτήρια.	Δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Υπάρχει μόνο ετήσιο τέλος εγγραφής	Οικονομική συνδρομή που συνίσταται σε 2 μέρη μια υποτροφία και ένα ανταποδοσιμο δάνειο.	2-4 χρόνια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.»

1. ΓΕΝΙΚΑ

Σε ένα διδακτικό-κεντρικό μαθησιακό περιβάλλον, η μάθηση είναι κυρίως κατευθυνόμενη, ιεραρχικά δομημένη και χαμηλού επιπέδου (απομνημόνευση) και γενικά υποβιβάζει τους εκπαιδευόμενους στο επίπεδο των παθητικών δεκτών έτοιμων γνώσεων και πληροφοριών.

Αντίθετα σε ένα εποικοδομητικό περιβάλλον, η μάθηση αποκτά νόημα και σημασία για τον εκπαιδευόμενο, είναι ανθεκτική, ευέλικτη και προβληματοκεντρική. Οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργά στην διαδικασία τόσο όσον αφορά στο τι θα μάθουν αλλά και στο πώς θα το μάθουν. Η μάθηση αποκτά προσωπική σημασία για αυτούς και συνδέεται άμεσα τόσο με την προηγούμενη γνώση όσο και με τη κοινωνική πραγματικότητα την οποία βιώνουν καθημερινά. Συγκρίνοντας την αναπαραγωγική μάθηση της παραδοσιακής αντικειμενικής διδασκαλίας και την παραγωγική της εποικοδομητικής διδασκαλίας, στην πρώτη η γνώση παρουσιάζεται αποσπασματικά και κάθετα ενώ στη δεύτερη ολιστικά και οριζόντια. Η υλοποίηση όμως μιας εποικοδομητικής προσέγγισης στη διδασκαλία και μάθηση προϋποθέτει αλλαγές στη δομή, στην οργάνωση και στη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση αρχίζει να διαφαίνεται ως μια από τις σημαντικότερες περιοχές της εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Σε αυτό συντελούν τόσο η βαθμιαία και προοδευτική απαξίωση γνώσεων και δεξιοτήτων όσο και οι γενικότερες κοινωνικό-οικονομικές και πολιτιστικές αλλαγές, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν την ανάγκη απεξάρτησης της μάθησης από χρόνο και τόπο. Η δια βίου εκπαίδευση όμως δεν πρέπει να ταυτίζεται μόνο με την κατάρτιση και επανακατάρτιση αλλά και με την παροχή ευρύτερης παιδείας. Η σύνδεση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με την κοινωνία αποκτά επίσης ένα διαφορετικό νόημα από αυτό που οι τεχνοκρατικές αντιλήψεις έχουν προσδώσει. Αυτό σημαίνει ότι ο ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης είναι άρρηκτα δεμένος με τις γενικότερες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνθήκες και εξελίξεις.

Αυτό που χαρακτηρίζει σήμερα τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι η έλλειψη φαντασίας, η οποία τα καθιστά δέσμια των παραδοσιακών κατεψυγμένων ακαδημαϊκών μενών και τα τοποθετεί μακριά από τη πραγματικότητα. Η σύγχρονη παραγωγή δεν αναζητά υπέρ-εξειδικευμένους τιτλούχους, αλλά επιστήμονες με ευρύτερη παιδεία και κατάρτιση, τους οποίους προσδιορίζει ως «ειδικούς με ανοιχτά μυαλά». Το ερώτημα είναι κατά πόσο όλα αυτά συνιστούν σοβαρούς λόγους ώστε να δικαιολογούν την ανάγκη μιας δραστικής

αναδιάρθρωσης της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στον τρόπο και στη μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης. Η διαπίστωση και μόνο ότι υπάρχουν εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές που μπορούν να αλλάζουν τον τρόπο διδασκαλίας και μάθησης δεν μπορεί ασφαλώς να έχει καμία σημαντική επίδραση στην ποιότητα της διδασκαλίας. Απαιτείται η βαθιά συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας και η θεσμοθέτηση της διδακτικής κατάρτισης του εκπαιδευτικού προσωπικού των ανώτατων ιδρυμάτων καθώς και η συνεισφορά τους στην έρευνα.

Αν εξαιρέσει κανείς τα παιδαγωγικά τμήματα προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης και μερικώς τα τμήματα των φιλοσοφικών σχολών, στα οποία η διδακτική μεθοδολογία καλύπτει ένα σημαντικό μέρος των προγραμμάτων σπουδών τους, καθώς και κάποια προπτυχιακά τμήματα των σχολών των θετικών επιστημών, στα οποία προσφέρονται ως επιλεγόμενα κάποια μαθήματα διδακτικής μεθοδολογίας, η έλλειψη είναι παντελής στα υπόλοιπα. Είναι γεγονός ότι σύμφωνα με τις σημερινές εξελίξεις, ο καιρός που τα μέλη του διδακτικού προσωπικού των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας θα μπορούσαν να ακολουθούν τις παραδοσιακές διδακτικές συνταγές και πρακτικές που βίωσαν ως φοιτητές, πλησιάζει στο τέλος του.

Τίθεται λοιπόν ξεκάθαρα η ανάγκη επανεκτίμησης της διδασκαλίας στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, η οποία όπως διαπιστώνεται υποτιμάται σε σχέση με το κύρος της έρευνας. Είναι αναγκαίο να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες για την ανανέωση των μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης υπογραμμίζοντας τον ουσιώδη ρόλο της διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση, χωρίς όμως να υποτιμηθεί η έρευνα αφού ούτως ή άλλως είναι μια ουσιώδης περιοχή δράσης της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Είναι σαφές ότι οποιαδήποτε προσπάθεια αναβάθμισης της διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση όπως και κάθε ριζοσπαστική μεταρρύθμιση απαιτεί ανάλογες αλλαγές στη δομή και οργάνωση της εκπαίδευσης. Αν τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα επιθυμούν όχι μόνο να συμμετάσχουν αλλά και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο νέο διαμορφούμενο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον, είναι υποχρεωμένα να μεταβάλλουν ριζικά τη δομή, οργάνωση τους καθώς και τον παραδοσιακό τρόπο λειτουργίας τους.

2. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Ένα πολυσυζητημένο πρόβλημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αυτό που δημιουργείται από το σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων στην χώρα μας.

Αναλυτικότερα :

- Υπάρχει έκρηξη του αριθμού των φοιτητών, φαινόμενο παγκόσμιο όχι μόνο ελληνικό, γεγονός που δημιουργεί ακόμα περισσότερες ελλείψεις όσον αφορά τις κτιριακές εγκαταστάσεις (αίθουσες, εργαστήρια κ.λ.π.) ή ακόμα

και σε τμήματα σχολών και σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Ταυτόχρονα αυξάνονται κατακόρυφα και οι απαιτήσεις για όλο και περισσότερο ποιοτική εκπαίδευση τρίτου βαθμού.

- Οι υποψήφιοι αποπροσανατολίζονται. Τους λείπει ο φωτισμένος σύμβουλος που θα εξετάσει τα πράγματα μαζί τους ψύχραιμα και αντικειμενικά. Αποτέλεσμα είναι να μην έχουν στόχους, να στρέφονται προς κορεσμένα επαγγέλματα, να μένουν χρόνια άνεργοι, την ώρα που για την ελληνική οικονομία υπάρχει άμεση ανάγκη για χέρια και μυαλά με υψηλή κατάρτιση και υψηλά προσόντα.
- Έλλειψη ποιοτικού διαχωρισμού των ικανότερων υποψηφίων με αποτελέσματα δυσμενή όπως : ανικανότητα ποσοστού υποψηφίων να ολοκληρώσει τις σπουδές του άρα έχουμε εγκατάλειψη σπουδών, πτώση του ποιοτικού επιπέδου στις διάφορες σχολές ή τέλος και πάλι δημιουργία εκρηκτικού αριθμού φοιτητών που δεν μπορούν να εκπαιδευτούν σωστά λόγω περιορισμένων μέσων αλλά και που δεν θα μπορούν να απορροφηθούν αργότερα από την αγορά εργασίας και την οικονομία μας.

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εκπαίδευση από πολύ παλιά εντοπίζεται ως μέσο στήριξης οικονομικών και κοινωνικών στόχων (Αίγυπτος, Κίνα , Ινδία , Ελλάδα). Η αντίληψη, εξ' άλλου ότι υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στην εκπαίδευση όλων των μορφών (Γενική και Επαγγελματική) και την οικονομία είναι επίσης πολύ παλιά. Έτσι στη σημερινή κοινωνία όπου οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές είναι πολλές και μεγάλες, καλύπτουν ολόκληρο τον πλανήτη, πάνε σε βάθος και αγγίζουν όλες τις πτυχές της ανθρώπινης δραστηριότητας, ο ρόλος της εκπαίδευσης, με όλες τις εκφάνσεις της, πρέπει να είναι κυρίαρχος. Για να είναι όμως κυρίαρχος ο ρόλος της θα πρέπει να είναι εκπαίδευση υψηλής ποιότητας πράγμα που σημαίνει ότι θα αντλεί σημαντικά κονδύλια από μια ανθηρή οικονομία η οποία με τη σειρά της απαιτεί από την εκπαίδευση παροχή στελεχών με ειδικές γνώσεις δηλ. σύστημα Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου.

Έτσι, η οικονομική ανάπτυξη είναι στενά συνδεδεμένη με την εκπαίδευση, γι' αυτό και το εκπαιδευτικό σύστημα κατέχει εξέχουσα θέση στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής κάθε χώρας. Ερμηνεύοντας τα δεδομένα της σημερινής πραγματικότητας διαπιστώνεται ότι από τη μια πλευρά θεωρείται αναγκαία η διασύνδεση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και από την άλλη ασκείται έντονη κριτική για την σταδιακή μετατροπή του πανεπιστημίου σε κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης. Οι γρήγοροι όμως ρυθμοί των κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνικό επίπεδο, δημιουργούν το φαινόμενο της επαγγελματικής ασυνέχειας το οποίο με τη σειρά του ενεργοποιεί ένα «εκπαιδευτικό ασυνεχές». Το πρώτο αναφέρεται στην αποσύνδεση των πτυχίων από την αγορά εργασίας με την έννοια ότι οι εργαζόμενοι θα αναγκάζονται να αλλάζουν επάγγελμα περισσότερες φορές στη

ζωή τους και το δεύτερο, απόρροια του πρώτου, δημιουργεί ανάγκες συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Σήμερα στη χώρα μας εκφέρονται απόψεις που θέλουν την αποσύνδεση της εκπαίδευσης από την αγορά εργασίας.

Στην πραγματικότητα όλοι αντιλαμβάνονται ότι αυτό είναι αδύνατον να συμβεί αλλά εκφράζουν με ακραίο τρόπο την ανησυχία ότι στη σύγχρονη εποχή μας ο ταχύτατος ρυθμός ανάπτυξης της τεχνολογίας δημιουργεί όλο και περισσότερες ανάγκες σε ειδικευμένο εργατικό δυναμικό οι οποίες προκειμένου να καλυφθούν θα αναγκάσουν την εκπαίδευση να παραχωρήσει ένα μέρος της Γενικής Παιδείας στις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Στην πράξη αυτό είναι αδύνατο να συμβεί διότι:

Οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, στην εποχή μας, απαιτούν βεβαίως εξειδικευμένη γνώση, αλλά για να αποκτηθεί αυτή χρειάζεται απαραίτητα και η Γενική Παιδεία. Παλαιότερα οι ανάγκες της αγοράς εργασίας καλύπτονταν κυρίως με χειρωνακτικές δεξιότητες και μυϊκή δύναμη.

Σήμερα είναι γνωστό ότι, η δυνατότητα έκφρασης στον προφορικό και γραπτό λόγο, οι γνώσεις μαθηματικών, φυσικών επιστημών, ξένων γλωσσών, η χρήση Η/Υ κλπ. είναι προαπαιτούμενα για να εισέλθει κανείς στην αγορά εργασίας.

Κατά συνέπεια μπορεί κανείς να ισχυριστεί βάσιμα ότι η σύγχρονη ανάπτυξη εγγυάται τη Γενική Παιδεία.

Στον Ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό και εργασιακό χώρο τα κράτη-μέλη προκειμένου να παρακολουθήσουν τον ανταγωνισμό στο διεθνοποιημένο περιβάλλον, πρέπει να παρακολουθούν τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, να προσαρμόζουν και να ανανεώνουν συνεχώς το παραγωγικό τους σύστημα στον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα καθώς και το σύστημα παροχής υπηρεσιών με ταχύτατους ρυθμούς.

Η Ευρώπη λοιπόν ευρισκόμενη μέσα σε κλίμα έντονου ανταγωνισμού αποφάσισε (σύννοδος κορυφής στη Λισσαβόνα 2000) να δημιουργήσει την περισσότερο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο βασιζόμενη στη γνώση, ικανή για συνεχή οικονομική ανάπτυξη, για περισσότερες θέσεις και καλύτερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

Η απόφαση αυτή υπαγορεύτηκε και από την ανάγκη επίλυσης του μεγαλύτερου, για την Ε.Ε κοινωνικού προβλήματος της δραστηκής μείωσης της ανεργίας και κυρίως της ανεργίας των νέων. Τα κράτη-μέλη έχουν την ευχέρεια να διαμορφώνουν μόνα τους τα εκπαιδευτικά προγράμματα αλλά ο στόχος είναι κοινός.

Η Ε.Ε.- αντίθετα με την κρατούσα φιλοσοφία του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος -δίνει έμφαση στη σύνδεση του σχολείου με το χώρο εργασίας προκειμένου η εκπαίδευση να αποτελέσει βασικό μοχλό ανάπτυξης σε μια εποχή της οικονομίας της γνώσης. Σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε. η ουσιαστική σύνδεση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης -αγοράς εργασίας έχει γίνει εδώ και πολλά χρόνια και με την πάροδο του χρόνου γίνεται πιο ουσιαστική.

Εκπαιδευτικά θέματα όπως διδακτέα ύλη και προγράμματα, ώρες μαθημάτων, αριθμός μαθητών ανά τάξη, επιλογή και έγκριση σχολικών εγχειριδίων, διοίκηση του εκπαιδευτικού προσωπικού, προσλήψεις εκπαιδευτικών, πιστοποίηση και τίτλοι σπουδών κ.α. αντιμετωπίζονται όχι πάντοτε κεντρικά αλλά διυπουργικά, περιφερειακά, με συμμετοχή των τοπικών αυτοδιοικήσεων, κοινωνικών εταίρων κλπ.

Τα στατιστικά στοιχεία που ακολουθούν μας δίνουν μια πρώτη εικόνα της εκπαίδευσης και της ανεργίας στις 15 χώρες της Ε.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΠΟΣΟΣΤΑ % ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ISCED 3) ΣΧΟΛ.ΕΤΟΥΣ 1999-2000 ΚΑΙ ΕΤΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΗΓΗ:EUROSTAT,ΥΟΕ, CEDEFOP																
		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ							ΓΕΝΙΚΗ							
EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	
54.4	66.8	54.7	63.2	32.1	33.5	57.4		24.6	63.5	68.3	71.1	27.8	56.3	48.8	67.3	
						10			10	12						

Στον πίνακα παρατηρούμε τα εξής:

Α. Οι μαθητές της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατανέμονται κατά μέσο όρο στις χώρες της Ε.Ε. σε ποσοστό 54.4% στην τεχνική επαγγελματική και 45.6% στη γενική

Στην Ελλάδα τα ποσοστά αυτά είναι τεχνική επαγγελματική 32.1% και γενική 67.9%. Τα ποσοστά αυτά της χώρας μας δεν είναι απλά το αποτέλεσμα μιας στατιστικής έρευνας αλλά αντικατοπτρίζουν μια κοινωνική πραγματικότητα που έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην εθνική οικονομία και την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων. Οι περισσότεροι νέοι μας οδηγούνται μετά το γυμνάσιο στο λύκειο και αφού υποστούν οι ίδιοι και οι γονείς τους την οικονομική αποψίλωση από τα φροντιστήρια, κάτω από έντονο στρες, συνεχίζουν σε ποσοστό περίπου 90% σπουδές στα ΑΕΙ για να αντιμετωπίσουν, συνήθως μετά, την ανεργία και την ετεροαποσχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΠΟΣΟΣΤΑ % ΝΕΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 22 ΕΤΩΝ ΚΑΤΟΧΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ISCED 3) ΠΗΓΗ:EUROSTAT, ΥΟΕ																
EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	
75.5	82.9	75.2	78.5	80.5	69.3	83.7	81.3	70.7	79.9	73.1	85.9	44.7	89.8	85.0		

Στον πίνακα αυτό αναφέρονται τα ποσοστά των νέων 22 ετών που έχουν πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 3) και η Ελλάδα κατέχει ποσοστό 80.5% με κοινοτικό Μ.Ο. 75.5%. Συνεπώς δεν δικαιολογείται η δια νόμου

υποχρέωση 12ετούς εκπαίδευσης με το σκεπτικό να την τελειώνουν περισσότεροι νέοι μας.

Το πρόβλημα εστιάζεται στο ότι πρέπει η Ελλάδα να συγκλίνει με τον κοινοτικό Μ.Ο. σε ότι αφορά τα ποσοστά μαθητών γενικής-τεχνικής εκπαίδευσης προκειμένου να έχουμε πολλαπλά οφέλη δηλαδή μείωση της ανεργίας των νέων, περιορισμό της παραπαιδείας, απλούστευση του συστήματος εισαγωγής στα ΑΕΙ, τροφοδότηση της οικονομίας μας με μεσαία στελέχη που έχει ανάγκη κλπ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ISCED 5&6) ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑ % ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 1999-2000 ΠΗΓΗ:EUROSTAT, ΥΟΕ																
ΕΥ	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	
12563	356	189	2055	422	1829	2015	161	1770	2	488	261	374	270	347	2024	
15%	16%	15%	12%	21%	21%	14%	16%	17%	3%	14%	16%	15%	21%	14%	13%	

Εδώ εμφανίζεται η Ελλάδα, μαζί με την Ισπανία και την Φινλανδία να κατέχει το υψηλότερο ποσοστό φοιτητών σε όλη την Ευρώπη. Αυτό σα γεγονός δε θα λέγαμε ότι είναι κατακριτέο αλλά αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός ότι πάρα πολλοί πτυχιούχοι οδηγούνται στην ανεργία και την ετεροαπασχόληση θα πρέπει να επανεξετάσουν αρκετοί νέοι και οι γονείς τους το όλο πρόβλημα και να μην πιστεύουν σε διάφορες εξαγγελίες του τύπου "ελεύθερη πρόσβαση στα ΑΕΙ" τουλάχιστον σε ότι αφορά τις περιζήτητες σχολές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΕ ΑΕΙ -ΤΕΙ 1960-2000 ΠΗΓΗ:ΥΠΕΠΘ/ΔΙΠΕΕ					
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΕΤΗ					
1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1999-2000	2000-2001
19.864	85.776	121.116	199.797	414.273	500.000

Στον πίνακα φαίνεται η αλματώδης αύξηση των στην Ελλάδα ιδίως την τελευταία δεκαετία. Μια πρώτη ερμηνεία που μπορεί να δώσει κανείς στο φαινόμενο είναι ότι στη σημερινή ελληνική κοινωνία επικρατεί η νοοτροπία ότι όταν έχεις πανεπιστημιακό πτυχίο βρίσκεις ευκολότερα δουλειά και επιπλέον καταξιώνεσαι κοινωνικά. Σε διαφορετική περίπτωση μπορεί να υποθέσει κανείς ότι οι έλληνες έχουμε περισσότερο, από τους λοιπούς Ευρωπαίους, έφεση για σπουδές (πράγμα υπερβολικό) ή ότι έχουμε πολλά λεφτά και ξοδεύουμε άνετα για σπουδές (πράγμα αναληθές).

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΠΟΣΟΣΤΟ % ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΖΕΙ ΣΕ ΑΛΛΟ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΑΝΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 1999-2000 ΠΗΓΗ:EUROSTAT, UOE																
EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	

Η εποχή των Ελλήνων μεταναστών - εργατών πέρασε. Σήμερα έχουμε το πρόβλημα των Ελλήνων μεταναστών-φοιτητών οι οποίοι είναι, αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας μας, οι περισσότεροι στην Ευρώπη και έρχονται δεύτεροι σε όλο τον κόσμο μετά τους Ιρανούς. Αυτό εκτός των άλλων σημαίνει ότι έχουμε τεράστιο οικονομικό κόστος που ανέρχεται σε 2 δις ευρώ ετησίως, και ταλαιπωρία των ίδιων των φοιτητών και των οικογενειών τους. Εδώ αν λάβουμε υπόψη ότι τα πέντε τελευταία χρόνια ο αριθμός εισαγομένων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει διπλασιαστεί τότε αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι η κατάσταση είναι ανεξέλεγκτη και το επιστημονικό προλεταριάτο θα οδηγηθεί σε εκρηκτικές καταστάσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 25 ΕΤΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2001 ΠΗΓΗ:EUROSTAT																
EU	ΑΝΕΡΓΟΙ															
	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	
7.4	6.7	4.2	8	10.7	10.8	8.9	4.1	3.9	2.1	2.4	3.9	4.2	9.2	5.2	5.1	

Στον τελευταίο πίνακα φαίνονται τα αποτελέσματα της νοοτροπίας που επικρατεί στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την εν γένει κοινωνική και οικονομική ζωή στη χώρα μας.

Η Ελλάδα έρχεται πρώτη στην ανεργία των νέων μεταξύ των χωρών - μελών της Ε.Ε. Στη χώρα μας παρατηρείται το παράδοξο φαινόμενο να υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας και ταυτόχρονα άνεργοι, που δεν μπορούν να απορροφηθούν, επειδή υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα τους και σ' αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι ότι οι νέοι μας μένουν άνεργοι ή δέχονται σε μεγάλο βαθμό εργασίες που δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες τους ή στα τυπικά τους προσόντα, επειδή συχνά τα προσόντα αυτά, που έχουν αποκτηθεί από το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα, δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Το πρόβλημα της ανεργίας δεν είναι μόνο οικονομικό. Είναι, πάνω απ' όλα βαθύτατα κοινωνικό, ενώ το πρόβλημα της ανεργίας των νέων είναι ακόμη πιο κρίσιμο.

Μια κοινωνία η οποία δεν είναι σε θέση να διασφαλίσει στους νέους συγκεκριμένες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας κινδυνεύει να δημιουργήσει ένα φαύλο κύκλο ανεργίας, περιθωριοποίησης και κοινωνικής αναταραχής.

Στην Ελλάδα η δευτεροβάθμια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση έχουν χαλαρή σχέση με την αγορά εργασίας με αποτέλεσμα η ανεργία να μαστίζει τους νέους μας. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οι περισσότερες ειδικότητες είναι ήδη κορεσμένες δηλ. τα πανεπιστήμια σε πολλές περιπτώσεις παράγουν ανέργους.

Από αυτά που αναφέραμε γίνεται φανερό ότι η εκπαίδευση δεν είναι αποκλειστικά και μόνο υπόθεση του υπουργείου παιδείας. Το υπουργείο εργασίας διαχειρίζεται θεσμικά την εργασία και την ανεργία.

Είναι λοιπόν προφανές ότι τα υπουργεία παιδείας και εργασίας πρέπει να συνεργάζονται στενότερα. Η συνεργασία του υπουργείου παιδείας πρέπει να επεκταθεί και σε άλλα υπουργεία όπως γεωργίας, υγείας, ανάπτυξης.

Αν γίνει κατανοητό ότι στη σημερινή εποχή η οικονομία στηρίζεται στη γνώση εύκολα εξάγεται εύκολα το συμπέρασμα ότι το καλύτερο υπουργείο "ανάπτυξης" είναι το υπουργείο παιδείας.

Βέβαια υπάρχουν και πνευματικές αγκυλώσεις. Υπάρχουν χώροι κομματικοί, συνδικαλιστικοί, συντεχνιακοί κλπ που φυσικά θέλουν την ανάπτυξη επιμένουν όμως πως επιτυγχάνεται με αντιλήψεις, μεθόδους και πρακτικές του παρελθόντος. Οι ιδέες και θέσεις όλων είναι σεβαστές σε καμία όμως περίπτωση δεν πρέπει αυτές να υποθηκεύουν τις επόμενες γενιές και το μέλλον της χώρας.

---

4. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σχετικά με τη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η Ελλάδα ανεβαίνει ψηλά στην κατάταξη των χωρών που οι νέοι της επιλέγουν την πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Στη νεότερη ηλικιακή ομάδα (18-24) η συμμετοχή κυμαίνεται από 11% στη Ρουμανία ως 32% στο Βέλγιο. Η Ελλάδα είναι τρίτη με 30%. Στη μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα (24-29) η συμμετοχή κυμαίνεται από 3% στην Εσθονία ως 16% στην Ελλάδα. Η Ελλάδα κρίνεται ότι δίνει μεγαλύτερη άνεση στους φοιτητές της να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους αλλά και να παραμείνουν στον χώρο της εκπαίδευσης συμπληρώνοντας και επεκτείνοντας τις γνώσεις τους. Η Ελλάδα εμφανίζεται πολύ μπροστά σε ποσοστά συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ταυτόχρονα όμως η εκπαιδευτική δαπάνη ανά εκπαιδευόμενο είναι πολύ χαμηλή στη χώρα μας.

---

5. ΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η εκπαίδευση, γενικότερα, αλλά και η ΤΕ, ειδικότερα, αποτελούν κορυφαία κυβερνητική δραστηριότητα σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ και της ΕΕ, δεδομένου ότι ένα σημαντικό ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) (γύρω στο 5.5% κατά μέσον όρο) δαπανάται για την παιδεία, κυρίως μέσα από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το κόστος ανά φοιτητή στην ΤΕ κατά το έτος 1994 δίνεται στον Πίνακα για χώρες του ΟΟΣΑ, σε δολάρια ΗΠΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΧΩΡΑ	ΜΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΕΤΗ)	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΔΟΛ. ΗΠΑ)	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΝΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΕΛΛΑΔΑ	6.1	16270	
ΔΑΝΙΑ	4.2	35610	
ΓΑΛΛΙΑ	4.7	28130	19
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5.5	46170	
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	2.6	19560	13.5
ΙΤΑΛΙΑ	4.2	20150	
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3.9	33290	
ΙΣΠΑΝΙΑ	4.6	18310	
ΑΓΓΛΙΑ	3.4	25840	
ΟΟΣΑ	4.2	26120	14.4

Το ανά φοιτητή κόστος αναφέρεται σε όλη την διάρκεια σπουδών του κάθε φοιτητή, γιατί, όπως δείχνει η πρώτη στήλη του Πίνακα, η μέση διάρκεια φοίτησης ανά φοιτητή διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα. Με βάση τα στοιχεία του πίνακα αυτού συμπεραίνεται ότι:

- Η μέση διάρκεια σπουδών ανά φοιτητή στην Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη από όλα τα άλλα κράτη, με 6.1 έτη (6.9 έτη για τα ΑΕΙ και 5 έτη για τα ΤΕΙ). Η μεγάλη αυτή διάρκεια σπουδών δεν οφείλεται στη διάρκεια των προγραμμάτων σπουδών (που είναι κατά βάση 4-5 χρόνια στα ΑΕΙ και 3.5 χρόνια στα ΤΕΙ) αλλά στην καθυστέρηση φοίτησης των ίδιων των φοιτητών. Στις άλλες χώρες (με εξαίρεση, ίσως, την Γερμανία) η μέση διάρκεια σπουδών είναι 3 με 4 χρόνια, ανάλογα με την διάρκεια του προγράμματος σπουδών που εφαρμόζει η κάθε χώρα (τριετές, όπως το Αγγλικό σύστημα, ή τετραετές, όπως το αμερικανικό).
- Το ανά φοιτητή κόστος σπουδών σε όλες τις υπό εξέταση χώρες κυμαίνεται από 16.000 έως 46.000 δολάρια ΗΠΑ. Το μικρότερο κόστος (με στοιχεία

του 1994) ήταν αυτό της Ελλάδας. Αν, όμως το κόστος των Ελλήνων φοιτητών αναχθεί στους κανονικούς φοιτητές (δηλ. αυτούς που κάνουν μόνο 4.5 έτη για τα ΑΕΙ και 3.5 έτη για τα ΤΕΙ), τότε το μέσο κόστος ανά φοιτητή ανά έτος στην Ελλάδα το 1994 ήταν περίπου 4000 δολάρια (δηλ. περίπου 1 εκατομμύριο δραχμές με βάση την τότε ισοτιμία της δραχμής έναντι του δολαρίου). Το αντίστοιχο κόστος για την Γερμανία, την Δανία και την Ολλανδία ήταν περίπου 10.000 δολάρια ΗΠΑ ανά φοιτητή ανά έτος κανονικών σπουδών. Εν πάση περιπτώσει, το Ελληνικό κόστος ήταν περίπου στα 2/3 του μέσου όρου όλων των χωρών του ΟΟΣΑ.

- Η μέση αναλογία φοιτητών ανά ένα μέλος Διδακτικού προσωπικού στα ΙΤΕ των χωρών του ΟΟΣΑ ήταν 14 : 1. Η αναλογία αυτή είναι πολύ σημαντική επειδή επηρεάζει αποφασιστικά το κόστος των σπουδών ανά φοιτητή, όπως φαίνεται παρακάτω.
- Το συνολικό κόστος για την ΤΕ διασπάται συνήθως σε «τακτικές» (ή λειτουργικές) δαπάνες και σε δαπάνες «επενδύσεων». Στις χώρες όπου η υποδομή αναπτύχθηκε σε σημαντικό ποσοστό κατά το παρελθόν, το σχετικό ποσοστό των δαπανών για επενδύσεις είναι πολύ μικρό. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου υπήρξε σημαντική καθυστέρηση, το ποσοστό αυτό είναι μεγάλο. Η κατανομή των δαπανών αυτών για τις χώρες του ΟΟΣΑ δίνεται στον πίνακα (παράρτημα Ε). Στην Ελλάδα οι επενδύσεις απορροφούν το 26% του συνόλου, ενώ στις πλείστες από τις άλλες χώρες της ΕΕ και στις ΗΠΑ αυτό περιορίζεται συνήθως γύρω στο 10%. Μόνο η Πορτογαλία και η Ισπανία έχουν κάπως παρεμφερή (αλλά πάντως μικρότερα κατά 20% περίπου) ποσοστά. Αυτό είναι ενδεικτικό της μεγάλης καθυστέρησης σε πάγιες εγκαταστάσεις που έχει η Ελλάδα, αφού αυτές πρέπει να διπλασιαστούν (τουλάχιστον) για να προσφερθούν υπηρεσίες Τ.Ε. αντίστοιχες των Η.Π.Α. και της Ε.Ε.
- Στο λειτουργικό κόστος η κύρια συμμετοχή (σε ποσοστό μάλιστα 65 έως και 85%) προέρχεται από το κόστος της μισθοδοσίας του Διδακτικού και λοιπού προσωπικού. Για το λόγο αυτό η αναλογία φοιτητών - καθηγητών είναι τόσο σημαντική.
- Στην Ελλάδα το κόστος σπουδών ήταν σχετικά μικρό λόγω του πολύ μικρότερου κόστους ανά φοιτητή των ΤΕΙ σε σχέση με αυτό των ΑΕΙ (περίπου στο 40% του δεύτερου). Η τάση για εξομοίωση των ΑΕΙ/ΤΕΙ θα επιφέρει σημαντική αύξηση (γύρω στο ποσό των 5000 δολ. ΗΠΑ για τις συνθήκες του 1994).
- Η εισαγωγή του θεσμού της αξιολόγησης των Ιδρυμάτων σε όλο τον χώρο της ΕΕ και η επίδραση που θα έχει αυτό στις προοπτικές απασχόλησης των φοιτητών θα δημιουργήσει τρομερές πιέσεις ώστε το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην ΕΕ να φθάσει στα ίδια επίπεδα με αυτές που παρέχουν τα Ιδιωτικά Ιδρύματα των ΗΠΑ, με αντίστοιχο κόστος φυσικά.

6. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η διαδικασία εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος έχει ήδη φέρει αποτελέσματα, Η βελτίωση αυτή είναι πιο εντυπωσιακή, αν ληφθεί υπόψη και το σημείο εκκίνησής μας.

Α) Τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου συνιστούν οι εξής δράσεις :

- Νέος τρόπος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Ένταξη των ΤΕΙ στην Ανώτατη Εκπαίδευση, και Κατάρτιση νομοσχεδίων για τις μεταπτυχιακές σπουδές, την έρευνα και απασχόληση και τη δια βίου εκπαίδευση. Η προώθηση των νομοσχεδίων βρίσκεται στη φάση διαλόγου με τους εκπαιδευτικούς φορείς.

Β) Σημαντική αύξηση παρουσιάζουν επίσης οι εγγραφές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα το 1994 το ποσοστό εγγεγραμμένων σπουδαστών-φοιτητών ήταν 8,6% (OECD 1996, Education at a Glance, OECD indicators), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το 1998 ήταν 18,4% (OECD 2000, Education at a Glance, OECD indicators).

Το 1994 ο αριθμός των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών, που διέθετε μόρφωση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ήταν της τάξης του 25% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα άτομα ηλικίας 55-64 ήταν μόνον 9%, (διαφορά 16%-OECD 1996, Education at a Glance, OECD indicators). Επίσης, τα αντίστοιχα ποσοστά για το έτος 1999 ήταν 26% και 9% αντίστοιχα (διαφορά 17%- OECD 2001, Education at a Glance, OECD indicators, σελ. 46). Είναι αξιοσημείωτο ότι και στις δύο χρονικές περιόδους ο αριθμός των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών που διέθετε μόρφωση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ήταν σχεδόν τριπλάσιος σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων 55-64 ετών. Αν δε λάβουμε υπόψη μας την ανάλογη αύξηση (τριπλασιασμός του ποσοστού) που παρατηρείται το 1994 στα άτομα ηλικίας 25-34 ετών και 55-64 ετών που κατέχουν απολυτηρίου Λυκείου φαίνεται η ανοδική πορεία που παρουσιάζει η χώρα μας σε σχέση με το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού (OECD 1996, Education at a Glance, OECD indicators).

Γ) Τρία είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της ανάπτυξης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης κατά τη δεκαετία 1993-2002 :

- Μετά το 1996, η ελληνική ανώτατη εκπαίδευση παρουσίασε, μία αλματώδη διεύρυνση, τόσο σε ό,τι αφορά τον αριθμό των Τμημάτων, όσο και, κυρίως, σε ό,τι αφορά τον αριθμό των φοιτητών. Εάν χρησιμοποιήσουμε ως βάση αναφοράς την ομάδα ηλικιών των τεσσάρων ετών μετά το λύκειο (δηλαδή

την ομάδα ηλικιών από 18 έως 21ετών), το ποσοστό συμμετοχής της εν λόγω ηλικιακής ομάδας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση έφτασε το 2002 σε 58%, έναντι 29% που ήταν το 1996 και 27% που ήταν το 1993. Με δεδομένη τώρα τη σταδιακή δημογραφική μείωση του πληθυσμού των ηλικιακών αυτών ομάδων, η οποία προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί ακόμα και μετά το έτος 2010, το προαναφερθέν ποσοστό συμμετοχής αναμένεται να σταθεροποιηθεί τα επόμενα χρόνια στο επίπεδο του 60%, το οποίο είναι, και θα εξακολουθεί να είναι, από τα υψηλότερα στην Ευρώπη. Και πρέπει να ληφθεί εν προκειμένω υπ' όψη ότι στη διαμόρφωση του ποσοστού αυτού για την Ελλάδα δεν έχει συνυπολογιστεί ο πολύ μεγαλύτερος σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αριθμός νέων που φοιτούν σε Ιδρύματα του εξωτερικού.

- Παρ' όλη τη θεαματική διεύρυνση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, η πληθυσμιακή πυκνότητα των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης (δηλαδή ο αριθμός των Ιδρυμάτων που αντιστοιχούν σε πληθυσμό 1.000.000 κατοίκων) βρίσκεται χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ο συνδυασμός συνεπώς του στοιχείου αυτού με το προηγούμενο οδηγεί στο σαφές συμπέρασμα ότι είναι αναγκαία η δημιουργία νέων Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα.
- Τέλος, η γεωγραφική αποτύπωση της ανάπτυξης της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα δείχνει ότι αυτή είναι εμφανώς άνιση. Υπάρχουν περιοχές με περίπου ολοκληρωμένη ανάπτυξη και περιοχές με φτωχή ανάπτυξη. Υπάρχουν περιοχές με έντονη εσωτερική διασπορά και περιοχές με έντονες τάσεις συγκέντρωσης. Το δε κρίσιμο μέγεθος του αριθμού των φοιτητών ανά 1000 κατοίκους μίας πόλης εμφανίζει μεγάλες διαφοροποιήσεις, φτάνοντας ακόμη και σε ακραία φαινόμενα (πάνω από 400 φοιτητές ανά 1.000 κατοίκους στο Μεσολόγγι, πάνω από 300 στη Φλώρινα, πάνω από 200 στην Κοζάνη, στην Άρτα, στην Ηγουμενίτσα).

Ακολουθεί Απεικόνιση Αριθμητικών Δεδομένων Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα μεταξύ 1993 και 2002.

(ΠΙΝΑΚΑΣ 16)

	1993	2002	Μεταβολή
Εισακτέοι	41.938	83.050	+98,03%
Πανεπιστήμια			
Αριθμός Ιδρυμάτων	18	20	
Αριθμός Τμημάτων	180	237	+31,7%
Αριθμός εισαγομένων φοιτητών κατ έτος	22.000	40.000	+81,8%
Αριθμός Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών	51	233	+356,9%
Αριθμός ειδίκευσεων (Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης)	134	517	+285,8%
Αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών		12.000	
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο			
Αριθμός προπτυχιακών φοιτητών		6.000	
Αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών		5.000	
Βασικοί πόροι			
Αριθμός υπηρετούντων μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού	6.300	9.200	+46,0%
Τακτική επιχορήγηση για λειτουργικές δαπάνες (δισ δρχ.)	21,2	53,3	+151,4%
Χρηματοδότηση για δαπάνες υποδομών (δισ δρχ.)	27,0	52,3	+93,7%
ΤΕΙ			
Αριθμός Ιδρυμάτων	12	14	
Αριθμός Τμημάτων	121	170	+40,5%
Αριθμός εισαγομένων φοιτητών	20.000	43.000	+115,0%
Βασικοί πόροι			
Αριθμός μελών Εκπαιδευτικού Προσωπικού	2.000	2.700	+35,0%
Τακτική επιχορήγηση για λειτουργικές δαπάνες (δισ δρχ.)	4,8	27,4	+470,9%
Χρηματοδότηση για δαπάνες υποδομών (δισ δρχ.)	3,0	19,6	+553,3%
Σύνολο Ανώτατης Εκπαίδευσης			
Αριθμός εισαγομένων φοιτητών κατ έτος	42.000	83.000	+97,6%
Ποσοστό συμμετοχής των ηλικιών μεταξύ 18 και 21 ετών	27%	58%	+114,8%

Δ) Η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου του ελληνικού πληθυσμού, συνδέεται και με τη ραγδαία αύξηση των προσφερόμενων θέσεων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Το 2002 ο αριθμός των εισακτέων ανέρχεται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στους 83.050. Λειτουργούν 20 πανεπιστημιακά ιδρύματα και 237 τμήματα. Ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών κατ' έτος είναι 40.000 ενώ υπάρχουν 233 Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και 517 ειδικεύσεις Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης. Ο αριθμός των μεταπτυχιακών φοιτητών ανέρχεται στους 12.000. Υπηρετούν 9.200 μέλη Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού, ενώ η τακτική επιχορήγηση για λειτουργικές δαπάνες ανέρχεται για την επόμενη εξαετία στο ποσό των 938,5 εκ. EURO (319,8 δις δρχ.). Τέλος, η αντίστοιχη χρηματοδότηση για δαπάνες υποδομών είναι 920,9 εκ. EURO (313,8 δις δρχ.).

Αντίστοιχα για τα ΤΕΙ, λειτουργούν 14 ιδρύματα και 176 τμήματα. Ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών κατά έτος είναι 43.000, ενώ υπηρετούν 2.450 μέλη Εκπαιδευτικού Προσωπικού. Η τακτική επιχορήγηση για λειτουργικές δαπάνες την επόμενη εξαετία ανέρχεται στο ποσό των 482,5 εκ. EURO (164,4 δις δρχ.). Η αντίστοιχη χρηματοδότηση για δαπάνες υποδομών είναι 345,1 εκ. EURO (117,6 δις δρχ.). Στο σύνολο της Ανώτατης Εκπαίδευσης ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών κατά έτος είναι 83.000 και το ποσοστό συμμετοχής των ηλικιών 18-21 ετών είναι 58%.

7. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ένα ακόμη από τα πραγματικά προβλήματα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, είναι και η παντελής έλλειψη δημοσίων σχέσεων. Έτσι, οποιαδήποτε σωστή ή (συνήθως) άδικη επίθεση κατά του ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου περνάει ασχολίαστη.

Τα δημόσια πανεπιστήμια όμως περιέχουν στους κόλπους τους το καλύτερο και πολυπληθέστερο επιστημονικό δυναμικό της χώρας. Ασύγκριτα καλύτερο από αυτό που υπάρχει στον ιδιωτικό τομέα και με μεγαλύτερη επιφάνεια από το αντίστοιχο των ερευνητικών κέντρων. Ο,τι πολυτιμότερο δηλαδή έχει η χώρα για τον αγώνα της στον παγκόσμιο ανταγωνιστικό στίβο της οικονομικής εξέλιξης. Τρανή δε απόδειξη των παραπάνω ισχυρισμών αποτελούν τα στοιχεία που αποκαλύπτονται σχετικά με την ερευνητική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Αυτό δε γιατί η πρωταρχική και πλέον δύσκολη δουλειά των πανεπιστημίων (και όχι των κολεγίων και των επαγγελματικών σχολείων που παράγουν στελέχη για επιχειρήσεις) είναι η παραγωγή της γνώσης.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του Τμήματος Τεκμηρίωσης, Επιστημονικών και Τεχνολογικών Δεικτών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας, η έρευνα και η παροχή επιστημονικών και τεχνολογικών υπηρεσιών στην Ελλάδα κατά την πενταετία 1993-1997 έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟ ΕΚΑΤ. ΔΡΧ.	ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΑΕΠ
ΚΡΑΤΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ				
1993	32124	0,16%		
1995	33749	+5,06%	-13,38%	0,13%
1997	39286,7	+16,41%	+0,18%	0,12%
ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ				
1993	40841	0,20%		
1995	58665	+43,64%	+18,42%	0,22%
1997	84862,5	+44,66%	+24,49%	0,26%
ΝΠΙΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ				
1993	571	0,003%		
1995	950	+66,37%	+37,16%	0,004%
1997	718,1	-24,41%	-34,95%	0,002%

Από τους παραπάνω πίνακες είναι προφανές ότι:

- Το μεγαλύτερο μέρος (68,5%) της έρευνας στη χώρα εκτελείται στα πανεπιστήμια.
- Η έρευνα στα πανεπιστήμια αυξάνεται με τον χρόνο, σε αντίθεση με την κατάσταση στα ερευνητικά κέντρα.
- Η συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα είναι ασήμαντη.

Περαιτέρω στοιχεία δείχνουν ότι:

- Τα πανεπιστήμια μαζί με τα κρατικά ερευνητικά κέντρα έφεραν στη χώρα ερευνητικούς πόρους (σε συνάλλαγμα) από την ΕΕ το 1997 ύψους 17 δις. δρχ., γεγονός που κάνει τους έλληνες ερευνητές (αναλογικά) πρώτους στην Ευρώπη.
- Οι ανάγκες του ιδιωτικού και ευρύτερου δημοσίου τομέα σε έρευνα και τεχνολογία εξυπηρετούνται πρωτίστως από τα πανεπιστήμια και ύστερα από τα ερευνητικά κέντρα (4,7 δις. δρχ. προς 0,7 δις. δρχ. για το 1997).

Πόροι :

- Στην πενταετία 1994 - 1999 διατέθηκαν για τα ΑΕΙ 520 δις. δρχ. (Τακτική Επιχορήγηση, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Κονδύλια ΚΠΣ-2).
- Στην εξαετία 2000 - 2006 πρόκειται να διατεθούν για τα ΑΕΙ (αντίστοιχα) περίπου 650 δις. δρχ.

Σε όλους δε τους πανεπιστημιακούς είναι γνωστή η σημερινή αναβαθμισμένη πραγματικότητα με μεταπτυχιακές σπουδές, σύγχρονες βιβλιοθήκες σε δίκτυο και δίκτυο τηλεματικής. Ενώ όμως το επιστημονικό (και το διδακτικό) επίπεδο των

πανεπιστημίων βρίσκεται στα επίζηλα ύψη, οι ανύπαρκτες δημόσιες σχέσεις στέκονται εμπόδιο στην παραπέρα ανάπτυξη της ανώτατης εκπαίδευσης.

8. ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Το Πανεπιστημιακό Διαδίκτυο GUNET (Greek Universities Network), ένα έργο που καλύπτει όλα τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας, παρέχοντάς τους προηγμένες υπηρεσίες τηλεματικής σε υψηλές ταχύτητες, έργο συνολικού προϋπολογισμού 6,5 δις. δρχ., συντονίστηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και χρηματοδοτήθηκε από το υπουργείο Παιδείας μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ).

- Η τηλεσυνδιάσκεψη μεταξύ των Ανωτάτων και των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων προχωρά με ικανοποιητικούς ρυθμούς και αφορά την τηλεεκπαίδευση και την τηλεσυνεργασία. Στόχος είναι να περάσουν, με καλή ποιότητα υπηρεσίας, βίντεο σε ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες. Έτσι ο φοιτητής της Νομικής Αθηνών, για παράδειγμα, θα μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα που γίνονται στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο και που τον ενδιαφέρουν. Το ίδιο ισχύει βέβαια και για τους σπουδαστές των Α.Τ.Ε.Ι.
- Εξελίσσεται επίσης η ενδοπανεπιστημιακή φωνητική επικοινωνία μέσα από το δίκτυο δεδομένων. Είναι ένα πρόγραμμα που αφορά την ακαδημαϊκή κοινότητα και παρέχει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας, όχι μόνο μέσω εικόνας αλλά και ήχου.
- Ολοκληρώνεται η εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης και ασφάλειας του Δικτύου.
- Ολοκληρώνεται επίσης ένα σύστημα πανελλαδικού καταλόγου-ευρετηρίου, το οποίο θα ενοποιήσει όλα τα στοιχεία που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση και είναι γραμμένα σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή (διευθύνσεις, τηλέφωνα, e-mail κτλ.).
- Στο στάδιο της ολοκλήρωσης βρίσκεται η υπηρεσία «News», ένα είδος πίνακα ανακοινώσεων παγκόσμιας κλίμακας. Καθηγητές και φοιτητές θα είναι σε θέση να μαθαίνουν ακόμη και την πιο «ασήμαντη» ανακοίνωση που προέρχεται από τα ξένα πανεπιστήμια.
- Ολοκληρώθηκε στα μεγάλα πανεπιστήμια και Α.Τ.Ε.Ι. της χώρας η αναβάθμιση των ταχυτήτων σύνδεσης, καθώς και της σύνδεσής τους με πανεπιστήμια της Ευρώπης και των ΗΠΑ.
- Προωθείται η εισαγωγή μίας νέας τεχνολογίας πρόσβασης στο Internet, των ATM (Σύγχρονοι Τρόποι Μεταφοράς), η οποία παρέχει στους χρήστες πολύ πιο γρήγορους χρόνους πρόσβασης στο Δίκτυο.
- Άρχισε η υλοποίηση του έργου EDUNET, που αφορά τη διασύνδεση των γυμνασίων και λυκείων της χώρας στο Internet. Το GUNET θα έχει τη διαχείριση του έργου, μέσω του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ κάθε Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. θα υλοποιήσει το πρόγραμμα στα σχολεία της περιοχής του.

Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι το ΕΠΕΑΕΚ και κατά συνέπεια η χρηματοδότηση όλων αυτών των καινοτομικών προγραμμάτων, έχει ημερομηνία λήξεως. Αναμένεται όμως ότι θα συνεχισθεί η χρηματοδότηση του έργου με έμφαση στις υπηρεσίες, στις εφαρμογές και στην αναβάθμιση των ταχυτήτων που οι νέες τεχνολογίες απαιτούν.

9. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο καμία συγκεκριμένη μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που να σχετίζεται με τη Συνθήκη της Μπολόνιας δεν έχει γίνει, με εξαίρεση τη συνολική δομή της ανώτερης εκπαίδευσης η οποία περιλαμβάνει τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και τα Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) σε συμφωνία με το νόμο που αναφέρεται «στις δομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την οργάνωση του τεχνολογικού τομέα» που υιοθετήθηκε το 2001. Όσον αφορά την έκταση στην οποία πρέπει το σύστημα να προσαρμοστεί, γίνονται συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο.

Με σκεπτικισμό αντιμετωπίζει η ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα τη Συνθήκη της Μπολόνιας, φαινόμενο το οποίο δεν είναι μεμονωμένο. Την ίδια αγωνία μοιράζονται και άλλες ευρωπαϊκές χώρες για τις μεθοδευόμενες αλλαγές. (Σκεπτικισμός από : Ελλάδα, Φινλανδία, Ολλανδία, Βέλγιο, υποστηρίχτη από : Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία)

Στη Φινλανδία, για παράδειγμα, όπως και στην Ολλανδία, υφίσταται ο προπτυχιακός τίτλος τριετών σπουδών αλλά μόνο ως ενδιάμεσος τίτλος, που πολύ δύσκολα θα μπορούσε να αποκτήσει επαγγελματική αυτονομία. Την ίδια αντίρρηση συναντούμε και στην Ελβετία όπου οι πρυτάνεις πιστεύουν ότι ο τριετής κύκλος προπτυχιακών σπουδών πρέπει να αποσκοπεί μόνο στην διευκόλυνση της ακαδημαϊκής κινητικότητας και να μη συναρτάται με την επαγγελματική προοπτική των κατόχων του.

Από την άλλη πλευρά, ορισμένες χώρες έχουν ήδη σπεύσει να υιοθετήσουν τις αρχές της Διακήρυξης της Μπολόνιας προβαίνοντας σε συγκεκριμένες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Η Ιταλία προχώρησε σε ραγδαία αναμόρφωση της δομής των σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση εφαρμόζοντας αυστηρό σύστημα της μορφής «3-5-8» (όπου 3 το bachelor + 2 το master + 3 το διδακτορικό). Η ιταλική κυβέρνηση έδωσε στα πανεπιστήμια της χώρας χρονικό περιθώριο μόλις ενός έτους για να προσαρμόσουν τα προγράμματά τους στο νέο σύστημα.

Η Γερμανία προωθεί και αυτή την καθιέρωση ανάλογου συστήματος «3-5-8», αλλά αφήνει στη διακριτική ευχέρεια κάθε πανεπιστημίου να αποφασίσει ποιο από τα δύο συστήματα θα ακολουθήσει.

Η Γαλλία, τέλος, προέβη στην καθιέρωση του τίτλου «mastair» (ορθογραφικά διάφορο αλλά ηχητικά όμοιου με το αγγλοσαξονικό master) σαν «ομπρέλας»

που καλύπτει τρία από τα είδη μεταπτυχιακών διπλωμάτων που παρέχονται από τα γαλλικά πανεπιστήμια (DESS, DEA και διπλώματα μηχανικών).

Η ποικιλία των αντιδράσεων των χωρών στη Διακήρυξη της Μπολόνιας δεν είναι ανεξάρτητη από τον βαθμό στον οποίο οι χώρες αυτές επενδύουν ως «χώρες υποδοχής» σπουδαστών ή, αντίστοιχα, ως «χώρες εξαγωγής εκπαίδευσης», στο μέτρο που η Διακήρυξη της Μπολόνιας καλύπτει και τις «υπερεθνικές» εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Δεν είναι επίσης ανεξάρτητη από τον βαθμό στον οποίο η αγορά έχει ήδη διεισδύσει στην εκπαίδευση μέσω ενός ευρέως φάσματος ερευνητικών δραστηριοτήτων, ώστε να μη «δαιμονοποιείται» αναγκαστικά η σύγκλιση των δύο. Ούτε και είναι ανεξάρτητη από το επίπεδο «αμηχανίας» ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων και το απειλητικό φάσμα της ανεργίας.

Με ελάχιστη προσπάθεια θα μπορούσε κανείς να διακρίνει μια πληθώρα διαφορών που συνθέτουν την ιδιαίτερη εκπαιδευτική, αλλά και γενικότερη κοινωνική, ταυτότητα των 29 χωρών που προσυπέγραψαν την ίδια Διακήρυξη. Στα μάτια όμως των οραματιστών του Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού Χώρου δεν προβάλλουν τόσο οι διαφορές όσο η ανάγκη για υπέρβασή τους.

9.1 ΟΙ ΔΥΟ ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η διάρθρωση των ανώτατων σπουδών σε δύο κύκλους, αν και δεν έχει παρουσιαστεί ως ζήτημα αιχμής ούτε έχει συμπεριληφθεί στις προτεραιότητες του τρέχοντος Εθνικού Διαλόγου για την παιδεία, εντάσσεται, ωστόσο, στις δεσμεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στην Ε.Ε. καθώς συμπεριλαμβάνεται στη διαδικασία υλοποίησης των στόχων της Μπολόνιας, έργα επί της οποίας καλείται το υπουργείο Παιδείας να επιδείξει στην Σύνοδο των Ευρωπαίων υπουργών Παιδείας, την άνοιξη, στο Μπέργκεν της Νορβηγίας.

Άλλωστε, αποτελεί μια εκ των τριών βασικών προτεραιοτήτων (μαζί με την αξιολόγηση και των μέτρων περί αναγνωρισιμότητας των προγραμμάτων σπουδών δια της καθιέρωσης ευρωπαϊκού συστήματος Διδακτικών Μονάδων και Συμπληρώματος Διπλώματος) επί των οποίων δεσμεύτηκαν, με χρονικό ορίζοντα το 2005, οι υπουργοί Παιδείας, στην προηγούμενη Σύνοδο, το Σεπτέμβριο του 2003, στο Βερολίνο.

Παράλληλα υπάρχουν αντιδράσεις στην άτυπη «επιβολή του δεύτερου κύκλου σπουδών», όπως επισημαίνουν πολλοί ακαδημαϊκοί, με τη διεύρυνση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών στα ελληνικά πανεπιστήμια αλλά και η επιφύλαξη πολλών πανεπιστημιακών, ότι το προωθούμενο μοντέλο που προβλέπει τριετή κύκλο προπτυχιακό κύκλο σπουδών και διετή μεταπτυχιακό δεν είναι το πλέον κατάλληλο, είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του πεδίου στο οποίο προσβλέπει να δράσει η ηγεσία του ΥΠΕΠΘ. Προτείνονται άλλες λύσεις, ακόμη και της ταυτόχρονης αλλαγής του εξεταστικού, η οποία θα μπορούσε να συμβάλει στην εύρεση ενός μοντέλου που θα υπάκουε στις επιταγές της διαδικασίας της

Μπολόνιας, αλλά δεν θα άλλαζε το υπάρχον σύστημα στα ελληνικά ΑΕΙ.

9. 2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Α) Γενικά

Ιστορικά οι διαδικασίες αξιολόγησης στα πανεπιστήμια άρχισαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Οι πρώτες προσπάθειες έγιναν στις ΗΠΑ από μεμονωμένους οικονομολόγους με αντικείμενο τις επιδόσεις των Τμημάτων Οικονομικής Επιστήμης και με την πάροδο του χρόνου επεκτάθηκαν και σε άλλα γνωστικά πεδία από συλλογικούς φορείς όπως το American Council of Education (ACE). Παράλληλα υιοθετήθηκαν στη Βρετανία με την ίδρυση του Universities Founding Council και σήμερα διεξάγονται σε πάρα πολλές χώρες.

Στη χώρα μας η αξιολόγηση των πανεπιστημίων έχει καθυστερήσει. Πιο συγκεκριμένα, ενώ με βάση την προτροπή της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η οποία περιέχεται στο «Υπόμνημα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» του 1991 θα έπρεπε να έχουμε προχωρήσει στην γενίκευση της αξιολόγησης των πανεπιστημίων μας, δεν έχουμε κάνει καμία πρόοδο. Γι' αυτό, όταν υποβλήθηκε, ερευνητική πρόταση για την αξιολόγηση των Τμημάτων Οικονομικής Επιστήμης και Διοίκησης στα πλαίσια του προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ, το υπουργείο Παιδείας την αποδέχθηκε χωρίς επιφυλάξεις.

Η αξιολόγηση όμως για να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα θα πρέπει να έχει τη συνεργασία των πανεπιστημιακών φορέων, των εργοδοτών και των αποφοίτων. Η ακαδημαϊκή κοινότητα ιδιαίτερα έχει καθήκον να «αγκαλιάσει» αυτή την προσπάθεια ώστε τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν να βασισθούν σε πρωτογενείς πηγές πληροφόρησης και να αντανakλούν το καλό επίπεδο που χαρακτηρίζει τα μέλη της, τουλάχιστον στις οικονομικές και διοικητικές επιστήμες.

Σε μια εποχή όπου ο υγιής ανταγωνισμός εισέρχεται και αναζωογονεί όλες τις πτυχές της οικονομίας μας, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας με την οποία παράγουμε ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση εθνικής επιβίωσης. Γι' αυτό ας την αποδεχθούμε και ας την υποστηρίξουμε.

Β) Τι προβλέπεται

Εθνικό σύστημα αξιολόγησης των πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. που θα στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στη δυνατότητα των ιδρυμάτων να «αυτοελέγχονται» μελετά το υπουργείο Παιδείας. Ο νέος θεσμός θα πρέπει να έχει διαμορφωθεί ως τον Μάιο του 2005, οπότε και η χώρα μας θα συμμετάσχει στην επόμενη συνάντηση των υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος και διαδικασίες

Ο σκοπός του συστήματος αξιολόγησης θα είναι η διασφάλιση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου, με την επισήμανση αδυναμιών και ατελειών, ούτως ώστε αυτές να παραπέμπονται με διορθωτικές κινήσεις, με την παρακολούθηση της ορθολογικής αξιοποίησης των πόρων, με την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών σε ό,τι αφορά το μέρος της αξιολόγησης του έργου των διδασκόντων των Ιδρυμάτων.

Η αξιολόγηση σε καμία περίπτωση δεν θα προσλάβει «τιμωρητικό» χαρακτήρα, αντιθέτως θα λειτουργήσει υποστηρικτικά και ενισχυτικά προς τα Ιδρύματα της ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ωστόσο, το ΥΠΕΠΘ δεν έχει ακόμη καταλήξει στη χρήση των πορισμάτων της αξιολόγησης, στο επίπεδο της οποίας επικεντρώνεται και η ανησυχία της ακαδημαϊκής κοινότητας. Το ερώτημα δηλαδή που μέχρι στιγμής δεν έχει απαντηθεί αφορά το εάν το αποτέλεσμα της αξιολόγησης θα συνδεθεί με επιβολή κυρώσεων ή επιβράβευσης (που παραπέμπουν σε οικονομικές παρεμβάσεις) αντίστοιχα με το αρνητικό ή θετικό «πρόσημο» κάθε Ιδρυματος.

Σκοπός της αξιολόγησης πρέπει να είναι η διαπίστωση του πόσο καλά και πόσο αποτελεσματικά δαπανώνται τα χρήματα του Έλληνα φορολογούμενου που διατίθενται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Υπό αυτό το πρίσμα, η έννοια της αξιολόγησης θα έπρεπε να επεκταθεί και να συμπεριλάβει όλη τη δημόσια διοίκηση, αφού αυτή συντηρείται από τα χρήματα του Έλληνα φορολογούμενου. Ωστόσο, ως περιοριστούμε στα πανεπιστήμια, τα οποία στη χώρα μας είναι δημόσια και επειδή ακριβώς είναι δημόσια πρέπει να επιζητούν την αξιολόγηση. Η αποτελεσματική λειτουργία των ελληνικών πανεπιστημίων έχει μια ακόμη χροιά. Αυτή είναι η περαιτέρω αξιοποίηση ενός ακόμη αγαθού, του «ανθρώπινου κεφαλαίου».

Αφού γίνει αποδεκτός ο σκοπός της αξιολόγησης που αναφέρθηκε πιο πάνω, το επόμενο ερώτημα είναι το πώς θα γίνει η αξιολόγηση, δηλαδή ποιες θα είναι οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν. Φυσικά οι διαδικασίες έχουν νόημα σε σχέση και με τον στόχο που επιδιώκεται. Σίγουρα στόχος δεν πρέπει να είναι το κλείσιμο πανεπιστημιακών τμημάτων βάση κριτηρίων όπως «δεν εξυπηρετεί την αγορά» ή «δημιουργεί άνεργους πτυχιούχους».

Υπάρχουν δύο σκέλη αξιολόγησης, εσωτερική και εξωτερική :

- Η εσωτερική διαδικασία (αυτοαξιολόγηση) θα διενεργείται από τα Τμήματα των Ιδρυμάτων, βάσει των στόχων που τα ίδια θα έχουν ορίσει. Προβλέπεται η εκχώρηση δυνατότητας σε κάθε Ίδρυμα να οικοδομεί οικείο σύστημα πιστοποίησης για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, διοικητικού και ερευνητικού έργου του. Ενεργό συμμετοχή θα έχουν οι διδάσκοντες των Ιδρυμάτων, κυρίως δε οι φοιτητές, οι οποίοι θα αξιολογούν τους καθηγητές τους και τα προγράμματα σπουδών. Ενδέχεται η συγκεκριμένη διαδικασία να στηριχτεί στη γνωστή μορφή, όπως εφαρμόζεται σήμερα σε

αρκετά τμήματα των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, δηλαδή των ερωτηματολογίων, που περιλαμβάνει τη βαθμολόγηση των διδασκόντων ως προς την απόδοση και τη συμμετοχή τους. Αδιευκρίνιστο παραμένει το εάν η συμμετοχή των φοιτητών στη διεξαγωγή της εσωτερικής αξιολόγησης θα είναι υποχρεωτική ή όχι.

- Η εξωτερική αξιολόγηση θα διενεργείται από προσωπικότητες εγνωσμένου κύρους και ευρείας απήχησης στον επιστημονικό κόσμο τόσο της χώρας μας όσο και του εξωτερικού. Προβλέπεται η καθιέρωση σειράς τυποποιημένων μέτρων, διαδικασιών και οδηγιών για την πιστοποίηση της ποιότητας. Τα κριτήρια αυτά αναμένεται να διαμορφωθούν στη βάση της μεθοδολογίας που εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πιστοποίησης της Ποιότητας (ENQA). Ενδεικτικά αναφέρονται: α) επιτόπιες επισκέψεις των αξιολογητών στα Ιδρύματα, β) συνεντεύξεις με τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, γ) έλεγχο των εγκαταστάσεων των Ιδρυμάτων, δ) εξέταση εγγράφων και άλλων αποδεικτικών στοιχείων.

Η εσωτερική αξιολόγηση πρέπει να συνοδεύεται, σε πιο μακροχρόνια βάση, από μια εξωτερική αξιολόγηση. Η εξωτερική αυτή αξιολόγηση δεν είναι απαραίτητο να γίνεται από διάφορους ακριβούς αλλοδαπούς αξιολογητές. Η Σύνοδος των Πρυτάνεων, εφόσον θεσμοθετηθεί από την πολιτεία, θα μπορούσε να αναλάβει αυτό τον ρόλο.

Σε μια πρώτη φάση υιοθέτησης της αξιολόγησης, ο στόχος θα πρέπει να είναι μια «απογραφή» της υπάρχουσας κατάστασης. Ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει μια πραγματική απογραφή της κατάστασης που επικρατεί στα ελληνικά πανεπιστήμια: τι υποδομές υπάρχουν; Κάτω από ποιες συνθήκες διδάσκονται οι φοιτητές; Σε ποιο βαθμό αποκτούν δεξιότητες που θα τους είναι απαραίτητες σε επόμενα στάδια της ζωής τους; Ποιες είναι οι σχέσεις διδασκόντων-διδασκόμενων; Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει κάθε ένα από τα πανεπιστήμια που λειτουργούν στη χώρα; Αυτό είναι που πρέπει να μάθουμε πρώτα πριν ασχοληθούμε με οτιδήποτε άλλο. Αφού διαπιστώσουμε τα επί μέρους ειδικότερα προβλήματα, θα μπορέσουμε να μιλήσουμε για την επίλυσή τους.

Ευτυχώς η αξιολόγηση έχει ήδη προχωρήσει σε ένα πρώτο και απαραίτητο στάδιο σε πάρα πολλά από τα τμήματα των ελληνικών πανεπιστημίων, κάτι που ίσως δεν είναι γνωστό στο ευρύτερο κοινό. Το πρώτο αυτό στάδιο είναι η συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τους φοιτητές ανά μάθημα και τμήμα, όπου απαντώνται ερωτήσεις σχετικά τόσο με το μάθημα αυτό καθ' αυτό όσο και σχετικά με τον διδάσκοντα, δηλαδή τη διδακτική του ικανότητα, τη συνεργασία του με τους φοιτητές κ.λπ. Το πρώτο αυτό βήμα, όμως, πρέπει να συμπληρωθεί και να επεκταθεί.

Ως δεύτερο βήμα, θα έπρεπε κάθε τμήμα να συντάσσει μια ετήσια έκθεση, στην οποία να αναφέρονται οι συνθήκες και ο τρόπος λειτουργίας του τμήματος: οι δημοσιεύσεις των μελών ΔΕΠ του τμήματος, οι άλλες ακαδημαϊκές δραστηριότητες που αναλαμβάνουν, πόσες ημερίδες ή εκδηλώσεις κάνει κάθε μέλος ΔΕΠ προς όφελος των φοιτητών, οι συνθήκες λειτουργίας της γραμματείας

του τμήματος, πόσο καιρό κάνει να εκδοθεί ένα πιστοποιητικό, ποιες και ποιου αντικειμένου είναι οι αποφάσεις που παίρνει η γενική συνέλευση του τμήματος, αλλά και η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του τμήματος, ποια συγγράμματα προτείνονται και διανέμονται στους φοιτητές, τι συνθήκες επικρατούν στα εργαστήρια κ.ο.κ.

Οι ετήσιες εκθέσεις των τμημάτων αθροιζόμενες θα πρέπει να συζητιούνται σε μια ειδική συνεδρίαση της Συγκλήτου, ώστε να ολοκληρωθεί ο κύκλος της εσωτερικής αξιολόγησης.

Δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης

Προβλέπεται η αναφορά στο ευρύ κοινό εξ ου και μελετάται η σύσταση Συμβουλίου Πληροφόρησης, ως υπηρεσιακού οργάνου του εθνικού φορέα. Οι αναφορές πριν δημοσιοποιηθούν θα υποβάλλονται σε διαβούλευση με όλα τα συμβαλλόμενα μέρη.

Δίπλα στην αξιολόγηση των τομέων για τους οποίους υπεύθυνο είναι το έμπυχο δυναμικό των ΑΕΙ και ΤΕΙ, θα πρέπει να υπάρχει και η αξιολόγηση των τομέων ευθύνης του κράτους. Ο συνδυασμός των δυο αυτών κρίσεων να διαμορφώνει και την τελική αξιολόγηση του κάθε Τμήματος και συνολικά του κάθε ΑΕΙ ή ΤΕΙ. Μόνο έτσι θα αποκαλυφτούν τα τρωτά της ανώτατης εκπαίδευσης.

F) Αντιδράσεις

Πολλές και διάφορες αντιδράσεις έχουν υπάρξει στο χρονικό διάστημα από τότε που συζητείται η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, όσον αφορά την ανάδειξη της αξιολόγησης ως πρώτη προτεραιότητα, στον εθνικό διάλογο που ξεκίνησε για την Παιδεία, καθώς τα Ιδρύματα ασφυκτιούν από τον μεγάλο αριθμό των εισακτέων και τα οικονομικά των Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. όπως επίσης και οι δαπάνες για την παιδεία απέχουν από το επιθυμητό επίπεδο.

Ευθύνες για την άκριτη αύξηση των εισακτέων χωρίς τη δημιουργία των αντίστοιχων δαπανών και υποδομών αποδίδονται στην πολιτεία. Ευθύνες, όμως, για την εικόνα απαξίωσης του ελληνικού Πανεπιστημίου αποδίδονται και σε κάποιες διοικήσεις των ΑΕΙ αλλά και σε πολλούς πανεπιστημιακούς που «αποποιούνται τον ρόλο του πνευματικού ανθρώπου ανταλλάσσοντάς τον με εφήμερα πολιτικά, οικονομικά ή "κοινωνικά" αξιώματα.

Όσο για τις δαπάνες που πρέπει η πολιτεία να χορηγεί για την Παιδεία, τα πρόσωπα που αντιδρούν δηλώνουν ότι η «αύξηση των δαπανών στο 5% του ΑΕΠ αποτελεί την ελάχιστη και όχι πλέον επαρκή προϋπόθεση για την επίτευξη των επιθυμητών στόχων».

Ακόμη αναφέρονται σε «έλλειμμα σοβαρότητας» λέγοντας πως ύστερα από μακρά περίοδο απόλυτης άρνησης απέναντι σε κάθε μορφή αξιολόγησης, φτάσαμε σήμερα στο άλλο άκρο: της αφόρητης κοινοτοπίας ότι η αξιολόγηση

αποτελεί πανάκεια και είναι το πρώτο και επείγον θέμα της εκπαιδευτικής πολιτικής. Αυτή η βιασύνη για την άκριτη θεσμοθέτηση του αυτονόητου αποκαλύπτει μια αγχώδη ανάγκη τυπικής προσαρμογής στα ευρωπαϊκά δεδομένα χωρίς ουσιαστική μελέτη-ενημέρωση και κριτική προσέγγιση των λειτουργούντων διεθνώς συστημάτων αξιολόγησης. Υποδηλώνει μια στάση αποφυγής της συζήτησης για άμεσες και ριζικές αναθεωρήσεις του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου των ΑΕΙ, ενώ είναι γνωστό ότι μια ουσιαστική αξιολόγηση των Πανεπιστημίων προϋποθέτει και τις αλλαγές αυτές. Υποκρύπτει μια τακτική μετάθεσης ευθυνών μόνο στα όργανα και τα υποκείμενα του πανεπιστημιακού χώρου, ενώ δεν τίθεται ζήτημα ευθυνών της πολιτείας και με ποια συγκεκριμένα μέτρα θα τις αναλάβει όταν αποτυπωθούν στο πλαίσιο της εφαρμογής μιας συστηματικής αξιολόγησης των ΑΕΙ.

Ακόμη καταγράφονται σοβαρές επιφυλάξεις, που συνίστανται:

- Στο ότι εάν καθιερωθεί σύστημα απονομής «σημάτων ποιότητας» των ΑΕΙ και των ΤΕΙ αυτό εξ ορισμού θα οδηγήσει σε αντιπαράθεση και ανταγωνισμό τα ίδια τα Ιδρύματα.
- Στο ότι η εγκαθίδρυση του εθνικού συστήματος αξιολόγησης προκύπτει ως υποχρέωση της χώρας μας που επιβάλλει η εναρμόνιση των συστημάτων σε κοινό σχεδιασμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης στις χώρες της Ε.Ε. και όχι ως αυτόβουλη ενέργεια στην κατεύθυνση της βελτίωσης της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Σημείο αιχμής, που αναμένεται ότι θα περιπλέξει τις διαδικασίες του εθνικού διαλόγου, σύμφωνα άλλωστε και με τις πρώτες ενδείξεις από την εναρκτήρια συνεδρίαση του ΕΣΥΠ, είναι ότι το ζήτημα της αξιολόγησης δεν θεωρείται μείζον για τους πανεπιστημιακούς, μπροστά στη σοβαρή κρίση που διέρχονται τα Ιδρύματα, κυρίως λόγω της ελλιπούς κρατικής χρηματοδότησης. Κρίση που απειλεί τα περιφερειακά ΑΕΙ, τα οποία λόγω της περικοπής των κονδυλίων οδηγούνται σε συρρίκνωση του διδακτικού έργου τους. Παράλληλα, δεν είναι λίγα και τα ΤΕΙ που από την αρχή της φετινής ακαδημαϊκής χρονιάς αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο έως και της οριστικής αναστολής της λειτουργίας τους.

10. ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ Α.Ε.Ι. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.

Ακολουθεί συγκριτικός πίνακας των χωρών της Ευρώπης. (ΠΙΝΑΚΑΣ 18)

<p><u>ΓΑΛΛΙΑ</u></p> <p>Comite National d' Evaluation (CNE)</p>	<p>STATUS</p>	<p>Ανεξάρτητος φορέας υπαγόμενος στον πρόεδρο της δημοκρατίας. Τα 17 μέλη του συμβουλίου του διορίζονται από την κυβέρνηση ύστερα από προτάσεις των ιδρυμάτων και άλλων φορέων. Έχει ευθύνη για όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.</p>
	<p>ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ</p>	<p>Αξιολόγηση ιδρυμάτων και προγραμμάτων. Καλύπτει και αξιολόγηση της έρευνας. Παράλληλα, το υπουργείο Παιδείας πιστοποιεί με διαδικασίες διαβουλευσέων και συμβολαίων κάθε 4 χρόνια τα προγράμματα όλων των γαλλικών παν/μιων, παίρνοντας υπόψη και τις σχετικές αξιολογήσεις της CNE.</p>
<p><u>ΓΕΡΜΑΝΙΑ</u></p> <p>1. German rector's Conference- Quality Assurance Project</p>	<p>STATUS</p>	<p>Στην ουσία πρόκειται για ένα πρόγραμμα της γερμανικής συνόδου πρυτάνεων. Έχει ευθύνη και για τους δύο τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης, όπως άλλωστε και η ίδια η σύνοδος.</p>
	<p>ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ</p>	<p>Προώθηση και συντονισμός διαδικασιών αξιολόγησης σε εθνικό επίπεδο που γίνονται με ευθύνη των ιδρυμάτων. Επικοινωνία και ενημέρωση για εμπειρίες και πρακτικές αξιολόγησης. Στόχος, η βελτίωση της ποιότητας και η accountability (αμοιβή ανάλογη προς την αποδοτικότητα εκπαιδευτικών).</p>
<p>2. Accreditation Council</p>	<p>STATUS</p>	<p>Ανήκει από κοινού στη γερμανική σύνοδο και στη μόνιμη επιτροπή των υπουργών Παιδείας των κρατιδίων. Τα 17 μέλη του συμβουλίου ορίζονται ως εκπρόσωπο φορέων. Συμμετέχουν και 2 φοιτητές. Έχει ευθύνη και για τους 2 τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης.</p>
	<p>ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ</p>	<p>Πιστοποίηση προγραμμάτων. Πιστοποίηση και όλων επιμέρους φορέων πιστοποίησης σε επίπεδο κρατιδίων. Στόχος, η διασφάλιση κοινών standards ποιότητας και επαγγελματικής συνάφειας για τους νέους τίτλους bachelor's και master's.</p>
<p><u>ΔΑΝΙΑ</u></p> <p>Danish Evaluation Institute (EVA)</p>	<p>STATUS</p>	<p>Ανεξάρτητος φορέας επιχορηγούμενος από το Υπουργείο Παιδείας. Τα 11 μέλη του συμβουλίου του διορίζονται από τον υπουργό Παιδείας. Έχει ευθύνη για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Αντικατέστησε τον προηγούμενο φορέα (Danish Center for Quality Assurance and Evaluation of Higher Education), που λειτουργούσε από το 1992 και είχε ευθύνη μόνο για την ανώτατη εκπαίδευση.</p>
	<p>ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ</p>	<p>Αξιολόγηση ιδρυμάτων και προγραμμάτων. (Η εξωτερική αξιολόγηση είναι υποχρεωτική για τα ιδρύματα. Μπορούν να την αναθέσουν όμως είτε στην EVA είτε σε άλλο ευρωπαϊκό φορέα.) Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και το υπουργείο. Έρευνα για ανάπτυξη μεθοδολογιών αξιολόγησης. Διάχυση αποτελεσμάτων αξιολόγησης. Τράπεζα πληροφοριών για εμπειρίες και πρακτικές εκπαιδευτικής αξιολόγησης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.</p>

<p><u>ΙΣΠΑΝΙΑ</u></p> <p>QUALITY Assurance Agency for Higher Education (QAA)</p>	STATUS	Ανεξάρτητος φορέας. Το συμβούλιο του έχει μέχρι 18 μέλη, άλλα από τα οποία συμμετέχουν ex officio, άλλα ορίζονται από τον υπουργό Παιδείας και άλλα οριζοντίως εκπρόσωποι πανεπιστημίων ή περιφερειακών αρχών. Έχει αντικαταστήσει το συμβούλιο των πανεπιστημίων που λειτουργούσε από το 1995 και διαχειρίστηκε το 1 ^ο εθνικό σχέδιο αξιολογήσεων που είχε εκπονήσει το υπουργείο Παιδείας. Έχει ευθύνη για τα πανεπιστήμια και για όλα τα άλλα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση ιδρυμάτων και προγραμμάτων. Πιστοποίηση προγραμμάτων. Στόχος η βελτίωση της ποιότητας και η accountability. Επίσης η διαφάνεια, η συγκρισιμότητα και η ανταγωνιστικότητα των πανεπιστημίων. Αξιολόγηση σε εθνικό επίπεδο των υποψηφίων για θέσεις διδακτικού προσωπικού.
<p><u>ΒΡΕΤΑΝΙΑ</u></p> <p>Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA)</p>	STATUS	Ανεξάρτητος φορέας. Από τα 14 μέλη του συμβουλίου του άλλα διορίζονται από την κυβέρνηση, άλλα από τα ιδρύματα και άλλα συμμετέχουν ex officio. Υπάρχουν επίσης 2 παρατηρητές : ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας και ένας φοιτητής. Έχει ευθύνη για όλα τα πανεπιστήμια και τα κολέγια.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας ιδρυμάτων. Επισκόπηση των standards ποιότητας στα προγράμματα. Στόχος κυρίως η accountability, αλλά και η συνεχής βελτίωση της ποιότητας. Οι εξωτερικές αξιολογήσεις πραγματοποιούνται με ευθύνη των ιδίων των ιδρυμάτων.
<p><u>ΙΤΑΛΙΑ</u></p> <p>National Committee for the Evaluation of the University System</p>	STATUS	Ανεξάρτητος φορέας. Τα 9 μέλη του διορίζονται από Υπουργό Πανεπιστημίων και Έρευνας. Ενιαία ανώτατη εκπαίδευση.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση ιδρυμάτων και προγραμμάτων. Πιστοποίηση προγραμμάτων. Αξιολόγηση εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας ιδρυμάτων. Σχεδιασμός, οργάνωση και εποπτεία εξωτερικών αξιολογήσεων. Καθορισμός κριτηρίων αξιολόγησης. Καλύπτει και την αξιολόγηση της έρευνας. Διάχυση και αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολογήσεων.
<p><u>ΣΟΥΗΔΙΑ</u></p> <p>National Agency for Higher Education</p>	STATUS	Υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας. Τα μέλη του συμβουλίου του διορίζονται από τον υπουργό Παιδείας. Έχει ευθύνη και για τους 2 τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση ιδρυμάτων και προγραμμάτων. Αξιολόγηση εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας ιδρυμάτων. Πιστοποίηση προγραμμάτων. Συντονισμός και υποστήριξη αξιολογήσεων ιδρυμάτων. Αναγνώριση τίτλων εξωτερικού (ENIC/NARIC).
<p><u>ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ</u></p> <p>National Council for the Evaluation of Higher Education (CNAVES)</p>	STATUS	Ανεξάρτητος φορέας σε στενή σχέση με το Υπουργείο Παιδείας. Το συμβούλιο του έχει 18 μέλη, μεταξύ των οποίων και 3 φοιτητές. Τα περισσότερα μέλη διορίζονται από Υπουργό Παιδείας. Έχει ευθύνη για όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης (πανεπιστημιακός και μη πανεπιστημιακός τομέας, δημόσια και ιδιωτικά.)
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση προγραμμάτων. Αξιολόγηση εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας ιδρυμάτων. Διάχυση & αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων. Εισηγήσεις για τον εξορθολογισμό & την προαγωγή της ανώτατης εκπαίδευσης.

<u>ΟΛΛΑΝΔΙΑ</u> 1) Association of Universities in the Netherlands (VSNU)	STATUS	Ιδιωτικός μη κερδοσκοπικός φορέας, που ανήκει στα πανεπιστήμια (στη σύνοδο πρυτάνεων). Έχει ευθύνη μόνο για τον πανεπιστημιακό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση προγραμμάτων. Σχεδιασμός, οργάνωση και πραγματοποίηση εξωτερικών αξιολογήσεων. Στόχος, η βελτίωση της ποιότητας και η accountability. Καλύπτει και αξιολόγηση της έρευνας. Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τα πανεπιστήμια.
2) Netherlands Association of Universities of Professional Education (HBO- raad)	STATUS	Ιδιωτικός μη κερδοσκοπικός φορέας, που ανήκει στα Hogenscholen (Πανεπιστήμια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης)
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Αξιολόγηση προγραμμάτων. Σχεδιασμός, οργάνωση και πραγματοποίηση εξωτερικών αξιολογήσεων. Στόχος, η βελτίωση της ποιότητας και η accountability. Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τα Hogenscholen.
3) Netherlands Accreditation Organisation	STATUS	Υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας. Έχει ευθύνη για ολόκληρη την ανώτατη εκπαίδευση. Προοπτική σύνδεσης με Βέλγιο (φλαμανδική κοινότητα) μέσα στο 2003.
	ΣΤΟΧΟΙ-ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	Πιστοποίηση προγραμμάτων, ως τελικό βήμα στη διασφάλιση ποιότητας. Συνεργασία με τους φορείς που ανήκουν στα ιδρύματα.

(ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 07/02/2005)

MEPOCT

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

«ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΙΔΡΥΣΗΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ»

1. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ

Μικρός είναι ο αριθμός των ιδιωτικών πανεπιστημίων στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες έχουν επιλέξει να κυριαρχεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το μοντέλο των κρατικών πανεπιστημίων με κρατική χρηματοδότηση. Εξαιρεση στον κανόνα αυτόν αποτελεί η Πορτογαλία, στην οποία η ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση αναπτύχθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα σήμερα να καταλαμβάνει το 50% της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που παρέχεται στη χώρα αυτή. Αντίθετα στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες τα ιδιωτικά πανεπιστήμια αποτελούν μειονότητα και οι νόμοι που τα διέπουν είναι αυστηροί ως προς τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους ενώ ακολουθούν τα ίδια μοντέλα αξιολόγησης που ισχύουν και για τα κρατικά πανεπιστήμια. Παράλληλα αρκετά πανεπιστημιακά ιδρύματα ανήκουν στην Καθολική Εκκλησία, χωρίς απαραίτητα να λαμβάνουν κρατική επιχορήγηση.

Η ύπαρξη ιδιωτικών πανεπιστημίων και σχολών στις χώρες της Ευρώπης συνδέεται κυρίως με την αυξανόμενη ζήτηση από την πλευρά των νέων για τριτοβάθμια εκπαίδευση και την περιορισμένη κρατική χρηματοδότηση. Η περίπτωση της Πορτογαλίας, για παράδειγμα, είναι χαρακτηριστική, γιατί η έλλειψη πόρων για κρατική χρηματοδότηση σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ζήτηση για τριτοβάθμια εκπαίδευση οδήγησε την κυβέρνηση της χώρας, τη δεκαετία του '90, να ανοίξει τον τομέα της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Ειδικότερα:

- Στην Αγγλία δεν υπάρχουν ιδιωτικά πανεπιστήμια. Το μοναδικό ιδιωτικό πανεπιστήμιο είναι αυτό του Μπάκιγχαμ. Υπάρχουν όμως μια σειρά από ιδιωτικά ινστιτούτα τα οποία προσφέρουν μαθήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η διαφορά των αγγλικών πανεπιστημίων με αυτά άλλων ευρωπαϊκών χωρών είναι ότι συνεργάζονται στενά με την αγορά, την τοπική αυτοδιοίκηση, εργοδοτικούς και συνδικαλιστικούς φορείς κτλ. σε ερευνητικές δραστηριότητες και αλλού, πράγμα που τους επιτρέπει να κερδίζουν αρκετά χρήματα, τις περισσότερες φορές πολύ περισσότερα από αυτά που τους δίνει το κράτος. Παράλληλα αρκετά μικρά πανεπιστήμια αναπτύσσουν δραστηριότητες με τη μέθοδο του franchising και εκτός αγγλικού εδάφους.

- Στη Γαλλία υπάρχουν ιδιωτικές σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα λεγόμενα Grandes Ecoles, που εξειδικεύονται στους τομείς του εμπορίου (22 συνολικά) και του μανάτζμεντ (23 συνολικά). Παράλληλα η χώρα διαθέτει και πέντε ιδιωτικά καθολικά ιδρύματα.
- Η Ισπανία διαθέτει 50 κρατικά πανεπιστημιακά ιδρύματα και επίσημα αναγνωρισμένα από το κράτος 19 ιδιωτικά. Επειδή η Ισπανία είναι μια χώρα με παράδοση στην εκπαίδευση που παρέχεται από την πλευρά της Εκκλησίας, από τα 19 ιδιωτικά ιδρύματα τα επτά ανήκουν στην Καθολική Εκκλησία.
- Μια χώρα με μεγάλη παράδοση στην κρατική εκπαίδευση είναι η Γερμανία. Ωστόσο στα 350 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που διαθέτει η χώρα αυτή τα 86 ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα. Ωστόσο, με εξαίρεση μόνο ένα ή δύο ιδρύματα, όλα έχουν πολύ μικρό μέγεθος και ειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς. Επίσης υπάρχουν ακόμη 17 επαγγελματικές ακαδημίες (Berufsakademien) που δεν χρηματοδοτούνται από τις τοπικές κυβερνήσεις (Lander).
- Σε 12 ιδιωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν οι νέοι στην Ιταλία και σε 51 κρατικά. Πανεπιστήμιο όμως διαθέτει και το Βατικανό.
- Στη Σουηδία υπάρχουν τρία ιδιωτικά πανεπιστήμια και αρκετά ινστιτούτα τα οποία εξειδικεύονται σε τεχνολογικές και οικονομικές ειδικότητες.
- Η Αυστρία διαθέτει έξι ιδιωτικά πανεπιστήμια, τα οποία λειτουργούν από το 1999, εκ των οποίων το ένα είναι καθολικό.
- Στη Δανία δεν υπάρχουν ιδιωτικά πανεπιστήμια.
- Οκτώ πανεπιστήμια και 63 ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης που δεν λαμβάνουν κρατική επιδότηση διαθέτει η Ολλανδία.

2. ΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ξεκινώντας με μια ιστορική ανασκόπηση, θα λέγαμε ότι το πρώτο ξένο ιδιωτικό ΑΕΙ ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1945 (Deree). Το 1962 ιδρύθηκαν σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας τα πρώτα φροντιστήρια προετοιμασίας ελλήνων σπουδαστών για βρετανικά ΑΕΙ. Κατά τη μεταπολίτευση εγκαθίστανται με παραρτήματά τους δύο αμερικάνικα πανεπιστήμια (La Verne, North College).

Μέχρι το 1981 ιδρύονται συνεχώς φροντιστήρια προετοιμασίας σπουδαστών για ξένα ΑΕΙ, καθώς και προπτυχιακά τμήματα ξένων ΑΕΙ. Σε όλες τις περιπτώσεις πρόκειται για βρετανικά ή αμερικάνικα ΑΕΙ. Το 1981 ξεκινούν σε επίπεδο ΑΕΙ τα προπτυχιακά του σχολείου Anatolia στη Θεσσαλονίκη. Το 1985 έχουμε για πρώτη φορά την ίδρυση προπτυχιακών τμημάτων για ΑΕΙ της Ανατολικής Ευρώπης. Η μεγάλη ανάπτυξη στον τομέα αυτό αρχίζει το 1989, όταν λαμβάνουν χώρα πολλές νέες ιδρύσεις που σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις

γίνονται και με το όνομα του ξένου συνεργαζόμενου ΑΕΙ. Τότε μπαίνουν στη χώρα μας αρκετά γνωστά αγγλικά και αμερικάνικα ΑΕΙ, καθώς και πανεπιστήμια της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Γιουγκοσλαβίας. Κατά τη δεκαετία του '90 ιδρύονται και νέες σχολές που έχουν με κάποιο τρόπο σχέση με ξένα ΑΕΙ. Συμπερασματικά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αν και η μέση χρονική διάρκεια της δραστηριότητας όλων είναι 12 χρόνια, εν τούτοις το 1989 είναι η χρονιά της μεγάλης τους έξαρσης.

Κατά το 1995 υπάρχει ένα μεγάλο πλήθος από διαφορετικά ΕΕΣ που συνεργάζονται με δεκάδες ξένα πανεπιστήμια, προσελκύνοντας χιλιάδες σπουδαστές οι οποίοι καταβάλλουν υψηλά δίδακτρα. Τελευταία, μερικά ξένα πανεπιστήμια εγκαθίστανται χωρίς συνεργασία με έλληνα επιχειρηματία ή με κάποιο ΕΕΣ. Επίσης μεγάλα ιδιωτικά σχολεία προσφέρουν προπαρασκευαστικό έτος στο οποίο προετοιμάζουν μαθητές για ξένα ιδιωτικά και δημόσια πανεπιστήμια.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμα πιο σημαντικό, αν αναλογιστούμε ότι όλες οι παραπάνω δραστηριότητες γίνονται χωρίς να υπάρχει κανένα νομικό πλαίσιο ένταξης των ξένων πανεπιστημίων στον ελλαδικό χώρο. Όλοι οι αρμόδιοι στρουθοκαμηλίζουν καλυπτόμενοι από την προ πολλού ξεπερασμένη υπό το βάρος των εξελίξεων συνταγματική απαγόρευση.

Τρόπος λειτουργίας :

Τα κολέγια είναι Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών τα οποία συνεργάζονται με διάφορα Πανεπιστήμια του εξωτερικού, κυρίως με αγγλικά, και προσφέρουν σπουδές που ελέγχονται από τα Πανεπιστήμια αυτά αλλά γίνονται είτε εν μέρει στην Ελλάδα και εν μέρει στο εξωτερικό, είτε εξ ολοκλήρου στη χώρα μας. Ορισμένα, μάλιστα, είναι παραρτήματα των ξένων Πανεπιστημίων, ενώ άλλα λειτουργούν με συμφωνίες τύπου δικαιόχρησης και το πρόγραμμα των σπουδών τους καθορίζεται από τα ξένα Πανεπιστήμια.

Ουσιαστικά πρόκειται για ιδιωτικά Πανεπιστήμια που λειτουργούν υπό ένα ιδιόρρυθμο καθεστώς, εξαιτίας της συνταγματικής απαγόρευσης για ιδιωτικά Α.Ε.Ι. Τα πτυχία τους αναγνωρίζονται σε όλη την Ευρώπη και στον ιδιωτικό ελληνικό τομέα, αλλά όχι και στο Δημόσιο (τουλάχιστον για όσο δεν μας υποχρεώνει πιεστικά η Ευρώπη), αφού το ΔΙΚΑΤΣΑ δεν χορηγεί ισοτιμία για τέτοιες σπουδές. Ωστόσο, τα θεωρούμενα ως πλέον έγκυρα από αυτά εξακολουθούν χρόνια τώρα να διατηρούν την πελατεία τους και συχνά να προσελκύουν σπουδαστές από τη δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αλλά και αρκετούς αλλοδαπούς σπουδαστές.

Γεωγραφική διασπορά στον ελλαδικό χώρο :

Παρατηρείται μια συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Κέρκυρα, Χανιά, Ηράκλειο, Γιάννενα). Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι το 74% των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών βρίσκονται

στην περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά, αν και στην περιοχή αυτή βρίσκεται το 45% του πληθυσμού.

Κατηγορίες των κολεγίων :

Έχουν καταγραφεί 76 σχολές και 10 παρατήματα με περισσότερα από 450 τμήματα περίπου που καλύπτουν περισσότερες από 60 ειδικότητες. Τα γνωστικά αντικείμενα που κυριαρχούν στο χώρο των Ε.Ε.Σ κινούνται στα «φθηνά πεδία γνώσης» (37.3% Κοινωνικές Επιστήμες, 27.1% Οικονομικές Επιστήμες, 18.6% Τεχνολογία-Θετικές Επιστήμες, 16.9% Καλές Τέχνες). Όπου υπάρχουν «ακριβά πεδία γνώσης» (π.χ. πολυτεχνείο) έχουμε να κάνουμε με ευρύτερους εκπαιδευτικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται μακροχρόνια στον εκπαιδευτικό χώρο και σε άλλες βαθμίδες.

Με βάση τον αριθμό των σπουδαστών οι σχολές αυτές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

1. Το Deree, το οποίο είναι το αρχαιότερο, το πιο οργανωμένο και το πιο μεγάλο στον κλάδο με 7000 σπουδαστές και ετήσιο τζίρο 19-20 εκ.ευρώ.
2. Τα μεγάλα σχολεία, 13 τον αριθμό, τα οποία έχουν περίπου 7000 σπουδαστές το καθένα. Συνολικά έχουν περίπου 8700 σπουδαστές και ετήσιο τζίρο γύρω στα 20-23 εκ.ευρώ.
3. Τα μικρά σχολεία, που είναι περίπου 60. Έχουν 200-220 σπουδαστές το καθένα. Συνολικά έχουν περίπου 13000 σπουδαστές και ετήσιο τζίρο περίπου 38 εκ.ευρώ.

Το σύνολο των σπουδαστών και των τριών κατηγοριών είναι μεταξύ 27000-29000 και το σύνολο του ετήσιου τζίρου είναι 76-82 εκ.ευρώ. Τα μέσα δίδακτρα ετησίως είναι 2900 ευρώ περίπου ανα σπουδαστή. Στον παραπάνω αριθμό σπουδαστών των ξένων Α.Ε.Ι. θα πρέπει να προστεθούν και 27000-28000 έλληνες φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση του εξωτερικού. Επομένως 54000-57000 έλληνες σπουδάζουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σε Α.Ε.Ι. του εξωτερικού. Ένας αριθμός αρκετά μεγάλος, που θα μπορούσε να μειωθεί αν η ελληνική πολιτεία προσπαθούσε να αναδιαρθρώσει τις σπουδές στην Ελλάδα και να επενδύσει σ' αυτές.

Άλλοι παράμετροι :

Εκτός από τη γενική ταξινόμηση των στοιχείων του χώρου στόχος είναι και η κατανόηση σε βάθος μερικών σημαντικών παραμέτρων από τη δραστηριότητα των Ε.Ε.Σ. και των συνεργασιών τους με ξένα ΑΕΙ. Για το λόγο αυτόν η προσοχή επικεντρώνεται στις παρακάτω κατευθύνσεις :

- Στην κατανόηση των επιχειρηματιών και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο χώρο.
- Στη διερεύνηση του είδους του εκπαιδευτικού έργου που προσφέρεται στην Ελλάδα.

- Στην ταξινόμηση των συνεργασιών ανά χώρα προέλευσης και επίπεδο ξένου συνεργαζόμενου ΑΕΙ.
- Στην αποτύπωση της βαθμίδας της εκπαιδευτικής δραστηριότητας

Σε ό,τι αφορά τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο, αναφέρεται ότι το 76.3% είναι ανεξάρτητοι ιδιώτες επιχειρηματίες, το 13.2% είναι ευρύτεροι εκπαιδευτικοί οργανισμοί και επιχειρηματίες που έχουν δραστηριότητες και σε άλλους κλάδους και το 10.5% είναι ξένοι παραδοσιακοί εκπαιδευτικοί οργανισμοί. Είναι εμφανές ότι οι συγκροτημένοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί που έχουν αναπτύξει συστηματική εκπαιδευτική δραστηριότητα είναι η μειονότητα (περίπου 24%). Ο χώρος κυριαρχείται από ανεξάρτητους ιδιώτες που έχουν επαφές με κάποιο ξένο εκπαιδευτικό οργανισμό και ανοίγουν με δικούς τους όρους μια σχολή περιμένοντας για πελατεία.

Το εκπαιδευτικό έργο που προσφέρεται ποικίλει. Το 6.8% αποτελούν απλώς γραφεία διεκπεραίωσης των ξένων ιδρυμάτων στην Ελλάδα. Προσφέρουν τη διαμεσολάβησή τους μεταξύ του ξένου εκπαιδευτικού οργανισμού και των ελλήνων που επιθυμούν να σπουδάσουν εκεί. Το 38.7% αποτελούν φροντιστήρια που προετοιμάζουν σπουδαστές για συγκεκριμένα ΑΕΙ. Το 48.6% δηλώνουν ή έχουν συνεργασία με 2 περίπου ΑΕΙ του εξωτερικού (για ορισμένα τμήματά τους). Το 6.8% δηλώνει ή έχει συνεργασία με πολλά ΑΕΙ έχοντας πιστοποίηση ή σχέσεις για κάθε τμήμα τους και με άλλο ξένο ΑΕΙ.

Ταξινομώντας τις συνεργασίες ανά χώρα προέλευσης και επίπεδο ξένου συνεργαζόμενου ΑΕΙ με βάση τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι μόνο το 3.1% των συνεργασιών είναι με Α' κατηγορίας και το 55.1% με Β' κατηγορίας βρετανικά πανεπιστήμια. Επίσης το 3.1% των συνεργασιών είναι με Α' κατηγορίας, το 4.7% με Β' κατηγορίας και το 13.4% με Γ' κατηγορίας αμερικάνικα πανεπιστήμια. Επίσης το 8.8% των συνεργασιών είναι με ιδρύματα άλλων δυτικοευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Ελβετία, Γερμανία, Ισπανία) και το 11% περίπου με ιδρύματα ανατολικοευρωπαϊκών χωρών. Παρατηρούμε ότι είναι λίγα τα καλά ξένα εκπαιδευτικά ιδρύματα που συνεργάζονται με ΕΕΣ. Αντιθέτως υπάρχει μεγάλη εκπαιδευτική δραστηριότητα που αγγίζει το 90% όπου οι συνεργασίες είναι με ιδρύματα χαμηλής εκπαιδευτικής ποιότητας.

Προσπαθώντας να αποτυπώσουμε την εκπαιδευτική δραστηριότητα των σχολών αυτών, αναφέρουμε ότι το 41.9% δραστηριοποιείται σε προκαταρκτική βαθμίδα, το 33.3% προσφέρει μερικά εξάμηνα στην Ελλάδα και μετά οι σπουδαστές έχουν τη δυνατότητα συνέχισης και ολοκλήρωσης των σπουδών στο ξένο πανεπιστήμιο. Το 16.3% προσφέρει τη δυνατότητα απόκτησης πτυχίου στην Ελλάδα, το 7.8% προσφέρει στην Ελλάδα σπουδές μέχρι και επιπέδου master, ενώ το 0.8% και σε επίπεδο διδακτορικού. Επομένως το 75% της όλης εκπαιδευτικής προσπάθειας είναι προκαταρκτικό ή εισαγωγικό σε μια διαδικασία σπουδών η οποία ουσιαστικά στην καλύτερη περίπτωση θα συνεχιστεί στο εξωτερικό. Στην περίπτωση κατά την οποία ολοκληρώσει κάποιος της σπουδές του στην Ελλάδα

παραμένει αδιευκρίνιστο για την πλειοψηφία των ΕΕΣ το επίπεδο της πιστοποίησης αυτών των σπουδών από το ξένο συνεργαζόμενο ίδρυμα.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν για τις σπουδές είναι τα ακόλουθα :

- 12 χρόνια μετά την μέση έναρξη λειτουργίας της μεγάλης πλειοψηφίας των σχολείων αυτών δεν υπάρχει και δεν έχει προβλεφθεί κανένα πλαίσιο νομοθετικό, εκπαιδευτικό, πολιτικό, για την λειτουργία τους.
- Δεν υπάρχει κανένας έλεγχος και καμία αξιολόγηση των σχολών αυτών και του επιπέδου των συνεργασιών με τα ξένα ιδρύματα. Δεν υπάρχει, επίσης, κάποια ένδειξη αν ορισμένοι από τους ξένους συνεργάτες είναι πανεπιστημιακά ιδρύματα (στην έρευνα βρέθηκε πως ορισμένα είναι γραφεία υποδοχής σπουδαστών και σε κάποιες περιπτώσεις επαγγελματικές ενώσεις π.χ. η Ένωση Ναυλομεσιτών Βρετανίας).
- Η αξιολόγηση είναι και παραμένει το ζητούμενο για τα ιδιωτικά ΑΕΙ όπως ήταν και παραμένει ζητούμενο και για τα ελληνικά δημόσια ΑΕΙ. Το Ε.Μ.Π. θέτει ανοικτά το θέμα και για τις δύο περιπτώσεις διότι δεν έχει νοσηρευτεί σε καμία περίπτωση από την αξιολόγηση τόσο των ξένων όσο και των ελληνικών ιδρυμάτων γιατί το επίπεδο των σπουδών ήταν και παραμένει υψηλό (το δείχνουν οι περιζήτητοι μεταπτυχιακοί απόφοιτοι του από τα Α' κατηγορίας αμερικάνικα πανεπιστήμια).
- Δεν έχει ελεγχθεί το γιατί τα καλά ξένα ΑΕΙ, που θα μπορούσε να είναι και ανταγωνιστικά, δεν είναι μέσα στις συνεργασίες. Συνήθως όπου υπάρχουν συνεργασίες με καλά πανεπιστήμια συνήθως πρόκειται για κάποιες περιθωριακά τμήματα τους.
- Οι ειδικότητες είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία "φθηνού εργατικού κόστους". Δηλαδή κινούνται στο χώρο της παροχής υπηρεσιών (διοίκηση, θεωρητικές σχολές κ.λπ.). Στις λίγες περιπτώσεις που κινούνται στο χώρο των μηχανικών ή των γιατρών μένουν στο επίπεδο της "θεωρητικής" προσέγγισης καθώς δεν έχουν στην Ελλάδα εργαστήρια ή συνεργασία με νοσοκομεία. Ουσιαστικά, η συντριπτική πλειοψηφία των σχολών αυτών στην Ελλάδα δεν έχουν βιβλιοθήκες και εργαστήρια και κινούνται στο επίπεδο ενός συγγράμματος για κάθε μάθημα.
- Οι πολλές και ετερόκλητες συνεργασίες και οι ελάχιστες ειδικότητες ανά σχολή δεν δίνουν στις περισσότερες των περιπτώσεων τη δυνατότητα να συγκροτηθεί ακαδημαϊκό περιβάλλον καθώς είναι ελάχιστοι οι διδάσκοντες και περιορισμένη η εκπαιδευτική δραστηριότητα στην συντριπτική πλειοψηφία των σχολείων αυτών.
- Το ελληνικό προσωπικό τους δεν είναι σε πάρα πολλές περιπτώσεις αξιολογημένο. Ορισμένα κέντρα που συνεργάζονται με συγκεκριμένα βρετανικά ΑΕΙ έχουν υψηλά κριτήρια, άλλα όμως δεν έχουν καθόλου. Σε μερικές περιπτώσεις υποθέτουμε πως το ελληνικό προσωπικό δεν είναι καν ακαδημαϊκού επιπέδου και ούτε έχει κάποια πιστοποίηση.

- Η αγγλική γλώσσα κυριαρχεί σε όλες τις περιπτώσεις. Ακόμη και σχολεία που δεν φαίνεται να συνδέονται με το βρετανικό ή αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα παρέχουν αγγλόφωνες σπουδές (π.χ. όσα συνδέονται με Ελβετία, Τσεχία, κλπ.)
- Όλα τα εργαστήρια είναι κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Εξαίρεση αποτελεί το Athens LBA που δραστηριοποιείται από τον ΣΕΒ και το ΕΒΕΑ και είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός. Στην περίπτωση αυτή οι οργανισμοί δημιουργούν δικά τους μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών με κρατική εύνοια (καθεστώς μη κερδοσκοπικών φορέων).
- Ανάμεσα στα κολέγια αυτά έχουν εισχωρήσει και γραφεία που σε ορισμένες περιπτώσεις απλώς διεκπεραιώνουν σπουδαστές σε πανεπιστήμια της Ανατολικής Ευρώπης, Ισπανίας, κλπ. Υπάρχουν κάποια κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα που προσπαθούν να προσδώσουν αίγλη στις προπτυχιακές σπουδές τους διαφημίζοντας συνεργασίες με Α.Ε.Ι. του εξωτερικού (π.χ. το ΤΕΙ Πειραιά με το Open University).
- Υπάρχουν διδάσκοντες των ελληνικών πανεπιστημίων που εργαζόντουσαν ή και συνεχίζουν να εργάζονται σε τέτοια Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών.
- Από εκπαιδευτική άποψη πολλά από αυτά τα κολέγια έχουν και ασαφή προσδιορισμό της χρονικής διάρκειας των σπουδών τους στην Ελλάδα.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις “συνεργάζονται” με “εκπαιδευτικά ιδρύματα” του εξωτερικού που είναι δικά τους γραφεία υποδοχής σπουδαστών στη ξένη χώρα. Δηλαδή, πρόκειται για υποθετική συνεργασία καθώς πρακτικά συνεργάζονται με δικό τους γραφείο στο εξωτερικό.
- Στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται δυσδιάκριτος ο διαχωρισμός τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ΑΕΙ/ΤΕΙ και επιμόρφωσης ή επαγγελματικής κατάρτισης, καθότι πολλές ιδιωτικές σχολές περιλαμβάνουν αυτοτελείς κλάδους σπουδών “associate” και “batchelor” σε καθαρά μη-πανεπιστημιακούς κλάδους (φωτογραφία, ξενοδοχειακά, λογιστικά, κλπ.).
- Υπάρχουν ΠΕΚ των οποίων οι φοιτητές λαμβάνουν συγχρόνως με την εδώ τους φοίτηση και πιστωτικές μονάδες (credits) με ξένα συνεργαζόμενα ΤΕΙ, χωρίς ούτε παραπάνω εργασία ούτε εμπλοκή με ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών.
- Τα εδώ παραρτήματα των ξένων πανεπιστημίων μπορούν να ανταγωνίζονται σε κονδύλια τα ελληνικά Α.Ε.Ι. στα διάφορα κοινοτικά προγράμματα (π.χ. TEMPUS).
- Υπάρχουν συνεργασίες που ξεκινούν μετά από εκθέσεις “open-house” κάποιων διακρατικών επιμελητηριακών φορέων (ελληνο-αμερικανικό, ελληνο-βρετανικό, κλπ.), ενώ αντιθέτως τα ελληνικά πανεπιστήμια δεν έχουν προβληθεί σε αντίστοιχες εκδηλώσεις του εξωτερικού.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι λάθος να αγνοούμε τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, τα οποία αποτελούν μια πραγματικότητα, αν και δεν υπάρχει κανένα νομικό πλαίσιο. Επίσης ο μεγάλος αριθμός των φοιτητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό αποδεικνύει τη μεγάλη ζήτηση που υπάρχει στη χώρα μας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και ότι η υπάρχουσα προσφορά δεν επαρκεί. Απαιτείται αναδιάρθρωση των σπουδών και επένδυση σ' αυτές από την πολιτεία για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών.

2.2 ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΩΡΕΑΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Στα πλαίσια της συζήτησης και του προβληματισμού για την δωρεάν παιδεία και τα ιδιωτικά πανεπιστήμια που διεξάγεται ευρέως τον τελευταίο καιρό στη χώρα μας εν όψει της επικείμενης αναθεώρησης του Συντάγματος, παρουσιάζεται η εξέλιξη των σχετικών διατάξεων στα ελληνικά συντάγματα, από το Σχέδιο Συντάγματος του Ρήγα του 1797 μέχρι το υφιστάμενο συνταγματικό πλαίσιο του 1975, όπως αναθεωρήθηκε το 1986. Τα αποσπάσματα που ακολουθούν έχουν αξία καθώς προσφέρουν τη δυνατότητα να διαπιστωθεί πώς διαμορφώνεται η βούληση του συνταγματικού νομοθέτη από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους και πώς οδηγηθήκαμε τελικά στις διατάξεις για τη δωρεάν παιδεία και το κρατικό μονοπώλιο στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

1) Σχέδιο Συντάγματος του Ρήγα του 1797

Άρθρο 22. «Όλοι χωρίς εξαίρεσιν έχουν χρέος να ηξεύρουν γράμματα, η πατρίς έχει να καταστήσει σχολεία εις όλα τα χωρία δια τα αρσενικά και θηλυκά παιδιά. Εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή με την οποία λάμπουν τα ελεύθερα έθνη, να εξηγούνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς. Εις δε τας μεγάλας πόλεις να παραδίδεται η Γαλλική και η Ιταλική γλώσσα, η δε Ελληνική να ήναι απαραίτητος.»

2) Σύνταγμα του Άστρους του 1823

Άρθρο πζ'. «Συστηματικώς να οργανισθή η εκπαίδευσις της νεολαίας, και να εισαχθεί καθ' όλην την Επικράτειαν η Αλληλοδιδασκτική μέθοδος από την Διοίκησιν.»

3) Σύνταγμα «Ηγεμονικό» του 1832

Άρθρο 28. «Όλοι οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα ν' αποκτήσι μέρος των υλικών και ηθικών αγαθών, οίον κτήματα και χρήματα και παιδείαν, και να απολαύωσι μετ' ασφαλείας τους καρπούς των πόνων των, να συσταίνωσι καταστήματα

παιδευτικά, βιομηχανίας και τεχνών, και να φροντίζουν περί της ιδίας αυτών και των ιδίων τέκνων ευπορίας και εκπαίδευσως, συμμορφούμενοι με τους τεθησομένους περί τούτων νόμους.»

3) Σύνταγμα του 1844 (άρθρο 11) και του 1864 (άρθρο 16)

«Η ανωτέρα εκπαίδευσις ενεργείται δαπάνη του Κράτους, εις δε την δημοτικήν συντρέχει και το Κράτος κατά το μέτρον της ανάγκης των δήμων.

Έκαστος έχει το δικαίωμα να συσταίνη εκπαιδευτικά καταστήματα, συμμορφούμενος με τους Νόμους του Κράτους.»

4) Σύνταγμα του 1911

Άρθρο 16. «Η εκπαίδευσις, διατελούσα υπό την ανωτάτην εποπτείαν του Κράτους, ενεργείται δαπάνη αυτού. Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' άπαντας υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπό του Κράτους.

Επιτρέπεται εις ιδιώτας και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους.»

5) Σύνταγμα του 1925

Άρθρο 21. «Η εκπαίδευσις διατελεί υπό την ανωτάτην εποπτείαν του Κράτους και ενεργείται δαπάνη αυτού ή των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δια όλους υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπό του Κράτους (...)

Εις την οργάνωσιν της εκπαίδευσως να λαμβάνονται υπ' όψιν αι βιωτικάί ανάγκαι και επιδιώκεται, όπως τα πνευματικά αγαθά γίνωνται όσον το δυνατόν περισσότερο κτήμα όλων των πολιτών, δια τους οποίους πρέπει να δημιουργούνται από απόψεως εκπαίδευσως εξ ίσου ευνοϊκαί συνθήκαι προς ανάπτυξιν της ιδιοφυΐας των και εν γένει των πνευματικών των ικανοτήτων. Προς τούτῳ συνιστώνται υπό του Κράτους και των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως υποτροφίαί δια τους ευδοκιμούντας εις τα γράμματα και τα τέχνας απόρους νέους.

Επιτρέπεται εις ιδιώτας και νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους.»

6) Σύνταγμα του 1927

Άρθρο 23. «Η εκπαίδευσις διατελεί υπό την ανωτάτην εποπτείαν του Κράτους και ενεργείται δαπάνη αυτού ή των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' όλους υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπό του Κράτους (...)

Επιτρέπεται εις ιδιώτας και νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους."

Ερμηνευτική δήλωσις επί του άρθρου 23:

«Η έννοια της τελευταίας παραγράφου του άρθρου 23 είναι ότι δια νόμου δύνανται να θεσπιθώσιν άδειαι προς ίδρυσιν ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων.»

7) Σύνταγμα του 1948

Άρθρο 9. «Η εκπαίδευσις διατελεί υπό την ανωτάτην εποπτείαν του Κράτους και ενεργείται δαπάνη αυτού ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Εις πάντα τα σχολεία μέσης και στοιχειώδους εκπαίδευσεως η διδασκαλία αποσκοπεί την πνευματικήν και ηθικήν αγωγήν και την ανάπτυξιν της εθνικής συνειδήσεως των νέων επί τη βάσει των ιδεολογικών κατευθύνσεων του ελληνικού και χριστιανικού πολιτισμού.

Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' όλους υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπό του Κράτους (...)

Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της Κυβερνήσεως, εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών των δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους.»

8) Σύνταγμα του 1952

Άρθρο 16. «Η Παιδεία τελεί υπό την ανωτάτην εποπτείαν του Κράτους και ενεργείται δαπάνη αυτού ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Η στοιχειώδης εκπαίδευσις είναι δι' όλους υποχρεωτική, παρέχεται δε δωρεάν υπο του Κράτους. Ο νόμος ορίζει τα έτη της υποχρεωτικής φοιτήσεως (...)

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυτοδιοικούνται υπό την εποπτεία του Κράτους, οι δε καθηγηταί τούτων είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της αρχής, εις ιδιώτας με εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους.»

9) Σύνταγμα του 1968 και του 1973

Άρθρο 17. «Η παιδεία τελεί υπό την ανωτάτην εποπτεία του Κράτους, παρέχεται δαπάναις αυτού, σκοπεί δε και εις την ηθικήν και πνευματικήν αγωγήν και την ανάπτυξιν της εθνικής συνειδήσεως των νέων επί τη βάσει των αξιών του ελληνικού και του χριστιανικού πολιτισμού.

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι αυτοδιοικούμενα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, λειτουργούν υπό την εποπτεία του Κράτους και ενισχύονται οικονομικώς υπ' αυτού. Οι καθηγηταί των είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Αι αρχαί των εκλέγονται παρά των τακτικών καθηγητών αυτών. Την κρατικήν εποπτεία επί των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ασκεί ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δια Κυβερνητικού Επιτρόπου, ως νόμος ορίζει.

Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της αρχής, εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους. Οι ιδρύοντες ιδιωτικά εκπαιδευτήρια και οι διδάσκοντες εις ταύτα δέον να κέκτηνται τα δια τους δημοσίους υπαλλήλους απαιτούμενα ηθικά και λοιπά προσόντα, ως νόμος ορίζει.»

10) Σύνταγμα του 1975 και του 1986

Άρθρο 16. «Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή κρατική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους. Συγχώνευση ή κατάτμηση ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να γίνει και κατά παρέκλιση από κάθε αντίθετη διάταξη, όπως νόμος ορίζει.

Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτουργήμα, με τις προϋποθέσεις που νόμος ορίζει. Τα σχετικά με την κατάσταση όλων αυτών των προσώπων καθορίζονται από τους οργανισμούς των οικείων ιδρυμάτων.

Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν να παυθούν προτού λήξει σύμφωνα με το νόμο ο χρόνος υπηρεσίας τους παρά μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 88 παράγραφος 4 και ύστερα από απόφαση συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, όπως νόμος ορίζει.

Η επαγγελματική και κάθε άλλη ειδική εκπαίδευση παράχεται από το Κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από τρία χρόνια, όπως προβλέπεται ειδικότερα από το νόμο, που ορίζει και τα επαγγελματικά δικαιώματα όσων αποφοιτούν από τις σχολές αυτές.

Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο Κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σ' αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους.

Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται.»

Παρατηρούμε ότι ήδη από το Σχέδιο Συντάγματος του Ρήγα αναγνωρίζεται η πρωτοβουλία του κράτους και ο ρόλος του στη χρηματοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας («η πατρίς έχει να καταστήσει σχολεία»). Ταυτόχρονα, από πολύ νωρίς (Σύνταγμα του 1844) εισάγεται η έννοια της παιδείας με δαπάνη του κράτους στην οποία όμως συμμετέχει και η τοπική αυτοδιοίκηση. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αναγνωρίζεται ρητά από το Σύνταγμα του 1844 και διατηρείται σε όλα τα Συντάγματα μέχρι και το 1952. Η σχετική διάταξη απαλείφεται στα Συντάγματα της δικτατορίας (1968-1973) και το ισχύον Σύνταγμα του 1975.

Επίσης το δικαίωμα της ίδρυσης «παιδευτικών καταστημάτων» σε όλους τους Έλληνες αναγνωρίζεται ήδη από το «Ηγεμονικό» Σύνταγμα του 1832. Αντίθετα, διάταξη από την οποία να προκύπτει πρόθεση συνταγματικού αποκλεισμού των ιδιωτών από την παροχή υπηρεσιών ανώτατης εκπαίδευσης δεν υπάρχει με κανένα τρόπο, άμεσο ή έμμεσο, μέχρι τουλάχιστον το 1952 και ρητές προς την κατεύθυνση αυτή διατάξεις εμφανίζονται στο Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 18, παρ. 5 & 8).

Αναλόγως εξελικτική είναι και η συνταγματική πορεία της «δωρεάν» παιδείας. Ο Χ. Τρικούπης, παρά τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος του 1844 και 1864, θεώρησε ότι είναι συνταγματική η επιβολή τελών χαρτοσήμου στους

μαθητές της μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης (έμμεσα δίδακτρα) και την καθιέρωσε το 1892. Με την ερμηνεία αυτή του Συντάγματος συμφωνούσε ο Σαρίπολος, ο πιο διακεκριμένος ίσως Έλληνας συνταγματολόγος της εποχής. Συμφωνούσε επίσης και ο αρχηγός της αντιπολίτευσης, ο κύριος αντίπαλος του Τρικούπη, Θ. Δηλιγιάννης.

Η λέξη «δωρεάν» εμφανίζεται για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1911 και ρητά προβλέπεται ότι αναφέρεται μόνο στη στοιχειώδη εκπαίδευση, κάτι που εξακολουθεί να ισχύει μέχρι και το Σύνταγμα του 1952. Οι απόλυτα ρητές διατάξεις περί 'δωρεάν παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της στα κρατικά εκπαιδευτήρια εμφανίζονται για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1975.

2.3 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ – ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Την υποχρεωτική αναγνώριση των πτυχίων που δίνουν τα Πανεπιστήμια του εξωτερικού που συνεργάζονται με ελληνικά κολέγια κατόπιν σπουδών μέσα στην Ελλάδα, και μάλιστα άνευ δυνατότητας ελέγχου της ποιότητας των σπουδών από τη χώρα μας, αποφάσισε ουσιαστικά η Ευρωπαϊκή Ένωση στις 19 Μαΐου 2004.

Με συντριπτική πλειοψηφία 23 χωρών υπέρ και μόνον την Ελλάδα και τη Γερμανία εναντίον, υπερψηφίστηκε πρόταση Οδηγίας για την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων των κολεγίων. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο των υπουργών Ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε., κατά τη συνεδρίαση του, υιοθέτησε πρόταση Οδηγίας για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στους πτυχιούχους των κολεγίων στις χώρες-μέλη της Ε.Ε., την οποία ως γνωστόν έχει ήδη εγκρίνει και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ουσιαστικά δηλαδή, εφόσον η Οδηγία εγκριθεί οριστικά, η Ελλάδα θα υποχρεωθεί να αποκτήσει ιδιωτικά Πανεπιστήμια με τη μόνη διαφορά ότι αυτά τα πτυχία δεν θα έχουν ακαδημαϊκή ισοτιμία, αλλά μόνο επαγγελματικά δικαιώματα, κάτι που πάντως είναι το μείζον.

Είναι αξιοσημείωτο ότι μετά την απόρριψη σειράς τροπολογιών που προέβλεπαν τουλάχιστον ελεγκτικούς μηχανισμούς για την ποιότητα σπουδών, τις οποίες κατέθεσε ο υπουργός Ανάπτυξης σε στενή συνεννόηση με την υπουργό Παιδείας, η Ελλάδα καταψήφισε την πρόταση της Οδηγίας.

Α) Επικύρωση της πρότασης Οδηγίας

Η πρόταση Οδηγίας, που μόλις επικυρωθεί (κάτι που πλέον θεωρείται βέβαιο) θα υποχρεώσει τη χώρα μας να αναγνωρίσει τα κολέγια σε ό,τι αφορά τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων τους, περιλαμβάνει σειρά από ρυθμίσεις που σχετίζονται με την ελευθερία εγκατάστασης παραρτημάτων Πανεπιστημίων ή άλλων εκπαιδευτικών φορέων μιας χώρας σε άλλη.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι στο εγγύς μέλλον κανείς δεν θα μπορεί να εμποδίσει λ.χ. την ίδρυση Νομικών και Καθηγητικών Σχολών ή Σχολών

Μηχανικών σε κολέγια, είτε μεγάλα ιδιωτικά νοσοκομεία με κατάλληλες υποδομές να συνεργαστούν με ευρωπαϊκά ιατρικά Πανεπιστήμια ώστε να υπάρξει μέχρι και ιδιωτική Ιατρική Σχολή στη χώρα. Επιπλέον, οι απόφοιτοι κολεγίων θα έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε διαγωνισμούς ΑΣΕΠ για πρόσληψη στο Δημόσιο και εγγραφής σε επαγγελματικούς συλλόγους και σωματεία. Το μόνο που δεν θα έχουν δικαίωμα να κάνουν, θα είναι μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορικά σε ελληνικά Α.Ε.Ι., αφού δεν θα έχουν ακαδημαϊκή ισοτιμία του ΔΙΚΑΤΣΑ. Για τον λόγο αυτό, σχεδόν όλες οι επαγγελματικές ενώσεις και σωματεία και βέβαια οι πανεπιστημιακοί αντέδρασαν αρνητικά.

Η πρόταση οδηγίας δεν αφορά τα κολέγια που συνεργάζονται με Πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών ή τρίτων κρατών, καθώς αναφέρεται αποκλειστικά σε ιδρύματα κρατών-μελών της Ε.Ε. Σημειώνεται πάντως ότι στη χώρα μας υπάρχουν συνεργασίες με ορισμένα από τα μεγαλύτερα αμερικανικά πανεπιστήμια όπως το Χάρβαρντ και το Κάρνεγκι Μέλον και αυτόνομα κολέγια όπως λ.χ. το Deree. Επίσης δεν αφορά (προς το παρόν) συνεργασίες με ιδρύματα των χωρών που εντάχθηκαν πρόσφατα στην Ε.Ε., καθώς γι' αυτές προβλέπεται μεταβατική περίοδος προσαρμογής. Αφορά κατά κύριο λόγο συνεργασίες με βρετανικά και λιγότερο γαλλικά Α.Ε.Ι. Σημειώνεται ότι ακόμα και το διάσημο London School of Economics πρόκειται σύντομα να ανοίξει ανάλογη συνεργασία, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όμως, στην Ελλάδα.

Β) Απόρριψη των τροπολογιών

Όπως ανακοίνωσε η αντιπροσωπεία της Ελλάδας στις Βρυξέλλες, την πρόταση η ελληνική αντιπροσωπεία την καταψήφισε με κύριο γνώμονα την κατοχύρωση της ποιότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η ελληνική αντιπροσωπεία υπέβαλε σειρά τροπολογιών, οι οποίες όμως δεν έγιναν δεκτές. Μετά την απόρριψη των τροπολογιών, επεσημάνθηκε ότι η Οδηγία αφορά στην αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων μόνο, δηλαδή διπλωμάτων και εμπειρίας απαραίτητων για την άσκηση νομοθετικώς κατοχυρωμένων επαγγελμάτων. Σημειώνεται μάλιστα ότι το Συμβούλιο υπουργών απέρριψε ακόμα και την τροπολογία με την οποία δινόταν η δυνατότητα στις χώρες υποδοχής να ελέγχουν την ποιότητα σπουδών των κολεγίων. (των κ.κ. Τρακατέλλη – Χατζηδάκη), η οποία είχε γίνει δεκτή από την απόλυτη πλειοψηφία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αλλά όχι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Γ) Επαναφορά του ζητήματος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Κατά τον υπουργό Ανάπτυξης, εναπόκειται στα κράτη-μέλη να καθορίσουν τον τρόπο επίτευξης των στόχων της Οδηγίας και να την προσαρμόσουν στο εθνικό τους δίκαιο. Επεσημάνθηκε ότι η πρόταση Οδηγίας καταψηφίστηκε αφού το Συμβούλιο δεν απεδέχθη τις προτάσεις της Ελλάδας. Ανάλογη θέση με εμάς

τήρησε και η Γερμανία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε ότι είναι έτοιμη να συζητήσει τις προτάσεις αυτές και τις επιφυλάξεις μας. Σκοπεύεται να επανέλθει το θέμα κατά τη δεύτερη ανάγνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με γνώμονα πάντα την ανάγκη διασφάλισης της ποιότητας στην εκπαίδευση, προς όφελος των Ευρωπαίων, άρα και των Ελλήνων πολιτών.

Επίσης η υπουργός Παιδείας ανέφερε ότι η χώρα μας δεν πρόκειται να αναγνωρίσει άνευ όρων τα πτυχία των κολεγίων, το ζήτημα θα επανέλθει δεύτερη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αφού για θέματα Παιδείας απαιτούνται ομόφωνες αποφάσεις και όχι κατά πλειοψηφία, ώστε να το αντιμετωπιστεί με καλύτερη διαπραγματεύση.

2.4 ΠΟΙΑ ΚΟΛΛΕΓΙΑ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΜΕΤΕΞΕΛΙΧΘΟΥΝ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Τρία κολέγια πληρούν τις προϋποθέσεις του νομοσχεδίου που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο του 2005, για να μετεξελιχθούν σε πανεπιστήμια. Οι περιορισμοί που θα αντιμετωπίσουν τα υπόλοιπα οφείλονται κυρίως στους αριθμούς των φοιτητών που πρέπει να έχουν. Για τον αριθμό των φοιτητών που χρειάζεται ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο να λειτουργήσει έγιναν συνεχείς διαβουλεύσεις, ακόμη και μετά την κατάθεση του νομοσχεδίου στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Παρουσιάζεται η διαφορά μεταξύ του πρώτου νομοσχεδίου όπως κατατέθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο και του τελικού νομοσχεδίου όπως εγκρίθηκε :

Στο πρώτο νομοσχέδιο, ένα κολέγιο που ήθελε να μετεξελιχθεί σε πανεπιστήμιο χρειαζόταν να έχει 500 φοιτητές στους αξιολογημένους-πιστοποιημένους κλάδους σπουδών, ενώ τώρα αυξάνεται στους 700. Αυτός ο αριθμός ευνοεί ασφαλώς τρία κολέγια που διαθέτουν περισσότερους φοιτητές.

Για το θέμα αυτό το νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε τώρα, προνοεί τα εξής :

Εάν η ανωτέρω αίτηση υποβάλλεται από τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες σχολής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιδιώκεται με αυτήν η μετεξέλιξη της σχολής σε πανεπιστήμιο, τότε για την εξέταση της αίτησης θα πρέπει, εκτός από τα ανωτέρω, αλλά εξαιρουμένης της πρόνοιας για ελάχιστο αριθμό 400 φοιτητών στο πρώτο έτος σπουδών, να ικανοποιούνται και οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Να φοιτούν στη σχολή, σε εκπαιδευτικά αξιολογημένους/πιστοποιημένους κλάδους σπουδών σε επίπεδο πτυχιακό και/ή μεταπτυχιακό, τουλάχιστον επτακόσιοι φοιτητές.
- Να λειτουργούν στη σχολή τρεις τουλάχιστο διαφορετικές σχολές σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία

- Να υφίσταται και να λειτουργεί στη σχολή ένα τουλάχιστο μεταπτυχιακό πρόγραμμα δωδεκάμηνης διάρκειας επιπέδου Μάστερ (Master).
- Να έχει επιδειχθεί ερευνητική δραστηριότητα.

Όμως, αλλαγή στον αριθμό των φοιτητών έχουμε και στην περίπτωση που θα δοθεί άδεια σε νέο πανεπιστήμιο να λειτουργήσει. Στο αρχικό νομοσχέδιο απαιτείτο να έχει δύο χιλιάδες ενώ στο τελικό μειώθηκε στους 1500. Υπάρχει επίσης προϋπόθεση ότι στο πρώτο έτος σπουδών ο αριθμός των φοιτητών δεν θα είναι λιγότερος των 400 φοιτητών.

Ο αριθμός των 400 φοιτητών κατά έτος, για ν' αρχίσει λειτουργία ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο, είναι πολύ μεγάλος και δύσκολα θα δοθεί άδεια, κάτι που ίσως θα ευνοήσει την πραγματοποίηση συγχωνεύσεων μικρότερων κολεγίων.

Στο νομοσχέδιο έγινε επίσης ακόμη μια τροποποίηση, σύμφωνα με την οποία ο υπουργός Παιδείας δύναται να εισηγηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο αναστολή λειτουργίας του ιδιωτικού πανεπιστημίου μετά την υποβολή ετήσιων εκθέσεων και εισηγήσεων από την Επιτροπή Αξιολόγησης.

Το νομοσχέδιο έχει ήδη σταλεί στη Βουλή και στα ενδιαφερόμενα μέλη δηλαδή τα κολέγια. Οι κολεγιάρχες αισθάνονται έντονα απογοητευμένοι ιδιαίτερα για τη γραφειοκρατία που χαρακτηρίζει το νομοσχέδιο, αφού αντιγράφει στο μεγαλύτερο βαθμό το Πανεπιστήμιο Κύπρου και τα δημόσια πανεπιστήμια του εξωτερικού. Επίσης θα πολεμήσουν για ν' αφαιρεθεί το δικαίωμα που δίνεται στην πολιτεία να προβεί σε κατάσχεση της περιουσίας των ιδιωτικών πανεπιστημίων, αν κριθεί αναγκαίο.

2.5 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Παρατηρείται έκρηξη εγγραφών, με αύξηση σχεδόν 25%, φέτος στα ιδιωτικά κολέγια που συνεργάζονται με Πανεπιστήμια του εξωτερικού. Επιπλέον, περίπου 2 στους δέκα νεοεγγραφέντες σπουδαστές έχουν εγκαταλείψει κάποιο Α.Τ.Ε.Ι. προκειμένου να φοιτήσουν στο κολέγιο.

Ενώ κάθε χρόνο ο αριθμός των νέων που πρωτοεγγράφονται σε τέτοια κολέγια κυμαινόταν γύρω στους 3.000 σπουδαστές, φέτος πλησιάζει τις 4.000 ενώ ποσοστό τουλάχιστον 15% των νεοεγγραφέντων είχαν επιτύχει να εισαχθούν σε κάποιο, περιφερειακό κυρίως, Α.Τ.Ε.Ι. που δεν ήταν συνειδητή επιλογή τους. Οι νέοι αυτοί προτίμησαν να εγκαταλείψουν το Α.Τ.Ε.Ι., τη δωρεάν Παιδεία και το πτυχίο. Και προκειμένου να σπουδάσουν αυτό που πραγματικά ήθελαν, προτίμησαν να εγγραφούν σε κολέγιο, παρά τα υψηλότερα δίδακτρα και την αμφίβολη ακόμα αναγνώριση του πτυχίου που θα λάβουν από το ξένο Πανεπιστήμιο. Τα δίδακτρα που καταβάλλουν οι σπουδαστές κυμαίνονται από

4.500 έως 6.000 ευρώ το έτος, ενώ οι σπουδές γίνονται είτε μισές στην Ελλάδα και μισές στο συνεργαζόμενο Πανεπιστήμιο είτε εξ ολοκλήρου στην Ελλάδα.

Η νέα κατάσταση που διαμορφώνεται, κάνει τους εκπροσώπους των κολεγίων να μιλούν για ντε φάκτο ιδιωτικά Πανεπιστήμια στην Ελλάδα.

✓ Οι εξελίξεις στην Ε.Ε. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ένωσης Κολεγίων, η έκρηξη εγγραφών ερμηνεύεται από τις πρόσφατες εξελίξεις για τα κολέγια στην Ε.Ε.: την υπερψήφιση της πρότασης οδηγίας για την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων κολεγίων. Εφόσον η οδηγία εγκριθεί οριστικά, η Ελλάδα θα υποχρεωθεί να αποκτήσει ιδιωτικά Πανεπιστήμια με τη μόνη διαφορά ότι τα πτυχία δεν θα έχουν ακαδημαϊκή ισοτιμία, αλλά μόνο επαγγελματικά δικαιώματα.

✓ Τα προβλήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η οργάνωση της ανώτατης εκπαίδευσης και ο τρόπος εισαγωγής σ' αυτήν ήταν πάντοτε, για λόγους που ανάγονται στις ίδιες τις συνθήκες συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους, εξαιρετικά κρίσιμο κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα στο μέτρο που η κατοχή των ουσιαστικών, κυρίως όμως των τυπικών προσόντων που πιστοποιεί ένα πανεπιστημιακό πτυχίο συνδέεται με τον ίδιο τον κοινωνικό καταμερισμό. Το πιο βασικό ίσως χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνικής ιδιοσυστασίας, η κινητικότητα και η ευελιξία, οι δυνατότητες που παρέχει για κοινωνική ανέλιξη μέσα σε μία και μόνο γενιά, οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στον κοινωνικό εξισωτισμό που χαρακτήριζε το εκπαιδευτικό σύστημα και ιδίως τις δυνατότητες πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παρά τις μεταβολές που έχουν επέλθει στο σχήμα αυτό, ο πυρήνας του εξακολουθεί να υφίσταται. Μέσα συνεπώς από αυτό το ιστορικό, θεσμικό και κοινωνικό πρίσμα πρέπει να καταγράψουμε και να αξιολογούμε τα πρόδηλα προβλήματα που απασχολούν χιλιάδες νέους ανθρώπους και τις οικογένειές τους: την αυξημένη ζήτηση σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου σε σχέση με τις διαθέσιμες θέσεις, τη φοιτητική μετανάστευση με το μεγάλο οικονομικό κόστος της, την ανεξέλεγκτη λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων σε συνεργασία με ελληνικές επιχειρήσεις παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών κ.ο.κ. Ορισμένοι πιστεύουν ότι απάντηση στα προβλήματα αυτά μπορεί να δώσει κυρίως ή μάλλον μόνον η ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις φοιτητών και διδασκόντων και ενδεχομένως θα διαμορφώσουν συνθήκες ανταγωνισμού ευεργετικές και για τα δημόσια πανεπιστήμια. Επικαλούνται δε τα συγκριτικά δεδομένα άλλων χωρών όπου υπάρχουν επιτυχή παραδείγματα ιδιωτικών πανεπιστημίων.

2.6 ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ο ανταγωνισμός δημοσίων και ιδιωτικών Πανεπιστημίων θα έχει τα εξής οφέλη:

➤ Την αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών

Ο ανταγωνισμός θα αναγκάσει τα δημόσια Α.Ε.Ι. να αναπροσαρμόσουν τον τρόπο λειτουργίας τους. Η οργάνωση και η υποδομή των ιδιωτικών Α.Ε.Ι., που θα είναι εξοπλισμένα με καλύτερο έμπυχο δυναμικό και τεχνικό υλικό, θα οδηγήσει τα δημόσια Α.Ε.Ι. σε εκσυγχρονισμό προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις των υποψηφίων φοιτητών.

Ο εκσυγχρονισμός δεν απαιτεί απλά αύξηση των δαπανών αλλά και σύνδεση όλων των Πανεπιστημίων με τις επιχειρήσεις, δημιουργία ερευνητικών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων με γενναία χρηματοδότηση από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, προσαρμογή των προγραμμάτων των Α.Ε.Ι. στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

➤ Την εξοικονόμηση συναλλάγματος

Το συνάλλαγμα που εξάγεται από την πατρίδα μας για σπουδές στο εξωτερικό είναι ίσο περίπου με το ποσό που διατίθεται κάθε χρόνο για την Ανώτατη Παιδεία. Με την ίδρυση ιδιωτικών Α.Ε.Ι. αφ' ενός θα υπάρξει μείωση του συναλλάγματος που φεύγει στο εξωτερικό και αφ'ετέρου θα έχουμε εισαγωγή συναλλάγματος από αλλοδαπούς φοιτητές που θέλουν να σπουδάσουν στη χώρα μας. Τα Πανεπιστήμια των Βαλκανίων θα σταματήσουν να χορηγούν πάσης φύσεως πτυχία ως άλλες βιομηχανίες έναντι μάλιστα σοβαρού τιμήματος, εξευτελίζοντας την προσωπικότητα των Ελλήνων φοιτητών και διασύροντας την ίδια τη χώρα μας.

Να επισημανθεί επίσης το γεγονός ότι πολλοί Έλληνες φοιτητές τελευταία δείχνουν να προτιμούν τα πανεπιστήμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκμεταλλευόμενοι την κοινοτική οδηγία να μην πληρώνουν δίδακτρα στα κρατικά πανεπιστήμια των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Βρετανικά κρατικά Α.Ε.Ι. είναι γνωστά για την έντονη διαφημιστική τους προσπάθεια στον ελληνικό τύπο.

➤ Τη διασφάλιση της ελευθερίας επιλογής του φοιτητή

Ο κάθε φοιτητής με τα δική του κριτήρια θα μπορεί να επιλέγει ελεύθερα το Πανεπιστήμιο (δημόσιο ή ιδιωτικό) που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του και που θα του εξασφαλίζει την επαγγελματική του αποκατάσταση. Για τους φτωχούς φοιτητές υπάρχει το διαδεδομένο σύστημα των υποτροφιών. Η ελευθερία της επιλογής συνίσταται στην προστασία των δικαιωμάτων του ατόμου, της ίδιας δηλαδή της δημοκρατίας.

➤ Τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

Η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων θα ανοίξει νέους επαγγελματικούς ορίζοντες για τους άνεργους επιστήμονες. Το οξύμωρο σχήμα σήμερα είναι ότι από τη μια υπάρχει τεράστια ανεργία και από την άλλη τεράστια ζήτηση σε

ορισμένες ειδικότητες τις οποίες αγνοεί το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο. Τα μη κρατικά πανεπιστήμια μπορούν ν' αφουγκρασθούν καλύτερα την αγορά εργασίας και να δώσουν περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες στους νέους.

➤ Τον επαναπατρισμό Ελλήνων επιστημόνων

Πολλοί αξιόλογοι Έλληνες επιστήμονες που ζουν στο εξωτερικό θα επαναπατριθούν, δράττοντας την ευκαιρία να μεταδώσουν την επιστημονική τους εμπειρία και να βοηθήσουν στην πρόοδο της πατρίδας μας.

Επιπλέον, θα υπάρξουν αξιόλογες μεταπτυχιακές σπουδές προσελκύοντας φοιτητές από τα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή και απ' όλο τον κόσμο. Η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να γίνει το πνευματικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής.

Ακόμη θα έχουμε :

- Μείωση πιστώσεων για την παιδεία.
- Αναγνώριση της παρέμβασης ομάδων εξωτερικών συμφερόντων και συνακόλουθη εισαγωγή νέων τεχνικών διοίκησης του πανεπιστημίου, που διαπνέονται από επιχειρηματική νοοτροπία και είναι αποδοτικότερες όσον αφορά την εκπλήρωση προκαθορισμένων στόχων.
- Εγκατάλειψη της λογικής της συνολικής χρηματοδότησης προς όφελος μιας διαδικασίας διαπραγματεύσεων μεταξύ πανεπιστημίων και κράτους έτσι ώστε οι παρεχόμενες πιστώσεις να προσαρμόζονται στους προεπιλεγμένους στόχους, πάντοτε σε συνάρτηση με τη δυνατότητα εκπλήρωσης τους από το κάθε ίδρυμα.

2.7 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Είναι λοιπόν πολλά τα θετικά αποτελέσματα των μη κρατικών Α.Ε.Ι. αλλά και πολλά τα σημεία κριτικής των επικριτών τους.

Αυτά είναι:

➤ Η κοινωνική αδικία.

Στα μη Κρατικά Πανεπιστήμια οι σπουδαστές θα πληρώνουν δίδακτρα και μάλιστα πολύ υψηλά. Αυτό φυσικά ισχύει και στα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα Ιδιωτικά σχολεία, όπου τα δίδακτρα είναι πολύ μεγάλα. Εάν λοιπόν το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση παραμείνει το ίδιο ή τροποποιηθεί και ιδρυθούν συγχρόνως και τα προαναφερόμενα μη Κρατικά Πανεπιστήμια, όσοι απέτυχαν ή δεν κατορθώσουν να εισαχθούν σε μια Σχολή που τους αρέσει και έχουν οι γονείς τους χρήματα, αυτά τα παιδιά αναμφιβόλως θα εγγραφούν στα προαναφερόμενα Πανεπιστήμια.

Προφανώς σε αυτά θα φοιτήσουν όσα παιδιά των πλουσίων δεν κατόρθωσαν να εισαχθούν στα δημόσια Πανεπιστήμια. Οι Σχολές ή τα τμήματα των μη

Κρατικών Πανεπιστημίων θα είναι πρώτης ζήτησης, όπως Ιατρικής Πληροφορικής κ.ά. και έτσι οι απόφοιτοι αυτών αύριο θα «κατακλείσουν» την αγορά εργασίας. Επομένως δεν θα υπάρχουν ίσες ευκαιρίες για τα παιδιά των πλουσίων και φτωχών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

➤ Η κατάργηση της δωρεάν παιδείας.

«Δηλαδή εκείνοι που θα έχουν χρήματα θα σπουδάζουν στα καλύτερα ιδιωτικά πανεπιστήμια ενώ οι μη έχοντες θα πηγαίνουν στα υποβαθμισμένα δημόσια πανεπιστήμια».

➤ Η υποταγή στο Κεφάλαιο και η «κατευθυνόμενη έρευνα».

➤ Η υποβάθμιση των δημόσιων πανεπιστημίων.

➤ Οποιαδήποτε επιχείρηση που προσφέρεται για μεταλλυκειακή εκπαίδευση μπορεί να συμβάλλει στην παραγωγή πτυχίων χωρίς εγγυήσεις για το ποιοτικό διδάσκει, για τι διδάσκει και για το πώς γίνεται ο έλεγχος των σπουδών. Με τον τρόπο αυτό δεν ανοίγει απλώς η τριτοβάθμια εκπαίδευση στα ιδιωτικά πανεπιστήμια αλλά παραδίδει την παιδεία στην ασυδοσία της αγοράς. Η παιδεία δεν γίνεται έτσι μόνο ένα βιομηχανικό προϊόν, αλλά ένα προϊόν χωρίς προδιαγραφές. Το θέμα από καθαρά εκπαιδευτικό γίνεται καθαρά ιδεολογικό

Ειδικότερα :

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού εκφράζει ριζική αντίθεση στην προτεινόμενη από ορισμένους τροποποίηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Εκφράζει επίσης την αντίθεσή της σε κάθε προσπάθεια «ερμηνείας» που θα οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα. Εκφράζει την αποψη της για τις συνέπειες που θα έχει η με τον ένα ή άλλο τρόπο ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης :

➤ Η ίδρυση ιδιωτικών Πανεπιστημίων σήμερα που η πολιτιστική μας φυσιογνωμία απειλείται από τους «νόμους της αγοράς» στο πλαίσιο μιας κακώς νοούμενης παγκοσμιοποίησης εμπερικλείει τον κίνδυνο αλλοίωσης της πολιτιστικής μας ταυτότητας από ανεξέλεγκτες δυνάμεις που αποβλέπουν στο κέρδος και την εξουθένωσή μας ως αυτόνομης πολιτιστικής οντότητας.

➤ Η παιδεία και ιδιαίτερα η Ανώτατη Παιδεία αποτελεί ύψιστο κοινωνικό αγαθό που επιβάλλεται να κρατηθεί έξω από τους τυφλούς νόμους της αγοράς και της χωρίς όρους και όρια εμπορευματοποίησης των πάντων που σε τελευταία ανάλυση θα υποβαθμίσουν την ποιότητα των ακαδημαϊκών λειτουργιών και θα υποθηκεύσουν αρνητικά το μέλλον του τόπου.

- Μπαίνει οριστική ταφόπλακα στα απομεινάρια του δικαιώματος των ίσων ευκαιριών στην ανώτατη εκπαίδευση, που θα συμβάλει στην όξυνση του κοινωνικού αποκλεισμού, που προδιαγράφεται σαν το μεγαλύτερο κοινωνικό πρόβλημα της εποχής μας. Ο ανταγωνισμός και τα ιδιωτικό-οικονομικά κριτήρια θα κλείσουν ερμητικά τώρα τις πόρτες των πανεπιστημίων στους οικονομικά ανήμπορους και θα οδηγήσουν σε πανεπιστήμια πολλών ταχυτήτων ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε φοιτητή.
- Περιορίζεται η πανεπιστημιακή ανεξαρτησία και αυτοτέλεια, και η ακαδημαϊκή ελευθερία παζαρεύεται στις δημοπρασίες των ερευνητικών και εκπαιδευτικών εργολαβιών. Η δημοκρατική και συμμετοχική διοίκηση θυσιάζεται στην επιχειρηματική αποτελεσματικότητα, την ευελιξία και τον ανταγωνισμό.

Παράλληλα ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό φοιτητών έχουν την άποψη πως :

- Το πανεπιστήμιο είναι χώρος ελεύθερης παραγωγής και διακίνησης ιδεών. Αυτός είναι ο λόγος που κατέχει την σημερινή τιμητική του θέση στην αντίληψη της κοινωνίας.
- Η ελεύθερη και δωρεάν παιδεία δεν είναι τεχνική ή οικονομική παράμετρος. Είναι βασικό στοιχείο του κοινωνικού ιστού. Δεν είναι ο χαρακτήρας της παιδείας που χρειάζεται αλλαγή αλλά το πνεύμα με το οποίο το αγαθό αυτό έχει διαχειριστεί κατά καιρούς από την πολιτική ηγεσία. Η σχετικά πρόσφατη, ιστορικά, καθιέρωση του υπάρχοντος συστήματος έχει φανερώσει τους καρπούς του. Κάθε αλλαγή του αντίστοιχου συνταγματικού άρθρου θα έχει σαν αποτέλεσμα την απώλεια αγαθών που κατακτήθηκαν με συνεχείς και μακροχρόνιους αγώνες και φυσικά την αντίδραση όλων των κοινωνικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένης και της πανεπιστημιακής. Περιθώρια βελτίωσης υπάρχουν -αν αυτός είναι ο σκοπός. Σε καμία περίπτωση όμως η εμπορευματοποίηση της παιδείας δεν είναι «βελτίωση».
- Η έρευνα που γίνεται σήμερα στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα είναι αγαθό που ανήκει σε όλους. Η ιδιωτικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οδηγεί στην απώλεια αυτού του εθνικού πλούτου, κάτι βέβαια που δεν ικανοποιεί κανένα πολίτη. Η δημιουργία των ιδιωτικών Πανεπιστημίων θα γίνει από κάποιους επιχειρηματίες με σκοπό την διοχέτευση του πανεπιστημιακού δυναμικού στην εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. Αποτέλεσμα η απόλυτη εξειδίκευση και η μείωση του εύρους της παρεχόμενης γνώσης.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

« ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ »

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζει πολλά και ουσιαστικά προβλήματα που χρειάζονται μια σειρά από λύσεις ώστε να μπορέσει να ορθοποδήσει.

Ύστερα από αυτή την εμπειρική μελέτη καταλήγουμε στο γενικό συμπέρασμα πως η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένας ευαίσθητος τομέας που επηρεάζεται και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες και κυριότερα από το κοινωνικό περιβάλλον.

Ειδικότερα η μεγάλη σημασία της ανώτατης παιδείας για την ανάπτυξη κάθε κοινωνίας βρίσκεται στο γεγονός ότι αυτή προετοιμάζει το επιστημονικό και τεχνικό δυναμικό που στελεχώνει όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης αλλά και τους τομείς και μηχανισμούς της οικονομίας και κοινωνίας. Ειδικότερα, το περιεχόμενο και η ποιοτική στάθμη των πανεπιστημιακών σπουδών επηρεάζουν τις γνώσεις και τις εν γένει ικανότητες της ηγεσίας ενός τόπου και προσδιορίζουν τα πλαίσια και τις δυνατότητες για οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Δηλαδή, το επίπεδο ανάπτυξης και οργάνωσης κάθε κοινωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ποιοτικές και ποσοτικές διαστάσεις του πανεπιστημιακού συστήματος.

Ένας ακόμη παράγοντας που παίζει ουσιαστικό ρόλο στην εκπαίδευση είναι η οικονομία της εκάστοτε χώρας. Η εκπαίδευση θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες της οικονομίας σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να υποτάσσεται. Προπαντός όμως η εκπαίδευση δεν θα πρέπει να υποτάσσεται σε πολιτικές και ταξικές σκοπιμότητες.

2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε ύστερα από την αξιολόγηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας μας σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ο.Κ. καθώς και ύστερα από τα όσα αναφέρθηκαν για τα ιδρύματα μη δημοσίου χαρακτήρα, συνοψίζονται στα παρακάτω :

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας και πιο συγκεκριμένα η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένας τομέας ο οποίος μέσα στο χρόνο έχει εξελιχθεί, έχει δεχθεί πολλές μεταρρυθμίσεις σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων της, έχει προοδεύσει αλλά και πάλι βρίσκεται σε μειονεκτική θέση εν σχέση με την κατάσταση που επικρατεί στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ.

2. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τριτοβάθμια εκπαίδευση επιγραμματικά είναι :

- Ελλιπή κονδύλια του Προϋπολογισμού για την Παιδεία
- Προβληματικό σύστημα εισαγωγής στα πανεπιστήμια
- Ανάγκη διεύρυνσης της υλικοτεχνικής υποδομής και του διδακτικού προσωπικού των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. της χώρας
- Προβλήματα δυσλειτουργίας των Πανεπιστημίων
- Ανάγκη να συμβαδίσουν τα ελληνικά Πανεπιστήμια στις εξελίξεις που διαμορφώνονται στην Ευρώπη (καθιέρωση διδακτικών μονάδων - διακινητικότητα φοιτητών - δυνατότητα κοινών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών και διπλωμάτων).
- Μη ύπαρξη αξιολόγησης του έργου του πανεπιστημίου
- Συνεχής απαίτηση για δημιουργία νέων πανεπιστημίων.

3. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στους εξής βασικούς στόχους για να επιτύχει το έργο της :

- ✓ την καλλιέργεια και την πρόοδο της επιστήμης
- ✓ την προσφορά άμεσων υπηρεσιών προς την κοινωνία
- ✓ την ανάπτυξη του αισθήματος ελευθέριας και δημοκρατίας στους σπουδαστές/φοιτητές.

Είναι λάθος να περιορίζεται η αποστολή των Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι. στα στενά πλαίσια της επιστήμης. Βέβαια μια από τις επιδιώξεις της ανώτατης παιδείας είναι η κατάρτιση στελεχών για τις τρέχουσες ανάγκες του κράτους και της βιομηχανίας. Βασική όμως επιδίωξη πρέπει να είναι η δημιουργία ελεύθερης κοινωνίας και ο αγώνας για την προάσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

4. Στις σύγχρονες συνθήκες οικονομικής έντασης, ο ιδιωτικός τομέας έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται και στον τομέα της παιδείας, προκειμένου να αποκομίσει οφέλη, προσφέροντας προϊόντα που απαιτεί η αγορά και δεν προσφέρονται από τα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στις σημερινές συνθήκες υπάρχουν κολοσσοί που διαθέτουν επιστημονικό προσωπικό υψηλής στάθμης, τεχνογνωσία, κεφάλαια και μπορούν οποτεδήποτε να στηρίζουν σπουδές ακόμα και πανεπιστημιακές.

Οι συνέπειες από την ίδρυση ιδρυμάτων μη δημοσίου χαρακτήρα μπορούν να υπογραμμιστούν στα εξής σημεία :

- Μείωση πιστώσεων για την παιδεία.
- Πίεση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των πανεπιστημίων, δηλαδή επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων με το μικρότερο κόστος μέσα από τη συμπίεση της διάρκειας σπουδών, την αντιμετώπιση του προβλήματος της εγκατάλειψης των σπουδών. -

- Αναγνώριση της παρέμβασης ομάδων εξωτερικών συμφερόντων και συνακόλουθη εισαγωγή νέων τεχνικών διοίκησης του πανεπιστημίου, που διαπνέονται από επιχειρηματική νοοτροπία και είναι αποδοτικότερες όσον αφορά την εκπλήρωση προκαθορισμένων στόχων.
- Εγκατάλειψη της λογικής της συνολικής χρηματοδότησης προς όφελος μιας διαδικασίας διαπραγματεύσεων μεταξύ πανεπιστημίων και κράτους έτσι ώστε οι παρεχόμενες πιστώσεις να προσαρμόζονται στους προεπιλεγμένους στόχους, πάντοτε σε συνάρτηση με τη δυνατότητα εκπλήρωσης τους από το κάθε ίδρυμα.
- Θεσμοθέτηση συστημάτων αξιολόγησης του πανεπιστημιακού έργου, που δίνουν έμφαση στην εκ των υστέρων αποτίμηση των αποτελεσμάτων σε βάρος της εκ των προτέρων αποτίμησης των στόχων.

5. Όσον αφορά τη Συνθήκη της Μπολόνιας καμία συγκεκριμένη μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχει γίνει, με εξαίρεση τη συνολική δομή της ανώτερης εκπαίδευσης η οποία περιλαμβάνει τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) και τα Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) σε συμφωνία με το νόμο που αναφέρεται «στις δομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την οργάνωση του τεχνολογικού τομέα» που υιοθετήθηκε το 2001. Όσον αφορά την έκταση στην οποία πρέπει το σύστημα να προσαρμοστεί, γίνονται συζητήσεις σε εθνικό επίπεδο.

Το ECTS, εθνικό σύστημα αξιολόγησης πτυχίων, χρησιμοποιείται μόνο για σπουδαστές του προγράμματος Erasmus.

Το Diploma Supplement (συμπλήρωμα πτυχίου) δεν έχει εισαχθεί αλλά είναι υπό συζήτηση.

Όσον αφορά την Διασφάλιση ποιότητας σπουδών, η Ελλάδα δεν συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο ENQA μέσω του Υπουργείου Παιδείας

6. Στην προσπάθεια του το ελληνικό πανεπιστήμιο να συμβαδίσει με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά και να αντιμετωπίσει τη νέα εποχή μπαίνει σε μια διαδικασία υιοθέτησης συστημάτων που ήδη ισχύουν στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ένα τέτοιο σύστημα είναι και η αξιολόγηση των πανεπιστημίων, η ίδρυση ιδιωτικών ιδρυμάτων κ.λ.π. Το πρόβλημα που δημιουργείται είναι ο διχασμός που προκύπτει μεταξύ αυτών που αποδοκιμάζουν τη διενέργεια των μεταρρυθμίσεων αυτών και αυτών που τις αποδοκιμάζουν. Γεγονός που έχει αποδειχθεί και παλαιότερα ως αίτιο εμφάνισης εμποδίων για την βελτίωση του συστήματος της ανώτερης εκπαίδευσης στη χώρα μας.

Επομένως κύριο μέλημα μας πρέπει να είναι αρχικά η δημιουργία ενιαίας πολιτικής και συμφωνίας όσον αφορά τα θέματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο την προάσπιση του θεμελιώδους αυτού θεσμού.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΛΥΣΕΙΣ

Με την έναρξη του 21^{ου} αιώνα το πανεπιστήμιο βρίσκεται μπροστά σε οριακά διλήμματα. Μέχρι σήμερα το πανεπιστήμιο ως θεσμός στη μακρά ιστορία του «θεράπευσε» μαζί με τις επιστήμες και τον ανθρωπισμό. Για να μπορέσει να συνεχίσει στη νέα εποχή να διαδραματίζει το ρόλο αυτό θα πρέπει να αναδιοργανωθεί ορίζοντας εκ νέου τους στόχους του, γεγονός που αν δεν συμβεί θα λειτουργήσει αρνητικά τοποθετώντας το, σταδιακά στο περιθώριο.

Για να μπορέσει το ελληνικό πανεπιστήμιο να αντιμετωπίσει την νέα εποχή πρέπει να γίνει ανταγωνιστικό προς τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά ενώ συγχρόνως εκμεταλλευόμενο τη γεωγραφική θέση της χώρας να αναδειχθεί σε τοπικό πόλο στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με τη βελτίωση της ποιότητας του, προετοιμάζοντας τους σπουδαστές να μπορούν να αντεπεξέλθουν αποτελεσματικότερα σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και επαγγελματικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων, ακόμα και στα πιο εξειδικευμένα θέματα. Έτσι η δημιουργία και η διάχυση της γνώσης, η πρωμοδότηση της καινοτομίας και της έρευνας θα του δώσουν τη δυνατότητα στις μεν εφαρμοσμένες επιστήμες να υποστηρίξουν ενεργά την οικονομία της χώρας, στις δε θεωρητικές να αναδειχθούν σε πόλο συνάντησης της ευρύτερης περιοχής καθώς θα ανακλύονται διεξοδικά τα σημαντικότερα τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και διεθνή προβλήματα. Όλα αυτά μέσα σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης.

Μόνο έτσι το πανεπιστήμιο θα μπορέσει να αναδειχθεί σε σύμβουλο της κυβέρνησης των δημοσίων φορέων, των ιδιωτικών επιχειρήσεων και της κοινωνίας, παρέχοντας αξιόπιστες επιστημονικές γνώσεις και πληροφορίες και προάγοντας έτσι την συμμετοχή του στα κοινά.

3.1 ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Προπτυχιακές σπουδές

Αποτελεί ούτως ή άλλως μονόδρομο για τις προπτυχιακές σπουδές η προώθηση των παρεμβάσεων εκείνων που είναι αναγκαίες για την εναρμόνιση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης με τα ισχύοντα σήμερα στην Ευρώπη σε ό,τι αφορά τα μέσα και τις μεθόδους διασφάλισης της συγκρισιμότητας, της αναγνωρισιμότητας, της συμβατότητας και της διαφάνειας των σπουδών.

Το κύριο ζητούμενο όμως στη σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα είναι η συνολική επαναπροσέγγιση της φιλοσοφίας και των στόχων των προπτυχιακών σπουδών, η οποία σηματοδοτεί στην πράξη τη μετατόπιση του κέντρου βάρους των σπουδών από τη διδασκαλία στη μάθηση, από τους διδάσκοντες στους φοιτητές, από το περιεχόμενο ενός γνωστικού αντικειμένου στα αποτελέσματα που αναμένεται να έχει αυτό στους σημερινούς φοιτητές και στους αυριανούς αποφοίτους.

Το κύριο ζητούμενο σήμερα για κάθε Πρόγραμμα Σπουδών δεν είναι ο καθορισμός των τίτλων και του περιεχομένου των διδασκομένων γνωστικών αντικειμένων, αλλά ο προσδιορισμός των γνώσεων, των ικανοτήτων, των δεξιοτήτων και των προσόντων εν γένει που θα αποκτούν οι φοιτητές κατά τις σπουδές τους, με άλλα λόγια ο προσδιορισμός των εφοδίων με τα οποία θα αποφοιτούν οι πτυχιούχοι και του τι θα είναι σε θέση να πράττουν μετά την αποφοίτησή τους. Εισερχόμαστε σε μια φάση επαναθεμελίωσης των πανεπιστημιακών σπουδών σε διαφορετικές βάσεις από ό,τι γνωρίζαμε μέχρι σήμερα.

Η μετεξέλιξη αυτή στην Ελλάδα θα πρέπει να προκύψει για κάθε γνωστικό αντικείμενο, για κάθε Πρόγραμμα Σπουδών, μέσα από αντίστοιχες συστηματικές μελέτες πεδίου που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν με ευθύνη των ίδιων των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, και με αξιοποίηση της ανάλογης ευρωπαϊκής εμπειρίας και των σχετικών σύγχρονων ευρωπαϊκών αναλύσεων. Η Κυβέρνηση οφείλει να αναλάβει άμεσα όλες τις σχετικές πρωτοβουλίες και, παράλληλα, η πανεπιστημιακή κοινότητα θα πρέπει να διαμορφώσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη ριζική αυτή αλλαγή, διαφυλάσσοντας έναν κρίσιμο ρόλο για τους ίδιους τους φοιτητές, όπως συμβαίνει άλλωστε σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Οι θεμελιώδεις αυτές αλλαγές στη φιλοσοφία και στην ουσία των πανεπιστημιακών σπουδών δεν είναι εύκολο να συνυπάρξουν με παραδοσιακές και άκαμπτες δομές σπουδών. Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να επανεξεταστεί το σημερινό μοντέλο της βασικής ακαδημαϊκής μονάδας, του Τμήματος, η οποία είναι ταυτισμένη με ένα γνωστικό αντικείμενο (είτε παραδοσιακό είτε σύγχρονο) και στην οποία είναι δεδομένη η πορεία ενός φοιτητή, από την εισαγωγή του στη μονάδα αυτή (με ένα οποιοδήποτε από τα κατά καιρούς δοκιμαζόμενα συστήματα εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση) μέχρι την έξοδό του από αυτή με έναν τίτλο σπουδών ο οποίος μονοσήμαντα αντιστοιχεί στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών.

Η νέα φιλοσοφία προϋποθέτει ευελιξία, πλουραλισμό αλλά και διεπιστημονικές προσεγγίσεις στις σπουδές. Είναι ενδεχομένως σκόπιμη η διατήρηση των Τμημάτων ως βασικών ακαδημαϊκών μονάδων, για λόγους καθαρά οργανωτικούς και για τη διασφάλιση της συνοχής του ακαδημαϊκού ιστού στο εσωτερικό των Πανεπιστημίων. Η οργάνωση όμως και, κυρίως, η πραγματοποίηση των σπουδών στο εσωτερικό των Τμημάτων πρέπει να αποκτήσει τα νέα χαρακτηριστικά που απαιτεί η νέα φιλοσοφία. Τα Προγράμματα Σπουδών των Τμημάτων πρέπει να μπορούν να οδηγούν σε μian απεριόριστη, ενδεχομένως, πολλαπλότητα τίτλων σπουδών και, εν τέλει, σε μια πολλαπλότητα των προφίλ των πτυχιούχων, τα οποία πλέον αναδεικνύονται μέσα από το Συμπλήρωμα Διπλώματος που αποτελεί τον καθρέφτη όχι μόνο των σπουδών αλλά, κυρίως, των γνώσεων, των ικανοτήτων, των δεξιοτήτων, των προσόντων, των κάθε μορφής εφοδίων του νέου πτυχιούχου. Στην ίδια δε λογική, τα Τμήματα πρέπει να ανοιχτούν σε διεπιστημονικές συνεργασίες μεταξύ τους και στη

δημιουργία νέων προφίλ πτυχιούχων τα οποία κινούνται στην επιστημονική και γνωστική διεπιφάνεια μεταξύ διαφόρων Τμημάτων.

Β) Μεταπτυχιακές σπουδές

Σε κάθε Τμήμα Ελληνικού Πανεπιστημίου λειτουργεί ένα και μόνο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ), το οποίο φέρει την ονομασία του Τμήματος και μέσω του οποίου οργανώνονται και πραγματοποιούνται οι μεταπτυχιακές σπουδές του Τμήματος και χορηγούνται οι σχετικοί τίτλοι σπουδών.

Κάθε ΠΜΣ μπορεί να χορηγεί περισσότερα του ενός Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης (ΜΔΕ), τα οποία αναφέρονται σε μέρος του γνωστικού αντικειμένου του οικείου Τμήματος, αντιστοιχούν σε διεθνώς αναγνωρισμένες ειδিকেύσεις και πιστοποιούν εξειδίκευση των κατόχων τους στη συγκεκριμένη ειδική επιστημονική-γνωστική περιοχή, η οποία και συμπληρώνει την ονομασία τους.

Κάθε ΠΜΣ χορηγεί ένα και μόνο Διδακτορικό Δίπλωμα το οποίο αναφέρεται σε ολόκληρο το εύρος του γνωστικού αντικειμένου του οικείου Τμήματος. Τα Διδακτορικά Διπλώματα είναι δυνατόν να αναφέρονται και σε μέρος του γνωστικού αντικειμένου του οικείου Τμήματος, υπό τον όρο ότι αυτό αντιστοιχεί σε θεσμοθετημένη κατεύθυνση ή ειδίκευση του ενιαίου πτυχίου του Τμήματος.

Η κατοχή ΜΔΕ δεν αποτελεί εν γένει προαπαιτούμενο για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας ενός ΠΜΣ είναι δυνατόν να καθορίζονται προϋποθέσεις υπό τις οποίες η κατοχή ΜΔΕ αποτελεί προαπαιτούμενο για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής.

Η συνολική διάρκεια εκπόνησης διατριβής για τη λήψη Διδακτορικού Διπλώματος διαφοροποιείται ανάλογα με το γνωστικό πεδίο και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία πλήρη ημερολογιακά έτη. Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται, παράλληλα με την εκπόνηση της διατριβής, να παρακολουθήσουν επιτυχώς έναν διδακτορικό κύκλο μαθημάτων διάρκειας τουλάχιστον δύο εξαμήνων σπουδών. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος είναι δυνατόν να απαλλάσσονται από μέρος ή από το σύνολο των μαθημάτων του διδακτορικού κύκλου οι κάτοχοι ΜΔΕ τα οποία εμπίπτουν στο γνωστικό αντικείμενο του οικείου Τμήματος, ανεξάρτητα από τον καθορισμό ή μη των εν λόγω ΜΔΕ ως προαπαιτούμενων για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής.

Η θεσμοθέτηση του διδακτορικού κύκλου μαθημάτων αποτελεί φυσική απόρροια της αναγκαιότητας για μια πιο στενή σύνδεση και συνάφεια μεταξύ της ανώτατης εκπαίδευσης και της έρευνας, στο πλαίσιο και της ανάγκης για πιο αποτελεσματικές συνεργίες μεταξύ του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Στο συστηματικό δε επίπεδο διαμορφώνεται σήμερα μια διεπιφάνεια η οποία αρχίζει ακριβώς από τη νέα αυτή διάσταση των διδακτορικών σπουδών και εξελίσσεται και ολοκληρώνεται μέσα

από τη συστηματική οργάνωση και ανάπτυξη της μεταδιδακτορικής έρευνας των νέων ερευνητών. Πρόκειται ακριβώς για μια διεπιφάνεια που αποσκοπεί αφενός μεν στην εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων ερευνητών, αφετέρου δε στην ενίσχυσή τους στα πρώτα τους βήματα στην έρευνα.

Η ευθύνη της τελικής κρίσης μιας διδακτορικής διατριβής μεταφέρεται από την επταμελή Εξεταστική Επιτροπή στη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος, όπου δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη ΔΕΠ. Η επταμελής Εξεταστική Επιτροπή υποβάλλει για τον σκοπό αυτόν τεκμηριωμένη εισήγηση στη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης και τα μέλη της συμμετέχουν στη σχετική συνεδρίαση, όπου δικαίωμα ψήφου έχουν όλα τα μέλη ΔΕΠ της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης καθώς επίσης και τα μέλη ΔΕΠ της Εξεταστικής Επιτροπής ανεξάρτητα από την ιδιότητά τους. Η ψηφοφορία για την έγκριση της διατριβής είναι ονομαστική και συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολόγηση της κάθε ψήφου. Για την έγκριση της διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των 2/3 των παρόντων στη διαδικασία μελών ΔΕΠ.

Είναι δυνατή η παράλληλη πραγματοποίηση μέρους των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ενός Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) στην αγγλική ή σε άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα.

Γ) Προσέλκυση αλλοδαπών φοιτητών

Η προσέλκυση αλλοδαπών φοιτητών, τόσο στο μεταπτυχιακό όσο και στο προπτυχιακό επίπεδο, αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς στόχους για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται για μια πολιτική που αποσκοπεί στη διεύρυνση της επιστημονικής, πνευματικής, πολιτισμικής επιρροής της κάθε χώρας έξω από τα σύνορά της, στην προώθηση της επικοινωνίας και της κατανόησης μεταξύ νέων ανθρώπων με διαφορετικό υπόβαθρο κουλτούρας, ιστορίας και παράδοσης και στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Ο συνδυασμός των προαναφερθέντων μέτρων διαφάνειας και συγκρισιμότητας των σπουδών με μέτρα προσέλκυσης των αλλοδαπών φοιτητών (π.χ. ειδικά προγράμματα υποτροφιών) θα συμβάλει προφανώς στην ανάπτυξη μιας τέτοιας πολιτικής, πλην όμως το μείζον πρόβλημα εν προκειμένω είναι η γλώσσα διδασκαλίας.

Η λύση που θα πρέπει να επιδιωχθεί θα πρέπει να είναι ένας συνδυασμός αφενός μεν της εξασφάλισης των προϋποθέσεων για γρήγορη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τους αλλοδαπούς φοιτητές, αφετέρου δε της διδασκαλίας μέρους των μαθημάτων του αντίστοιχου προγράμματος σπουδών στην αγγλική ή σε άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα.

Τα παραπάνω συνιστούν μια σειρά προτάσεων που αναφέρονται στο συνολικό θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο των σπουδών στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Δ) Η ισοτιμία των τίτλων σπουδών

Η υπόθεση της ισοτιμίας των τίτλων σπουδών που χορηγούνται στα ελληνικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης με αυτούς που χορηγούνται από ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης του εξωτερικού τίθεται σήμερα σε εντελώς διαφορετική βάση, ιδίως εν όψει των εξελίξεων στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης.

- Στο εξής, κάθε ευρωπαϊκή χώρα αφενός μεν θα διαθέτει ένα έγκυρο και αξιόπιστο εθνικό σύστημα που θα εγγυάται για την ποιότητα της δουλειάς που γίνεται στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, αφετέρου δε, θα διαθέτει τα μέσα και τα εργαλεία εκείνα που θα διασφαλίζουν τόσο τη συγκρισιμότητα όσο και τη διαφάνεια των σπουδών. Μέσα στο νέο αυτό ευρωπαϊκό τοπίο είναι φανερό ότι η υπόθεση της ακαδημαϊκής αναγνώρισης της ισοτιμίας τίτλων και περιόδων σπουδών του εξωτερικού γίνεται πολύ απλούστερη. Σε αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να αναμορφωθεί το ισχύον στην Ελλάδα σχετικό νομοθετικό πλαίσιο. Το ζητούμενο δεν είναι η κατάργηση του ΔΙΚΑΤΣΑ, αφού ούτως ή άλλως και η Ελλάδα πρέπει να διαθέτει ένα σύστημα αναγνώρισης ισοτιμιών ενταγμένο στη λογική των ευρωπαϊκών δικτύων ENIC και NARIC. Το ζητούμενο είναι να εναρμονιστούμε με την ανατροπή της κυρίαρχης μέχρι σήμερα φιλοσοφίας και να συνειδητοποιήσουμε ότι στόχος είναι η αναγνώριση των ισοτιμιών στο όνομα της κοινής ευρωπαϊκής προοπτικής και όχι η μη-αναγνώριση των ισοτιμιών στο όνομα της διαφύλαξης της «καθαρότητας» των χορηγούμενων στην Ελλάδα τίτλων σπουδών.
- Δεύτερο σημαντικό ζήτημα εν προκειμένω είναι η αποσαφήνιση της ισοδυναμίας με το επίπεδο master's των ελληνικών τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών (πενταετούς διάρκειας) στις επιστήμες μηχανικών και στις γεωπονικές επιστήμες. Η Ελλάδα πρέπει να εναρμονιστεί στο ζήτημα αυτό με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και να προχωρήσει στη θεσμοθέτηση της ισοδυναμίας αυτής. Παράλληλα όμως πρέπει να μελετηθεί ο τρόπος αντιμετώπισης τριών επακόλουθων προβλημάτων: Το πρώτο πρόβλημα αφορά την οριοθέτηση της σχετικής ρύθμισης, η οποία πρέπει να περιορίζεται ρητά στα προαναφερθέντα γνωστικά πεδία (επιστήμες μηχανικού και γεωπονικές επιστήμες) και να μην επεκτείνεται σε όλα τα προγράμματα σπουδών πενταετούς (ή και εξαετούς) διάρκειας. Το δεύτερο πρόβλημα αφορά τη ρύθμιση της σχέσης μεταξύ των τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών που χορηγούνται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και των τίτλων ίδιου γνωστικού αντικειμένου επίσης πρώτου κύκλου σπουδών που χορηγούνται στην Ελλάδα. Το τρίτο, τέλος, πρόβλημα αφορά τη ρύθμιση της σχέσης των ανωτέρω ελληνικών τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών (πενταετούς διάρκειας) επιπέδου master's με τα Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης που παρέχονται στην Ελλάδα ύστερα από πρόσθετες σπουδές

μεταπτυχιακού επιπέδου (διάρκειας ενός ή δύο ετών) στα ίδια γνωστικά πεδία.

3.2 ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

Πρώτα και πάνω απ' όλα πρέπει να επιδιωχθεί ο διάλογος αυτός να γίνει με τρόπο σοβαρό, υπεύθυνο, ειλικρινή, ρεαλιστικό και δεσμευτικό σε επίπεδο εξουσιοδοτημένων εκπροσώπων όλων των πολιτικών κομμάτων. Όλοι μαζί ενωμένοι μπορούν να μηδενίσουν το «πολιτικό κόστος» και να ξεπεράσουν τις αντιδράσεις απ' όπου και αν προέρχονται (συντεχνιακές ομάδες, συνδικαλιστικές αγκυλώσεις, οικονομικά και άλλα συμφέροντα), ώστε να λύσουν καίρια και πραγματικά προβλήματα της Παιδείας μας που απασχολούν την ελληνική κοινωνία. Φυσικά, είναι αυτονόητο ότι οι πολιτικοί υπεύθυνοι θα συζητήσουν, θα σταθμίσουν και θα λάβουν σοβαρά υπ' όψιν τους τις γνώμες των ειδικών φορέων και προσώπων που ασχολούνται και γνωρίζουν τα θέματα της Παιδείας «από μέσα» (ΔΟΕ, ΟΛΜΕ, ΟΙΕΛΕ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πανεπιστήμια, ΤΕΙ, μελετητές-ερευνητές θεμάτων της Παιδείας μας κ.ά.).

Θέματα στα οποία θα έπρεπε να επιδιωχθεί και να προκύψει γενική συμφωνία και πολιτική δέσμευση είναι :

α) Η σταδιακή και προγραμματισμένη αύξηση των κονδυλίων του Προϋπολογισμού για την Παιδεία, ώστε να φθάσει πραγματικά στο τέλος της επόμενης τριετίας στο 5,3, στον μέσο όρο δηλαδή του αντίστοιχου προϋπολογισμού των χωρών της ΕΕ.

β) Η σταδιακή και προγραμματισμένη αναβάθμιση της ποιότητας των σπουδών σε όλες τις βαθμίδες της Γενικής και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

γ) Η αλλαγή του συστήματος επιλογής για την εισαγωγή στα ΑΕΙ/ΤΕΙ προς την κατεύθυνση της αποδέσμευσης του Λυκείου από τον εξεταστικό «βραχνά» και με στόχο την ελεύθερη και εσωτερικά (μέσα από τα ίδια ΑΕΙ) ελεγχόμενη πρόσβαση στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Μιλώντας για ποιοτική αναβάθμιση της Γενικής Παιδείας (Νηπιαγωγείο - Δημοτικό - Γυμνάσιο - Λύκειο), δηλαδή της σπονδυλικής στήλης της εθνικής μας Παιδείας, θα πρέπει να συμφωνήσουν οι παράγοντες που αναφέραμε και να δεσμευθούν σε λύσεις που συνδέονται άμεσα με το επίπεδο του εκπαιδευτικού δυναμικού των βαθμίδων της Γενικής Παιδείας (νηπιαγωγούς - δασκάλους - καθηγητές):

α) Να βρεθούν λύσεις για κατάλληλη κατάρτιση των εκπαιδευτικών στα Πανεπιστήμια: επιστημονική κατάρτιση, που σε ένα μέρος της θα σχετίζεται με το έργο των αυριανών εκπαιδευτικών στα Σχολεία, και απόκτηση πιστοποιητικού παιδαγωγικής επάρκειας μέσα στα Πανεπιστήμια.

β) Να υπάρχει οργανωμένη επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών σε ειδικά διδακτικά και επιστημονικά θέματα της Εκπαίδευσης, υποχρεωτική επιμόρφωση προ της

εισόδου των Εκπαιδευτικών στα Σχολεία (αφού θα έχουν διορισθεί) και υποχρεωτική περιοδική επιμόρφωση κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας στην Εκπαίδευση.

γ) Να εξασφαλισθεί κατάλληλη εκπαιδευτική στήριξη με εκπαιδευτικό υλικό, καθοδήγηση και συντονισμό των εκπαιδευτικών κατά ειδικότητες, ώστε να αναπτυχθεί ο προβληματισμός, η έρευνα, η συγγραφική δραστηριότητα και η δημιουργία εκπαιδευτικών στελεχών μέσα από τα σπλάχνα της Εκπαίδευσης. Η εξασφάλιση μιας τέτοιας υποστήριξης σε συνδυασμό με τη βελτίωση των όρων λειτουργίας των Σχολείων μπορεί να οδηγήσει και σε σταθερή, επιστημονικά οργανωμένη, καθοδηγητική και δημιουργική, αξιολόγηση τού εκπαιδευτικού έργου κάθε σχολικής μονάδας, μέρος τού οποίου είναι και η αξιολόγηση της απόδοσης των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε κάθε σχολείο.

δ) Να εισαχθούν ειδικότητες (πρωτεύουσες και δευτερεύουσες) των Εκπαιδευτικών σε κλάδους και σε βαθμίδες που χρειάζεται. Ο Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας, παρά τη γενική κατάρτιση που πρέπει να έχει, δεν μπορεί να διδάσκει εξίσου αποδοτικά τη γλώσσα, τα μαθηματικά, τη φυσική, την ιστορία, τη γυμναστική, τη μουσική και τα καλλιτεχνικά (τόρα και την πληροφορική) της Ε και της ΣΤ' Δημοτικού. Ο «δάσκαλος-παντογνώστης» δεν επαρκεί πια με τις απαιτήσεις που υπάρχουν σήμερα.

ε) Οι εξετάσεις τού ΑΣΕΠ, εφόσον υπάρξει σωστή εκπαιδευτική κατάρτιση πιστοποιητικό παιδαγωγικής επάρκειας και εισαγωγική επιμόρφωση, δεν έχουν λόγο υπάρξεως και πρέπει να καταργηθούν. Θα μπορούσαν να διατηρηθούν - με περιεχόμενο και τρόπους που πρέπει να μελετηθούν - για την πρόσληψη ενός μικρού αριθμού νέων εκπαιδευτικών, ώστε να υπάρχει ενθάρρυνση και ελπίδα εργασίας για μικρό μόνο, προκαθορισμένο ποσοστό εκτός χρονικής επετηρίδας.

Αντίστοιχα γενναία και τολμηρή αντιμετώπιση προβλημάτων πρέπει να γίνει και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να συμφωνηθούν δεσμευτικά λύσεις.

α) Να αλλάξει το σύστημα επιλογής των φοιτητών ώστε να έχουν λόγο στο δυναμικό των φοιτητών τους τα ίδια τα Πανεπιστήμια.

β) Να διευρυνθεί η υλικοτεχνική υποδομή και το διδακτικό προσωπικό των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. της χώρας, ώστε να απορροφηθεί το μέγιστο ποσοστό υποψηφίων φοιτητών που θέλουν και μπορούν να φοιτήσουν σε ΑΕΙ/ΤΕΙ, χωρίς να υποχρεούνται να εκπατρίζονται στο εξωτερικό.

γ) Να ρυθμισθούν με ορθολογικό τρόπο χρόνια προβλήματα δυσλειτουργίας των Πανεπιστημίων (προσδιορισμός της εννοίας τού ασύλου με κατοχύρωση της ουσιαστικής λειτουργίας του, μείωση τού ποσοστού της συμμετοχής των φοιτητών στην εκλογή των διοικητικών οργάνων τού Πανεπιστημίου στα όρια τού ποσοστού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας).

δ) Να συμβαδίσουν τα ελληνικά Πανεπιστήμια στις εξελίξεις που διαμορφώνονται στην Ευρώπη (καθιέρωση διδακτικών μονάδων -

διακινητικότητα φοιτητών - δυνατότητα κοινών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών και διπλωμάτων).

ε) Να υπάρξει ουσιαστική θεσμική και οικονομική αυτοτέλεια των Πανεπιστημίων.

στ) Να υπάρξει ορθολογικά μελετημένη και με κατάλληλες προϋποθέσεις κατοχυρωμένη αξιολόγηση τού έργου των Πανεπιστημίων, αφού πρώτα λυθούν πάγιες ανάγκες τους (προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, αναλογία διδασκόντων-διδασκομένων κ.ά.).

Τέλος για να μπορούν οι Εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων (πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, ανωτάτης) να σηκώσουν στους ώμους τους το βάρος που προκύπτει από τις υποχρεώσεις και το επίπεδο κατάρτισης που περιγράψαμε, χρειάζεται να αυξηθούν οι αποδοχές τους γενναία και υποδειγματικά σε επίπεδο αξιοπρέπειας και δημιουργίας ισχυρών κινήτρων.

3.3 ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

Είναι εμφανές πως στην ελληνική κοινωνία υπάρχει μια συνεχής απαίτηση για δημιουργία νέων πανεπιστημίων. Για να γίνει αυτό θα πρέπει σταδιακά και μέσα από διαδικασίες ακαδημαϊκής αξιολόγησης τα λειτουργούν τα τμήματα των Α.Τ.Ε.Ι. να αναβαθμίζονται σταδιακά σε πανεπιστημιακά τμήματα. Για παράδειγμα, η διαδικασία αναβάθμισης μπορεί να ανατίθεται σε Α.Ε.Ι. της ίδιας περιφέρειας που διαθέτει τμήματα συναφούς περιεχομένου. Μετά την αναβάθμιση όσα Α.Τ.Ε.Ι. θα διαθέτουν σημαντική πληρότητα θα καθίστανται ανεξάρτητα πανεπιστήμια, διαφορετικά θα παραμένουν ως τμήματα πανεπιστημίου της ίδιας περιφέρειας. Με αυτόν τον τρόπο σε σύντομο χρονικό διάστημα μπορούν να δημιουργηθούν και νέα πανεπιστήμια ή πανεπιστημιακά τμήματα σε σημαντικές περιοχές της χώρας. Επιπλέον έτσι αναπτύσσονται νέα Α.Ε.Ι. σε μεγάλες πόλεις και εκτονώνεται η πίεση στα λειτουργούντα πανεπιστήμια ενώ το πανεπιστημιακό δίκτυο γίνεται πιο λειτουργικό και αποτελεσματικό. Η παιδεία είναι αφενός αυτοσκοπός για τον άνθρωπο, και αφετέρου μέσο για την επίτευξη των γενικότερων αναπτυξιακών κοινωνικών και πολιτιστικών στόχων.

3.4 ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Το πρόβλημα της ελληνικής εκπαίδευσης δεν είναι πρωτίστως η ελλιπής χρηματοδότηση, αλλά η εμβλαστική λογική των πολιτικών που έχουν εφαρμοστεί, η συσσώρευση αποσπασματικών λύσεων, η απουσία μακροπρόθεσμων στόχων και προγραμματισμού.

Η πλειοψηφία διδασκόντων και διδασκομένων την αντιμετωπίζει ως μια ακόμη εκδοχή της γραφειοκρατίας, και θεωρεί ως κύριο προορισμό της την απονομή πτυχίων και τυπικών προσόντων.

Η παιδεία, όμως, αποσκοπεί πάνω από όλα στην ουσιαστική μόρφωση, στην δημιουργία ικανών και ενεργών πολιτών. Είναι συνυφασμένη με όλους τους τομείς της ζωής και αποτελεί το θεμέλιο της κοινωνίας, της οικονομίας και του πολιτισμού. Η εκπαίδευση δεν είναι ο σκοπός αλλά το μέσο που οδηγεί στην προσωπική ολοκλήρωση και στην κοινωνική ευημερία.

1. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση: αποκέντρωση - ευελιξία - διαρκής επιμόρφωση.

Με βάση τις παραπάνω προτεραιότητες, οφείλουμε να προχωρήσουμε σε ριζικές αλλαγές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το σχολικό μας σύστημα πρέπει κατ' αρχάς να αποκεντρωθεί, να γίνει πιο ευέλικτο και να προσφέρει πληθώρα επιλογών.

- ✓ Οι τοπικές σχολικές κοινότητες πρέπει σταδιακά να αναλάβουν πιο ενεργό και υπεύθυνο ρόλο και να αποκτήσουν δικαίωμα συμμετοχής στην διαμόρφωση των προγραμμάτων. Τα μαθήματα επιλογής είναι ανάγκη να πολλαπλασιαστούν, όπως και η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε διαφορετικά εγκεκριμένα βιβλία.
- ✓ Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει επίσης να οργανωθεί αποκεντρωτικά, με βάση τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των σχολικών συγκροτημάτων. Το ίδιο συνεχής και ουσιαστική πρέπει να είναι και η αξιολόγησή τους. Το σχολείο που θέλουμε οφείλει να προσφέρει με ελκυστικό τρόπο μόρφωση και αγωγή, να συμβάλλει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, να ενισχύει την κρίση να ενθαρρύνει την πρωτοβουλία.

2. Τριτοβάθμια εκπαίδευση: αυτονομία - αξιοκρατία - ποιότητα.

Το υφιστάμενο σύστημα αδυνατεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες. Η πανεπιστημιακή και τεχνολογική εκπαίδευση ασφυκτιά υπό τον έλεγχο του κράτους. Είναι αδιανόητο τα Α.Ε.Ι. και τα Α.Τ.Ε.Ι. να μην μπορούν να καθορίζουν αυτόνομα τους στόχους και τη στρατηγική τους.

- ✓ Η τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται να κάνει ένα άλμα προς την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, τον δυναμισμό και την καινοτομία. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι., μέσω ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας, η γνωμοδότηση του οποίου μπορεί να συνδεθεί με το ύψος χρηματοδότησης.

3. Τρεις νέοι άξονες για τη σύγχρονη εκπαίδευση: Τεχνολογική κατεύθυνση - Διασύνδεση με την αγορά - Δια βίου εκπαίδευση.

- ✓ Στον σύγχρονο μεταβιομηχανικό κόσμο, η τεχνολογική παιδεία και η τεχνική κατάρτιση αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη. Η επένδυση σε νέες τεχνολογίες και τεχνικές

ειδικότητες αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για όσα κράτη επιθυμούν να επιτύχουν βιώσιμη και μακροχρόνια ανάπτυξη.

- ✓ Η εκπαιδευτική μας φιλοσοφία πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Ο πρωταρχικός μας στόχος δεν μπορεί να είναι άλλος από τη δημιουργία επαρκώς καταρτισμένων φοιτητών, οι οποίοι κατέχουν τα ζητήματα αιχμής, είναι ενήμεροι για τις τρέχουσες εξελίξεις και ικανοί να ενσωματωθούν στην παραγωγή.
- ✓ Για να συμβεί όμως αυτό, δεν αρκεί μόνο η βελτίωση των υποδομών. Απαιτείται σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή. Ένα απαραίτητο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η χαρτογράφηση της αγοράς εργασίας. Με τον τρόπο αυτό, είναι βέβαιο πως οι μύθοι που σήμερα χαρακτηρίζουν τις εκπαιδευτικές μας επιλογές θα δώσουν τη θέση τους σε ρεαλιστικές εκτιμήσεις, και η προσφορά αποφοίτων θα ανταποκρίνεται στη ζήτηση.
- ✓ Η σύγχρονη προσέγγιση της παιδείας δεν μπορεί να παραβλέπει τη σημασία της δια βίου εκπαίδευσης και την αναγκαιότητα της διάχυσής της σε όλο το φάσμα των κοινωνικών δραστηριοτήτων, με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της εργασίας. Το ποσοστό των ελληνικών επιχειρήσεων που προσφέρουν προγράμματα επιμόρφωσης στα στελέχη τους είναι το χαμηλότερο στην Ε.Ε. Κι όμως, στον σύγχρονο κόσμο η διαρκής ανανέωση και επανακατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας.

4. Το μεγάλο στοίχημα: Η Ελλάδα, διεθνές κέντρο σπουδών.

- ✓ Στη χώρα μας έχουμε συνηθίσει να συζητούμε για την παιδεία σε ένα κλίμα μιζέριας και αναζήτησης ευθυνών. Παραβλέπουμε, έτσι, πως σε ορισμένους τομείς της εκπαίδευσης η Ελλάδα διαθέτει σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι άλλων χωρών και θα μπορούσε να εξελιχθεί σε διεθνή πόλο έλξης φοιτητών και επιστημόνων. Ο τουρισμός και η αρχαιολογία είναι δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ελάχιστες είναι οι χώρες που μπορούν να παρουσιάσουν εξίσου σημαντικές προοπτικές επιτόπιας έρευνας και πρακτικής εξάσκησης με εμάς.
- ✓ Αρκεί, βέβαια, να εκσυγχρονίσουμε τις υποδομές και να μεταρρυθμίσουμε το θεσμικό μας πλαίσιο, ώστε, πέρα από τη βελτίωση των δικών μας πανεπιστημίων, να ενθαρρύνουμε σημαντικά ιδρύματα του εξωτερικού και να δημιουργήσουν τμήματα στη χώρα μας. Έτσι, η Ελλάδα θα μπει στον παγκόσμιο εκπαιδευτικό χάρτη, με όλα τα θετικά που αυτό συνεπάγεται για την οικονομία και το κύρος της χώρας.

3.5 ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

Όταν οι απόφοιτοι Λυκείου συμπληρώνουν τα μηχανογραφικά τους δελτία για την εισαγωγή τους στα πανεπιστήμια και Α.Τ.Ε.Ι. θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους όχι μόνο ποια σχολή τούς αρέσει, αλλά αν μπορούν με το πτυχίο που θα

πάρουν να βρουν δουλειά και να μην προστεθούν στους ανέργους. Αν θέλει κανείς σύντομα να αναφερθεί στο πρόβλημα θα μπορούσε να πει ότι η ανεργία στους νέους οφείλεται κατά ένα ποσοστό στα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας (π.χ. στασιμότητα επενδύσεων, ύφεση κ.λπ.) και κατά ένα άλλο ποσοστό στην εκπαίδευση και αγορά εργασίας.

Παρατηρείται το φαινόμενο να υπάρχουν και να δημιουργούνται τμήματα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς μελέτη της αγοράς εργασίας. Η ελληνική βιομηχανία αντιμετωπίζει ελλείψεις σε προσωπικό εξειδικευμένο σε τεχνολογίες αιχμής, όπως είναι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, οικονομικά λογιστική, κοστολόγηση, μάρκετινγκ και πωλήσεις, μηχανολόγοι μηχανικοί. Θα πρέπει δηλαδή κατά τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς να λαμβάνονται υπόψη και οι ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση έτσι όπως έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα προετοιμάζει στελέχη για τον δημόσιο και ευρύτερο τομέα και όχι για τον ιδιωτικό. Πρόσφατα για περίπου 3.000 θέσεις στο Δημόσιο υπέβαλαν αίτηση 120.000 άτομα που οι περισσότεροι είναι πτυχιούχοι πανεπιστημίου ή ΤΕΙ».

3.6 ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Είναι απ' όλους αποδεκτό ότι οι γενικές ή πανελλαδικές ή πανελλήνιες, ή όπως κατά καιρούς ονομάστηκαν, εξετάσεις εισόδου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν έναν καθολικής αποδοχής αδιάβλητο θεσμό. Θεσμό όμως που το όποιο θετικό του στοιχείο εξαντλείται σ' αυτό το επίπεδο. Ενώ τα αρνητικά που συσσωρεύει στο όλο εκπαιδευτικό μας σύστημα και όχι μόνο σ' αυτό, αυξάνουν από χρόνο σε χρόνο.

Και πρωταρχικά δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι δεν πρόκειται για ένα εξεταστικό θεσμό αλλά για διαγωνισμό.

- ✓ Διαγωνισμό, μάλιστα που ανάλογα με την αγοραία κυρίαρχη αντίληψη περί προσφοράς και ζήτησης μπορεί να διαμορφώνει τις βάσεις της περιβόητης εισόδου σε μια κλίμακα από το 19 και τόσο στα ιατρικά π.χ. τμήματα, μέχρι κάτι πάνω από το 3 σε κάποια τμήματα ξένων γλωσσών.
- ✓ Διαγωνισμό, δηλαδή, που λίγο έχει να κάνει με το επίπεδο μάθησης των διαγωνιζόμενων. Ακόμη δε λιγότερο με την ουσία της παρεχόμενης παιδείας.
- ✓ Διαγωνισμό, γύρω από τον οποίο ανθεί ένα τεράστιο οικονομικό κύκλωμα παραπαιδείας.
- ✓ Διαγωνισμό, στον οποίο πλην των διαγωνιζόμενων, των φροντιστών, των εξεταστών, επιτηρητών, βαθμολογητών, πολυπληθών επιτροπών και παρεπιτρόπων του υπουργείου Παιδείας, της αστυνομίας κ.λπ. συμμετέχουν έμμεσα -αυξάνοντας την πίεση των διαγωνιζόμενων- γονείς, συγγενείς, φίλοι, γείτονες, δημοσιογράφοι, τηλεοπτικά κανάλια, εφημερίδες, με άλλα λόγια ολάκερη η κοινωνία.

- ✓ Διαγωνισμό, που έχει ήδη διαλύσει στην κυριολεξία μια ολόκληρη εκπαιδευτική βαθμίδα, εκείνη του λυκείου, που έχει χάσει την όποια διακριτή αποστολή του, πλην εκείνης, στις καλύτερες των περιπτώσεων, του επιπρόσθετου φροντιστηρίου προετοιμασίας για τις γενικές «εξετάσεις».
- ✓ Διαγωνισμό, που σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας αναπαράγει εντονότατους ταξικούς φραγμούς. Όταν μόνο 12%-14% των φοιτητών/τριών που εισάγονται στις σχολές και τα τμήματα πρώτης ζήτησης προέρχονται από εργατικές και αγροτικές οικογένειες.
- ✓ Διαγωνισμό, τέλος, που μέσα από το άγχος, την κοινωνική πίεση, τον εντονότατο ανταγωνισμό και την εντατικοποίηση μιας ολοένα και περισσότερο τυποποιημένης και μηχανιστικής μαθησιακής διαδικασίας στερεί τον/την υποψήφιο/α, από κάθε ουσιαστικό μαθησιακό ενδιαφέρον, κάθε ικανότητα κριτικής και ερευνητικής άρθρωσης σκέψης.

Συνέπεια όλων των παραπάνω:

- ✓ Οι μεν «αποτυχόντες» να προσλαμβάνουν -σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ηλικιακά φάση- αυτή την κατάσταση ως κοινωνική απόρριψη, την οποία πρέπει πάση θυσία να ανατρέψουν, είτε με ακόμη εντονότερη προσπάθεια αποστήθισης της τυποποιημένης και μηχανιστικής γνώσης της, είτε με τη φυγή σε σχολές του εξωτερικού με επιπρόσθετες συνέπειες: τη διαρροή συναλλάγματος και την απόκτηση πολλές φορές επιστημονικών τίτλων αμφιβόλου εγκυρότητας και προφανώς νέα ένταση και σ' αυτό το επίπεδο ταξικών διακρίσεων.
- ✓ Οι δε «επιτυχόντες», να εισέρχονται πολλές φορές σε τμήματα άσχετα με τις κλίσεις και τις προτιμήσεις τους, διάσπαρτα ανά την επικράτεια, έχοντας να αντιμετωπίσουν νέα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Αλλά ακόμη κι αν κατορθώσουν να μπουν στο τμήμα που επέλεξαν, έχουν να αντιμετωπίσουν μια πανεπιστημιακή πραγματικότητα τελείως διάφορη εκείνης που ονειρεύτηκαν και προσδοκούσαν, με ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή, το διοικητικό προσωπικό, στο ΔΕΠ κ.λ.π.
- ✓ Πρόκειται για ένα μεγάλο πρόβλημα της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία αν και δωρεάν παρεχόμενη, δαπανά για τον φοιτητή και τη φοιτήτρια ανά κεφαλή τα λιγότερα χρήματα απ' όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όταν με μέσο όρο το 100 π.χ. η Ολλανδία δαπανά 159%, η Σουηδία 167,3%, η Ιρλανδία 108,7%, η Πορτογαλία 81,3% και η Ελλάδα μόνο 40,7% (Eurostar 2000).
- ✓ Πρόβλημα που θα μεγαλώσει κι άλλο ο «εθνικός χωροταξικός χάρτης ανάπτυξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» που δημιουργεί διάσπαρτα τμήματα και πανεπιστήμια σε κάθε πρωτεύουσα νομού και μεγάλη κωμόπολη, χωρίς καμία πρόβλεψη υποδομής σε έμψυχο και άψυχο δυναμικό, υποδοχής και εγκατάστασης φοιτητών/τριων, κανένα ενδιαφέρον για δημιουργία όρων στοιχειώδους ακαδημαϊκής κοινότητας, με πολλές

φορές ανύπαρκτο επιστημολογικά αντικείμενο σπουδών και μοναδικό κριτήριο τα μικροπολιτικά τοπικά συμφέροντα.

Πέρα όμως απ' όλα αυτά που αποτελούν μια άλλη παράπλευρη ιστορία, οι «επιτυχόντες», αλλού με περισσότερη αλλού με λιγότερη ένταση θα έρθουν αντιμέτωποι με ένα τελείως διαφορετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Θα κληθούν να αποβάλλουν αμέσως όλες εκείνες τις «ικανότητες» που τους επέτρεψαν την επιτυχία στο γενικό διαγωνισμό και να αποκτήσουν ένα ριζικά διάφορο τρόπο προσέγγισης της γνώσης. Θα κληθούν να συμμετάσχουν σε μια εκπαιδευτική πορεία που απαιτεί ικανότητες, κατανόησης, εμπάθυνσης, κρίσης, σύγκρισης και αμφισβήτησης της γνώσης. Το παιδαγωγικό σοκ είναι τεράστιο, αριστεύσαντες στον εισαγωγικό διαγωνισμό συνήθως χάνονται μέσα στο νέο περιβάλλον, οι υπόλοιποι θέλουν πάνω από ένα με δύο χρόνια για να προσαρμοστούν.

Έτσι τέλος προτείνεται οι γενικές κατ' όνομα «εξετάσεις» να καταργηθούν, το λύκειο να ξαναγίνει αυτόνομη βαθμίδα εκπαίδευσης, το πανεπιστήμιο να αναλάβει, όπως παντού στον κόσμο, την επιλογή ανά τμήμα των φοιτητών και φοιτητριών του.

Καταλήγοντας πρέπει να πούμε πως η παιδεία και ιδιαίτερα η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένα πολύπλευρο σύστημα που δεν επιδέχεται άμεση και κλειστή λύση. Δεν είναι μόνο τα χρήματα που θα την αναβαθμίσουν και θα την αναδείξουν, είναι η συμμετοχή και η αλληλοεμπιστοσύνη μέσα από θετικό ενεργό και κοπιαστικό ρόλο όλων των πλευρών (πολιτεία, καθηγητές, σπουδαστές, γονείς) που θα δώσει μια ανοδική συνισταμένη στην πορεία της παιδείας μας.

Είναι ανάγκη να αντιληφθούν όλοι ότι απαιτούνται άμεσες και συντονισμένες ενέργειες καθώς ο λαός περιμένει αποτελέσματα από την εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που έχουν ξεκινήσει. Απαιτείται :

- ❖ Αξιοκρατία εναντίον ισοπέδωσης
- ❖ Εκσυγχρονισμός εναντίον συντήρησης
- ❖ Εργατικότητα εναντίον εφησυχασμού και αδρανοποίησης

Είναι ανάγκη να συμπορευτούμε με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ. στην πρόοδο που σημειώνουν στον χώρο της εκπαίδευσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΠΙΝΑΚΑΣ : ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ (%) ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ. ΚΑΤΑ ΤΟ 1998. (ΒΑΘΜΙΑ 5Α – ISCED 1997)

	Εκπαίδευση	Ανθρωπιστικές επιστήμ. & τέχνες	Κοινωνικές & οικονομικές επιστήμ. & νομική	Υπηρεσίες	Τεχνολογία, κατασκευές & επιστήμ. μηχανικών	Γεωπονία	Υγεία & πρόνοια	Επιστήμ. ζωής	Φυσικές επιστήμ.	Μαθηματικά & στατιστική	Υπολογιστές	Μη προσδιορισμένα
	4,1	15,5	39,2	n	14,7	4,2	8,0	13,7	x	x	x	0,5
	7,6	17,7	32,2	0,5	14,6	5,3	13,8	4,1	2,2	0,8	1,1	n
α	10,8	13,1	23,5	2,2	24,2	3,1	15,1	1,7	2,9	1,3	2,1	0,1
	8,2	19,9	36,4	1,2	12,9	0,5	2,2	15,9	x	x	x	2,7
α	6,7	13,6	25,1	2,5	20,1	2,7	14,5	2,8	6,8	2,1	3,1	n
	4,4	10,3	28,4	4,3	17,6	10,1	9,5	0,9	3,3	2,1	9,0	0,1
	9,2	22,4	30,9	1,2	10,0	1,7	7,6	6,6	3,9	0,7	5,7	n
	2,6	13,5	35,7	0,3	15,2	2,2	19,5	5,7	2,0	2,3	1,1	n
ο	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
α	14,3	7,9	38,0	2,8	12,7	2,4	16,2	1,1	2,7	0,5	1,4	m
ί	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	12,9	9,9	38,5	3,4	11,2	2,9	11,7	2,1	3,2	1,3	2,8	n
	19,8	6,6	25,2	0,3	16,2	1,1	21,8	5,0	x	4,0	x	n
	11,9	18,9	27,8	1,7	12,4	1,2	11,7	4,3	4,5	1,5	4,2	n
α	32,4	4,7	17,5	3,8	9,0	1,3	21,5	0,9	1,4	0,3	1,2	6,0
	21,0	9,2	31,5	3,4	11,1	4,9	8,4	1,7	5,7	2,5	0,6	n

Σημειώσεις:

1. Τα στοιχεία των εκτός Ελλάδας χωρών του ΟΟΣΑ προέρχονται από: OECD, "Education at a Glance", 2000.

2. Εφαρμόζεται για πρώτη φορά το νέο σύστημα στατιστικής ταξινόμησης της εκπαίδευσης ISCED 1997.

3. Τα στοιχεία για την Ελλάδα προκύπτουν από τους αριθμούς εισακτέων του έτους 2002 για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ (δεν περιλαμβάνονται μεταπτυχιακοί φοιτητές).

4. Για τα ελλείποντα στοιχεία χρησιμοποιούνται τα εξής σύμβολα: **a** δεν υπάρχει αντιστοιχία κατηγορίας, **m** δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, **n** το μέγεθος είναι αμελητέο ή μηδέν, **x** τα στοιχεία έχουν συνυπολογιστεί σε άλλη κατηγορία / στήλη του Πίνακα

2. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΕΛΙΑ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Θεολογίας
(Ποιμαντικής και) Κοινωνικής Θεολογίας
(Ελληνικής) Φιλολογίας
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Ιστορίας
Ιστορίας και Εθνολογίας
Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Λαογραφίας
Φιλοσοφίας
Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας ($\times^{1/3}$)
Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ($\times^{1/2}$)
Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών ($\times^{1/2}$)
Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών
Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας

ΤΕΧΝΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Εικαστικών (και Εφαρμοσμένων) Τεχνών
Γραφικών Τεχνών και Σχεδίασης Συστημάτων
Θεάτρου / Θεατρικών Σπουδών
Μουσικών Σπουδών
Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης
Επιστημών της Τέχνης
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Φωτογραφίας
Γραφιστικής
Διακοσμητικής
Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών
Τεχνολογίας Μουσικών Οργάνων

Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής
Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης

ΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Νομικής

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Κοινωνιολογίας
Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Κοινωνικής Διοίκησης
Ψυχολογίας
Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας ($\times^{1/3}$)
Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών ($\times^{1/2}$)
Πολιτικής Επιστήμης / Πολιτικών Επιστημών
Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
Μεσογειακών Σπουδών

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας
Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας ($\times^{1/3}$)
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Βιβλιοθηκονομίας
Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνιακής Πολιτικής

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Οικονομικών Επιστημών / Οικονομικής Επιστήμης
Δημόσιας Διοίκησης
(Οργάνωσης και) Διοίκησης Επιχειρήσεων
Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας ($\times^{1/3}$)

Επιχειρησιακής Έρευνας και Marketing
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών (και Πολιτικών) Σπουδών
Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης
Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής
Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης
Ναυτιλιακών Σπουδών
Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών
Αγροτικής (Οικονομίας και) Ανάπτυξης ($\times^{1/2}$)
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Λογιστικής
Χρηματοοικονομικών Εφαρμογών
Ελεγκτικών και Ασφαλιστικών Εργασιών
Διοίκησης Επιχειρήσεων
Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων
Διαχείρισης Πληροφοριών
Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων
Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων
Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας
Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Εμπορίας και Διαφήμισης
Διεθνούς Εμπορίου
Τηλεπληροφορικής και Διοίκησης ($\times^{1/2}$)
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και την Οικονομία ($\times^{1/2}$)
Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφοριακών Συστημάτων ($\times^{1/2}$)
Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και την Οικονομία

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΖΩΗΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Βιολογίας
Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής
Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών
Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Φυσικής

Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών ($x^{1/2}$)
Χημείας
Επιστήμης Υλικών

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Γεωλογίας
Γεωγραφίας
Περιβάλλοντος
Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας ($x^{1/2}$)
Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
Επιστημών της Θάλασσας

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ & ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Μαθηματικών
Εφαρμοσμένων Μαθηματικών
Στατιστικής (και Αναλογιστικής Επιστήμης)
Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών ($x^{1/2}$)

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Επιστήμης Υπολογιστών
Πληροφορικής (και Τηλεπικοινωνιών)
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής
Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας ($x^{1/3}$)
Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας ($x^{1/3}$)
Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής ($x^{1/2}$)
Μηχανικών Η/Υ, Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων ($x^{1/2}$)
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ($x^{1/2}$)
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών ($x^{1/2}$)
Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ($x^{1/2}$)
Τεχνολογικής Εκπαίδευσης ($x^{1/2}$)
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Πληροφορικής ($x^{1/2}$)
Πληροφορικής και Επικοινωνιών ($x^{1/2}$)
Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων ($x^{1/2}$)
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών ($x^{1/2}$)

Πληροφορικής και Τεχνολογίας Υπολογιστών ($\times^{1/2}$)
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων ($\times^{1/2}$)
Βιομηχανικής Πληροφορικής ($\times^{1/2}$)
Τηλεπληροφορικής και Διοίκησης ($\times^{1/2}$)
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και την Οικονομία ($\times^{1/2}$)
Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφοριακών Συστημάτων ($\times^{1/2}$)

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Επιστημών Εκπαίδευσης και Αγωγής
Παιδαγωγικά Δημοτικής Εκπαίδευσης
Παιδαγωγικά Νηπιαγωγών (ή Προσχολικής Εκπαίδευσης)
Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής
Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας ($\times^{1/3}$)
Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ($\times^{1/2}$)
Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής
Τεχνολογικής Εκπαίδευσης ($\times^{1/2}$)
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Εκπαιδευτικών Τεχνολόγων Πολιτικών ΣΕΛΕΤΕ
Εκπαιδευτικών Τεχνολόγων Μηχανολόγων ΣΕΛΕΤΕ
Εκπαιδευτικών Τεχνολόγων Ηλεκτρολόγων ΣΕΛΕΤΕ
Εκπαιδευτικών Τεχνολόγων Ηλεκτρονικών ΣΕΛΕΤΕ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Πολιτικών Μηχανικών
Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών
Μηχανολόγων Μηχανικών
Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών
Μηχανολόγων Μηχανικών Βιομηχανίας
Μηχανικών Περιβάλλοντος
Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής ($\times^{1/2}$)
Μηχανικών Η/Υ, Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων ($\times^{1/2}$)
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ($\times^{1/2}$)
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών ($\times^{1/2}$)
Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ($\times^{1/2}$)
Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών

Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης
Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης
Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας ($\times^{1/3}$)
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας ($\times^{1/3}$)
Χημικών Μηχανικών
Μηχανικών Μεταλλείων Μεταλλουργών
Μηχανικών Ορυκτών Πόρων
Μηχανικών Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων
Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών
Τεχνολογίας και Συστημάτων Παραγωγής
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Πολιτικών Δομικών Έργων
Πολιτικών Έργων Υποδομής
Τοπογραφίας
Γεωπληροφορικής και Τοπογραφίας
Μηχανολογίας
Ηλεκτρολογίας
Τεχνολογίας Ιατρικών Οργάνων
Ηλεκτρονικής
Αυτοματισμού
Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων ($\times^{1/2}$)
Πληροφορικής ($\times^{1/2}$)
Πληροφορικής και Επικοινωνιών ($\times^{1/2}$)
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών ($\times^{1/2}$)
Πληροφορικής και Τεχνολογίας Υπολογιστών ($\times^{1/2}$)
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων ($\times^{1/2}$)
Βιομηχανικής Πληροφορικής ($\times^{1/2}$)
Ενεργειακής Τεχνικής
Τεχνολογίας Πετρελαίου
Γεωτεχνολογίας και Περιβάλλοντος
Τεχνολογιών Αντιρρύπανσης
Τεχνολογίας Τροφίμων
Τεχνολογίας Γεωργικών Προϊόντων
Οινολογίας και Τεχνολογίας Ποτών
Ναυπηγικής
Οχημάτων
Κλωστοϋφαντουργίας
Βιομηχανικού Σχεδιασμού
Σχεδιασμού και Παραγωγής Ενδυμάτων
Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου
Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής

Τεχνολογίας Μηχανικών Συστημάτων Διαχείρισης Φυσικών Πόρων

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων

ΓΕΩΠΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Γεωπονίας
Γεωπονίας Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής
Φυτικής Παραγωγής
Ζωικής Παραγωγής
Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας
Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων
Αγροτικής (Οικονομίας και) Ανάπτυξης ($\times^{1/2}$)
Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων και Γεωργικής Μηχανικής
Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
Κτηνιατρικής
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Φυτικής Παραγωγής
Ζωικής Παραγωγής
Ιχθυοκομίας – Αλιείας
Τεχνολογίας Αλιείας – Υδατοκαλλιεργειών
Δασοπονίας
Ανθοκομίας - Αρχιτεκτονικής Τοπίου
Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας
Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων
Εμπορίας και Ποιοτικού Ελέγχου Αγροτικών Προϊόντων
Βιολογικής Γεωργίας

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Ιατρικής
Οδοντιατρικής
Νοσηλευτικής
Φαρμακευτικής

Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Ιατρικών Εργαστηρίων
Ραδιολογίας και Ακτινολογίας
Οδοντοτεχνικής
Οπτικής
Φυσικοθεραπείας
Εργοθεραπείας
Νοσηλευτικής
Μαιευτικής
Επισκεπτών και Επισκεπτριών Υγείας
Δημόσιας Υγιεινής
Λογοθεραπείας
Διατροφής (και Διαιτολογίας)

ΠΡΟΝΟΙΑ

Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Κοινωνικής Εργασίας
Βρεφονηπιοκομίας

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας (x ¹ / ₂)
Τμήματα Α.Τ.Ε.Ι.
Αισθητικής
Τουριστικών Επιχειρήσεων / Επαγγελμάτων

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Στρατιωτικές Σχολές
Αστυνομικές Σχολές
Πυροσβεστικές Σχολές

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Τμήματα Πανεπιστημίων
Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης

4. ΝΟΜΟΣ 1404 :ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΕΙ ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

Νόμος πλαίσιο 1404/1983	Ν. 2413/1996
Πτυχίο Α.Ε.Ι. ή πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι. και πιστοποιητικό εξειδίκευσης, εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη ειδικότητα Α.Ε.Ι.	Πτυχίο ή δίπλωμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
Τίτλος μεταπτυχιακών σπουδών ή μετεκπαίδευση χρονικής διάρκειας δύο ετών.	Διδακτορικό δίπλωμα.
Αξιόλογο επιστημονικό έργο ή εμπειρία στην εφαρμογή επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων κατάλληλου επιπέδου.	<p>Επιστημονική δραστηριότητα σχεδιασμού και εκτέλεσης ερευνητικών έργων, που αποδεικνύεται από ανάλογες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, με σύστημα κριτών, τα οποία είναι διεθνώς αναγνωρισμένου κύρους ή • Επιστημονικές μονογραφίες ή • Πρωτότυπες ανακοινώσεις σε πρακτικά διεθνών συνεδρίων. <p>Ο υποψήφιος πρέπει να έχει τουλάχιστον μια πρωτότυπη δημοσίευση ως μόνος ή κύριος ερευνητής.</p>
Δεκαετής επαγγελματική δραστηριότητα από τη λήψη του βασικού πτυχίου.	Τετραετής επαγγελματική δραστηριότητα από τη λήψη του βασικού πτυχίου, από την οποία μπορεί να αντικατασταθούν μέχρι
Δύο έτη διδακτική πείρα σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.	Δύο έτη με διδακτικό έργο σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
Αριστη γνώση μιας ξένης γλώσσας.	Καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας.

Νόμος πλαίσιο 1404/1983	Ν. 2413/1996
Πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι. και πιστοποιητικό εξειδίκευσης ή πτυχίο ή δίπλωμα Α.Ε.Ι., εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη ειδικότητα Α.Τ.Ε.Ι.	Πτυχίο Α.Τ.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι. εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη ειδικότητα Α.Τ.Ε.Ι.
	Τίτλος μεταπτυχιακών σπουδών.
Εμπειρία στην εφαρμογή επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων κατάλληλου επιπέδου.	Τεκμηριωμένη ικανότητα υπεύθυνης εφαρμογής επιστημονικών γνώσεων και τεχνολογικών μεθόδων ή εκτέλεσης τμήματος ερευνητικού έργου κατάλληλου επιπέδου.
Εξαετής επαγγελματική εμπειρία σε θέματα εφαρμογών.	Εξαετής επαγγελματική δραστηριότητα από τη λήψη του βασικού πτυχίου, από την οποία μπορεί να αντικατασταθούν μέχρι
Διετής διδακτική εμπειρία.	Τρία έτη με διδακτικό έργο σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
Άριστη γνώση μιας ξένης γλώσσας.	Καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας.

5. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΕΟ-ΕΙΣΕΡΧΟΜ. ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΕΙ/ΣΑΜΡΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΕΟ-ΕΙΣΕΡΧΟΜ. ΦΟΙΤΗΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΙ/ΣΑΜΡΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΕΟ-ΕΙΣΕΡΧΟΜ. ΦΟΙΤΗΤΩΝ
ΑΤΤΙΚΗ	3500	33.7 %	36.7%	8/8	40.7%	3/3	25.2 %
ΘΕΣ/ΚΗ	750	7.2	16.8	2/2	24.5	1/1	11.1
ΜΑΚΕΔ.	1490	14.3	8.6	0/2	0.8	3/6	17.5
ΘΡΑΚΗ	340	3.3	3.2	1/3	6.7	0/0	0.0
ΘΕΣ/ΛΙΑ	735	7.1	5.6	1/4	2.1	1/2	9.8
ΗΠΕΙΡΟΣ	340	3.3	6.2	1/1	6.6	1/4	6.3
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	580	5.6	3.9	0/0	0.0	2/4	8.4
Δ. ΕΛΛΑΔΑ	730	6.8	8.8	1/2	8.4	2/2	10.4
ΠΕΛΛ/ΣΟΣ	610	5.9	1.6	0/0	0.0	1/1	3.5
ΚΡΗΤΗ	540	5.2	6.6	2/3	6.1	2/3	7.6
ΑΙΓΑΙΟ	610	5.9	1.5	1/3	3.1	1/1	0.2
ΙΟΝΙΟ	195	1.8	0.5	1/1	1.0	0/0	0.0
ΣΥΝΟΛΟ	10400	100	100	18/28	100	17/28	100

Με βάση την κατανομή αυτή και τον αντίστοιχο σχετικό πληθυσμό της κάθε Περιφέρειας προκύπτει ότι :

- Το μεγαλύτερο ποσοστό Ιδρυμάτων και φοιτητών συγκεντρώνεται στις πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.
- Όπως δείχνει ο κατάλογος των εισαγωγών για το έτος 1998, η τάση αυτή συνεχίζεται.
- Υφίσταται σημαντική ανισοκατανομή στους αριθμούς των φοιτητών που θα εισέλθουν στα ΑΕΙ/ΤΕΙ της χώρας (που με την σειρά τους θα δώσουν τη νέα αναλογία φοιτητών), σε βάρος κυρίως των περιφερειών της Μακεδονίας, της Πελοποννήσου και των Νήσων του Αιγαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) ΒΙΒΛΙΑ

- « ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ » (ΚΩΤΣΙΚΗΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ).
- « Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» (Ν. ΤΣΑΟΥΣΗΣ).
- « ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ » (ΚΑΖΑΜΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ & ΨΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ).
- « Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ : ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΟΧΗ » (ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΤΡΑΣ, ΚΑΠΛΑΝΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ).
- « ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ » (ΠΑΝΑΓΟΣ ΗΛΙΑΣ).
- « ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ » (ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ι. ΠΑΝΕΘΥΜΙΤΑΚΗΣ).
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.

Β) ΤΥΠΟΣ

- ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (φύλλο της : 07/02/2005 & 30/05/2004)
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (Νόμος Υπ' αριθμ. 1404)
- ΤΑ ΝΕΑ (φύλλο της :13/5/2003)
- ΕΣΤΙΑ (φύλλο της : 24/10/2001)
- ΤΟ ΒΗΜΑ (φύλλο της : 17/05/1998, 24/05/1998, 13/12/1998,23/05/1999, 05/09/1999, 09/01/2000, 05/03/2000, 16/07/2000, 17/09/2000, 04/02/2001, 30/09/2001, 14/06/2001, 23/03/2003, 13/04/2003, 01/06/2003, 29/06/2003, 07/12/2003, 18/01/2004, 22/02/2004, 02/05/2005, 16/05/2004, 23/05/2004, 30/05/2004, 06/06/2004, 13/06/2004, 04/07/2004, 19/09/2004, 03/10/2004.)

Γ) ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.ypepth.gr
- www.europa.com
- www.in.gr